

APARIȚIA, EVOLUȚIA ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ A SECTELOR DIN ROMÂNIA

P.L. David, *Călăușă Creștină. Sectologie. Pentru cunoașterea și apărarea dreptei credinței în fața prozelitismului sectant*, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994??

1. SCURT ISTORIC AL FENOMENULUI ERETIC ȘI SECTAR:

• EXCURS INTRODUCȚIV:

- încă de la începutul credinței într-un singur Dumnezeu, apare fenomenul eretic sau de sectă.
- primul exemplu îl avem în Vechiul Testament, când Moise s-a urcat pe muntele Sinai ca să primească tablele legii, poporul ales a făcut din aurul care îi aparținea, un vițel căruia să i se închine.
- aceasta reprezintă prima rățacire de la dreapta credința sau primul început de erezie.
- aceasta încercare de a se îndepărta de Dumnezeu o putem numi „erezia idolatriilor” care își avea rădăcini adânci în necredințele popoarelor vechi.
- în scrierile Vechiului Testament avem multe exemple de acest fel, care toate scot în evidența necredința într-un singur Dumnezeu sau necunoașterea lui Dumnezeu.
- această necunoaștere a lui Dumnezeu a dus la apariția fenomenului eretic și sectar.
- la „plinirea vremii”, prorocită de profeții Vechiului Testament, vine Cel ce va ridica popoarele din nou la starea de har și binecuvântare.
- acest moment este unul din cele mai importante momente din istoria omenirii, este momentul bucuriei și al fericirii, dar este și momentul întristării și al rățacirii celor ce nu au crezut în venirea Sa.
- Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, prin nașterea Sa, aduce în sufletele popoarelor pace, adevăr și iubire pentru cei care cred în El, iar pentru cei ce nu cred în El, aduce mâhnire sufletească, care va da naștere la neînțelegerea spuselor Sale și astfel se va duce la îndepărtarea de adevăr și încercarea unora de a explica acest adevăr nu așa cum a fost el dat, ci într-un fel care îi favoriza pe cei ce îl vor explica.
- sectele nu au istorie pentru că sunt trecătoare, apar și dispar.
- prin urmare, nu se poate vorbi despre istoria vreunei secte, ci numai despre biografia întemeietorului ei, în jurul căreia se pot ivi numai câteva probleme demne de luat în seamă.
- deși nu există nici un secol care să nu fi avut sectele sale, totuși ele nu sunt alcătuite pe aceeași structură.
- trebuie observat faptul că mișcarea sectară a apărut odată cu creștinismul.
- EREZIILE PRIMELOR CINCI VEACURI CREȘTINE:
 - încă din epoca apostolică existau două grupe de eretici:
 - IUDAIZANȚII;
 - IUDEO-GNOSTICII;
 - a. IUDAIZANȚII:**
 - erau de mai multe nuanțe, dintre care două sunt mai cunoscute.
 - evoluția lor este greu de urmărit datorită știrilor din diferite locuri și timpuri:
 - I Corinteni 11, 23; 15, 3; Galateni 1, 11-12; II Corinteni 11, 1 ș. u.; I Corinteni 15, 12-58; I Timotei 4, 1-4;
 - b. NAZAREII:**

- iudaizanzii moderați, rămași izolați în retragerea lor peste Iordan și staționari în ideile lor religioase.
- observau legea iudaică, dar nu o impuneau creștinilor din rândul neamurilor.
- recunosc nașterea supranaturală a lui Iisus, moarte și învierea și Îl socoteau ca fiind Mesia.
- foloseau Evanghelia după Matei¹.

c. EBIONIȚII:

- erau iudaizanzii riguroși.
- întemeietorul grupării este Ebion (de la *Iaba* sau *Abun-aba* = sărac).
- Origen îi numea *săraci cu dubul*.
- o latură ebionită recunoștea nașterea supranaturală a Domnului, alții nu.
- ambele grupări respectau legea mozaică și recunoșteau Evanghelia după Matei.
- grupările iudaizante au fost combătute de Sfântul Apostol Pavel - Coloseni 2, 4-11.

d. NICOLAIȚII:

- sunt prezentați epistolele Sfinților Petru și Iuda.
- promovau plăcerile, negau Parusia și consumau carne jertfită idolilor.

e. IUDEO-GNOSTICII:

- păstrau legea iudaică și împrumutau idei din gnosticismul păgân și aveau și idei creștine adaptate scopului și interesului lor.

f. CERINTENII:

- Cerint era un iudeu din Alexandria, aflat sub influența lui Filon.
- trăiește în secolul I în Asia Mică.
- din punct de vedere doctrinar, era dualist.
- accepta ideea prezenței lui Dumnezeu și a materiei eterne în același timp.
- lumea a fost creată de un Demiurg.
- Legea mozaică a fost dată de un înger.
- Iisus a fost un om natural, asupra Lui S-a pogorât Duhul Sfânt, Care L-a părăsit la moarte.
- Cerint era dochet, negând Întruparea.
- a fost combătut de Sfântul Ioan Evanghelistul.
- dochetismul a fost condamnat de Sfântul Ignatie al Antiohiei.

g. ELCHESAIIȚII:

- gruparea reprezenta un amestec de iudaism, păgânism și creștinism.
- întemeietorul sectei a fost Elkesal (secolul II), care a trăit în timpul împăratului Traian.
- conținea influențe naturiste, păgânism, parsism, magie și astrologie.
- Legea mozaică este obligatorie, practicau spălări dese (la fel ca esenienii), nu consumau carne și vin, admiteau căsătoria și se împărțeau cu pâine și sare.
- în Sfânta Treime, Duhul Sfânt este principiul feminin.

h. IUDEO-GNOSTICISMUL:

- sectă prezentă în scrierile pseudo-clementine (200 d. Hr.).
- Hristos este profet, iar Sfântul Petru este reprezentantul creștinismului curat.
- pretindeau că redau învățătura Sfântului Petru și a Sfântului Clement Romanul.
- considerau că materia este veșnică și erau emanaționiști.
- îl combăteau pe Sfântul Pavel.

i. SIMON MAGUL:

- din punct de vedere cronologic, este primul eretic – cf. Fapte 8, 9-25.
- învăța mântuirea prin credința în el și în soția sa Elena.
- faptele bune nu sunt considerate normative pentru mântuire, nu există vicii și nici virtuți.

¹ Cf. Teodoret al Cyrului, sec. IV.

- practica magia și farmecele.
- de la Simon Magul a rămas în vocabular termenul SIMONIE, adică vinderea celor sfinte pe bani.

j. GNOSTICISMUL:

- cunoscut prin relațiile lui Irineu, Tertulian, Epifaniu, Teodoret, Clement Alexandrinul.
- reprezintă un sistem complicat de erezii.
- unii îi identifică originea în Cabala iudaică, alții în parsism sau în budism.
- conține și idei iudaice și creștine.
- este anterior creștinismului, însă nu este produsul său intern.
- promovează dualismul, emanationismul și mântuirea prin gnoză.
- divinul este o noțiune abstractă, Dumnezeu este un principiu, materia este opusă spiritului, este sediul răului.
- nu Dumnezeu este Cel care face lumea, ci un demiurg emanat din divinitate.
- mântuirea este un proces cosmic, înseamnă o eliberare de materie.
- dizolvarea materiei se face prin gnoză, prin cunoaștere.
- gnosticii erau docheți, negând materialitatea trupului lui Hristos.
- în acest sens, pentru eliberarea de materie este nevoie de asceză.

k. MANIHEISMUL:

- Manes, sec. II, e o nouă formă de gnosticism (parsism, budism, teosofie, creștinism) Dualism extrem, există două lumii, a întunericului și a luminii. Din sec. V preiau învățătura pavlicienii, bogomilii și catarii.

l. MARCIONISMUL:

- doctrină asemănătoare gnosticismului.
- întemeietorul sectei este Marcion din Pont, care i-a pus bazele în anul 85 d. Hr.
- Marcion nu înțelegea corect raportul dintre Vechiul și Noul Testament.

m. MONTANISMUL:

- apare în Frigia în secolul al II-lea, avându-l ca întemeietor pe Montanus, care se considera întruparea Duhului Sfânt în sensul în care se vorbește în Ioan 15, 26.
- Montanus pretindea o viață nouă în spirit eshatologic.
- secta se va menține până în secolul al VI-lea, fiind condamnată prin canoane.

n. HILIASMUL:

- v. pasajul din Apocalipsa 20, 5-7:
 - „Ceilalți morți nu învie până ce nu se vor sfârși miile de ani. Acesta este învierea cea dintâi. Fericit și sfânt cel ce are parte de învierea cea dintâi! Peste aceștia moartea cea de-a doua nu are putere, ci ei vor fi preoți, ci ei vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărăți cu El de-a lungul miilor de ani. Și când se vor sfârși miile de ani, Satana va fi dezlegat din închisoarea lui”.

o. ANTITRINITARISMUL DINAMIC:

- reprezentantul ereziei este Pavel de Samosata, episcop de Antiohia, anul 260 d. Hr.
- susținea că Dumnezeu este o singură persoană, Logosul face parte din Dumnezeu, însă nu ca persoană distinctă.

p. ANTITRINITARISMUL MODALIST:

- întemeietorii ereziei au fost Noet, Praxeas și Sabelie.
- conform doctrinei lor, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt trei moduri de manifestare a aceleiași persoane.

q. SUBORDINAȚIANISMUL:

- au deținut un rol destul de important în controversile hristologice din secolele IV-VII.

r. SCHISMA NOVAȚIANĂ:

- schisma novațiană a fost determinată de alegerea necanonică a lui Novat la Roma.
- au fost implicați în controversa pascală din timpul lui Policarp al Smirnei (155 d. Hr.).

• EREZII ANTITRINITARE ȘI HRISTOLOGICE:

a. ARIANISMUL:

- erezie emisă de Arie, preot din Alexandria, care, pe temeiul unor texte biblice, a tras o dublă concluzie:

- Fiul este inferior Tatălui, fiind o creatură, de unde, respingerea divinității Fiului;
- Tatăl este mai mare ca Fiul după natură, fiind cauza Lui, de unde rezultă inegalitatea de natură între persoanele Sfintei Treimi;
- Fiul este subordonat Tatălui, după fire;

b. MACEDONIANISMUL

c. NESTORIANISMUL

d. MONOFIZITISMUL

e. DONATISMUL:

- erezie condamnată în Cartagina în anul 411 d. Hr.
- ideile cele mai vehiculate de această erezie se refereau la validitatea Tainelor slujite de preotul păcătos și de eretic.

f. PELAGIANISMUL:

- erezia apare în secolul al V-lea d. Hr., în Apus.
- întemeietorii ereziei au fost Pelagiu și Celestin.
- omul se poate mântui prin forța firii sale naturale, fără harul lui Dumnezeu.
- păcatul lui Adam nu e original și nici ereditar.
- oamenii mor din cauza firii lor și nu ca urmare a păcatului strămoșesc.
- erezia a fost condamnată la Cartagina, în anul 418 d. Hr..

g. SEMIPELAGIANISMUL:

- considerată a fi calea de mijloc, erezia a fost preluată chiar și de Fericitul Augustin.
- admitea păcatul strămoșesc, însă considera că omul nu mai poate voi binele.
- harul divin era pus în dependență de voința omului.

• ASPECTE FINALE:

- din cele spuse mai sus rezultă că au existat două grupe de erezii:
 - ereziile din epoca apostolică;
 - ereziile din epoca post-apostolică sau patristică, a Sinoadelor ecumenice;
- totuși, fără existența acestor erezii nu am fi avut hotărârile și canoanele de azi, ele conducând la cristalizarea învățăturii creștine.
- ereziile s-au ivit în timp și spațiu diferit, deținând mari deosebiri unele între altele.
- unele au avut o durată scurtă, dar cu posibilitatea de a reînvia sub formele protestantismului și neoprotentantismului.
- deși au tulburat viața Bisericii, din frământările ei au ieșit învățături normative pentru mântuire.

2. INOVAȚIILE ȘI CONCEPȚIILE APUSENE CARE AU DUS LA SCHISMA DIN 1054:

- punctele care au condus la Schisma cea Mare din anul 1054, au fost:
 - învățătura despre Sfintele Taine;
 - învățătura despre harul divin;
 - învățătura despre Răscumpărare;
 - învățătura despre cult și disciplină;

- punctele florentine;
 - indulgențele;
 - momentul epiclezei;
 - Imaculata Concepție;
- anatema din 16 iulie 1054 d. Hr. a fost ridicată la 7 decembrie 1965 de către Papa Paul VI și Patriarhul ecumenic Atenagora.

3. REFORMA RELIGIOASĂ DIN APUS ÎN SECOLUL AL XVI-LEA.

PROTESTANTISMUL:

- **SCHIȚĂ ISTORICĂ:**
- momentele istorice care au condus la Reforma protestantă au fost, în linii mari:
 - cearta pentru investitură - secolele XI și XII;
 - puterea papală ajunge la culme, sub papa Inocențiu al III-lea - secolul XIII;
 - captivitatea de la Avignon - secolul XV;
 - apariția prereformatorilor: John Wicliff (secolul XIV), Jan Hus (sec. XV), Ieronim de Praga și Girolamo Savonarola.
- în secolul XVI, **MARTIN LUTHER** (1483-1546), scrie lucrările cu caracter reformator:
 - *Către nobilimea creștină de națiune germanică, despre îndreptarea stării clericale;*
 - *Despre captivitatea babilonică a Bisericii;*
 - *Despre libertatea omului creștin.*
- scrie comentarii biblice, două catehisme, traduce Biblia.
- tot sub îndrumarea sa apare și *Mărturisirea Augustană* a lui Philip Melancton
- **ULRICH ZWINGLI:**
- era un reformator naționalist, se împotriva indulgențelor papale, icoanelor, înrolării elvețienilor în armata papei, postului, etc.
- susținea predestinația.
- este învins de armata catolică la Kappel și cadavrul său este ars.
- **JEAN CALVIN:**
- din Franța, fuge la Basel, unde e întemnițat pentru ideile luterane.
- publică *Institutio religionis christianae*, după care se refugiază la Strassburg.
- este rechemat la Geneva, unde e condamnat cu alți 43 de reformiști.
- față de Luther, susține predestinația absolută, nu acceptă nici un fel de podoabă bisericască și nici clopotele.
- **REFORMA ÎN ANGLIA:**
- reforma are tentă anticlericalistă, contrară dominației papale.
- în Anglia apare curentul umanist, la care se adaugă și domnia controversată a lui Henric al VIII-lea.
- sunt introduse liturghia anglicană și Mărturisirea de credință a lui Thomas Cranmer.
- anglicanii recunosc două Taine și cele trei trepte ierarhice.
- conducerea Bisericii este încredințată șefului de stat.

- **PRINCIPALELE PUNCTE DE DOCTRINĂ SPECIFICE PROTESTANȚILOR:**

- o Sfânta Tradiție este recunoscută parțial, unii recunoscând primele patru sinoade ecumenice;
- o Mențin Crezul niceo-constantinopolitan cu formula *Filioque*;
- o Nu acordă importanță liberului arbitru, omul și-a pierdut total chipul;
- o Susțin predestinația;
- o Recunoasc numai două Taine, Botezul și Cina Domnului;

- o Formulele doctrinare: *Sola fide, sola gratia*;
 - o Prezența lui Hristos în Euharistie este relativă (impanația, prezență virtuală, simbolică);
 - o Neagă infailibilitatea Bisericii și a sinoadelor ecumenice;
 - o Simplifică cultul, calendarul, intermediarii creați;
- **PUNCTE DOCTRINARE SPECIFICE SECTELOR:**
 - o Duhul Sfânt nu este o persoană², ci emanație³ sau e principiu feminin sau masculin;
 - o Iisus este creatură;
 - o *Sola Scriptura*, preferă Vechiul Testament;
 - o Mântuirea este primită ca dar, prin credință, fără fapte;
 - o Recunosc numai două Taine: Botezul și Cina Domnului;
 - o Sâmbăta este considerată zi de odihnă⁴;
 - o Distincția dintre alimente curate și necurate;
 - o Data Parusiei⁵;
 - o Milenariști;
 - o Nu există iad și chinuri de veci;
 - o Nu toți recunosc Statul;
 - o Neagă cinstirea Sfinților, a Îngerilor, a Crucii, a moaștelor și a icoanelor;
 - o Nu se roagă pentru morți;
 - o Nu postesc;
 - o Nu depun jurământ față de stat;
 - o Nu admit preoția ierarhică;
 - o Nu acceptă binecuvântarea alimentelor;

² Pentru anumiți reprezentanți ai sectelor.

³ Pentru *Studenții în Biblie*.

⁴ În cazul adventiștilor.

⁵ Pe baza unor pasaje vechi-testamentare.

STUDIUL 2

BISERICĂ, CONFESIUNE, EREZIE, SCHISMĂ, CULT RELIGIOS, DENOMINAȚIUNE, SECTĂ - NOȚIUNI EXPLICATIVE -

1. ASPECTE PRELIMINARE:

- prozelitismul sectant de toate nuanțele se manifestă fie izolat, fie organizat, prin metode și mijloace specifice.

- Biserica Ortodoxă și credincioșii săi caută să le cunoască cât mai bine pentru a ști să se ferească de rătăciți și, în același timp, să-i convingă de adevăr, să-i redea comunității sănătoși și capabili de a-și dobândi mântuirea și totodată, pentru a-i convinge să devină loiali familiei ortodoxe și țării lor.

- pentru acesta, este nevoie de a cunoaște componența fiecărui grup, a selecta și deosebi, defini și a preciza comunitățile fiecărui grup și preciza comunitățile stabile sau dizidențele în căutare.

- nu trebuie făcute confuzii între Biserică și sectă, între comunitate și cult religios, așa cum au făcut ideologiile atee sau cum procedează unii sociologi, ci trebuie ținut seama de faptul că fiecare categorie are identitate specifică.

- astfel, cunoscând mai bine noțiunile, nu putem greși în aprecieri, nu putem duce în eroare organele competente și mai ales se pot crea condiții pentru izolarea sectei și depistarea prozelitismului sau fanatismului altora.

- adesea pot fi aduse jigniri sentimentelor religioase necunoscându-le sau confundându-le.

- de aceea, orice orânduire civilizată și de drept aprobă libertatea religioasă a cultelor și garantează desfășurarea ceremonialului în funcție de cunoașterea precisă a credinței și manifestarea ei prin slujbă sau ceremonii.

- cei care nu depun *Mărturisirea de credință* și nu fac cunoscută manifestarea cultului lor au alte tendințe, străine duhului creștin și bunei desfășurări a societății.

- de asemenea, precizând noțiunile, atât clerul, cât și credincioșii Bisericii noastre știu cu cine au de-a face, cunosc tendințele, îi pot clasifica, și mai ales, îi pot stopa sau izola, fiindcă toți vorbesc despre Dumnezeu.

- însă Dumnezeu cel viu este Cel ce este, Care S-a descoperit (Ioan 1, 18), fapt pentru care nu e nevoie de alți dumnezei sau alte religii *ale vremii*, sau de vreo *credință nouă*.

2. BISERICA:

- Biserica deține de la Hristos, prin Sfinții Apostoli, întregul adevăr dumnezeiesc despre mântuire, puterea de a sfinți pe cei ce vin la ea sau care sunt membrii ei, prin Sfintele Taine săvârșite de Hristos însuși în Duhul Sfânt, prin episcopul și preoții ei, precum și puterea de a conduce fără greșală pe fii ei pe drumul mântuirii și de a lucra cu ei mântuirea lor, din puterea dată ei de Hristos însuși⁶.

- Biserica, în sensul dat de însuși Întemeietorul ei, este o instituție divino-umană constituită istoric la Cincizecime.

- Biserica este Împărăția lui Dumnezeu în lume.

- Biserica adevărată are Cap pe Mântuitorul - cf. Efes. 5, 23: „*Hristos îi este Cap Bisericii, El, Mântuitorul trupului*”, se identifică cu mântuirea noastră și are atribute specifice: *una, sfântă, sobornicească, și apostolească*.

• Biserica este **UNA** pentru că:

- Unul este Dumnezeu cel adevărat, existența de la Sine (Ieșire 3, 4) și Unul este descoperitorul credinței mântuitoare, Iisus Hristos;
- în El este viața și lumina oamenilor (Ioan 1, 4-5);
- unul este Trupul lui Hristos, deci existența umană a lui Dumnezeu: Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul prin Iisus Hristos au venit (Ioan 1, 18);
- cunoaștem un Dumnezeu, o credință, un Botez (Efeseni 4, 15);

• Biserica este **SFÂNTĂ**, pentru că:

- sfânt este Domnul Savaot (Isaia 6, 3);
- Sfânt este Întemeietorul ei;
- Sfântă este învățătura ei;
- Sfinte sunt mijloacele sale de mântuire, și anume Sfintele Tainele;

• Biserica este **SOBORNICEASCĂ (CATOLICĂ, UNIVERSALĂ)**, pentru că:

- Biserica are unitate pretutindeni, chiar dacă se adaptează condițiilor istorice, nu se pierde succesiunea în credință, darul relevat și desăvârșit în Iisus Hristos, și nici succesiunea apostolică, verificarea vieții creștine după încheierea misiunii Fiului lui Dumnezeu (Matei 28, 19);
- Biserica își reformulează, în contextul nivelului de gândire al credincioșilor, învățătura sa în scopul receptării adevărului etern;

• Biserica este **APOSTOLEASCĂ**, pentru că:

- Apostolii au fost martorii oculari ai minunilor și descoperitorii direcți ai lui Dumnezeu, și ceea ce ei *au pipăit, au văzut și au anunțat* (Ioan 1, 1) ne-au transmis nouă;
- ei au răspândit Evanghelia la toată făptura (Marcu 16, 15);
- ei au lăsat ierarhici poruncile nescrise ale Mântuitorului și experiența lor în trăirea adevărului;
- propriu-zis, Apostolii sunt stâlpii și temelii adevărului și pe ei s-a zidit Biserica (Matei 18, 18);

- în sens social, Biserica este comunitatea de cuget și de simțire a celor ce urmează pe Hristos în vederea mântuirii, este o obște ideală și permanentă în cugetul celor ce trăiesc în Hristos.

- din ea fac parte: ierarhia harică, totalitatea credincioșilor (drepti și păcătoși), cei ce așteaptă Botezul sau cei ce doresc integrarea în harul mântuitor.

- în acest sens, Biserica este văzută, lucrătoare, căutătoare, luptătoare pentru cei în viață (Efeseni 6, 11-13), dar și Biserica nevăzută, realizată, desăvârșită, satisfăcătoare, harică, a păcii, a liniștii, a odihnei meritate, împlinită, triumfătoare (Romani 14, 7).

- datorită factorului social, unele Biserici s-au rupt din întreg, s-au despărțit, s-au împărțit și s-au îndepărtat de originar.

- Biserica Ortodoxă a ținut totdeauna echilibrul între forma văzută și nevăzută, însă alte Biserici s-au declarat pe sine *originare* și astfel au ajuns la confesionalism și la alte forme.

- astăzi întâlnim, totuși, titlul generic de Biserică Creștină.

- totodată, există și alte titulaturi date de sociologi, ideologi, istorici, cum ar fi: *Biserica primară, Biserica medievală, Biserica modernă* și chiar *Biserica contemporană*, ceea ce reprezintă o injurie adusă atributelor Bisericii.

- în contextul ecumenic al zilelor noastre, se întâlnesc titulaturile:

⁶ PR. PROF. DR. D. RADU, *Îndrumări misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 5.

- o Biserica Răsăritului (Orientului) și Biserica Apuseană (a Occidentului);
- totuși, reținem împărțirea clasică reală:
 - o Biserica Ortodoxă, cea originară;
 - o Bisericile vechi Orientale (cele necalcedoniene);
 - o Biserica Romano-Catolică, cea papală;
 - o Biserica veche catolică;
 - o Biserica Evanghelică (Luterană și de *Confesiune Augustană*);
 - o Biserica Reformată (Calvină);
 - o Biserica Angliei;
 - o Bisericile neoprotestante cu împărțirile și subîmpărțirile lor.
- Bisericile Apusului, cu excepția Romei, au fost la început protestatere și contestatere, după care au fost clasificate ca protestante.
- este demn de reținut faptul că toate Bisericile creștine se bazează pe Evanghelie, originară și confesională, și au tendința astăzi de a se apropia.

3. CONFESIUNEA:

- confesiunea este o organizație a unui grup de credincioși care s-au rupt din întreg pe baza unei *Mărturisiri de credință*.
- cazul s-a semnalat în Biserica Apuseană, din care au apărut confesiunile protestante și reformate.
- la rândul lor, aceste confesiuni au pregătit apariția denominațiilor, corporațiilor, ordinelor contestatere.
- confesiunile de credință nu trebuie confundate cu *Mărturisirile de credință* oficiale și sobornicești.
- în acest sens, rămân clasice *Confesio Augustana*, *Confesio Anglicana* și *Confesio Reformata*.
- unele confesiuni dețin, pe lângă alte forme de adunări, și Biserica, în înțeles confesional.
- din aceste confesiuni s-au desprins denominațiile, corporațiile, ordinele și altele.

4. CULTUL RELIGIOS:

Prin cult religios înțelegem constituirea unui ceremonial pe baza unei doctrine în vederea asistenței religioase sau satisfacerii dorinței credincioșilor acestui grup. Sub acest generic, statele recunosc exercitarea sau manifestarea sentimentelor religioase atât a creștinilor, cât și ale altor credințe religioase sau convingeri filosofice, ca de exemplu: mozaismul, mahomedanislul, budhismul, șintoismul, confucianismul, taoismul și întregul compartiment al religiilor naturiste: animism, fetișism, totemism, șamanism etc.

În țara noastră, noțiunea de cult include atât Bisericile creștine, cultele creștine, cât și cultele necreștine. Majoritatea cultelor neoprotestante își întitulează locașul de cult *biserică*; altele, casă de rugăciune sau, simplu, adunare. Credincioșii mozaici au sinagogi și săli speciale pentru desfășurarea ceremonialului, ca de altfel și musulmanii au geamiile lor, recunoscute după minaretul specific.

5. EREZIA ȘI SCHISMA:

Erezia și schisma sunt forme concrete ale rătăcirii de la adevărul dumnezeiesc mântuitor și de la normele de conducere ale Bisericii. Dar erezia și schisma nu sunt și nici nu rămân simple accidente în viața Bisericii, fără importanță și consecințe, ci, dimpotrivă, acțiuni primejdioase mântuirii credincioșilor și unității Bisericii, pentru care Hristos însuși, Capul acesteia, S-a rugat Tatălui Lui (In. 17, 20-21). De aceea, Biserica, evitând extremele în care căzuseră respectivele erezii sau schisme, a aprofundat și formulat în mod solemn prin sinoadele ecumenice sau particulare sau prin consens dreapta credință în punctele atacate de erezii, iar în cazul schismelor a

făcut uz de principiul iconomiei. Eresurile, cum spune sfântul apostol Pavel, au obligat Biserica să învedereze pentru cei încercați dreapta credință, aprofundându-o, formulându-o și apărându-o⁷.

Erezia (haeresis-opțiune, erezie) este concepție particulară referitoare la doctrina Bisericii, potrivit acesteia (Atacă adevărul despre Sf. Treime, dumnezeirea Mântuitorului, unirea ipostatică, raportul dintre cele două firi, Persoana Sf. Duh, har etc). Ereziile pot fi trinitare, hristologice, pnevmatologice, subordinaționiste, filiocvismul, negarea firii umane autentice a Mântuitorului. În mod special de acestea s-au ocupat sinoadele primului mileniu de creștinism (dochetismul, arianismul, nestorianismul, monofizitismul, apolinarismul (Hristos nu a avut suflet uman). “Căci spune-mi, cum a căzut Arie, cel care își are numele de la furie, și dușmanul evlaviei, Manes și Nestorie cel stricat la minte, și celelalte căpetenii ale ereticilor, în hula și împotrivirea lui Dumnezeu și a dreptelor dogme ale Bisericii lui Hristos? Oare nu pentru că au fost necurați în simțurile sufletului și cumplit învățoși la inimă din cauza cumplitei boli a mândriei, au purces la explicarea Sfintei Scripturi având înțelegerea întunecată de patimi și de închipuirea de sine? Căci unul a auzit dumnezeiasca Scriptură zicând: *Domnul M-a zidit pe Mine început al căilor Sale spre lucrurile Sale și Mă naște înaintea tuturor munților* (Pilde 8, 22-25); celălalt: *Vine stăpânitorul lumii acesteia și nu va afla în Mine nimic* (In. 14, 30); iar al treilea, despre Domnul nostru Iisus Hristos ca Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit. Dar neputând afla înțelesul sau sensul celor spuse, nici pătrunde în chip curat în adâncurile Duhului, fiind cu totul lipsiți de Duhul Sfânt, unul a tăiat pe Fiul și Dumnezeu-Cuvântul de la deoiființea cu Dumnezeu și Tatăl, declarându-L făptură; celălalt a născocit două începuturi, unul bun, sus, și altul cu totul rău, jos, căpetenia întunerului, și, învățând astfel, a trimis la pierzanie pe cei ce au pățimit învățătura lui, al treilea, întunecat și cu nume urât, a despărțit pe Hristos în doi fii, socotind că altul este Fiul și Cuvântul din Dumnezeu și Tatăl și altul, cel din Fecioara Maria; și astfel a numit, pe precurata Maică a Fiului și a Cuvântului lui Dumnezeu, Născătoare de Hristos și nu Născătoare de Dumnezeu⁸.

Erezia vine de la cuvântul *airesis* (gr.) *separare*. Acesta este sensul cuvintelor din I In. 2, 19: *Dintre noi au ieșit, dar nu erau dintre ai noștri, căci, de ar fi fost dintre ai noștri, ar fi rămas cu noi*, I In. 2, 22; II In. 7 și Apoc. 2, 20.

În concluzie: erezia este o abatere de la credința inițială și combaterea acesteia. Erezia este denunțată și înlăturată de către Biserică sau cultul din care se deprinde. Fiecare Biserică și orice cult religios poate avea, în istoria sa, erezii, schisme, secte, etc. Mulți ereziarhi își recunosc vina și se reîntorc la cultul oficial, alții își formează ei un cult sau devin sectari. Erezia este periculoasă unității de credință, de aceea trebuie exclusă. Fenomenul este cunoscut și în alte cazuri.

6. SCHISMA:

Este o abatere de la disciplina (regulile) Bisericii, este o ruptură, o desfacere sau o negare a unor principii generale sau particulare. De obicei, schisma, al început, păstrează credința inițială, dar cu timpul intervine și erezia, și atunci se naște o confesiune sau un cult religios. Schisma simplă poate fi tolerată în sânul unei Biserici.

Nici Biserica Răsăriteană și nici Biserica Apuseană n-au fost scutite de partide și schisme. Deține recordul Marea schismă între Biserica Constantinopolului și Biserica Romei, concretizată prin anateme reciproce, în 1054 d. Hr. Anatema a fost ridicată prin îndelungată chibzuință de către Patriarhul Atenagora al Constantinopolului și Papa Paul VI, la 7 decembrie 1965. Cu toată înlăturarea formală a schismei, consecințele ei continuă încă, dar nădăjduim că vor fi rezolvate prin dialogul dintre ortodoxie și catolicism.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Nichita Stăthatul, *Vederea duhovnicească a raiului*, 47, Fil. Rom., vol. VI, p. 380-381.

Și în Biserica Ortodoxă Română s-au semnalat cazuri de schismă și de toleranță, cazuri în parte rezolvate: asociații, neascultări (Vladimirești), adunări (Petrache Lupu de la Mglavit) etc. și cazuri în curs de rezolvare: Mișcarea stilistă sau gruparea de la Slătioara (Jud. Suceava); Oastea Domnului sau ceata de cântăreți din afara Bisericii, Biserica Greco-Catolică etc.⁹

7. SECTA:

Ce sunt sectele ? Ce se înțelege prin cult ? Pentru a trata acest subiect este important să ținem cont de dificultatea care există cu privire la concepte, definiții și terminologii.

Termenii sectă și cult sunt destul de disprețuitori și par să implice o judecată mai curând negativă. Pot fi preferați termeni mai neutri, cum ar fi *noi mișcări religioase*, *noi grupări religioase*. Este greu să definim aceste *noi mișcări* sau *grupări*, deosebindu-le de Biserici și de comunități eclesiale sau de *mișcări legitime în cadrul unei Biserici*. Este util să distingem, în primul rând, sectele de origine creștină de cele ce au apărut din alte religii sau dintr-un anumit umanism. Nu în ultimul rând, problema devine mai delicată atunci când este vorba de a deosebi aceste secte de origine creștină, de biserici, comunități eclesiale sau de mișcări legitime în cadrul Bisericilor. Această ultimă deosebire este însă foarte importantă. Erezia și secta sunt două cuvinte prin care, de-a lungul istoriei sale, Biserica a numit pe cei rupți de la dreapta credință.¹⁰ “Secta – spunea Jean-Francois Wayer – este celălalt. Nimănui nu-i place să poarte această etichetă pusă de societate și Bisericile *oficiale* unor grupuri religioase minoritare, în pofida voinței lor. Având o conotație vădit peiorativă, denumirea de *sectă* a fost întotdeauna un mijloc de excludere a unor credințe din categoria căilor religioase *respectabile*. Căci *secta* amintește de absurditate doctrinară, de fanatism, interdicție...sectarism”¹¹.

Spiritul sectar, adică o atitudine de intoleranță unită cu un prozelitism agresiv, nu este în mod necesar constitutiv unei secte și, în orice caz nu este suficient pentru a o caracteriza. Un spirit de acest gen se poate întâlni și în grupuri de credincioși ce aparțin unor Biserici sau comunități eclesiale. Aceste grupări creștine marcate de un spirit sectar pot căpăta o atitudine mai concretă, printr-o aprofundare a formării lor și prin contacte cu alți creștini. Pot deci să progreseze spre o atitudine mai *eclesială*.

Criteriu de deosebire între *secte* de origine creștină și Biserici sau comunități eclesiale ar putea fi găsit mai curând în izvorul doctrinal al acestor grupări. Ne referim, de exemplu, la cei care asociază Bibliei *cărți revelate*, alte *mesaje profetice* sau la cei care suprimă din Biblie unele din cărțile sale, ori îi alterează în mod radical conținutul¹². “Din motive practice, un cult sau o sectă sunt uneori definite ca orice grupare religioasă, care are o viziune specifică și proprie lumii, ce derivă din învățăturile uneia dintre principalele religii ale lumii, fără a fi identică cu aceasta. Luăm în considerație aici grupările speciale care sunt văzute de obicei ca o amenințare la libertatea oamenilor și la societate în general; aceste culte și secte sunt descrise și prin aceea că ele au anumit număr de comportamente specifice, comune lor. În structura lor sunt de cele mai multe ori autoritare, recurg la o anumită spălare a creierului și la un control mental; practică o impunere colectivă și inspiră sentimente de vină și de teamă etc.”¹³.

Așadar, secta este o grupare de creduli *sui-generis* nemulțumiți de confesiunea sau cultul lor și a căror doctrină este pseudo-filosofică sau eretică. Fenomenul sectar este comun mai ales mișcărilor socio - religioase. De obicei, sectarii, fiind cuprinși de o psihoză specifică negativiştilor, refuză nu

⁹ Pr. prof. dr. P. I. David, *Invazia sectelor*, ed. Christ, Buc., 1997, p., 84-85.

¹⁰ „În limbajul teologic, *erezia* denumește, în același timp, învățătura greșită care stă la baza ruperii de biserică a unui grup de credincioși, dar și gruparea ca atare, în timp ce *secta* denumește numai gruparea în sine. În limba română, mai ales în limbajul curent, se folosește cuvântul *erezia*, pentru a denumi învățătura greșită pe care o susține și răspândește o *sectă*”, *Biserica și sectele*, rev editată de Asociația Sf. Grigorie Palama, Buc. 1992, p. 18.

¹¹ Jean-Francois Wayer, *Sectele*, ed. Enciclopedică, trad. Ruxana Pitea, Buc. 1998, p. 5.

¹² Sectele: o provocare pastorală pentru Biserica, Vatican, 3 mai 1986, p. 6

¹³ Dave Breese, *Know the Marks of Cults*, Victor Books, Wheaton 1975.

numai adevărul original, ci creează și fantezii religioase, apelând la mijloace empirice obscurantiste și devenind fanatici.

Secta este în afara legii și periculoasă societății și moralei publice. Ea are aspecte sociale specifice grupului și se manifestă prin crime organizate și acte ce depășesc cugetarea. În general, adepții sectelor sunt indivizi deplasați, mistici bolnăvicioși, bolnavi psihic sau posedați ereditar, patologic. Aceștia găsesc în sectă locul manifestării nebuniei lor religioase.

Secta, așa cum am mai arătat, se naște și se dezvoltă într-o societate nedreaptă, bolnavă, în situații de revoltă socială, într-o lume interpolă, dezzechilibrată, într-o obște stresată atât de munca istovitoare, de fals și minciuni, de spectrul apocaliptic, politic și mai ales eshatologic.

Secta refuză *dezvăluirea* doctrinei și înșiși captați sunt ținuți în teroare și amenințări cu uciderea. *Cultul* sectei este crima premeditată în grup, în familii sau pentru anumiți indivizi și de aici numirea de secte sinucigașe. Adepții sectelor sunt greu de recuperat pentru Biserică și societate.

8. GRUPAREA ANARHICĂ:

Este o comunitate de *credincioși* aparținând unui cult sau unei Biserici care nu este de acord cu unele practici sau inițiază ceva nou. Asemenea grupări au existat și apar în toate cultele (creștine și necreștine), fie din cauza slujitorilor, fie din cauza abuzului conducerii cultului. La început, asemenea grupări sunt pașnice, apoi se izolează sau se asociază cu altele, alcătuind o comunitate sau federație.

Pericolul apare atunci când aceste grupări anarhice intră în legătură cu sectele sau devin aceste grupări ele însele pepiniera sectanților. Datoria fiecărui creștin este de a stinge acest focar și a lua măsurile necesare în vederea lichidării cauzelor apariției anarhiei.

9. COMUNITATEA DIZIDENTĂ:

Este un grup de *credincioși* care au aparținut uni cult sau unor ceremonii care au avut loc în altă epocă istorică și pe care unii le socotesc depășite. De obicei, asemenea comunități sunt susținute, ca de fapt toate sectele, de adepți din afara granițelor țării. Aceste *comunități* sunt extremiste și exclusiviste (tineri sau bătrâni, bărbați sau femei).

10. ORGANIZAȚII RELIGIOASE VIOLENTE:

Sunt acele grupări de adepți sectari care urmăresc să șantajeze sau să ucidă o persoană sau un grup ce nu este de acord cu noile organizații. Membrii acestora, cu toate că nu-și dezvăluie numele, sunt recrutați dintre recidiviști și recunoscuți tâlhari, ocnași, pușcăriași, din indivizi fără scrupule, din inși debusolați și din criminali notorii. Aceste grupări sunt susținute și finanțate de organizații teroriste ce urmăresc tulburarea cultelor religioase, Bisericilor și națiunilor și doresc să frâneze mersul istoric, real, progresiv al societății. Se înțelege că, în afara celor de mai sus, sunt încă multe altele, dar, din fericire, nu este nevoie să le facem cunoscute, fenomenul lipsind deocamdată din țara noastră.¹⁴

11. CULTE RECUNOSCUTE :

Nu vom încerca a vorbi în acest curs despre Stat în concepția Bisericii noastre Ortodoxe, pentru că aceasta este cuprinsă în cadrul unui curs aparte între lecțiile din cursul anului.

Ceea ce am voit să menționez este faptul că din multe puncte de vedere Statul este necesar. În cazul nostru dacă Statul ar lăsa orice denominațiune sectară să-și exercite în voie liberă învățătura în practica ei situația ar deveni alarmant. De ce? Pentru că astăzi după atâtea și atâtea împărțiri ale

¹⁴ Pr. prof. P. I. David, op. cit.

sectelor, după atâtea și atâtea înstrăinări de la adevăr, s-a ajuns la stări cu adevărat primejdioase atât în ceea ce privește învățătura cât și punerea în practică a acestor învățături din partea unor secte. Nu amintim alt caz decât al “Sectei Sinucigașe”, titlul unei cărți ce relatează atrocitățile comise de șeful sectei care a otrăvit forțat aproape 900 de persoane apoi s-a sinucis și el. Ar putea Statul să stea pasiv în fața unor astfel de realități crude?

Datorită acestui fapt în țara noastră sunt recunoscute numai 14 culte de către sta. Acestea sunt:

1. Biserica Ortodoxă Română
2. Biserica Romano-Catolică
3. Biserica Reformată
4. Biserica Evanghelică C.A.
5. Biserica Evanghelică S.P.
6. Biserica Unitariană
7. Biserica Armeană
8. Creștinii de rit vechi
9. Bapțiștii
10. Adventiștii de ziua a 7-a
11. Creștinii după Evanghelie
12. Penticostalii
13. Mozaismul
14. Musulmanii

Nu sunt interzise de către statul nostru nici următoarele culte:

- a. Martorii lui Iehova
- b. Nazareii
- c. Stundiștii
- d. Tudoriștii
- e. Teosofii
- f. Spiritiștii
- g. Inochentiștii
- h. Molocamii
- i. Fuhobrocții
- j. Clăștii
- k. Răscolnicii
- l. Stiliiștii
- m. Adventiștii reformiști
- n. Spiritiștii
- o. Săcerătorii
- p. Prezentiștii

- în Constituția țării sunt incluse articole privitoare la libertatea religioasă dacă această libertate nu atentează la buna ordine publică, așa cum am enunțat în cazul diferitelor secte.

Am mai putea adăuga și următoarea lămurire privind Statul. Mijloacele prin care Statul își aplică legile sunt altele decât metodele de educare a creștinilor de către Biserică. Dacă Statul nu ar folosi astfel de metode, de multe ori viața în comunitate ar fi de neconceput. Dacă nu ar fi reținuți de către Stat atâția făcători de rele ce atentează la viața oamenilor, atunci viața membrilor comunității ar fi în primejdie. Deci Statul este neapărat necesar.

Cauzele ivirii sectelor

Câteva izvoare ale fenomenului sectar

1. Neînțelegerea Vechiului Testament prin împlinirea Noului Testament, rămânerea la ceremonii depășite, sau Noul Testament este considerat o îngrămădire de cărți fără logică, fără importanță în credință; folosirea cărților apocrife drept inspirație și cu autoritate (Evanghelia lui Toma, Apocalipsa lui Pavel etc.).

2. Împlinirea nereușită a culturii cu religia, sau contrazicerea “religiei” cu filozofia din care a purces pretenția unor cercuri religioase de “a corecta” texte ale Bibliei sau de a decreta noi principii religioase “nedescoperite” de Iisus Hristos; adaptarea unor reguli, formule sau teorii, unele pretins științifice (vechi sau noi) cu explicarea “Cuvântului” lui Dumnezeu – practica terapeutică a nazireilor și chiar, mai recent teoriile geocentrismului, rezultatele astronomice etc.

3. Justificarea credinței de către secte prin diferite doctrine filozofice: idealismul platonice, gnosticismul, sofismul, epicureismul, neoplatonismul, categoriile de gândire aristotelice, universalile sau mai recent teoriile tomiste și neotomiste, curente “teologice” moderne, practici spiritiste și justificările teozofice, mișcările religioase scientiste, teorii nihiliste ale disperaților secolului și multe altele.

4. Unele rezultate sau explicații științifice speculate și denaturate de creatorii de religii sau “aleși și profeți” timpurilor.

5. Necunoașterea tainelor vieții și disperarea în fața morții.

Sunt și **alte surse** ale sectelor și grupărilor anarhice. Aceste au apărut ca și ciupercile după ploaie în medii dezechilibrate social și stresate psihic. Nu înțeleg pactul strămoșesc și refuză sa-l înlătura prin botezul cu apă și Duh Sfânt (In. 3, 3). Mai mult, starea de păcat susține religia naturii – evoluată sau statică - : animismul, toteismul, fetișismul, șamanismul, idolatria și zeitățile de tot felul, pe când, “cercetarea adevărului” (Mat. 7, 7) luminează mintea, înlătură frica de fenomenele naturii, trezește conștiința omului, îl determina la curăție, îl reintegrează în har, cu alte cuvinte devine un fiu al Împărăției lui Dumnezeu. “Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8) și nu crede nimeni în El din frică (II Tim. 1, 7) sau necunoaștere: “Dumnezeu este lumină” (In. 3, 19 și 1, 5).

În concluzie “nebunia” religioasă, cum zice psalmistul, duce la nihilism (Ps. 2, 10): erezia este frica minciunii (In. 8, 44) și dacă nu ar fi mândria nu am avea sectanți (Fericitul Augustin).

Dacă mintea întunecată de păcat a dus la religia naturii, sectele, grupările anarhice, organizațiile religioase violente duc la obscuratism, la victime ale misticismului bolnăvicios.

“Cauzele relativului lor succes sunt în mod evident multiple și pot fi indicate la diferite nivele. Înainte de toate sunt acele nevoi și aspirații pe care un individ consideră că nu le poate satisface în propria Biserică; apoi sunt acele tehnici ale sectelor de racolare și de formare; în sfârșit, mai există motive ce nu au legătură cu apartenența la o Biserică sau la noile grupări: interesele economice, interesele sau presiunile politice, simpla curiozitate etc.”¹⁵

Deci sunt enumerate mai multe cauze ale ivirii sectelor ele decurg din una și aceeași cauză: păcatul cel cu multe nuanțe. Nu este ușor să sesizezi aceste nuanțe de multe ori subtile mai ales cele ce izvodesc din partea păcatului mândriei.

“O analiză a acestor motive se poate face numai în cadrul contextului atât de special în care ele apar. Cu toate acestea, rezultatele unei analize generale pot să identifice și, de fapt, identifice o gamă de motive *particulare* care, în practică, se revelează a fi cu adevărat universale. Interdependența crescută în lumea contemporană poate fi una din cauzele acestei universalități. Fenomenul pare să

¹⁵ Sectele: o provocare pastorală pentru Biserică, Document oficial publicat la 3 mai 1986, Vatica, p. 9-10.

fie simptomatic pentru structurile depersonalizatoare ale societății de azi – create în Occident și exportate pe scară largă în restul lumii – care creează multiple situații de criză atât la nivel individual, cât și social. Aceste situații de criză revelează nevoi diferite, aspirații și probleme care necesită, fiecare în parte, răspunsuri concrete adecvate. Sectele pretind că au și dau răspunsuri; o fac pe plan afectiv și, în același timp, pe plan intelectual, răspunzând de multe ori la nevoile afective în așa măsură, încât întunecă facultățile intelectuale. Aceste nevoi și aceste aspirații de bază se pot descrie ca tot atâtea expresii ale căutării umane de integrare și de armonie, de participare și de realizare la toate nivelele existenței și experienței umane. Ele reprezintă, în egală măsură, încercări de a ajunge la o căutare umană a adevărului și semnificației, la căutarea acelor valori constitutive care, în anumite epoci ale istoriei – atât colective, cât și individuale – par să se fi ascuns, distrus sau răcit pentru acele persoane descurajate de o schimbare rapidă, de un *stress* accentuat, de teamă, etc.”¹⁶

Cauzele apariției sectelor:

1. Căutarea apartenenței (sensul de comunitate)

Structura multor comunități a fost distrusă; modurile tradiționale de viață s-au pierdut; familiile sunt despărțite; oamenii se simt deznădăcinați și singuri. De aici se naște o nevoie de apartenență. Iată termenii folosiți în răspunsuri: apartenență, iubire, comunitate, comunicare, căldură, raport, grijă, suport, prietenie, afectivitate, fraternitate, ajutor, solidaritate, întâlnire, dialog, consolare, acceptare, înțelegere, participare, apropiere, reciprocitate, a sta împreună, împăcare, toleranță, rădăcini, siguranță, refugiu, protecție, mântuire, adăpost, cămin.

2. Căutarea unor răspunsuri.

În situațiile complexe și confuze există în mod evident o căutare a unor răspunsuri și soluții. Sectele par să ofere: răspunsuri simple, frumoase și prompte la întrebări și situații complicate; versiuni simplificate și parțiale despre adevăruri și valori tradiționale; o teologie pragmatică, o teologie a succesului, o teologie sincretistă propusă ca și *noastră revelație*; un *adevăr nou* pentru acele persoane care adesea cunosc puțin *vechiul* adevăr; directive foarte clare; referința la o superioritate morală; dovezi cu privire la elemente supranaturale: glossolalia, *transa*, *medium*, profeții, posedare etc.

3. Căutarea de integrare

Mulți par să nu se mai regăsească pe ei înșiși, nici pe ceilalți, nici propria cultură, nici propriul ambient. Experimentează o ruptură. Au suferit traume din partea părinților sau a profesorilor, a Bisericii sau societății. Se simt excluși. Vor să aibă o viziune religioasă care să armonizeze totul și pe toți; un cult care să dea spațiu trupului și sufletului, participării, spontaneității și creativității. Vor să fie vindecați, inclusiv trupește. Termenii folosiți în răspunsuri: vindecare, integritate, integrare, armonie, pace, împăcare, spontaneitate, creativitate, participare. Sectele par să ofere: o experiență religioasă satisfăcătoare; pun accentul pe mântuire, pe convertire; lasă loc pentru senzații și emoții, pentru spontaneitate; vindecare fizică și spirituală; un ajutor pentru problema drogurilor și a alcoolului; un anumit raport cu viața.

4. Căutarea unei identități culturale

Acest aspect este legat de cel de sus. În numeroase țări din lumea a treia societatea însăși se află într-o puternică separare de valorile culturale și sociale (și religioase) tradiționale; la fel se întâmplă și cu credincioșii. Principalii termeni folosiți în răspunsuri sunt: inculturare, alienare, modernizare. Sectele par să ofere: un spațiu amplu acordat moștenirii regio-culturale tradiționale spontaneității,

participării; un stil de rugăciune și de predicare strâns legat de caracteristicile și aspirațiile persoanelor.

5. Nevoia de a fi recunoscut, de a fi cineva special

Persoanele au nevoie de a ieși din anonim, de a-și construi o identitate, de a simți că sunt, într-un fel sau altul, speciale și nu doar un număr sau un membru fără chip din mulțime. În marile parohii sau grupări, raporturile administrative și clericalismul lasă puțin spațiu pentru ca fiecare persoană să se apropie în mod individual și cu situația sa personală. Termenii folosiți în răspunsuri: stimă de sine, afirmare, posibilitate, *raporturi noi cu*, participare. Sectele par să ofere: o anumită grijă față de individ; posibilități egale de slujire și răspundere, de participare, de exprimare; o posibilitate de a-și dezvolta propriul potențial; ocazia de a face parte dintr-un grup de elită.

6. Căutarea de transcendență

Este nevoie spirituală foarte profundă, o motivație inspirată de căutare a ceva în spatele a ceea ce este evident, imediat, controlabil, material. Se caută un răspuns la întrebările ultime ale vieții; ceva ce poate schimba propria existență într-un mod semnificativ. Această căutare revelează un sens al misterului, al misteriosului; o preocupare pentru *ceea ce trebuie să vină*; un interes pentru mesianism și profetism. Adesea persoanele în cauză nu sunt descurajate de o insistență pe problemele morale care li se pare unilaterală sau de aspectele instituționale ale Bisericii. Termenii folosiți: transcendență, sacru, mister, mistică, meditație, celebrare, adorare, adevăr, credință, spiritualitate, semnificație, scop, valori, simboluri, rugăciune, libertate, trezire, convingere. Sectele par să ofere: Biblia și o educație biblică; un sens al mântuirii; darurile Duhului; meditație; realizare spirituală. Anumite grupuri oferă nu numai posibilitatea de a exprima și a aprofunda întrebările ultime într-un context social *protejat*, dar inclusiv un limbaj și concepte pentru a o face, precum și un sistem de răspunsuri clare și relativ lipsite de ambiguități.

7. Nevoia de o direcție spirituală

Poate că există o lipsă de ajutor din partea părinților în familiile *celor ce sunt în căutare*, sau o lipsă de direcțiune, de răbdare, de angajare personală din partea responsabililor Bisericii sau a educatorilor. Termenii folosiți în răspunsuri: direcțiune, devoțiune, angajare, afirmare, autoritate, *guru*. Sectele par să ofere: direcțiune sau orientare din partea unor capi harismatici. Persoana maestrului, a șefului, a unui *guru* desfășoară un rol important în a-i uni pe discipoli. Câteodată nu există numai o supunere, ci o devoțiune apropiere isterică față de un cap spiritual influent (mesia, profet, *guru*).

8. Nevoia de a avea o viziune

Lumea de azi este o lume interdependentă, formată din ostilitate și conflict, din violență și teama de distrugere. Persoanele se simt neliniștite în fața viitorului; adesea sunt disperate, fără ajutor și fără putere. Caută semne de speranță, un mod de a ieși din aceste situații. Unii au dorința, uneori vagă, de a îmbunătăți lumea. Sectele par să ofere: *o nouă viziune* cu privire la sine, la omenire, la istorie, la cosmos. Promit începutul unei noi epoci, a unei noi ere.

9. Nevoia de a participa, de a se angaja

Acest aspect se leagă strâns de cel precedent. Mulți dintre aceia care sunt în căutare nu simt numai nevoia de a avea o viziune a societății mondiale actuale și a viitorului; vor totodată să ia parte la decizii, la previziuni, la realizări. Sectele par să ofere: o misiune concretă pentru o lume mai bună, o invitație la o dăruire totală, o participare la mai multe niveluri.”¹⁷

A. Alte cauze ale răspândirii sectelor¹⁸

După cursul de Îndrumări misionare a **P. S. Ioan al Oradiei**, printre cauzele ivirii sectelor sunt enumerate 4 și anume:

1. Spiritul luciferic (mândria)

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem, p. 15-17.

¹⁸ Cf. Cursului de *Îndrumări misionare* al P. S. Ioan al Oradiei.

2. Liberul arbitru
3. Pofa de câștig
4. Simplitatea doctrinei și a cultului

1. Spiritul luciferic. Păcatul acesta al mândriei este unul dintre cele mai mari păcate după învățătura Sfinților Părinți. Trebuie depusă o serioasă străduință pentru a ajunge să-l recunoști, a ajunge să-l potolești pentru ca să ajungi la porțile smereniei. Oricum, în convertirile cultelor neoprotestante nu se observă o asemenea serioasă strădanie și se trece imediat la propovăduire. O astfel de propovăduire uneori este fundamentală pe atmosferele mândriei. Ori cum mândria duce la slăbirea comuniunii cu Biserica, cu învățătura ei dreaptă care se fundamentează pe adâncul smereniei, contrar mândriei. Exemple biblice de mândrie întâlnim mereu. E destul să ne gândim la cei de lângă crucea Mântuitorului, care lipsiți de duhul smereniei, au rămas lipsiți și de duhul milei. Stăpâniți de mânia răzbuunătoare mereu strigau: “Răstignește-l! Răstignește-l pe El!”.

Mântuitorul a dat dovadă în toată viața Sa, de la nașterea într-un grajd și până la răstignire, de un adânc duh al smereniei. El ne-a învățat că: “Dumnezeu celor mândri le stă împotriva iar celor smeriți le dă har.” (I Pt. 5, 5). A lădat pe cei smeriți ca femeia cananeancă, pe sutașul care venea pentru sluga sa și chiar și pe tâlharul de pe cruce. Pentru cei mândri a lăsat avertismentul. “Vameșii și păcătoasele mai înaintea voastră în ceruri” (Mat. 21, 31).

Deci duhul mândriei are tendința separatismului, a singurătății, a egoismului și mai ales a prețuirii de sine și a înjosirii altora, ceea ce duce la lipsa de comuniune în familie și societate.

În cazul nostru cei cuprinși de un așa duh, încearcă a explica texte din Sfintele Scripturi după capul lor, neținând cont nici de biserică, păstrătoare Sfintei Scripturi nici de adâncă explicație a textelor scripturistice, întreprinse de Sfinții Părinți ai Bisericii, pentru că nu-i lasă mândria lor. Este explicabil că mândria devine una din cauzele principale care duce la ivirea sectelor atunci când aceasta pune stăpânire pe ființa noastră, constatând și noi atâtea neorânduiri ale păcatului mândriei, se cade a lupta serios contra lui spre a întări comuniunea cu Dumnezeu, cu biserica și cu semenii într-un adânc smereniei și al iubirii.

2. Liberul arbitru. În ce constă pericolul liberului arbitru? Dumnezeu ne-a acordat această libertate de alege dar intervine și puterea ispitei care folosindu-se de această libertate reușește uneori să-l convingă pe om să aleagă pe cele rele în locul celor bune și astfel liberul arbitru va fi rău folosit. Exemple avem destule începând de la protopărinții noștri și până în zilele noastre, fapt pentru care această libertate va fi și responsabilă, adică avem liberul arbitru, dar Dumnezeu ne va face răspunzători de felul cum l-am folosit. Poate înțelegem mai bine de ce Sfinții Părinți ai bisericii au ținut așa de mult la valoarea dreptei judecăți, considerând-o una din virtuțile cele mai principale.

Ori cum, liberul arbitru este atacat de una sau “întreitele valori ale păcatelor”, folosul lui se transformă în nepăcat sau chiar mare pagubă. Cum protestanții nu iau în serios luptele duhovnicești, este așadar, explicabil ca liberul arbitru să fie spre marea lor pagubă. În ce ar consta această mare pagubă? În aceea că explicarea textelor Sfintelor Scripturi se va face cu tendință, cu tendințe influențate de puterea patimilor și păcatelor. Când ne gândim la trudele marilor asceți și duhovnici pentru apărarea și folosirea roditoare a liberului arbitru, înțelegem mai bine neseriozitatea cu care acest liber arbitru este folosit de către neoprotestanți.

Așa se ajunge la o folosire primejdioasă a liberului arbitru și nu folositoare. Această constatare ne duce și pe noi la o atenționare și anume: dacă Dumnezeu ne-a înzestrat cu această libertate, se cade a o folosi spre binele nostru, deliberând pentru ceea ce este adevărat și folositor și ziditor și nu pentru ceea ce este păgubitor și distrugător.

Să luptăm pentru a ne dobândi o dreaptă judecată ca să folosim bine liberul arbitru, dat nouă ca un dar din partea lui Dumnezeu.

3. Pofa de câștig. Printre răsturnările de valori întâlnim și pe aceea de a valorifica propovăduirea pentru unele lucruri vremelnice, precum este banul. Uneori puternic este lipită ființa omului de această ispită a banului, a poftei de câștig.

Întâlnim exemple multe de acest fel în paginile Sfintei Scripturi, ne oprim doar la două: Iuda Iscarioteanul și Simon Magul. Pentru Iuda Iscarioteanul banul a valorat prin ispită mai mult decât însuși Mântuitorul nostru. Rămâne peste veacuri un dureros exemplu.

Simon Magul este un alt exemplu negativ, deși botezat de Sfântul Apostol Filip, pofa pentru bani rămâne clocotitoare și când vede minunile săvârșite de Sfinții Apostoli, gândul lui se îndreaptă nu spre mărirea lui Dumnezeu “care a dat așa o putere oamenilor”, nici spre bucuria că atâtea semeni sunt ajutați să scape din suferință, ci spre gândul necurat de a-și agonisi prin darul vindecărilor arginții nesăturării.

Deseori sub propovăduire se ascunde acest dor de câștig urât, încât propovăduirea nu e pornită din “inimă curată, cuget bun și credință nefățarnică” (I Tim. 1, 5), cum înțelegea Sfântul Apostol Pavel propovăduirea. Valuta primează cuvântului lui Dumnezeu; pofa de câștig, dorului de mântuire.

Să rămânem în dreapta credință și să o cultivăm, socotind-o ca pe cel mai mare câștig, dincolo de orice pofță plinită.

4. Simplitatea doctrinei și a cultului. Adâncimea doctrinei Bisericii, precum și a cultului ei sunt mai greu de pătruns, mai ales că atât doctrina cât și cele exprimate prin cult au în vedere cărarea nu ușor de străbătut spre mântuire. Exprimarea doctrinei prin cult privind mântuirea, duce la concluzia că mântuirea cere adevărate jertfe din partea omului, după cuvântul Sfântului Chiril al Alexandriei: “La Dumnezeu nu putem intra decât în stare de jertfă”. De ce? Pentru că și mântuirea noastră s-a adus cu multe jertfe din partea Mântuitorului, culminând cu marea jertfă a răstignirii.

Ori, cum ființa noastră umană are o puternică înclinare spre comoditate, reiese limpede că angajarea pe calea jertfelor este de multe ori inacceptabilă.

Culte neoprotestante în doctrina lor despre mântuire sunt lipsite de o doctrină de angajament jertfitor. Cu alte cuvinte văd ușor de străbătut drumul ce duce la mântuire, propovăduiesc o mântuire ușoară, o lipsă de angajament din partea omului, lăsând în seama lui Dumnezeu toată mântuirea noastră.

Acest fapt convine ființei mele înclinată spre comoditate și aderă mai lesne ca om spre o doctrină mai puțin acrivistă spre mântuire decât spre una care cere mari jertfe și sacrificii.

B. Cauzele răspândirii cultelor neoprotestante

Printre cauzele răspândirii cultelor neoprotestante sunt amintite

1. Ignoranța creștinilor ortodocși și a ierarhiei (slab pregătită teologic)
2. Specularea scăderilor morale și religioase ale creștinilor și ale ierarhiei
3. Fanatismul religios
4. Material de colportaj ieftin

1. În ce privește ignoranța creștinilor ortodocși și a ierarhiei, ea nu va consta numai în lipsa de cunoaștere a doctrinei ei și în aplicarea ei practică în viața de toate zilele. Luând în considerare

această cauză, trebuie spus că aici cultele neoprotestante nu au o pregătire mai serioasă teologică. Simplul fapt că sunt cititori mai râvnitori ai Sfintei Scripturi nu-i poate include în starea de oameni bine pregătiți teologic. Din contră, o citire a celei mai grele cărți – Sf. Scriptură și o îndrăzneală de a o interpreta ”*sui generis*”, duce de cele mai multe ori la mari greșeli de interpretare și totodată la aplicări practice greșite a acestor interpretări.

Pentru creștinul ortodox care nu este așa de râvnitor cititor al Sfintei Scripturi, dar un cercetător al sfințelor slujbe ale bisericii, nu-i rămâne străină cunoașterea Sfintei Scripturi și nici o cunoaștere teologică. De ce? Pentru că în cadrul cultului ortodox textele Sfintei Scripturi ocupă un loc de prim ordin, începând cu laudele și sfârșind cu sfânta liturghie. Mai mult, aceste texte biblice din cadrul cultului sunt interpretate autentic în exegeza lor, fapt pentru care creștinul ortodox nu cunoaște numai textele Sfintei Scripturi, dar și interpretarea lor sănătoasă și ca urmare și practicarea acestor interpretări va fi mai aproape de adevăr decât a cultelor neoprotestante.

Iar în ce privește pregătirea teologică, departe de noi gândul că ar avea credințioșii acestor culte o mai bună pregătire decât a credințioșilor ortodocși, cade a râvni pentru traducerea în practică a textelor sfinte, pentru o pregătire teologică cât mai integrală a membrilor Bisericii.

2. Specularea scăderilor morale și religioase a creștinilor și ierarhiei. În rugăciunea de dezlegare de la înmormântare se spune că ”nimenea nu este fără de păcat” sau și mai adânc în concret ”chipul slavei tale celei negrăite sunt măcar deși port rănile păcatelor” Reiese dar că de când a fost lumea și va fi, omul a fost supus slăbiciunilor. Aceasta nu înseamnă că el își pierde de tot demnitatea de om, mai ales dacă nu ajunge robit patimilor.

În fața acestei realități se pune o întrebare: care s-ar cădea să fie atitudinea noastră de creștini adevărați față de slăbiciunile omenești sau mai mult: Au neoprotestanții o atitudine corectă față de aceste slăbiciuni? Să-i urmărim: s-au întâlnit în viața lor vremelnice cu tot felul de slăbiciuni ale oamenilor, dar nu le-au de râs, nu au rămas la o simplă critică a lor, ci a căutat să îi îndrepte, să-i ajute pe cei ce pătimeau să iasă din ele.

Astfel, la întâlnirea cu femeia păcătoasă prinsă în desfrânare, vorbește cu atâta duh părintesc: ”Femeie, nimenea nu te-a osândit... nici Eu nu te osândesc, mergi în pace.” În întâlnirea cu Iuda Iscarioteanul, are aceeași atitudine de înaltă ținută: ”Prietene, cu un sărut vinzi tu pe Fiul Omului?” Nu mai vorbim de dragostea părintească față de cei ce l-au răstignit: ”Doamne iartă-i pe ei că nu știu ce fac.”

Iată doar câteva din atitudinile Mântuitorului față de slăbiciunile oamenilor, atitudini ziditoare, părintești, nu atitudini critice sau disprețuitoare.

Au neoprotestanții astfel de atitudini față de slăbiciunile credințioșilor ortodocși și ale ierarhiei?

Să ne străduim a ne asemăna Modelului atât cât este cu putință omenește ca să fim folositori unii altora, ajutându-ne în slăbiciunile ce ne pasc pe fiecare.

3. Fanatismul religios. Deseori putem face o constatare și anume: întâlnim situații în care se propovăduiește cuvântul lui Dumnezeu, dar pe un fundal străin de realitățile dumnezeiești, un fundament de multe ori pătimăș. Într-o astfel de stare, propovăduirea nu mai îndeplinește ceea ce Sfântul Apostol Pavel cerea ucenicului său Timotei, ca să propovăduiască cuvinte izvorâte din ”Inimă curată, cuget bun și credință nefățarnică”.

Acest fel de a propovădui este fanatic, adică izvorât din inimă pătimășă, plină mai ales de slavă deșartă și ambiții pline de mândrie. Practicarea unei astfel de propovăduiri este departe de propovăduirea autentic creștină și nu zidește, ci din contră, scormonește părțile negative ale ființei umane. O astfel de propovăduire este departe de cea la care ne cheamă Mântuitorul ”Cel blând și smerit cu inimă”.

Să ne străduim să nu fim aproape de Dumnezeu cu buzele și departe de El cu inima, ca să nu devenim niște fanatici ci oameni cu un sănătos echilibru între buze și inimă, între cuvânt și gândul cel de taină al inimii.

5. **Material de colportaj ieftin.** A folosi mijloace de propagandă în propovăduirea creștină, este inadmisibil. Creștinismul este viață și trebuie mărturisit cu viața noastră personală. A folosi banul ca mijloc de propagandă creștină, prin diferite cărți și reviste, ilustrații împărțite gratuit, cu interes meschin, este contrar autenticului creștin. Să fim încredințați că străinii care folosesc astfel de mijloace prin colportaj, nu vreau binele neamului nostru românesc, vorba românească: ”Sângele, apă nu se face.”

C. Metode de combatere

Printre metodele de combatere, sunt enumerate:

1. Buna pregătire a clerului
2. Săvârșirea slujbelor după rânduială
3. Cântarea omofonă
4. Ridicarea nivelului moral al credințioșilor
5. Colportaj
6. Predici omiletice și catehetice
7. Tact pastoral

1. Buna pregătire a clerului

Este îndeobște cunoscută valoarea echilibrului sufletesc din toate punctele de vedere. În privința bunei pregătiri a clerului nu se poate pedala pe pregătirea pur științifică-teologică, pe acea pregătire informativă, neglijându-se buna pregătire de zidire a caracterului moral-creștin, ca să nu se ajungă la extreme și să întâlnești un om cu multă știință teologică fără evlavie sau un evlavios bigot.

Buna pregătire a clerului constă într-o fericită îmbinare a științei teologice cu evlavia și a evlaviei cu știința teologică. Textele biblice ne stau mărturie pentru susținerea acestei realități. Astfel la Mat. 5,19 Mântuitorul spune: ”Cel ce va face și va învăța, mare se va chema”, deci cuvântul a face primează pe cel ”a învăța. Sfântul Grigore de Nazianz ține să ne atenționeze că dacă ”vrei să devii teolog vrednic de Dumnezeu, urcă prin viețuire, dobândește curățenia, păzește poruncile, întâi curățește-te pe tine și apoi te apropie de Cel Curat”.

În privința îmbinării științei teologice cu evlavia, Evragie Ponticul zice: ”Dacă ești teolog, trebuie să te rogi cu adevărat și dacă te rogi cu adevărat, ești teolog”. Să stăruim în buna pregătire teologică pentru întărirea noastră într-un echilibrat caracter moral creștin, ca să devenim folositori păstoriților noștri.

2. Săvârșirea slujbelor după rânduială

Există o tendință a persoanei umane spre separatism, spre sectarism. Aceasta se conservă și în felul cum săvârșim slujbele, mai ales atunci când tindem a modifica diferite rânduiele, cu dorul dea fi mai deosebiți. Nu e lipsită de oarecare egoism fățarnic această tendință. A săvârși slujba după rânduială, înseamnă a le face așa cum sunt prescrise în rânduiala cultului bisericii noastre, neadăugând și neînălăturând ceva din cuprinsul lor.

Dar a săvârși slujba după rânduială, nu înseamnă numai atât, ci ceva mai mult. Restul unei slujbe în biserică sau la casele credințioșilor este acela de a crea atmosferă duhovnicească. Cultul nostru este în așa fel construit încât contribuie la crearea unor astfel de atmosfere sfinte. Deci nu rămânem doar la voce, coruri, predici chiar, ci la această preocupare de prezență a realităților dumnezeiești în timpul sfințelor slujbe și atunci săvârșim slujbele după rânduială și cu un mare folos. De ce? Pentru că în astfel de atmosfere, credinciosul face cunoștință cu Taborul îndumnezeit și implicit cu frumusețile dumnezeiești, cunoștință mai presus de orice cunoștință, satisfacție mai presus de orice satisfacție, cu alte cuvinte, fericire. Amintirea acestor trăiri

cunoscătoare îl va atrage magnetic la sfintele slujbe, mult superioare prin alcătuirea lor, serviciilor religioase ale neoprotestanților.

Dar pentru crearea de atmosfere dumnezeiești se cere în primul rând transpunerea preotului cu întreaga sa ființă în aceste realități, fapt nu ușor de împlinit, realizare ce cere o deosebită seriozitate, încordare și chiar jertfă.

Să stăruim spre realizarea acestor realități, dacă dorim să facem slujbele după rânduiala și cu cel mai mare folos.

3. Cântarea în comun. Este o realizare ziditoare acolo unde se practică în autentic evlavie, dar pentru plinirea ei se cer diferite pregătiri. Care? Mai întâi formarea de cântăreți bisericești. Această trebuință a cântăreților bisericești este deficitară. Întâlnești deseori un cântăreț bisericesc înaintat în vârstă, cu o slabă dicție și o voce slabă. Biserica suferă de aceste pliniri. Ce e de făcut? Preotul este dator să se ocupe de această plinire. Cum? Să aleagă dintre credincioșii săi, bărbații mai tineri sau chiar vârstnici, cu evlavie pentru biserică și cu voce mai bună. Să-i cheme la casa parohială în fiecare duminică după masă, o oră sau două. Și vin cu plăcere. Un an să facă glasurile bisericești, un an tipicul și după doi ani vom avea un grup de 3-4 cântăreți bine instruiți și cu dragoste de a lua parte la slujbele bisericești și cu oarecare mulțumire sufletească că au un loc în strana bisericii. Repetând după câțiva ani acest curs, se ajunge la formarea unui număr respectabil de cântăreți, nemaifiind nevoie ca la slujbele bisericești, să apelezi numai la cântărețul bisericesc.

Chiar dacă preotul nu este un bun cântăreț, prin mijloacele tehnice acustice, cum este casetofonul, se pot instrui în mod deosebit acești noi cântăreți

Odată format acest nucleu, cântarea în comun se va instaura în biserică, încât și femeile și bărbații vor putea cânta după ei și astfel se va ajunge la cântarea în comun, omofonă. Obişnuindu-se să și secondeze, armoniile vor fi înălțătoare, mai ales dacă vor fi izvorâte dintr-o inimă sincer credincioasă.

Să nu fim nepăsători față de aceste realizări, mai ales că neoprotestanții se ocupă în mod deosebit de organizarea unor cursuri, de multe ori propagandistice.

4. Ridicarea nivelului moral al credincioșilor.

Este, cred, cea mai grea întreprindere a preotului în activitatea lui pastorală, dar și cea mai ducătoare de scop.

Ce să urmărim? Mai întâi să fim realiști. Nu-i vom putea ridica pe credincioșii noștri pe culmile înalte, atinse de marii sfinți și cuvioși ai bisericii. Să tindem spre ceea ce se poate realiza. Ce? Stăruința cea mai puternică trebuie depusă în antrenarea în lupta contra întreitelor valori ale păcatelor: pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții. Acestea, neglijate, îl nenorocesc pe om, împătîmîndu-l în una sau mai multe din ele și astfel cum spune vorba românească, îl face "om neom". Având în fața ochilor sufletului nostru nu puține cazuri de astfel de nenorociți care nenorocesc și familia și societatea, să trezim în sufletele credincioșilor noștri, dorul de nepătîmire.

Dacă nu vom reuși să facem din credincioșii noștri sfinți făcători de minuni, putem să facem din ei credincioși despătîmiți, oameni cumiși și la locul lor, cu frică de Dumnezeu și rușine de oameni. Lucrul acesta se realizează desigur în timp și cu osteneală.

Noi vom fi înțelegători că omul este supus căderilor și slăbiciunilor omenești, dar este cu totul altceva a cădea și a te împătîmi. Pătîmașul este un automatizat în a face răul, un om pierdut, o povară pentru el însuși, pentru familie și societate un om pierdut.

Contra acestei primejdii a împătîmirii, se cade a lupta preotul cu tot sufletul, pentru a forma nu oameni fără de păcat, dar fără de patîmă. Să ne angajăm în această serioasă lucrare în parohie ca la una din cele mai principale lucrări și ducătoare la scop.

5. Colportaj. Proverbul românesc că "preotul nu are mână de dat" se cade a fi în atenția preotului, străduindu-se a-l depăși. Cum? Cu ocazia diferitelor evenimente majore din viața credincioșilor ca: Botezul, Cununia, Înzmormântarea, preotul trebuie să fie atent prin diferite

daruri, neînsemnate la vedere dar semnificative. O cruciuliță la Botez, o iconiță la cununie sau o carte de rugăciuni, o înțelegere cu mai multă milostenie la unele cazuri grele de înzmormântare, iată doar câteva din daniile preotului față de credincioșii săi, fie zis sub formă de colportaj, gratuit dar semnificativ, însă un colportaj serios, sincer dar care va colporta colportajul propagandistic al cultelor neoprotestante, uneori atât de tendențios.

6. Predici omiletice și catehetice. Predica în Biserica Ortodoxă face parte integrală din cult, fapt pentru care s-ar cădea să fie la înălțimea cultului. Ori cum cultul prin înțeleapta și dumnezeiasca alcătuire urmărește crearea de atmosfere ziditoare. Se pare că prea mult se pledează uneori numai pe conținutul predicii și nu pe atmosferă, duhul cu care este rostită, fundamentul din care izvorăște. Datorită acestui fapt ea trebuie să fie naturală, de sinceră convingere, ca să trezească în sufletul ascultătorilor aceeași convingere.

După ascultarea unei predici, creștinul să fie pătruns de realitățile dumnezeiești mântuitoare ca: un duh de sinceră părere de rău, un duh de răvnă în străduințele de îndreptare ale celor dinlăuntrul ale ființei, un duh de recunoștință și mulțumire față de bunătățile ce le revarsă Dumnezeu asupra noastră, un duh de dreaptă judecată și liniște sufletească. Iată doar câteva din realitățile duhovnicești cu care s-ar cădea să se întorcă credinciosul acasă după prezența sa la sfintele slujbe bisericești și ascultarea predicii.

În privința cateheticii și a predicilor de apărare a dreptei credințe, contra învățăturilor eronate ale neoprotestanților, preotul trebuie să aibă grijă deosebită să nu pornească aceste predici dintr-un duh de răzvrătire sau chiar dispreț. Astfel de predici nu rodesc și apoi, suntem angajați într-un climat ecumenist. Totul trebuie să izvorască, așa precum am mai zis, după Sfântul Apostol Pavel "dintr-o inimă curată, cuget bun și credință nefațarnică" (I Tim. 1, 5).

Dacă nu vom ține cont de aceste îndrumări și vom ține predici oarecum răzbunătoare, ne vor judeca chiar și credincioșii noștri, care vor zice în sinea lor: "Ce are preotul cu aceștia, că și ei sunt oameni, deci ne vom întâlni cu corectarea umanistă a poporului, care judecă fără părtinire și cu mult duh de înțelegere, să ne străduim să fim răvnitori în dreapta credință, sub stăpânirea unei sincere înțelegciuni și în acest duh să și predicăm.

8. Tactul pastoral

Este ceea ce se spune despre medic în privința flerului medical. Tactul pastoral nu este decât acțiune înțeleaptă în orice situație. "Ale voastre toate cu dragoste să fie", zise dumnezeiescul apostol. Și în privința tactului pastoral, s-ar cădea să se țină cont de această îndrumare. Preotul trebuie să înțeleagă, dacă are tact pastoral, când se cade să fie aspru și când mai blând, când să vorbească și când să tac. S-ar părea că tactul pastoral are o analogie ca ceea ce numim noi limpede persistență sau pedagogie providențială. Tactul se cade a fi pedagogic sau să urmărească un scop, folosind metode cu o înțeleaptă pedagogie, atât la sfintele slujbe cât și la întâlnirile cu credincioșii.

Un exemplu viu, grăitor. Nu zidesc atât de mult îndemnul (a se feri: de învățăturile) neoprotestanților, nici predicile ținute contra lor, precum îi apropie vizitele pastorale făcute chiar și bolnavilor lor. Aceste au darul de a sparge gheța unor răceli înstrăinate și de a stabili o comuniune creștină, nu cu puțin folos în drumul spre apropierea și unirea bisericilor. Nu este înțeles ca în astfel de vizite la capul bolnavilor, neoprotestanții să abordeze teme de discuții pe bază confesională. Această metodă nu ține de tactul pastoral. Tactul pastoral cere desigur și un timp al unor experiențe, care timp și experiențe fundamentează și maturizează tactul pastoral.

Ca preoți, să ne străduim ca prin darul lui Dumnezeu și strădania noastră să ne însușim cât este posibil o maturizare a tactului pastoral, pentru a avea folos în activitatea pastorală.

Violența în cadrul prozelitismului religios

Intrarea într-un nou mileniu de creștinism presupune noi coordonate pentru viitoarea mișcare ecumenică concretizată în dialoguri deschise între vechile biserici surori: Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-catolică, dar nu numai, ci se impune dialogul și cu protestanții și cu demoninațiunile neoprotestante.

Dialogul presupune o reorientare a teologiei de la poziția de confruntare între doctrine și idei, la politica reconcilierii bazată pe dorința tuturor creștinilor de a fi una precum Dumnezeu Unul este (In. 17,21).

Dorința de unitate a tuturor creștinilor trebuie să fie sprijinită și de Stat¹⁹ prin legile și actele normative care, imperios necesar, vor abolii orice tentativă de prozelitism și violență dintre Biserici și culte. “În varianta inițială a proiectului Legii Cultelor era prevăzut un articol ce interzicea lămurit prozelitismul. Nu preciza mai departe în ce constă prozelitismul, dar era un articol de lege, un pas către normalitate. În proiectul actual nu a fost reluat... și aceasta în condițiile în care aproape în toate legile similare din țările foste comuniste este de găsit un paragraf despre prozelitism și modalitățile de evitare a acestuia”.²⁰

Deși Mișcarea ecumenică apare în lumea protestantă, conștiința de vidul lăsat de Reformă în doctrina și spiritualitatea sa, ea a prins contur și între romano-catolici și ortodocși începând cu anul 1920. Indiferent de direcția dialogului, conștiința de îndemnul Fiului lui Dumnezeu făcut Om, Biserica Ortodoxă este dispusă de a se deschide viitoarelor perspective pe care le deschide întregii creștinătăți prin atașamentul ei față de curentul ecumenic creștin inițiat de Apus încă de la începutul sec. XX.

Prima și cea mai mare piedică în vederea apropierii, cunoașterii și receptării mesajului ecumenic venit din partea Bisericilor și cultelor creștine, îl constituie prozelitismul, care nu de puține ori este însoțit de violență. “Prozelitismul confesional se manifestă ca un pericol grav al raporturilor interbisericești de azi și de aceea fenomenul trebuie cunoscut și combătut ca atare.”²¹ Începutul mileniului trei de creștinism trăiește epoca unor mari transformări. Este timpul afirmărilor lumii întregi pe planul economic, social, politic, dar și spiritual. Revoluția spirituală a noului mileniu se conjugă cu afirmările și contestările pline de pasiuni și interese, ideologii contradictorii, răsturnări și prefaceri, perioadă istorică confruntată cu noi orizonturi ce vor să fie trasate pe linia istoriei omenirii, istorie plină de totalitarism politic și social, pe alocuri rasism sau naționalism acerb. Sunt parcă verificate marile frământări și prefaceri economico-sociale, uneori naționale, dar parcă vor să fie verificate și ideologiile din sânul creștinismului. Deși vor să se apropie, Bisericile își verifică tezaurul lor doctrinar, se acceptă sau se resping unele pe altele împotrivindu-se, nu numai doctrinar, una celeilalte. Pe acest fundal de criză spirituală, dar

¹⁹ *Proiectul Legii Cultelor* însumează 78 de articole structurate în zece capitole: I. Principii generale (art. 1-11); II. Organizarea cultelor religioase (12-18); III. Raportul dintre stat și cultele religioase (19-29); IV. Activitatea cultelor religioase (30-39); V. *Raporturile dintre cultele religioase* (40-43); VI. Învățământul în cadrul cultelor religioase (44-51); VII. Despre patrimoniul cultelor religioase (52-63); VIII. Relațiile externe ale cultelor religioase (64-66); IX. Asociațiile și fundațiile religioase (67-72); X. Dispoziții finale (73-78), apud Radu Preda, rev. *Renașterea*, nr. 12/dec. 1998, p. 6.

²⁰ Radu Preda, idem.

²¹ Diac. Asist. I. Bria, *Un obstacol în calea ecumenismului: prozelitismul confesional*, rev. B. O. R. 9-10/1970, p. 1053.

și de dorință de unire și dialog, “prozelitismul este în primul rând provocarea cea mai serioasă la adresa idealului de unitate creștină, a mișcării ecumenice în ansamblu. El a fost din nefericire prezent, cu mult mai înainte de apariția sectelor de azi în relațiile dintre Ortodoxie și catolicism. Modul de acțiune și de gândire specifice prozelitismului, zelului misionar fără scrupule, exprimă o profundă lipsă de iubire față de celălalt”.²²

Biserica lui Hristos este cea care cuprinde adevărata iubire, iubire cerută mereu de Biserică pentru posibilitatea împărtășirii comune și reale de adevărul Hristos – Cap al ei. Violența și prozelitismul nu au calificat-o niciodată. Iată cum caracteriza Biserica creștină a primelor veacuri Tertulian în *Apologeticum*: “Noi suntem o societate cu un sentiment religios comun, cu o unitate a disciplinei, cu o legătură comună a speranței. Ne întâlnim în comunități pentru a-L adora pe Dumnezeu în rugăciune, adunându-ne toate forțele în jurul Lui. Asemenea lucrări de dragoste, ca să spun așa, așează un semn asupra noastră în ochii unora «Uite, spun ei, cum se iubesc unii pe alții», în timp ce ceilalți se urăsc «și cum sunt gata să moară unii pentru alții», în timp ce ceilalți sunt înclinați să se omoare unul pentru altul”.²³

Confruntată cu învățături false încă de la începuturile ei, Biserica lui Hristos nu a dovedit violență față de cei care se abăteau de la Adevăr, ci prin canoanele și anatematismele sale îi excomunica din comunitatea euharistică. “dacă pe cei cu grave păcate, care nu știrbeau adevărul lui Hristos, moștenit de la Apostoli, Biserica îi ținea departe de Sfânta Împărtășanie numai pentru un timp anumit, pe cei ce știrbeau adevărul îi excomunica, pentru tot timpul cât rămâneau în erezie”.²⁴

În acest sens de mare valoare doctrinară și apologetică sunt Cele 12 Anatematisme ale Sfântului Chiril al Alexandriei, care, în ciuda ereziei nestoriene, nu promovează violența contra adeptilor acesteia, ci dimpotrivă oferă un adevărat *exercițiu de moderație teologică* încheiat cu anatematizarea celor în cauză. “Dacă cineva nu recunoaște că Emanuel este Dumnezeu adevărat și, prin urmare, că Sfânta Fecioară este theotokos (căci a dat naștere Cuvântului lui Dumnezeu întrupat), să fie anatema”.²⁵

Biserica Răsăritului s-a confruntat, dar fără violență, cu *teoriile teologice* ale Apusului, imediat după marea Schismă. Am putea pomeni faptul că în perioada care începe cu Cruciadele²⁶ și se întinde până la căderea Imperiului Bizantin, Biserica Răsăritului s-a înstrăinat definitiv de cea a Apusului.

²² Radu Preda, *Biserica în Stat – o invitație la dezbatere*, ed. Scripta, 1999, p. 58.

²³ Tertulian, *Apologeticum*, 29, 1-7, apud Mitropolit Emilianos Timiadis, Preot, parohie, înnoire, ed. Sofia, Buc. 2001, p. 251.

²⁴ Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Craiova, 1986, p. 402.

²⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, cele *12 Anatematisme* (Anatematismă I-a), apud, Anthony N. S. Lane, *Erezie și Logos*, ed. Anastasia, Buc. 1996, p. 20.

²⁶ “Câțiva comentatori contemporani ai cruciadelor au încercat să diminueze sălbăticia Crucii a IV-a și devastarea Constantinopolului de către cruciați, căutând să scoată din discuție sub acuzația de retorică naționalistă exclamații de felul celor ale istoricului bizantin Niketas Choniates (Acominatos), martor ocular la luarea cu forța a orașului. Choniates, scriind despre aceste evenimente cu oroare nemărginită, I-a caracterizat chiar pe dușmanii sarazini (musulmani) ai Constantinopolului ca fiind *milostivi* prin comparație cu cruciații latini, *ce purtau Crucea lui Hristos pe umeri*. Cu toate acestea, folosind o documentație bogată atât de la cronicarii bizantini, cât și de la occidentalii care au participat la Cruciada a IV-a, alți istorici contemporani au ajuns la convingerea că acea campanie nu a avut de fapt egal în ceea ce privește monstruoșitatea sălbăticia ei”, Arhiepiscop Chrysostomos, *Relațiile dintre ortodocși și romano-catolici de la Cruciada a IV-a până la controversa isihastă*, ed. Vreimea, Buc. 2001, p. 43.

Această perioadă este crucială în înțelegerea raporturilor dintre Biserica Ortodoxă și confesiunile Apusului. Au urmat perioade, de altfel fertile pentru gândirea teologică răsăriteană, de controverse teologice dintre Răsărit și Apus: conciliile unioniste de la Lyon (1274) și Ferrara-Florența (1439), iar în secolul al XIV-lea disputa isihastă.

Controversele teologice dintre Răsărit și Apus nu au fost confundate niciodată cu un prozelitism răuvoitor. “La Colocviul de la Chevetogne despre Misiune, prozelitism și unitatea creștină (29 august – 2 septembrie 1994), teologul ortodox Nicolas Lossky deslușea resorturile intime ale prozelitismului în acești termeni: Prozelitismul este, după mine, înainte de toate o lipsă de ascultare a celui cărui vrem să-i predicăm. În consecință, este o lipsă de respect pentru libertatea lui întru Dumnezeu, adică uitarea (conștientă sau inconștientă, voluntară sau involuntară) a faptului că acesta este creat după chipul lui Dumnezeu. Este, în cele din urmă, o lipsă de dragoste, așa cum este, cel mai adesea, o convingere faptul că adevărul pe care dorim să-l predicăm altora îl *posedăm* precum un obiect”.²⁷

Azi, poate mai mult ca oricând, disputele dintre Biserica Apusului latin de rit bizantin și Biserica Ortodoxă din România se agravează. Această stare de fapt se datorează unor factori total exteriori ființialității Bisericii lui Hristos în sine. Prozelitismul și violența apar unite acolo unde se caută ocuparea cu forța a locașurilor de cult foste unite, și aceasta peste hotărârile Comisiilor mixte de dialog ortodox și greco-catolic, comisii care încă de la începutul tuturor lucrărilor lor exclud, de comun acord, orice formă de prozelitism și violență.²⁸ Din acest punct de vedere începutul mileniului III de creștinism în lume nu prea așezează orizonturi senine între cele două Biserici, culturi și doctrine.

Cu toate acestea mai avem încă puterea credinței într-o perspectivă a unității creștinilor din Răsărit și Apus în cadrul mișcării ecumenice fără prozelitism și violență? Cred că răspunsul cel mai potrivit ni-l oferă un teolog ortodox român ajuns în misiune diplomatică chiar la Sfântul Scaun. “Pe durata misiunii mele diplomatice la Sfântul Scaun, am avut prilejul de a reflecta – dinăuntrul unei solicitante experiențe cotidiene – asupra unor teme pe care, mai demult, le abordasem dintr-o perspectivă strict intelectuală: așezarea tradiției creștine în era postmodernă, relația dintre comunitatea credincioasă și societatea civilă, rostul dialogului ecumenic într-o Europă supusă atâtor accelerate, prefaceri instituționale. Am cunoscut în ultimii ani o seamă de personalități fidele acestei problematici. Ele m-au convins că întrebările din amintitul registru nu fac delicioile câtorva exaltați solitari, ci mai curând agenda unor forțe vii, care pot contribui atât la echilibrul spiritual al Bisericilor europene, cât și la maturizarea democrațiilor postcomuniste. Din păcate însă, asemenea *forțe vii* sunt slab reprezentate la noi, unde puterea schismei de la 1054 – vădită în persistența separației dintre creștini – continuă să ni se impună ca un fapt deopotrivă inerțial și descurajant”.²⁹

În cadrul lucrărilor Conciliului II Vatican din 21 noiembrie 1964 ținut sub binecuvântarea Papei Ioan Paul al VI-lea, referitor la capitolul rezervat Ecumenismului se face afirmarea crudă că:

²⁷ Nicolas Lossky, *Cuvânt la Colocviul de la Chevetogne despre Misiune, prozelitism și unitate creștină (29 august – 2 septembrie 1994)*, apud Radu Preda, op. cit., p. 58-59.

²⁸ Din păcate, zeci și zeci de hotărâri judecătorești sunt emise de instanțele de judecată având drept destinatari fie o latură a românilor creștini (ortodocși), fie pe cealaltă (greco-catolici). Cazuri de violență și prozelitism antiortodox s-au putut întâlni în localitățile Ocna-Mureș, Mihalț etc. (n. a.)

²⁹ Teodor Baconsky, *Puterea Schismei – un portret al creștinismului european*, ed. Anastasia, Buc. 2001, p. 8.

“numai prin Biserica Catolică a lui Christos, care este instrumentul general de mântuire, poate fi dobândită toată plinătatea mijloacelor de mântuire”.³⁰

Cu toată atitudinea egocentristă a Conciliului, care nu a pregetat să arate că doar Biserica Romano-catolică deține adevărul mântuitor și instrumentele de mântuire, în anii ce au urmat roadele Ecumenismului dintre cele două Biserici s-au văzut. Astfel s-au format comisii mixte de dialog, au avut loc întâlniri între capii celor două Biserici, și trebuie amintită în acest sens întâlnirea dintre Patriarhul Ecumenic Atenagora și Papa Paul al VI-lea, ocazie cu care s-a ridicat anatema dintre cele două biserici, apoi au continuat vizitele Patriarhului Ecumenic Vartolomeu I la Roma și vizitele altor ierarhi la Sfântul Scaun, ocazie cu care s-au discutat problemele reluării dialogului ortodoxo-catolic pe baza conștiinței că cele două Biserici au un fond doctrinar aproape comun.

În calea dialogului trebuie să se țină seama – după părerea Episcopului De Smedt, părere expusă încă din cadrul primei sesiuni a Conciliului II Vatican, de următoarele lucruri:

- dialogul necesită cunoaștere aprofundată a doctrinei reciproce

- să se arate ce omite sau ceea ce e insuficient în învățătura romano-catolică

- să se examineze din partea catolicilor dacă nu se află în limbajul catolic forme sau formulări referitoare la credință greu de înțeles pentru necatolici.³¹

Ultimul punct de plecare în calea dialogului – propus de catolici - se pare a fi mai mult decât ridicol, gândindu-ne că referitor la dogma trinitară și la erezia filioqvistă, apusenii, începând cu Fericitul Augustin au fost deficitari în ceea ce privește sensul și forma termenilor trinitari de ipostas, persoană, ființă, substanță.

Într-un dialog romano-catolic și ortodox nu se poate pleca numai de la fondul doctrinar comun, dar nici numai de la controversele existente. “Dacă facem abstracție, sistematic, de convergențele doctrinare, există pericolul de a adopta atitudini pline de triumfalism și de a face apel la polemică care a înveninat atâtea vreme relațiile dintre Biserica Răsăritului și Biserica Apusului. Dar nu ne-am lăsa îmbătați, pe de o parte, nici de iluzia unor convergențe care fac abstracție de aspectele doctrinare care continuă să ne țină despărțiți unii de alții. Fără să exagerăm diferențele sau convergențele am căutat să stabilim adevărul de credință al Bisericii nedespărțite. Lucrul acesta nu este imposibil de realizat, dacă se dă dovada de deschidere reciprocă”.³²

Un dialog ecumenic eficient pleacă întotdeauna de la fondul doctrinar comun al celor două Biserici, Ortodoxă și Catolică, altfel Mișcarea ecumenică nu poate contribui la refacerea unității Bisericii lui Hristos. Biserica Ortodoxă trebuie să impună convingător adevărul revelat integral pe care-l păstrează de la începutul ei. Descoperirea unicului adevăr nu poate duce la învățături contrastante. Întâlnirile în acest caz între ortodocși și catolici, pot avea doar scopul de a-i convinge pe aceștia din urmă că adevărul original al creștinismului este păstrat în Ortodoxie și de “a apropia creștinismul mondial de creștinismul original, care s-a păstrat în Biserica Ortodoxă”.³³

Numai așa se va realiza un progres al Mișcării ecumenice prin apropiere între creștini. Această apropiere se va realiza mai întâi între ortodocși și catolici, care nu sunt despărțiți prin deosebiri esențiale (München 1982). *În ceea ce privește relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine*, a III-a Conferință Panortodoxă Presinodală (Chambesy 1986), *independent de valorificarea dialogurilor teologice bilaterale cu anglicanii, cu vechii catolici, cu vechii orientali, cu romano-catolicii, cu luteranii și cu reformații, a adoptat următoarea atitudine eclesiolgică: Biserica ortodoxă ca fiind una, sfântă, sobornicească și apostolică*

³⁰ *Hotărârile Conciliului II Vatican din 1964*, trad. rom. a Arhiep. Romano-catolice de București, 1990, p. 121.

³¹ Pr. Barbu Gr. Ionescu, *Conciliul II Vatican. Dezbaterea primei sesiuni*, Ox. 1/1964, p. 21-22.

³² Pr. Prof. Dr. D. Popescu, *Ortodoxie și Catholicism. Dialog și reconciliere*, ed. România Creștină. Buc. 1999, p. 18.

³³ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Convorbiri cu Ioanichie Bălan*, în *Omagiul memoriei Părintelui Stăniloae*, Iași, 1993, p. 68.

Biserică, are conștiința deplină a acestei responsabilități pentru unitatea lumii creștine, iar la întrunirea întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe de la Patmos – 26 sept. 1995 – declarația comună condamnă orice fanatism naționalist, care poate să ducă la divizare și ură între oameni, la alterarea și dispariția caracteristicilor culturale și religioase ale altor popoare de pe pământ și la încălcarea dreptului sacru al libertății și demnității persoanei umane și al minorităților de pretutindeni.³⁴

Prozelitism, violență și fanatism religios la grupările eretice și sectare.

Erezie și secta sunt două cuvinte prin care, de-a lungul istoriei sale, Biserica a numit pe cei ruși de la dreapta credință.³⁵ “Secta – spunea Jean-Francois Wayer – este celălalt. Nimănui nu-i place să poarte această etichetă pusă de societate și Bisericile oficiale unor grupuri religioase minoritare, în pofida voinței lor. Având o conotație vădit peiorativă, denumirea de *sectă* a fost întotdeauna un mijloc de excludere a unor credințe din categoria căilor religioase respectabile. Căci *secta* amintește de absurditate doctrinară, de fanatism, interdicție...sectarism”³⁶.

Sectarismul creștin, bazat pe prozelitism și violență³⁷, s-a născut prin ieșirea din acea unitate de duh și răstălmăcirea cuvântului scripturistic. Așa s-a pierdut unitatea duhului și s-a deschis calea fărâmițării înțelesului unitar asupra Sfintei Scripturi. “Una din cauzele istorice care au dus la denaturarea relațiilor dintre Biserici prin prozelitism a fost aceea că în cursul secolului XIX-lea s-au ivit relații încordate prin noile contacte între creștinii din diferite Biserici, în regiuni unde au venit misiuni străine. În unele cazuri, misiunile dirijate spre lumea necreștină s-au trezit activând și atrăgând de partea lor pe membrii altor Biserici creștine, deja stabilite cu mult înainte în aceste țări. În alte cazuri, activitatea misionară s-a îndreptat către cei care păreau a fi decăzuți, sau insuficient evanghelizați, dar membrii ai altor Biserici. În diverse perioade au apărut *Bisericile libere* – care au fost întemeiate în regiuni care anterior erau socotite teritorii exclusive ale *Bisericii naționale* sau Biserici de stat. În anii mai recentii s-au dezvoltat numeric și ca activitate, diferite grupări religioase chemând la pocăință individuală, acestea arătând însă uneori o insuficiență conștiință bisericească și un prea puțin sau total absent interes pentru cooperare cu alți credincioși”³⁸.

Cu toate că sectele promovează violența protestatară³⁹, ele nu sunt decât manifestarea aceleiași veșnic fenomen sectar, cu aceleași urmări și cu aceleași efecte. “Propagatorii acestor secte cutreieră lumea pentru mărirea staulului credulilor, difuzează și publică statistici și efective *misionare* exagerate, concură cu ideologiile secolului, se amestecă în politică, intervin în procese, transportă și fac trafic de stupefiante, organizează congrese și conferințe, pleacă în pelerinaje, dau

³⁴ Î. P. S. Dr. Damaskinos Papandreou, *Biserică, Societate, lume*, ed. Trinitas, Iași 1999, p. 25 și 31.

³⁵ “În limbajul teologic, *erezia* denumește, în același timp, învățătura greșită care stă la baza rușii de biserică a unui grup de credincioși, dar și gruparea ca atare, în timp ce *secta* denumește numai gruparea în sine. În limba română, mai ales în limbajul curent, se folosește cuvântul *erezie*, pentru a denumi învățătura greșită pe care o susține și răspândește o *sectă*”, *Biserica și sectele*, rev editată de Asociația Sf. Grigorie Palama, Buc. 1992, p. 18.

³⁶ Jean-Francois Wayer, *Sectele*, ed. Enciclopedică, trad. Ruxana Pitea, Buc. 1998, p. 5.

³⁷ “Dacă, prin ceea ce au avut mai condamnabil în activitățile lor, sectele au încurajat fanatismul, lipsa de cumpătare și chiar autodistrugere, și dacă, în ochii marelui public, ele se sprijină pe ipoteze eronate și propagă teorii și idealuri periculoase, nu putem decât să recunoaștem că toate aceste defecte au apărut în toate religiile într-un stadiu sau altul al evoluției lor istorice”, Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*, trad. franceză: Paris, Hachette, 1970, p. 241-242, apud Jean Vernet, *Sectele*, ed. Meridiane, Buc. 1996, p. 109.

³⁸ Diac. Asist. I. Bria, idem, p. 151.

³⁹ R. Dericquebourg, *Les Témoins de Jéhova. dynamique d'un groupe religieux et rapport à l' institution*, Paris-Sorbone, 1979.

numiri sectei lor după unele *cetăți sau locuri sfinte*, pe unde a propovăduit Mântuitorul, deturneză fonduri, tipăresc bancnote false, fac trafic de valută, imprimă părți din Biblie, broșuri *șiditoare* de suflet și alte îndeletniciri *biblice*, încât lumea de azi este îngrozită”⁴⁰.

Impulsivitatea sectelor apărute în secolul XX pe scena mondială a fenomenelor religioase se învecinează adesea cu agresivitatea, exprimată în forme dintre cele mai variate, fapt pentru care sunt numite religii sălbatice. Ca grupări dizidente ele nu au nimic cu revelația dată de Dumnezeu prin Fiul Său întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, care este Domn al păcii (Is. 9,5), de aceea este de mare folos a înțelege și a păstra dreapta credință ortodoxă, și de a lua Biserica Sa măsurile ce se impun împotriva erezilor, schismelor și sectelor apărute, sau care vor mai apărea, unele foarte virulente în ofensiva lor contra Bisericii Ortodoxe, având în ținuta lor mereu negativă față de societate și lume, prin dovedirea adevărului unic pe care îl deține și-l propovăduiește spre mântuirea tuturor credincioșilor ei.

Intrarea într-un nou mileniu de creștinism presupune noi coordonate pentru viitoarea mișcare ecumenică concretizată în dialoguri deschise între vechile biserici surori: Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-catolică, dar nu numai, ci se impune dialogul și cu protestanții și cu demoninațiunile neoprotestante.

Dialogul presupune o reorientare a teologiei de la poziția de confruntare între doctrine și idei, la politica reconcilierii bazată pe dorința tuturor creștinilor de a fi una precum Dumnezeu. Unul este (In. 17,21).

Impulsivitatea sectelor apărute în secolul XX pe scena mondială a fenomenelor religioase se învecinează adesea cu agresivitatea, exprimată în forme dintre cele mai variate de prozelitism și violență, fapt pentru care sunt numite *religii sălbatice*.

Ca grupări dizidente ele nu au nimic cu revelația dată de Dumnezeu prin Fiul Său întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, care este Domn al păcii (Is. 9,5), de aceea este de mare folos a înțelege și a păstra dreapta credință ortodoxă, și de a lua Biserica Sa măsurile ce se impun împotriva erezilor, schismelor și sectelor apărute, sau viitoare, unele foarte virulente în ofensiva lor contra Bisericii Ortodoxe, având în ținuta lor mereu negativă față de societate și lume, prin dovedirea adevărului unic pe care îl deține și-l propovăduiește spre mântuirea tuturor credincioșilor ei.

Apariția sectelor în sânul creștinismului

Putem afirma că fenomenul sectar își are originea chiar la începutul creștinismului. Începuturile fenomenului sectar le putem socoti încă din timpul lui Simon Magul, care în neștiința sa, a încercat să cumpere de la Sfinții Apostoli "puterea de a împărtăși Duh Sfânt prin punerea mâinilor" (Fapt. 8,9-24). Fenomenul sectar s-a continuat apoi în cele patru partide din Corint care au luat naștere și care vor duce apoi la ruperea unității Bisericești a Corintului. Fenomenul sectar s-a manifestat apoi în "iudaizanti" sau "iudeo-creștini" care au cerut obligativitatea legii mozaice pentru toți creștinii.

Această cerere de obligativitate a legii mozaice pentru toți creștinii poate fi socotită printre primele tendințe de *sectă* în creștinismul timpuriu. După "iudaizanti" apar "neognosticii" care opreau de la căsătorie și de la mâncarea de carne. Aceste câteva exemple de erezii fac parte din începuturile sectarismului și sunt pomenite în Sfânta Scriptură, existând chiar din timpul Apostolilor.

După epoca apostolică în creștinism apar alte erezii care vor fi un pericol real pentru Biserică. Aceste erezii apărute în epoca post-apostolică sunt menționate de istorie, având un răsădit mare

⁴⁰ Pr. Prof. Dr. P. I. David, *Invazia sectelor*, ed. Crist –1, Buc. 1997, p. 209-209.

în istoria creștinismului. Așa au fost gnosticii care au apărut în secolul II d. Hr., arienii secolul III d. Hr. Au urmat apoi nestorianismul, macedonianismul, apolinarismul. Fenomenul sectar a culminat în secolul VIII-IX d. Hr., prin apariția iconoclasmului, care a dus o luptă puternică împotriva icoanelor, atentând totodată și la cultul Bisericii Ortodoxe. Triumful ortodoxiei din 843 d. Hr. asupra iconoclasmului nu a putut opri formele de manifestare ale sectarismului din contră, sectarismul se manifesta mai departe fiind una din cauzele care a produs schisma cea mare a Bisericii.

În secolul XVI sectarismul culminează cu o nouă reformă produsă de Luther care a fost pista de lansare a tuturor sectelor.

Principiile date de inițiatorii reformei: Luther, Calvin, Malachton sunt până astăzi un nesecat izvor de apă rea pentru noi și noi erezii.

Secolele următoare sunt secolele destinate științei și tehnicii, dar acum apar primii "prooroci mincinoși" și primii sectari în adevăratul sens al cuvântului care susțin că numai religia pe care o propovăduiesc ei este cea dreaptă și numai prin această învățătură a lor, individul se poate mântui. Apusul este scena apariției acestor rătăciți influențați de puterea capitalismului și a burgheziei. Dorința de îmbogățire, necunoașterea învățaturii Bisericii creștine, lipsa preoților sau decăderea lor morală sunt numai câteva din cauzele care au dus la apariția fenomenului sectar în Biserica Ortodoxă. Cu toate că, în apus aceste secte nu s-au localizat au căutat teren în altă parte ajungând până la noi, unde se pare că au prins rădăcini destul de adânci.

Chiar și fără apariția Reformei în Răsăritul Ortodox tot ar fi existat secte. În Răsărit nu au fost reforme religioase, dar sectele au apărut. Diferența dintre apariția sectelor în Răsărit și apariția lor în Apus constă în faptul următor: cele din Apus au apărut din nemulțumirile față de rigorismul Bisericii Apusene, iar cele din Răsărit din libertatea prea mare dată de Biserica Răsăritului.

Împărțirea sectelor după caracteristicile lor principale

După doctrina și caracteristicile lor principale sectele se împart în: secte raționaliste, filozofice, mistice. După locul apariției, adică sectele apărute într-un anumit teritoriu ele se împart în: secte străine și secte autohtone.

Secte raționaliste

La fel ca întreaga reformă din care s-au născut sectele raționaliste acordă încredere Sfintei Scripturi, excluzând Sfânta Tradiție și toate învățăturile care aparent nu își au temei în Sfânta Scriptură. Referitor la înțelegerea Sfintei Scripturi, fac din rațiune criteriul absolut exclusiv. Deci la neoprotestanți rațiunea este criteriul adevărului relevant. Aceste secte raționaliste admit ca învățătura revelația și viața creștina dar subordonate rațiunii își socotesc totuși credința ca singura condiție subiectivă pentru mântuire, adică nu recunosc faptele bune. Aceste secte raționaliste sunt: baptiștii, pentecostalii, adventiștii, creștinii după Evanghelie, reformiștii, nazarenii, studenții în Biblie și secerătorii.

Secte filozofice

Aceste secte fac din învățătura lui Dumnezeu o filozofie *sui generis*, iar pentru acest fapt acestor sectari li se mai spune "înțelepți divini". Tendința acestor secte este de a ajunge la progres în cunoașterea lui Dumnezeu prin conlucrarea următorilor factori: cultura, știința și religie subordonându-le pe acestea filozofiei. Aceste secte acordă prioritate și predominanța filozofiei. Dintre aceste secte menționăm doar câteva: teosofii, spiritiștii și *înțelepții lui Dumnezeu*.

Secte mistice

Se numesc mistice sectele care se formează dintr-un habotnicism religios, neadmițând nici o schimbare în cult și nici o modernizare în ceea ce privește cultul vechi. Adepții acestor secte mistice văd în schimbările ce se aduc cultului o atingere de credință care va atrage după sine pedepse mari. Aceste secte sunt: inochentiștii, studiștii, lipovenii, scapeții, molocanii etc.

Credincioșii Bisericii trebuie să se ferească de asemenea descrierați mistici care de-a lungul istoriei au produs sminteala în popor și neliniște în obștea umană.

Secte autohtone

Se numesc secte autohtone pentru că au luat naștere pe teritoriul actual al României. Ele sunt autohtone dar cu mari influențe externe. Amintim din aceste secte autohtone următoarele: tudoriștii, pocăiții cu cruce, trifiștii (Iosif Trifa) și stiliiștii.

Secte sataniste sau organizații teroriste

De la război rece, la crime "sacre". Dacă Dumnezeu a fost izolat, negat, mistificat și apoi dat morții de către unii teologi; dacă Hristos a fost înlocuit și substituit "cu noi mesia", dacă îngerii stau în frați și fecioare, dacă Maica Domnului s-a "reîncarnat" în noua Eva, iar sfinții pământeni (mormonii) au reapărut cine a mai rămas "neidentificat" din lumea de dincolo? Satan cu întreaga sa ierarhie! Și iată ca forțele întunericului au început să iasă la lumina soarelui dar mai ales a lunii; Leviatan, Belzebul, Satan, Lucifer, "legiuni" de îngeri negrii apar într-o lume prea religioasă, o lume interpolă, plină de curiozități și avidă de senzații. Forța răului a îmbrăcat hlamida *cavalerilor tunetului* care nu-și mai încrucișează săbiile sau pistoalele pentru presupusa onoare ci sunt organizați în bande și gangsteri, încât oamenii cinstiți nu știu unde să mai reclame sau ce "lepădări să mai citească".

Astăzi, ca niciodată, exorcismele și alungarea diavolului sunt utilizate, dar nu în Biserica lui Hristos pentru "îmbrăcarea omului nou", ci în cercuri ale organizațiilor teroriste și revanșarde care au pretenția că pot instaura "pacea sufletească" prin genocid. Organizațiile teroriste religioase nu dispun de nici un regulament, nu au legi, nici morală ci doar deviza: "cine nu-i cu noi este împotriva noastră, este dușman, trebuie să dispară!".

Aceste grupări sau comunități religioase demonice atacă tot ceea ce este mai nobil: cinstea, dreptatea, adevărul, sfințenia, semănând și lăsând în urma lor groaza și neliniște. Fiara apocaliptică nu mai are semnul 666 ci zvastica, cornul ei reprezentând fascismul sub toate nuanțele. Crucea nu mai este semnul răscumpărării, ci un altar pentru "mulțumire" că au fost uciși negrii, apărători ai drepturilor omului sau unii predicatorii ai egalității.

Dealurile și prețiile pe care și prin care zburdau odinioară miei, ciurde, mânji au rămas pustii și la răscrucea nopții apare "focul sacru" mistuind o uriașă cruce (luminând costumele conice pe care se vede scris KKK!) după o "inflăcărata" predică despre "dreptatea celor avuți".

O întreagă rețea de informații este pusă în serviciul nihilismului. Cele mai moderne mijloace audio-vizuale sunt captate de acești "portari ai iadului". Unii cercetătorii arată că numărul de crime – afară de pruncucideri săvârșite de acești monștrii fanatici – depășesc suma de multe milioane. Alt semnal de alarmă! Și mai grav, organizațiile teroriste au o rețea internațională și atacă în numele răului, sub diferite forme: Biserica verde, brigăzi roșii, leul albastru, războinicii regelui Hristos, sau simple numiri având același scop: panică, distrugere, disperare!

Multe din aceste organizații își iau numele de “Biserică” pentru a putea înlătura privirile legiutorului și încă își însușesc titlaturi bizare.

Câteva izvoare ale fenomenului sectar

Pătrundere sectelor în România și câteva izvoare ale fenomenului sectar

După apariția lor în lumea capitalistă, după constituirea lor ca organizații și asociațiuni religioase, sectele au tins spre expansiune. Patria lor de apariție este America. De aici, sectele se extind în aproape toate țările lumii dar la sfârșitul secolului XVII și începutul secolului XVIII expansiunea lor nu atinsese încă cote maxime. Secolul XX poate fi socotit pe bună dreptate un secol sectar. În expansiunea lor spre Europa, majoritatea sectelor fac primul popas în Germania, unde își găsesc un teren prielnic pentru a se dezvolta, o populație cu o credință destul de slabă și nu prea știutoare în cele ale dreptei credințe. De aici vor cuprinde mai târziu foarte ușor întreaga Europă.

La Hamburg, baptiștii, adventiștii, pentecostalii și creștinii după Evanghelie și alții își întemeiază un cartier general de unde vor monopoliza mai apoi tot continentul Europei.

În România primele semne ale apariției le au baptiștii pe la anul 1883; cultul baptist fiind adus în țara noastră de predicatorii străini. Adventismul își face apariția în România în 1870 tot printr-un predicator străin. Martorii lui Iehova apar în țara noastră în anul 1910 prin propaganda unui român care părăsise țara și își renegase poporul. Pentecostalii pătrund la fel ca și martorii lui Iehova. Tot un român aduce în 1905 primele învățături ale creștinilor după Evanghelie. Seceratorii, nazarienii patrund în România tot la începutul secolului XX printr-un neamț și un ungar. Sectele mistice sunt aduse în țara noastră de ruși, care datorită frământărilor religioase din Rusia secolului al XVIII-lea au găsit refugiu în Moldova și Țara Românească. Sectele filozofice pătrund în România datorită unor spirite aventuriere care s-au lăsat influențate de această filozofie sectară pe care o credeau mai presus de învățătura Bisericii Ortodoxe. Sectele de acum “moderne” și cu “credința nouă” au același arbore genealogic: minciuna, falsitatea, dezordinea, ruptura și chiar crima, deoarece stăpânul lor “dintr-un început a fost ucigaș de oameni” (In. 8, 44). De aceea tot arsenalul răului își are originea în stăpânitorul întunericului cel mai dinafară. (Mat. 8, 12 și Apoc. 20, 10).

Toate curentele raționaliste, mistice care au pătruns în țara noastră și în sânul Bisericii, contestând adevărul evanghelic nu sunt altceva decât palete ale aceleiași forțe ale vrășmașului. Mulți dintre reprezentanții lor fac uz de așa zisa “libertate religioasă”. Această libertate însă pentru a fi recunoscută, are nevoie de garanții și cea mai sigură garanție nu este alta decât adevărul: “...numai adevărul vă va face liberi...” (In. 8, 32).

Sectele au apărut sau mai bine zis pătrund la noi în țară acolo unde frica și teroarea stăpânesc pe om, se înmulțesc înainte de catastrofe, cum a fost cazul războaielor mondiale și se regroupează în timp de pace “profețind” sau “indicând ce va fi mâine”. De aceea majoritatea sectelor au în doctrina lor spectrul “mileniului” și adepții forțatei Parusi justifică “programarea” venirii Domnului prin Biblie.

- neînțelegerea Vechiului Testament prin împlinirea Noului Testament, rămânerea la ceremonii depășite, sau Noul Testament este considerat o îngrămădire de cărți fără logică, fără importanță în credință;
- folosirea cărților apocrife drept inspirație și cu autoritate (Evanghelia lui Toma, Apocalipsa lui Pavel etc.);
- împlinirea nereușită a culturii cu religia, sau contrazicerea “religiei” cu filozofia din care a purces pretenția unor cercuri religioase de “a corecta” texte ale Bibliei sau de a decreta noi principii religioase “nedescoperite” de Iisus Hristos;
- adaptarea unor reguli, formule sau teorii, unele pretins științifice (vechi sau noi) cu explicarea “Cuvântului” lui Dumnezeu – practica terapeutică a nazireilor și chiar, mai recent teoriile geocentrismului, rezultatele astronomice etc.;
- justificarea credinței de către secte prin diferite doctrine filozofice: idealismul platonice, gnosticismul, sofismul, epicureismul, neoplatonismul, categoriile de gândire aristotelice, universalele teorii tomiste și neo-tomiste, curente “teologice” moderne, practici spiritiste și justificările teozofice, mișcările religioase scientiste, teorii nihiliste ale disperajilor secolului și multe altele;
- unele rezultate sau explicații științifice speculate și denaturate de creatorii de religii sau “aleși și profeții” timpurilor;
- necunoașterea tainelor vieții și disperarea în fața morții.

Sunt și alte surse ale sectelor și grupărilor anarhice. Aceste au apărut ca și ciupercile după ploaie în medii dezzechilibrate social și stresate psihic. Nu înțeleg pactul strămoșesc și refuză sa-l înlătura prin botezul cu apă și Duh Sfânt (In. 3, 3). Mai mult, starea de păcat susține religia naturii – evoluată sau statică - : animismul, totemismul, fetișismul, șamanismul, idolatria și zeitățile de tot felul, pe când, “cercetarea adevărului” (Mat. 7, 7) luminează mintea, înlătură frica de fenomenele naturii, trezește conștiința omului, îl determina la curăție, îl reîntegrează în har, cu alte cuvinte devine un fiu al Împărăției lui Dumnezeu. “Dumnezeu este iubire” (I In. 4, 8) și nu crede nimeni în El din frică (II Tim. 1, 7) sau necunoaștere: “Dumnezeu este lumină” (In. 3, 19 și 1, 5).

În concluzie “nebumia” religioasă, cum zice psalmistul, duce la nihilism (Ps. 2, 10): erezia este frica minciunii (In. 8, 44) și dacă nu ar fi mândria nu am avea sectanți (Fericitul Augustin).

Dacă mintea întunecată de păcat a dus la religia naturii, sectele, grupările anarhice, organizațiile religioase violente duc la obscuratism, la victime ale misticismului bolnăvicos.

Regimul juridic al cultelor din România și situația generală până la 1948 și după 1948

Înainte de 23 august 1944 cultele religioase din țara noastră au avut un regim general care era oglinda stărilor social-politice de atunci. Constituția din 1866 cu modificările ei ulterioare, în special cele din 1923 declară solemn în articolul 22 că “practicarea oricărui cult din România este liberă și garantată în cuprinsul statului român. Regimul general al cultelor din 1928 și codul penal vorbeau de existența în concepția juridică a statului român a unor delictе contra cultelor”.

Dincolo de această strălucire de suprafață se făceau discriminări care anulează aproape complet spiritul liberalist enunțat în Constituția din 1923.

O primă discriminare se face în Constituția din 1923 în legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din 1925 și în legea pentru regimul general al cultelor din 1928. În toate aceste legi se arată ca Biserica Ortodoxă Română “este dominantă în stat” iar Biserica Greco-Catolică

este socotită un “cult românesc național” cu întâietate față de celelalte culte. Articolul 21 din legea pentru regimul general al cultelor din 1928 precizează că alături de Biserica Ortodoxă sunt recunoscute următoarele culte pe care le numește culte istorice: cultul evanghelic luteran, cultul unitarian, cultul armeno-gregorian, cultul mozaic și cultul mohamedan. Pentru celelalte culte religioase, legea rezervă denumirea de “asociațiuni religioase”.

O decizie a Ministerului cultelor din 1933 ocupându-se de “asociațiunile religioase” în înțelesul de culte minore le împarte în două categorii: “culte îngăduite” și “culte prohibite” ceea ce spune îndeajuns despre atitudinea statului român din trecut față de culte.

Aceste fapte parcă nu au fost suficiente. Peste discriminările arătate s-a insinuat și spiritul iezuit, care a creat o nouă și subtilă discriminare prin concordat pe care a izbutit să-l impună statului român cu complicitatea politicienilor vremii. Concordatul a favorizat atât de mult Biserica Catolică în raport cu celelalte culte precum și acțiunea dăunătoare Statului român și Bisericii Ortodoxe.

În 1933 guvernul național țărănist da o decizie prin care asociațiunile religioase sunt interzise, iar cele admise ca adventiști, bapțiști și creștinii după evanghelie sunt supuse unor restricții la care nu au fost supuse niciodată până atunci. Decizia din 1933 este aplicată și de către guvernul liberal care nu o găsește suficientă iar atunci guvernul lui Antonescu vine cu o noua decizie prin care se întâlnesc și se agravează măsurile anterioare. Executarea acestor măsuri este dată în grija poliției. Odată cu instaurarea domniei lui Carol al II-lea această condiție este ridicată la rang de principiu de guvernare.

Printr-un decret de lege din august 1942 se modifică legea pentru regimul general al cultelor. Prin această modificare se stabilește că puterea executivă poate să ia orice măsură în probleme religioase. Tot prin această modificare se stabilește că, autorizația de funcționare pentru asociațiile religioase se dă sau se retrage de Ministerul Cultelor fără nici o motivare.

După 23 august 1944 atmosfera și situațiile se schimbă. Primul guvern care vine la conducere este un guvern de colaborare cu așa numitele partide istorice. Elementul democratic din sânul acestui partid și a celor ce vor urma adoptă o altă atitudine din punct de vedere religios. Poporul român care cerea demult libertate cere acum libertate și în domeniul religios. Apar acum noi reforme religioase ca de exemplu: la 31 octombrie 1943 este desființată “centrala evreilor”; la 1 noiembrie 1944 este recunoscut cultul baptist.

Alte culte se constituie în asociațiuni religioase ca “martorii lui Iehova”. Anul 1947 se prezintă astfel cu o viață cultică cuprinsă în statul român. Această situație a adus și o mișcare în cadrul Bisericii Române: deschiderea ei spre mișcarea ecumenică.

Unii creștini de astăzi – și chiar Biserici membre în una sau în toate organizațiile ecumenice importante din contemporaneitate – consideră ecumenismul o nouă formă, evolutivă a creștinismului “modern”. Asemenea concepție este periculoasă atât pentru Biserica Lui Hristos cât și pentru oricare dintre organizațiile creștine care doresc sincer unirea lor cu alții sau prin alții și se străduiesc împreună spre unitatea în credință. Ecumenismul local nu este o încercare sau o descoperire nouă de a ieși din impas, ci mai degrabă o formă de conviețuire de înțelegere a Bisericilor dintr-o țară sau alta în vederea acțiunii comune spre un ideal dacă nu religios măcar unu rațional de liniște, de împăcare, colaborare a cultelor sau religiilor respective.

Acest fel de ecumenism este mai vechi decât creștinismul, dovadă: religiile Indiei totdeauna au colaborat între ele; religiile Chinei diferite în doctrină s-au unit pentru unitatea morală de aceeași cugetare ceea ce a dat naștere unei civilizații de milenii.

După perioada persecuțiilor și mai ales după Edictul de la Milano (313), ecumenismul ia forma respectului reciproc în fața legii care apară libertatea religioasă și dreptul ei de manifestare. Iată un salt deosebit al stabilității ecumenismului.

Așadar, ecumenismul nu este o descoperire a timpurilor noastre, ci o dezvelire a noilor forme de conviețuire, o cale bătătorită de toate popoarele cu civilizații înalte și cu diferite religii. Ecumenismul este cultivat cu un grad înalt de cultură și civilizație, de aceea i se caută originea i se cercetează și i se arată perspectivele, este recunoscut de legile statelor și înscris în tratate sau convenții internaționale.

BAPTISMUL

Noi considerații asupra misionarismului baptist

Pentru a înțelege demersul misionar al Bisericilor baptiste⁴¹, și în mod deosebit în relația lor cu unitatea Trupului lui Hristos, este fără îndoială necesar de a începe printr-un scurt apel la istoria

⁴¹ Pentru o cercetare mai amănunțită a fenomenului sectar-baptist recomandăm **BIBLIOGRAFIA**: ABGRALL Jean-Marie, La mécanique des sectes, Documents Payot, Payot, Paris, 1996., ANCION Jean, *Les sectes. Changer le monde ou changer de monde?*, Hologne-aux-Pierres, 1993., BENOIT ABGRALL Jean-Marie, *La mécanique des sectes*, Payot, Paris, 1996, Jean-Paul, *Dénominations et sectes en France*, Edition Les Bergers et les Mages, 1965, BOUDERLIQUE Max, *Sectes, les manipulations mentales*, Chronique Sociale, Lyon, 1990, BOUDERLIQUE Max, *Comprendre l'action des sectes, Chronique sociale, Lyon, 1995*, BOUDERLIQUE Max, *Réagir face aux sectes*, Chronique Sociale, Lyon, 1995, BOUDERLIQUE Max, *Les sectes, mangesses d'hommes*, L'Atelier de l'Archer, s.l., 1999, BOURSEILLER Christophe, *Les faux messies*, Fayard, Paris, 1993, BROCH Henri, *Au coeur de l'extraordinaire*. Ed. L'horizon chimérique, 1992, BUREAUX DE QUARTIER DE CONSULTATIONS CONJUGALES ET FAMILIALES, *Les sectes : de l'autonomie à la dépendance*, bulletin trimestriel n°36, Bruxelles, 1/1997, CASGRAIN Yves, *Les sectes - Guide pour aider les victimes*, Editions l'Essentiel, Paris, 1996, CENTRE ROGER IKOR, *Les sectes, état d'urgence*, Albin Michel, Paris, 1995, CHAMPION Françoise et Martine Cohen, *Sectes et démocratie*, Seuil, Paris, 1999, Collectif, *L'univers des sectes - Quand on vend le soleil*, Editions Michel Lafon, 1997, COLLECTIF (Groupe d'experts genevois), *Audit sur les dérives sectaires*, Editions Suzanne Hurter, Genève, 1997, CORNUAULT Fanny, *La France des sectes*, Editions Tchou, 1978, COTTA Jacques, & MARTIN Pascal, *Dans le secret des sectes*, Flammarion, Paris, 1992, EAUBONNE (d) François, *Dossier S... comme Sectes*, Edition A. Moreau, 1982, EL MOUNTACIR Hayat, *Les enfants des sectes*, Editions Fayard, Paris, 1994, FACON Roger, *Sectes et sociétés secrètes aujourd'hui*, Editions Lefevre, 1980, FALIGOT Roger & KAUFFER Rémi, *Le marché du diable*, Fayard, 1995, FENECH Georges, *Face aux sectes*, Politique, justice, Etat, PUF, Paris, 1999, FILLAIRE Bernard, *Les sectes*, Flammarion, Domino, Paris, 1996, FILLAIRE Bernard, *Le grand décevelage - Enquête pour combattre les sectes*, Editions Plon, Paris, 1993, FOURNIER Anne et MONROY Michel, *La dérive sectaire*, PUF, Paris, 1999, FOUCHEREAU Bruno, *La mafia des sectes*, Editions Filipacchi, Paris, 1996, GEST Alain & GUYARD Robert, *Les sectes en France*, Rapport de l'Assemblée nationale, Paris, 1996, GIBON (de) Yves, *Des sectes à notre porte*, Chalet, Paris, 1979, HASSAN Steven, *Protégez-vous contre les sectes*, Editions du Rocher, Monaco, 1995, HUMMEL Reinhart, *Les gourous*, Cerf, Paris, 1988, IKOR Roger, *Je porte plainte*, Paris, Albin Michel, 1981, IKOR Roger, *La tête du poisson : les sectes, un mal de civilisation*, Albin Michel, Paris, 1983, LALLEMAND Alain, *Les sectes en Belgique et au Luxembourg*, Editions E.P.O., Bruxelles, 1994, LUCA Nathalie et LENOIR Frédéric, *Sectes, Mensonges et idéaux*, Bayard Editions, Paris, 1998, MAT-HASQUIN Michèle, *Les sectes contemporaines*, Editions de l'ULB, Bruxelles, 1984, MAYER Jean-François, *Sectes nouvelles, un regard neuf*, Cerf, Paris, 1985, MAYER Jean-François, *Les sectes*, Cerf/Fides collection Bref, Paris, 1987, MAYER Jean-François, *Les sectes et vous*, Editions Saint-Paul, Fribourg, 1989, MAYER Jean-François, *Confessions d'un chasseur de sectes*, Cerf, Paris, 1990, MAYER Jean-François, *Les nouvelles voies spirituelles*, L'âge d'Homme, Lausanne, 1993, PASQUINI Xavier & PLUME Christian, *Encyclopédie des sectes dans le monde*, Editions Henri Veyrier, Paris, 1984, PICARD Gilbert, *L'enfer des sectes*, Carrousel F.N., Paris, 1984, SANDRI D., *A la recherche des sectes*, Press Pocket, Paris, 1978, SCHLESSER-GAMELIN Laetitia, *Le langage des sectes, déjouer les pièges*, Salvator, Paris, 1999, s.n., *33 sectes à la une de l'actualité*, Editions SIPE, Saint-Cloud, 1995, TOKATLIAN Chantal, *Esclaves du XXe siècle : les enfants dans les sectes*, Editions Jacques Grancher, Paris, 1995, VERMANDER Jean-Marie, *Des sectes diablement vôtres*, Socéval, 1979, VERNETTE Jean, *Sectes et réveil religieux*, Edition Salvator, Mulhouse, 1976, VERNETTE Jean, *Les sectes, l'occulte et l'étrange*, Le Bosquet, 1985, VERNETTE Jean, *Les sectes et l'Eglise catholique*, Cerf, Le document romain, Paris, 1986, VERNETTE Jean,

acestei credințe și a convingerilor fundamentale ale acestor Biserici. Este necesar, de asemenea, de a preciza imensa majoritate a Bisericilor evanghelice în Apus, zis la modul general evanghelice, care sunt practic Biserici baptiste – chiar dacă nu le vom preciza numele tuturor fracțiunilor dizidente, totuși e nevoie de a indica **marea familie confesională baptistă** care numără, la nivel mondial, 45 de milioane de credincioși bapțiști practicanți și care se regăsește sub numele de **Alianța Baptistă Mondială**.⁴²

Bisericile baptiste au apărut în anul 1611 în cadrul curentului radical al Reformei anglicane, cunoscute sub numele de *independente*. O speță din cadrul acestui curent reformist s-a auto-intitulat *puritanism*, curent care a trecut în continentul european sub influența radicală de tip calvinist. Așadar, la Amsterdam întâlnim comunitățile menoniților, provenite din rândul *anabapțiștilor pacifiști* încă din secolul XVI.

Apărută în Biserica Catolică, ca răspuns la accentuatul proces de decădere morală al acesteia, Reforma va marca un punct de cotitură bine conturat în istoria bisericească și socială. Începând cu John Wycliff, Martin Luther, Zwingli, Jean Calvin, ea va furniza lumii o întreagă pleiadă de reformatori, de *deformatori* și alte categorii de *lupi* ce au încercat și încearcă în continuare să sfășie Trupul lui Hristos, fiecare revendicându-și proprietatea incontestabilă asupra capului.

Învățând din plin *Sola Scriptura*, preluată din Reformă, ei caută să se identifice cu Bisericile nou-testamentare. Comunitățile baptiste sunt alcătuite din *persoane care au răspuns chemării Evangheliei*. Fiecare membru al Bisericii a trăit o experiență personală de pocăință și de credință și a depus propriul angajament în fața lui Hristos botezându-se (sau rebotezându-se). Fiecare Biserică locală deține o deplină autonomie și nu este izolată de celelalte comunități (există comuniune și cooperare).

Intrarea în aceste Biserici se face prin **botezul prin afundare**, fiind acceptate doar persoanele care sunt capabile de mărturisirea directă a credinței lor. Trecerea la baptism este așezată pe seama harului divin și pe inițiativa lui Dumnezeu, tradiția baptistă insistând asupra importanței pe care îl are răspunsul dat inițiativei divine de către viitorul membru (inițiativa divină este considerată **dar** al lui Dumnezeu). Este vorba de o experiență personală a iertării, a eliberării și a relației cu Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Zelul pentru evanghelizare vine, în mare parte, din voința de a se face părtaș unui *non mod de viață*, din dorința de a da *răspuns personal* la credința insuflată de Dumnezeu (accentul cade exclusiv pe grația universală, pe sacramentalism, pe greutatea instituției eclesiastice sau a tradițiilor considerate capabile de a reamplasa prezența și acțiunea Duhului Sfânt).⁴³

Având la început ca temei o realitate socială, fenomenul de rupere s-a aplicat apoi și aspectului religios. Abandonând toate aspectele cultice și mistice ale creștinismului, reformatorii n-au făcut altceva decât să pună piatra de temelie pentru toate "bisericile" noi apărute. Dreptul fiecărui creștin de a interpreta Biblia conform părerii proprii a deschis calea afirmării și propulsării fenomenului de anarhie sectară.

Sectes : que dire? Que faire?, Edition Salvator, Mulhouse, 1995, VERNETTE Jean, *Dictionnaire des groupes religieux aujourd'hui* (avec MONCELON Claire), P.U.F., Paris, 1995, VERNETTE Jean, *Les sectes*, P.U.F., Que sais-je?, Paris, 1996, VERNETTE Jean, *Nouvelles spiritualités et nouvelles sagesse*, Bayard Editions et Centurion, Paris, 1999, VIVIEN Alain, *Les sectes en France*, La Documentation française, Paris, 1985, WILSON Bryan, *Les sectes religieuses*, Hachette, 1970, WOODROW Alain, *Les nouvelles sectes*, Le Seuil, Paris, 1977 (Points actuels, 1981, Stucki Jean-Pierre et Munsch Catherine, *Sectes, des paradis totalitaires? Enquête en Alsace, Franche-Comté, Lorraine, Desmaret, Strasbourg*, 2000.

⁴² Louis Schweitzer, *La perspective missionnaire des Églises baptistes et l'unité chrétienne*, en rév. Irénikon, tome LXVIII, Monastère du Chevetogne, Belgique, 1995, p. 16.

⁴³ Ibidem, p. 17.

Din latinescul "sequi-a urma", cuvântul *sectă* definește o grupare dizidentă adunată în jurul unui lider pe care-l urmează însușindu-și automat toate principiile acestuia. Noțiunea ar mai putea deriva și din verbul latin "secare" ce înseamnă "a tăia, a rupe", definind astfel o grupare ce se desprinde din un trunchi originar.

Max Weber descrie Biserica drept o instituție menită a oferi mântuirea, iar secta ca un grup **contractual**. *Secta este o asociere liberă de creștini austeri și conștienți, care, datorită faptului că se simt cu adevărat renăscuți, se rennesc, se separă de lume și se retrag în cercurile lor restrânse*⁴⁴.

Unii teologi leagă apariția noțiunii de sectă de scrierile ioaeneice, în special Apocalipsa, unde este vorba despre comunitatea într-o iubire în jurul lui Iisus Hristos, a izolării de lume și a așteptării timpurilor de fericire milenară. Aceste comunități nu pot fi decât minoritare dat fiind faptul că apartenența la ele postula un ascetism moral viguros și o sfințenie personală ce tinde spre desăvârșire.⁴⁵

Cuvântul "erezie", de sorginte greacă, denumește în limbaj teologic același fenomen de rupere - în plan doctrinar - de credința Bisericii. Încă din primele secole ale creștinismului tendința eretică se manifestă cu vădită putere. În contextul în care doctrina nu era încă formulată, interpretările eronate ale Scripturii aveau uneori la origine intențiile laudabile. Cu timpul însă, cristalizându-se dogmele, iar credința îmbrăcând forme exprimabile prin definiții, erezia ajunge să se manifeste drept *rezultatul neputinței de a îmbrățișa expresia deplină a adevărului și, în consecință, limitarea la o parte sau la un singur aspect al acestuia cu pretenția ca acesta este întregul adevăr*⁴⁶.

Apostolul Pavel arată învederat creștinilor că Biserica nu va fi scutită de dezbinări și drept aceea îndeamnă stăruitor la păstrarea nealterată a credinței (Col. 2,8; Gal. 1,6-7; I Cor. 15,1-5; II Tes. 2,9-12, ș. a.).

În cadrul fenomenului sectar **baptismul** ocupă un loc bine precizat, făcându-se remarcat la început prin *concepția lui originală despre Botez*. Începuturile lui, istoric vorbind, își găsesc obârșile în secolul al XVI-lea, legându-se de numele grupării anabapțiștilor. Aceștia își revendicau o origine creștină primară, unii cercetători identificând pe strămoșii lor printre catari, albigenzi catari, donatiști etc.

Prezența anabapțiștilor în istorie se leagă de numele lui Thomas Müntzer, renumit *reformator*, de reformatorii înșiși. Născut în 1473 în localitatea Stoleberg devine un cunoscut erudit teolog catolic. Se face remarcat de asemenea și prin atitudinea lui ostilă față de Arhiepiscopul de Magdeburg. Luând contact cu ideile hiliaste ale lui Ioachim de Calabria, devine un fervent partizan al acestuia, începând să propovăduiască cu mult zel. Deși adept al lui Martin Luther, se va despărți de acesta, considerând că **Reforma s-a oprit doar la aspectul religios**, iar implicațiile de ordin social sunt neglijate.

În 1520 pleacă la Zwickau unde găsește un teren propice pentru aprofundarea ideilor hiliaste, mai ales că aceste idei erau foarte răspândite în zonă. Pe lângă acestea el mai propovăduia ideea mântuirii "*sola fide*", negând rolul faptelor bune în mântuirea omului, iar - pentru el - Hristos nu a fost decât un simplu om care a murit pe cruce o dată pentru totdeauna.

Conflictul dintre el și Luther se adâncește, materializându-se în cuvinte injurioase. Revoluția lui fiind înfrântă, este decapitat în 1525 în prezența principilor reformați germani. Deși avea numai

⁴⁴ Vernet Jean, *Sectele*, trad. Cleopatra-Sava, Ed. Meridiane, București, 1996, p. 13.

⁴⁵ Ibidem, p. 13.

⁴⁶ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Biserica și Sectele, Adevăr și Rătăcire*, Ed. Orthodox Kypseli din Tesalonic, București, 1992, p. 18.

28 ani el rămâne în istorie ca un *veritabil pod peste Reformă al tuturor ereziilor*⁴⁷, mulți văzând în el o jertfă neoprotestantă și un martir al furiei lui Luther.⁴⁸

După încă câteva tentative nereușite de revoluție, anabapțiștii se regroupează în jurul lui Simmon Menon, preot catolic care va păstra din ideologia mișcării doar aspectele pur religioase. După moartea sa, menoniții s-au rupt total de viața socială.

Forma actuală a baptismului este cunoscută începând cu anul 1611. În Olanda, pastorul puritan John Smith, emigrat din Anglia ia contact cu menoniții care nu recunoșteau validitatea pedobaptismului. Se autobotează și își câștigă o serie de adepți. Nu după mult timp însă regretă decizia sa și încearcă să se reîntoarcă la menoniti. Nu toți discipolii săi sunt de acord, astfel că se întorc în Anglia sub conducerea lui Thomas Holwys și întemeiază prima biserică baptistă. Aici sunt persecutați, de aceea mulți se alătură armatelor lui Oliver Cromwell. Ei se vor diviza în curând în *Bapțiștii generali*, adepți ai doctrinei că Iisus a murit pentru toți oamenii, și *Bapțiștii particulari*, adepți ai concepției calvine despre predestinare. În 1791 aceste două grupări se vor reuni.

Cam tot în această perioadă apar în istorie și bapțiștii americani sub conducerea lui Roger Williams, fost pastor puritan, care emigrează în 1631 în America de Nord. înființând secta *Bapțiștii regulari*. Cei 12 membrii inițiali se botează unul pe altul prin scufundare. Obțin deplină libertate în 1783, odată cu proclamarea Independenței U. S. A.

Bapțiștii americani se vor dezbi și ei în numeroase grupări dintre care amintim: *Bapțiștii menoniști*, *Bapțiștii vechi*, *Bapțiștii liberi*, *Bapțiștii logiști* sau de *sâmbătă*, *Bapțiștii celor 6 porunci*, *Bapțiștii unitarieni*, *Bapțiștii cufundători*, *Bapțiștii cuvântului etc.*⁴⁹

În România apariția bapțiștilor este legată de prozelitismul ungar. Un articol din 1913 semnat de un deputat ungar arată următoarele: *E de mare însemnătate faptul că cbeștiunea românească poate fi rezolvată în parte cu ajutorul baptismului. Baptismul poate ajunge la cuceriri de necrezut în județul Arad*,⁵⁰ În anul 1915, Gyorfői Istvan scria: *foloasele baptismului pentru noi maghiarii sunt incalculabile. Să se lățească cât se poate de mult, căci el duce pe români la maghiarizare. Autoritățile care împiedică răspândirea lui rebelă păcătuiesc împotriva intereselor naționale maghiare*⁵¹. La o conferință din Budapesta din 1926, bapțiștii au hotărât ca în fiecare an, în prima duminică din februarie să se roage pentru căderea Bisericii Ortodoxe și triumful baptismului⁵².

În 1856 Karl Scharschmit emigrează cu soția în România și, în urma *umilei* activități misionare, reușește să întemeieze prima biserică baptistă din țara noastră. În 1865 germanul Augustin Leibig botează în apele Dâmboviței mai multe persoane, iar un an mai târziu înființează, în strada Popa Rusu, cel dintâi locaș de închinare baptist care există și astăzi. În Transilvania prima biserică apare în 1875 la inițiativa unui croitor ungar, Antal Novak, care va deveni ulterior pastor în Salonta Mare. După primul război mondial bisericile baptiste din Transilvania se adună în *Uniunea Comunităților Creștine Baptiste*, iar în 1921 se înființează și primul seminar baptist. În noiembrie 1944 Statul Român recunoaște libertatea de cult a bapțiștilor.⁵³

Bisericile bapțiștilor sunt constituite dintr-un grup de credincioși voluntari ce aderă din proprie convingere la credința baptistă. Ele sunt organizate în plan local în comunități, care la rândul lor

sunt incluse în *Uniunea Comunităților Baptiste din România* cu sediul în București. *Uniunea* este condusă de un Comitet ales pe termen de trei ani, compus din cel mult 15 membrii aleși din delegații comunităților. Organul suprem al cultului baptist este **Congresul** compus din delegațiile comunităților. Mai funcționează pe lângă Seminar și *Casa de pensii* organizată în anul 1958; revista cultului este *Îndrumătorul creștin baptist*.⁵⁴

În pofida libertății de cult de care beneficiază, mulți dintre bapțiști se consideră chemați să conținute opera de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu, încălcând chiar regulile și legile proprii. Astfel ei susțin un misionarism constant, chiar acerb în unele cazuri, din dorința lor de a face cât mai mulți adepți. Bineînțeles, noii adepți trebuie să se lepede de orice apartenență la vreun alt grup social, religie și neam. Toți *sunt frați* în cadrul *poporului bapțișt*.⁵⁵

În ciuda sintagmei că *fiecare este artișanul propriei mântuirii*, bapțiștii au grijă să cultive pe copii de mici în spiritul *frățietății* și al credinței intransigente pe care o practică. Noțiunea de *baptist* nu vedește nici o înrudire cu cea de smerenie. Formele conștiinței sociale sunt anihilate în favoarea unor precepte religioase străine de orice noțiune a iubirii creștine.

Prozelitismul lor se bazează foarte mult pe ideea de spectacol. Am putea spune că *spectacolul* este de fapt ideologia baptistă conducătoare. Spectacol în cult, spectacol în doctrină, baptismul caută cu orice preț atragerea tinerilor acelora pe care cu o falsă indiferență îi consideră capabili să discearnă *de capul lor* înțelesurile adânci ale Sfintei Scripturi.

Imaginea prăfuită a misionarului, cu Biblia sub pelerină, începe să dispară în favoarea mijloacelor tehnicii moderne: casete audio și video cu predici, concerte, spectacole, toate înfățișând acea viață de fericire și fraternitate umană ideală. Solemnitatea pe care ei o acordă serviciilor de cult le asigură o creștere a dozei de interes din partea tinerilor. Cea mai subtilă formă de prozelitism rămâne însă ajutorarea celor în nevoi, oferirea de asistență medicală și socială. Desigur, fără vestmântul religios, aceste manifestări ar putea fi o formă de iubire a aproapei pe care însuși Mântuitorul o recomandă. În cazul bapțiștilor ele se îndepărtează chiar și de anticul **consilium ei auxiliium** și rămân doar mijloace de mărire a masei de "credincioși". *Gesturile sensibile, umanitare, excursiile, formațiile artistice, spectacolele religioase, toate acestea sunt învelșuri care atrag, creează un mediu ambient, favorizant prozelitismului. Insistenți, neobosiți, prozelitiztii baptismali consideră "vânătoarea de suflete" o datorie față de Hristos*.⁵⁶

Serviciile religioase sunt oficiate în anumite zile ale săptămânii, precum și la sărbătorile pe care le celebrează: Anul Nou, Boboteaza, Floriile, Paștile, Duminica Tomii, Înălțarea Domnului, Rusaliile și Crăciunul.

Duminica dimineața are loc principalul moment religios cultic structurat astfel: între orele 9 și 10-ora de studiu biblic în săli separate corespunzând categoriilor de vârstă; urmează apoi ora de "închinare" în care pastorul îndeamnă pe fiecare să își aducă rugăciunea de mulțumire lui Dumnezeu. De remarcă că în afară de mulțumire, bapțiștii nu cunosc alt mod de a se ruga nici măcar nu le practică pe cele din Biblie, cum ar fi rugăciunea vameșului, etc. *Această încălecare de rugăcini nu poate fi decât amuzantă și are rostul nu de a pune accentul pe rugăciunea propriu-zisă, ci de a evita un posibil accident de acest fel. Cel care aude mai bine însă, se oprește, renunțând în favoarea celuilalt, pentru a asigura o liniște a spiritelor și a diminua din dezordinea produsă*⁵⁷.

⁴⁷ Diacon David I. Petru, *Călăuză creștină*, Ed. Episcopiei Aradului, Arad, 1987, p. 136.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem, p. 139.

⁵⁰ Dehleanu Petru, *Sectologie*, Arad, 1948, p. 44.

⁵¹ P. S. Mihălțan Ioan, *Semințe din farina cumințeniei*, vol. 3. Ed. Episcopiei Oradiei, 1995, p. 380.

⁵² Ibidem, p. 382.

⁵³ Diacon David I. Petru, op. cit., p. 140.

⁵⁴ Ibidem, p.140.

⁵⁵ Ibidem, p. 141.

⁵⁶ Ibidem p. 142.

⁵⁷ Maxim Gheorghe, *Rătăcirile baptiste și combaterea lor în lumina adevărului creștin*, teză de licență susținută la catedra de Misiologie, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, 2001, p. 43.

Ultima oră este dedicată cultului propriu-zis, în care se tâlcuiesc anumite pasaje din Scriptură, se face cunoscut programul săptămânii următoare, iar frații sunt rugați să se adune în grupuri pentru a face misiune printre "rătăciți". În timpul săptămânii, mai ales miercuri seara, asistăm la aceeași rugăciune spectacol: *Asistăm acum la așa-zisa rugăciune în grupuri, în care, credincioșii se cuprind după mijloc ca la horă, sau ca la sporturile de echipă, în momentul în care antrenorul echipei solicită Time-out-ul pentru a da indicațiile venite echipei, și în această componentă cei prezenți, în fiecare grup de această nuanță, murmură rugăciunea sa, întregind show-ul organizat*⁵⁸.

Învățătura de credință baptistă nu iese decât foarte puțin din tiparele obișnuite ale protestantismului. Ei au păstrat din învățătura creștină doar cadrul cel mai larg doctrinar, strecurând interpretările proprii, unele cu o subtilitate de-a dreptul dezarmantă. Scriptura este insuflată de Dumnezeu, Creatorul și Stăpânitorul Universului, întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Omul este dihotomic, trup și suflet, material și spiritual, și are liberul arbitru. Căderea în păcat marchează începutul robiei noastre; toți suntem supuși păcatului și prin el murim spiritual. Omul nu poate să-și îmbunătățească condiția sa efemeră prin fapte bune, fiindcă harul mântuitor; se acordă în mod cu totul gratuit. Pentru mântuire sunt necesare numai dorința de pocăință și mărturisirea credinței. Un accent deosebit se pune pe ideea nașterii din nou. Aceasta nu poate avea loc decât printr-un act conștient, voit și liber al celui ce urmează să renască la o altă viață. Totuși, în concepția baptistă omul nu are nici un rol în aprofundarea, în trăirea efectivă și însușirea harului divin ce se revarsă în sufletul său. Ființa umană este așadar incapabilă să-și însușească roadele unui har ce lucrează de unul singur pe temeiul unei credințe mărturisite cu gura.

Biserica reprezintă totalitatea credincioșilor din toate timpurile și locurile, dar nu are aspect văzut, nici ierarhie omenească. Preoția este universală, nu particulară, fiecare om are dreptul de a mijloci la Dumnezeu pentru el însuși fără nici un intermediar. Punând astfel omul într-un cadru egocentric, baptismul anulează posibilitatea de a te ruga pentru ceilalți, de a te mântui prin ceilalți și de a-i mântui.

Noul Testament lasă spre comemorare 2 simboluri: Botezul și Cina Domnului, care nu sunt Taine. Cel dintâi este rezervat numai adulților ce au mărturisit credința în Hristos; cel de-al doilea este simbolul morții lui Hristos și comemorează jertfa de pe cruce și mântuirea noastră. Ea nu are rolul de a ierta păcatele și cu atât mai puțin rolul ele a-L sălășlui pe Iisus în inima omului. Duminica este cinstită ca și zi a învierii. Sfinții nu au sărbători.

După moarte sufletul trece printr-o stare intermediară, până la judecata finală unde dreptii vor accede la viața veșnică, iar ceilalți vor merge la chinul veșnic. Cultul morților este doar o invenție, rugăciunile pentru ei nu își au rostul fiindcă nu mai pot fi ajutați după moarte. Rugăciunea este stare de vorbire directă cu Dumnezeu, de aceea nu necesită cărți. Sfințenia se obține prin lucrarea progresivă a harului în cel salvat.

În linii generale aceasta este forma de prezentare a doctrinei baptiste. Mai sunt desigur numeroase alte elemente, dar acestea se înscriu în cadrul doctrinar neoprotestant. Accentul în combaterea baptismului este fixat însă în câteva puncte esențiale prin care ei se deosebesc oarecum de celelalte denominațiuni creștine.

Baptiștii mărturisesc că Sfânta Scriptură este singurul izvor nealterat al învățăturii creștine, singura cea care conține adevărul revelat și normele de viață creștină autentică. Noul Testament este singura sursă ce oferă mărturii de necontestat asupra vieții creștine din primele veacuri, iar fiecare

⁵⁸ Ibidem, p. 44.

creștin, chiar și cel mai umil, *poate și trebuie să primească Dubul lui Dumnezeu, luminile destinate a-l lumina și de a-l face să înțeleagă sensul cuvântului divin*⁵⁹.

Poziția ortodoxă este fermă: nici un credincios nu poate interpreta singur Biblia fără garanția Bisericii ca Stâlp și temelie a adevărului iar Scriptura nu poate exista în nici un caz fără Sfânta Tradiție, *în ele sunt lucruri cu anevole de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc, ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3,16).

*Cealaltă parte a Descoperirii care n-a fost consemnată în Sfânta Scriptură, dar s-a păstrat prin viu grai, constituie un tezaur la fel de prețios ca și cel al Sfintei Scripturi, ea purtând numele de Sfânta Tradiție*⁶⁰.

Locurile din Scriptură care arată realitatea Tradiției, cât și importanța sa sunt mai mult decât numeroase. Exemplu: Mat.28, 19-20; Rom. 10,17; II In. 12; 3 In. 13, 14; Fapt. 20, 31; II Tes.2,15; I Tim.6, 20, etc.

Baptismul nu face altceva decât să așeze în locul Bisericii omul, în locul smereniei ascultării pune mândria personală. Nici nu e de mirare că există chiar în sânul baptismului peste 13 mișcări dizidente. Mântuitorul a trimis la propovăduire nu toată mulțimea care-L asculta, ci doar pe cei 12 Apostoli, ca unii cărora le era dată puterea de a înțelege Tainele dumnezeiești.

Sfântul Apostol Pavel arată Romanilor că nimeni nu poate propovădui dacă nu este trimis de Biserică (Rom. 10,15). Întâmplarea cu famenul etiopian este mai mult decât grăitoare pentru neputința omului de a descifra singur adâncul judecării lui Dumnezeu. Pentru Sfânta Tradiție și pentru interpretarea Bibliei se pot aduce o mulțime de argumente, atât raționale, cât și scripturistice și mai ales din Sfinții Părinți. Însă modul cel mai binevenit de a preîntâmpina o discuție mai mult decât inutilă pe acest tărâm cu un baptist îndărătnic, ni-l oferă părintele Ilarion Felea. Conform opiniei lui, *nu noi suntem cei ce trebuie să argumentăm credința noastră, pe care știm de la cine am primit-o, ci sectarul, în speță baptistul*. O conversație de acest gen se rezumă la câteva precizări pe care baptistul trebuie să le facă: cine a fost mai întâi Tradiția sau Biblia? Tradiția nu a avut nici un rol la alcătuirea Bibliei? Biblia nu mărturisește nimic despre Tradiție? Tot ce a predicat Mântuitorul se găsește în Biblie? Creștinii cei dintâi au avut Biblia în întregime? Au învățat din ea fără învățători? Omul nu poate greși la interpretarea Bibliei?⁶¹

Urmând linia fidelă a protestantismului, în ceea ce privește doctrina despre mântuire, baptiștii învață că *Dumnezeu a mântuit pe om de păcat și de urmările păcatului prin Iisus Hristos*⁶². El ne-a răscumpărat prin sângele Său; S-a înălțat la cer și mijlocește pentru noi până la sfârșitul veacurilor. În "viziunea baptistă mântuirea îmbracă diferite forme, de la cea mai radicală a predestinării, până la noțiuni de întoarcere, credință, regenerare, înfiere, preservare. Ele sunt ierarhizate aleatoriu în funcție de socotința fiecăruia"⁶³.

Pentru ei teoria răscumpărării este cel puțin fantastică și bizară, după cum afirma baptistul Gill, deși ei înșiși nu au formulat în linii fără echivoc doctrina despre mântuire. Mai trebuie spus că, bazându-se pe citate biblice ei susțin atât predestinarea, cât și inutilitatea faptelor bune în procesul mântuirii personale. Pentru predestinare ei aduc textul biblic de la Rom. 8, 28 unde se spune că *Dumnezeu Tatăl i-a ales pe cei care vor fi răscumpărați ca fiind cei chemați după planul Său*⁶⁴. Predicatorul

⁵⁹ *Mărturisirea creștinilor botezați*, Arad, 1927, p.3, apud Pr. Felea Ilarion, *Critica ereziei Baptiste* Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1937, p. 9.

⁶⁰ *Teologia Dogmatică*, Ed. IBMBOR, București, 1991, p. 76.

⁶¹ Pr. Felea Ilarion. *Critica ereziei Baptiste*, Sibiu, 1937, p. 10.

⁶² *Mărturisirea creștinilor botezați ...*, op. cit. p. 33.

⁶³ Gill E. *Doctrinile Biblice*, București, 1936, p. 144-168, apud Pr. Felea Ilarion, op. cit, p. 35.

⁶⁴ *Spurgeon ne vorbește din nou*, Tipografia Rom Flair Press Grace Baptist Mission, 12Abbey Case Abingdon, Oxon, UK, p. 73, apud Maxim Gheorghe, op. cit. p. 60.

Spurgeon argumentează această interpretare prin faptul că Dumnezeu, fiind neschimbabil și iubind pe fiii Săi, pe cei ce îi iubeste acum i-a iubit din veci. Sfântul Ioan Gură de Aur arată însă că Dumnezeu lucrează în noi nu numai prin dragoste, ci și pentru virtutea noastră, căci dacă virtuțile nu s-ar cere, atunci toți oamenii ar trebui să fie mântuiți, fiindcă Dumnezeu iubeste pe toți.⁶⁵

Sfânta Scriptură arată învederat că toți oamenii sunt chemați la mântuire fără deosebire (I Tim. 2,4), iar Hristos ne este nouă curățire de păcate și de ale lumii întregi, iar harul Lui se răsfrânge asupra tuturor oamenilor (I In. 2,3).

Citatul de la Romani se explică mai bine dacă avem în vedere ceea ce îndeamnă Sfântul Apostol Petru: *Pentru aceea fraților mai vărtos vă nevoiți, ca să faceți adevărită chemarea și alegerea voastră, că acestea făcând nu veți greși niciodată* (II Petru 1,10 - a se compara cu Fapt. 7,51; Mat. 25,42; Mat. 10,42).

Susținerea predestinației i-ar scăpa pe om de răspunderea faptelor sale și chiar mai mult ne-ar înfățișa nouă pe Dumnezeu în ipostaza unui zeu păgân neîndurător. Afirmarea din Deuteronom 30,19 nu lasă însă nici o putință de răstălmăcire: *Viața și moartea ți-am pus astăzi înaintea și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi.*

Învățătura eronată despre inutilitatea faptelor bune nu rezistă la o cercetare aprofundată. Este de ajuns să opunem citatelor baptiste pe cele care infirmă o asemenea erezie. De exemplu: Rom.3, 28 *Căci socotim că prin credință se va îndrepta omul, iar nu din faptele legii* în lumina versetului Marcu 8, 34, își găsește explicarea în împlinirea poruncilor evanghelice: *Cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie, și tot astfel Gal. 2,16 la Rom. 8,2; Iacov 12, 14, 17, 19; Rom. 3,24, Efes. 2,8-9 la Efes. 2,10; Mat. 25. 34-35 ș. a.⁶⁶*

În ceea ce privește doctrina despre Biserică, după cum zice pr. Ilarion Felea, aceasta este cât se poate de suspectă, fiindcă se vorbește despre "bisericele lui Hristos". Baptiștii recunosc o biserică **spirituală** și una socială; însă ei afirmă că Iisus are pe pământ biserici, grupări locale libere și autonome sub singura călăuzire a lui Hristos, fără căpetenii văzute. Nu recunosc preoția și ierarhia, ci au doar doi slujbași pentru comunitate: păstorii și diaconii, care sunt "hirotoniți". Membrii comunității se primesc prin vot după un examen prealabil al credinței, apoi se botează. Tot prin vot se exclud și membrii care se fac vinovați de abateri grave.⁶⁷

Aceste concepții sunt total străine de învățătura ortodoxă și de spiritul Bibliiei. "Au doară S-a împărțit Hristos?" se întreabă Sfanțul Apostol Pa vel. Iisus Hristos nu a întemeiat decât o singură Biserică (Mat. 16,18) și El este chiar Piatra cea din capul unghiului. Nu există altă temelie (I Cor. 3,11) iar trupul lui Hristos care este Biserica nu este o metaforă. Au existat într-adevăr comunități locale, dar cu independență administrativă, supunându-se Sinodului în orice problemă de credință (Fapt. 15). Mântuitorul S-a rugat ca toți să fie una, o singură Biserică, un singur trup eclesial, un singur Domn, o credință și un Botez.

Pe de altă parte, niciodată Biserica nu a fost lipsită de căpetenii văzute sau de ierarhie. Istoric vorbind nu există nici o îndoială. Iisus alege 12 Apostoli cărora le încredințează să propovăduiască tainele împărăției. (In. 15,16; Mat. 28,19). Vechiul Testament arată instituirea preoției levitice, ce a prefigurat preoția veșnică a lui Hristos, "după rânduiala lui Melchisedec", fără început și fără sfârșit. Cu precădere epistolele pauline arată diferențierea clară a preoților și episcopilor de ceilalți credincioși (I Tim.4,14; Evr. 13, 7, 17; Efes. 4,11-12; II Tim. 4.2; I Cor. 4,15 etc).⁶⁸ Baptiștii aduc însă argumente privitoare la preoția universală: I Petru 2,6-9; Apoc. 1,6; 5,10. Aceste fragmente nu dau însă dreptul fiecărui creștin de a fi "păstor", după cum nu dau dreptul oricui să fie "împărăție", căci atunci n-ar mai avea asupra cui împărății. Potrivit Ieș. 19,5-6, tot poporul

⁶⁵ Diacon dr. Comșa Gheorghe, *40 cuvântări de învățatură împotriva adventiștilor și baptiștilor*, Ed. Librăriei Diecezane, Caransebeș, 1923.

⁶⁶ Diacon Smolin Ioan, *Scutul misionarului ortodox de apărarea credinței de doctrinele false ale sectanților*, Chișinău, 1995, p. 121-123.

⁶⁷ Gill E. *Cine sunt Baptiștii?* apud Pr. Felea Ilarion, op. cit, p. 39.

⁶⁸Pr. Felea Ilarion, op. cit. p. 42-43.

iudeu era preoție împărătească, dar numai seminției leviților i se acordă preoția sacramentală (Ieș. 29, 9, 29). Împlinirea preoției, adică desăvârșirea ei are loc în Iisus. Arhierul cel veșnic. Potrivit Gal. 3,24; Evr. 7, 11-12, schimbarea legii este o urmare firească împlinită de și în Hristos, tipul preoției ideale, perfecte. Preoția nou testamentară nu e opoziție față de cea veche, ci desăvârșirea ei. Textele citate mai sus de baptiști nu arată decât diferențierea dintre creștini și adevărata împărăție a Domnului și a păgânilor.⁶⁹

Cea mai radicală deosebire între Ortodoxie și protestantism o constituie doctrina despre har. Baptismul adoptă o atitudine extremistă afirmând că nu există Taine în Biserică, ci cel mult niște simboluri cu valoare comemorativă. Toate Tainele nu sunt decât adaosuri omenesti; harul divin se revarsă de-a dreptul fără nici o mijlocire sau lucrare sacramentală. Botezul nu este decât *metoda* prin care credinciosul își mărturisește credința în Hristos, fiindcă suntem mântuiți prin credință.⁷⁰

Poziția ortodoxă este mai mult decât clară. Botezul prin apă a fost instituit de Mântuitorul și continuat prin tradiție apostolică, este adevărat și unic, (Efes. 4,5; Rom. 6,4). Prin el ne eliberăm de păcatul strămoșesc, de urmările lui asupra noastră, ne curățim de păcatele săvârșite până atunci, ne introduce în relația de comuniune cu Dumnezeu, primim prin el darul de renaștere și reinnoire la o viață nouă. (Fapt. 2,38; Rom. 6,3; In. 3,5; Gal. 3,26-29; Efes. 5,26; Col. 2.13).

Se pune întrebarea: dacă botezul nu este purtător de har, de ce se mai botează baptiștii? Și de ce, dacă omul numai la maturitate este capabil de credință, Mântuitorul ferește pe copii? (Mat. 11,25). Dacă toate tainele sau actele de cult ar fi doar simple simboluri, de ce Iisus a poruncit împlinirea lor zicând: *învățați neamurile, botezându-le..., luați și mâncați..., beți dintru acesta...* etc. și nu a zis de exemplu: **dacă vreți** luați ș. a.? Obiceiul nu are putere de lege, după cum nici simbolul nu e purtător de har.⁷¹ Fără taine Biserica se reduce la o sumă de filozofări fără nici un scop, o viață frumoasă fără împlinire, ar deveni utopică.

La învățătura despre botez a baptiștilor, același pr. Felea aduce următoarele obiecții: baptiștii trebuie să dovedească anume că porunca botezului dată de Iisus oprea pe copii de la acesta; copii se nasc fără păcat; copii nu au fost botezați în epoca primară; biserica primară a fost timpul de cadere al Bisericii creștine.

Argumentarea este mai presus de orice îndoială: porunca lui Iisus de botezare a neamurilor nu indică menținerea "fără copii" (Mat.28,19). În Fapt. 2.38 se cere că să se boteze fiecare dintre oameni pentru a dobândi darul Sfântului Duh. Fără excepții.

Că Botezul este purtător de har și curățitor de păcate ne sunt la îndemână o serie de citate scripturistice: Mc. 16,16; Col. 2,12-13; Gal. 3,27; In. 3,5 ș. a. din care reiese clar ca un **simplic ceremonial** nu poate ierta păcatele.

Dacă fiecare om este păcătos, după cum mărturisește însuși baptismul, atunci și copiii sunt purtători de păcate, "chiar de ar viața lor numai o zi". (Fac. 8.21; Ps. 50.5; Iov 14,4; Pilde 20,9; III Reg. 8,47 etc.). Ei poartă germele păcatului sădit în ființa lor pe care îl vor duce mai departe generațiilor ce vor urma. Dacă mor nebotezați, cum vor putea intra în Împărăția Cerurilor, devreme ce nu au fost puși în comuniune cu Domnul Iisus? Învățătura singură nu mântuiește oricât de frumoasă ar fi. Mai întâi este botezul apoi însușirea credinței. Deși copiii n-au păcătuit, ci altul este cel care a păcătuit, atunci tot prin altul trebuie să se și boteze prin credință. Nașii sunt garantul ferm că pruncii vor crește în îndreptarul cuvintelor sănătoase. Dacă copilul nu are în el harul Duhului, cum va putea face faptele Duhului, căci nimeni ce nu se naște din apă și din Duh nu poate intra în Împărăția Cerurilor. Dovezile scripturistice sunt covârșitoare. Antichitatea

⁶⁹ Diacon Smolin Ioan, op. cit. p. 151-153.

⁷⁰ Gill E., op. cit, p. 8.

⁷¹ Pr. Felea Ilarion, op. cit. p. 54-55.

creștină a lăsat și ea numeroase mărturii: Sfântul Iustin Martirul și Filosoful ("Despre Botez"), Tertullian ("Despre Botez"), Irineu al Lyonului ("Adversus Haeresis"). Origen, Sfântul Ciprian al Cartaginei, Sfântul Grigorie Teologul ș. A.⁷²

Ca și Botezul, Cina Domnului este înțeleasă doar ca un simbol, un obicei de formă, Iisus a cinat cu ucenicii Săi a mâncat și a băut, apoi a poruncit ucenicilor ca de câte ori mănâncă și beau să se gândească la El. Bapțiștii optează aici pentru înțelegerea figurată a textului, căci Mântuitorul nu a rostit decât o binecuvântare obișnuită.

Textul nu oferă însă nici o invitație de interpretare figurativă. Cuvintele Domnului au fost cât se poate de clare "*Luați, mâncați, acesta este trupul Meu... Cel ce mănâncă trupul Meu... are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi.*" (Mat. 26,26-28; Mc. 14,22-25; Lc. 22,19-20; In. 6,51-55). Mai mult Pavel scrie corintenilor că Sângele și Trupul Domnului cu adevărat sunt prefigurate și împlinite în pâine și vin, și nu se ferește să înfiereze greșita înțelegere a Cinei Domnului ca prilej ele mâncare și beție (I Cor. 10,16-17; 11, 20-29). Cine cu nevrednicie mănâncă și bea Trupul și Sângele, vinovat se face de ele, arată mai departe.

Practica Bisericii primare oferă un plus de lumină asupra acestei realități. Pâinea Vieții devine prilej de sminteală pentru iudei care nu înțelegeau cum vor putea mânca trupul lui Hristos, dar Acesta, departe de a alunga echivocul, întărește: "*Amin zic vouă de nu veți mânca trupul Fiului Omului... nu veți avea viață în voi...*" (In.6,48 ș. u.).

Prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, nu le dobândim doar ca pe simple simboluri ale unei realități divine, instituite doar să-L reprezinte pe Hristos, ci ne împărtășim cu Hristos în măreția vieții la care a ajuns prin înviere. Stanța Euharistie are un caracter întreit: de taină, de jertfa și anamnetic. **Caracterul de taină** este dat de împărtășirea însăși cu Trupul și Sângele Domnului prezente în mod real sub forma pâinii și a vinului, care sunt prefăcute în momentul invocării Duhului Sfânt, al epiclezei, care are loc în Sfânta Liturghie. **Ca jertfă.** Sfânta Euharistie se constituie ca o actualizare a jertfei Mântuitorului de pe cruce, jertfa ce se va împlini până la sfârșitul veacurilor, fără a-și pierde nimic din măreție, și care va aduce pururi pe sfintele altare în *timpul mistic* al jertfării lui Hristos pentru noi.

Sfânta Taină a Împărtășaniei, are și un **caracter anamnetic**, de ospăț comemorativ fiind o aducere aminte a întregii lucrări de mântuire a neamului omenesc, constituindu-se ca o împlinire a cuvintelor Mântuitorului: "*Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea*" (Luca 22,19) și găsindu-și deplina rezonanță în cuvintele Sfântului Pavel: *Ori de câte ori veți mânca pâinea aceasta și veți bea paharul acesta, moartea Domnului vestiți...* I Cor. 11,26.

Desigur doctrina baptistă cuprinde și alte puncte esențiale ale creștinismului, răstălmăcite și prefabricate în scopuri exclusiv umane. Totuși din cele prezentate se poate desprinde concluzia că baptismul, ca atâtea alte secte desprinse din trupul originar al creștinismului, în încercarea lui de a prezenta o învățătură **nouă** cu care să atragă câți mai mulți aderenți, a sfârșit prin a exploata la maxim un aspect doctrinar pe care a reușit să-l sece de toate valențele mistice, sfârșit prin a propune un hibrid al reformei, un hibrid al creștinismului. Și totuși, apariția atâtor denumiri nu face decât să împlinească ceea ce Evanghelistul Ioan prevăzuse încă din zorii creștinismului: "*Dintre noi au ieșit, dar nu erau de-ai noștri, căci de-ar fi fost de-ai noștri ar fi rămas cu noi; ci ca să se arate că nu sunt toți de-ai noștri, de aceea au ieșit!*" (In.2,18-19).

BIBLIOGRAFIE

1. **Alliance Réformée Mondiale et Alliance Baptiste Mondiale: Rapport des entretiens théologiques**, Ed. A. R. M./ A. B. M. 1977
2. **Arhimandrit Cleopa Ilie, Călăuză în credința ortodoxă**, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1991
3. **A. R.M. et A. B. M.: Baptists and reformed in Dialogue. Studies from the World Alliance or Reformed Churches** n° 4-1982
4. **Commission Mixte luthéro-baptiste: Entretiens Luthéro-Baptistes, Message à nos Églises**, in Position lutériennes, XXXIXe année – n° 1/Janvier – Mars 1991
5. **Comité Mixte baptiste-Catholique: Rendre témoignage au Christ.** Le Cerf 1992 (Texte des rencontres entre Église catholique et Alliance Baptiste Mondiale, introduit et commenté par le Comité Mixte Baptiste-Catholique en France)
6. **Diacon dr. Comșa Gheorghe, 40 cuvântări de învățătură împotriva Adventiștilor și Bapțiștilor**, Editura Librăriei Diecezane Caransebeș și P. Suru, București, 1923
7. **Diacon David Petru, Călăuză creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant**, Editura Episcopiei Aradului, Arad, 1987
8. **Petru Dehleanu, Sectologie**, Arad, 1948
9. **Pr. Felea Ilarion, Critica Ereziei Baptiste**, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1937
10. **Maxim Gheorghe, Rătăcirile Baptiste și combaterea lor în lumina adevărului creștin**, teză de licență susținută la catedra de Misiologie și Ecumenism, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, 2001
11. **P. S. Ioan Mihălțan, Seminte din țarina cuminenței**, editura Episcopiei Oradiei, vol. III, 1995
12. **Louis Schweitzer, La perspective missionnaire des Églises baptistes et l'unité chrétienne**, en rév. Irénikon, tome LXVIII, Monastère du Chevetogne, Belgique, 1995
13. **Diacon Smolin Ioan, Scutul misionarului ortodox în apărarea credinței de doctrinele false ale sectanților**, Chișinău, 199
14. **Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloie, Biserica și Sectele**, Editura Orthodoxos Kypseli, Tesalonic, București, 1992
15. **Jean Vemette, Sectele**, Editura Meridiane, București, 1996
16. **Arhid. prof. dr. Zăgrea Ioan, Teologia Dogmatică**, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1991

CULTUL CREȘTIN BAPTIST (P. I. David)

ORIGINEA CULTULUI BAPTIST

*Eu botez cu apă, Cel care vine după mine
vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc...*

(Ioan I, 26 – 29)

Ca biserică, baptismul a apărut în secolul al XVIII-lea, însă teologii și istoricii bapțiști afirmă că originea cultului se află în epoca creștinismului primar. Nu surprinde această afirmație, fiindcă toate sectele religioase și-au revendicat începutul în primele timpuri creștine sau chiar în

⁷² Pr. Felea Ilarion, op. cit., p. 56-69.

însuși actul de naștere a creștinismului. Se știe că toate religiile noi au un „botez” cu ceremonii specifice. Cert este că atât izvoare baptiste, cât și nebaptiste desemnează că „strămoși” ai cultului pe **anabapțiști** secolului al XVI-lea Unii autori baptiști, în scopul de a prezenta istoria cultului mult mai bogată și cu rădăcini în primele veacuri creștine, pretind că anabapțiștii au avut precursori unele „curente evanghelice” cunoscute în perioada cuprinsă între secolele al XII-lea și al XV-lea sub numele de bogomili, novațieni, donatiști, pavlicieni, catari, waldenzi, albigenzi. Autorii „dovedesc” baptismul „origina”.

În secolul al XVI-lea, anabapțiștii formau o sectă destul de obscură în Germania, „o sectă fără dogme precise, bine determinate, uniți nu numai prin opoziția comună a membrilor, ci împotriva tuturor claselor stăpânitoare și prin simbolul comun al celui de al doilea botez, o sectă strict ascetică prin felul ei de viață, neobosită, fanatică...” Se pare că anabapțiștii ar fi rămas fără „istoric” și nu ar fi ajuns un nume proscris în Europa dacă nu ar fi avut loc întâlnirea lor cu Thomas Münzer (revoluționarul „plebeu”, spre deosebire de Luther, „reformatorul burghezilor”).

A. MIȘCAREA ANABAPTISTĂ CONDUSĂ DE MÜNZER

Thomas Münzer, născut în jurul anului 1498 la Stolberg, în munții Mänz, era un erudit teolog catolic. A obținut de timpuriu titlul de doctor în teologie, apoi a fost numit diacon la o mănăstire de maici din Halle. Răzvrătit încă din timpul școlii împotriva arhiepiscopului de Magdeburg și a catolicismului în general, Münzer a tratat cu dispreț, chiar după ce a ajuns cleric, ritul, ceremoniile, dogmele, inovațiile și practicile catolice, după cum spune Luther.

L-au pasionat misticii medievali, în special operele hiliaște ale lui Ioachim de Calabria, care vorbeau despre împărăția de o mie de ani a lui Dumnezeu pe pământ. „Lui Münzer i se părea că împărăția de o mie de ani și aspra judecare a bisericii denaturate și a lumii descompuse, pe care aceasta o vestează și o zugrăvea, se apropie o dată cu reforma și cu starea de frământare generală a epocii”.

Adept al lui Luther, Thomas Münzer se desparte curând de acesta, având vederi mult mai radicale, care vizau societatea însăși și nu numai reforma religioasă.

În 1520, Münzer a plecat la Zwickau, unde a fost „primul” predicator evanghelic. Acolo el a găsit una dintre sectele de hiliaști exaltați care continuau să se organizeze în multe regiuni, neștiute de nimeni și care, sub haina umilinței și a sihăstriei lor de moment, ascundeau opoziția crescândă a straturilor cele mai de jos ale societății împotriva situației existente.

Toți hiliaștii își revendicau originea în „venirea” lui Christ în jurul anului 1 000. Datorită agitației mereu crescândă a maselor, ceștia ieșeau la lumina zilei, tot mai fățiș și mai stăruitor. Era Secta anabapțiștilor (negau botezul catolic), în fruntea căruia se afla *Nicolae Storch*. Acesta era un țesător din Zwickau, al începutul secolului al XVI-lea, conductorul sectei locale a anabapțiștilor, care, sub influența lui Münzer, a propovăduit răscoala populară împotriva Bisericii papale și a feudalilor laici.

Anabapțiști – înainte de baptiști – predicau apropierea judecății de apoi și a împărăției de o mie de ani, „cădeau în transă”, aveau stări extetice și „darul” proorocirii. Pe aceștia Münzer i-a atras de partea sa și din rândul lor și-a recrutat emisarii revoltei, a cărei izbucnire generală se va produce în aprilie 1525.

Thomas Münzer ataca nu numai principiile de bază ale catolicismului, ci și formele sale de manifestare în Biserica Apuseană.

Conceptiile sale continuau revoltele spiritelor eretice din vremurile trecute. Münzer tăgăduia Bibliei ca revelație unică și infailibilă; despre credință spunea că e trezirea rațiunii, iar rațiunea este adevărată revelație. Raiul nu este dincolo, credincioșii au misiunea de a instaura raiul pe pământ. *Hristos a fost un om ca toți oamenii, un profet și un învățător*. Împărtașania este simplă cină comemorativă, fără nici un adaos haric și multe altele...

Doctrina sa socială este strâns legată de aceste concepții religioase și depășirea relațiile de clasă și politice de atunci, propunând comunitatea bazată pe egalitate. Prin împărăția de o mie de ani, Münzer dorea aici pe pământ o societate fără deosebiri de clasă, fără o autoritate de stat străină de membrii societății și opusă lui.

Adept la început al colegului său Luther, Münzer îl numea acum pe acesta „carne ghiftuită”, acuzându-l că s-a oprit la jumătatea drumului (1517), adică numai la reforma religioasă și a pactizat cu principii.

Declanșându-se războiul țărănesc, Luther însuși striga împotriva adepților lui Münzer: „...Să-i sfășie în bucăți, să-i sugrume și să-i junghie...ca pe niște câini turbați!”.

În mai 1525, răsculații au fost înfrânați. În prezența principilor, Münzer a fost torturat și apoi decapitat. El a pășit spre locul execuției cu același curaj de care dăduse dovadă și în timpul vieții.

Avea pe atunci cel mult 28 de ani. „Este socotit de mulți o jertfă neoprotestantă” și martirul furiei lui Luther.

Münzer a fost podul peste reformă al tuturor ereziilor.

Între anii 1532-1535, anabapțiști s-au răscolat din nou, la Münster, în Westphalia, conduși de croitorul *Johann Bockbold* (Johan de Leyde), dar și de data aceasta sfârșitul a fost tragic. Dezastrul de la Münster a pus capăt revoltei sociale și politice a anabapțiștilor. Acum, anabaptismul redevine o sectă pur religioasă, punând accentul pe botezul adulților și comunicarea strict personală cu Dumnezeu.

În urma eșecurilor dezastruoase, anabapțiștii au devenit prooroci pe continentul european. Persecutați și de catolici, și de protestanți, urmăriți de principii, ei s-au împrăștiat și s-au divizat. Se pare că înainte de războiul țărănesc au fost numai anabapțiștii hiliaști – cei pe care i-a atras Münzer de sub influența sa. După înfrângerea din 1525, o parte din aceștia au renunțat la revolta socială și și-au luat numele de *anabapțiști biblici*, pentru a putea scăpa de urmărire o altă parte s-a refugiat în Moravia, formând o grupare cunoscută sub numele de *anabapțiști moravieni*, deosebit de pașnici, și care, o parte, s-au unit cu adepții husiți.

Cel care a reînviat anabaptismul, într-o reformă nouă, degajându-l de pornirile războinice și revendicările sociale, a fost *Simion Menon*, un preot catolic rebotezat, în 1531, de un anabaptist. Menon și-a consacrat apoi viața reorganizării sectei anabapțiștilor, adoptând practici biblice, în special sub influența anabapțiștilor moravieni, a făcut multe călătorii „misionare” în Europa, organizând comunități în Olanda, Germania de Vest etc., adepții săi luând numele de „menoniți”. După moartea sa, membrii sectei au renunțat la ruptura totală de viața societății, la izolare, fără a se reîntoarce la vechile porniri ale anabapțiștilor din vremea lui Münzer. Aceasta ar fi, pe scurt, „preistoria” baptiștilor: *anabapțiștii și menoniții*.

B. ORGANIZAREA BAPTIȘTILOR

Scurt istoric. În forma în care se cunoaște astăzi, baptismul a apărut în Anglia, la începutul secolului al XVII-lea. Însă istoria baptismului din această perioadă este destul de confuză.

Actul de naștere propriu-zis al baptismului a fost semnat, de fapt, în *Olanda*, veriga intermediară între anabapțiști și baptiștii fiind menoniții.

În 1608, un pastor puritan, *John Smith*, fondatorul unei congregații separatiste (1606), emigrează din Anglia în Olanda. „Teologii” baptiști spun că Smith, sub influența menoniților, capătă convingerea că *nu pot fi botezați și copiii*, deoarece nu există nici un „temei” în acest sens în Noul Testament. Smith se autobotează, formând o nouă comunitate, botezându-i prin stropire pe cei care-l urmau și luându-și numele de *bapțiști*. Dar, nu după multă vreme, Smith a regretat

autobotezul său și, împreună cu majoritatea grupului, a cerut menoniților să-i primească în secta lor. Nu toți cei botezați de Smith au acceptat trecerea la menoniți, în fruntea acestora situându-se *Thomas Holwys*.

În 1611, Holwys, împreună cu micul grup care nu l-a urmat pe Smith, revine în Anglia și întemeiază *prima biserică baptistă*, la Londra.

Bapțiștii au fost persecutați în timpul dinastiei Stuartilor, care au militat pentru reintroducerea catolicismului, prigonind toate ramurile protestante, îndeosebi pe bapțiști, care erau cei mai depărtați de dogmele catolice.

În vremea războiului civil, mulți dintre ei au luptat în armata lui Cromwell; numărul bapțiștilor a crescut, deși au avut și perioade de persecuție până în 1689, când comunitățile lor *au căpătat dreptul de organizare*.

Bapțiștii s-au divizat încă de la început în două grupuri distincte: „bapțiștii generali”, discipolii lui Smith și Holwys, care susțineau doctrina mântuirii *totale*, după care Hristos a murit pentru salvarea tuturor oamenilor, și „bapțiștii particulari”, adepți ai unei grupări în frunte cu un fost pastor puritan, *Henry Jacob*, care acceptă concepția calvină a mântuirii particulare, adică Hristos n-a murit pentru toți, ci numai pentru cei aleși, *predestinați* pentru salvare.

Această despărțire convențională s-a atenuat în cursul secolului al XVIII-lea, când cele două curente sfârșiseră, în 1791, prin a se apropia și a se uni sub o singură denumire și organizare – *baptismul*.

Au continuat însă să apară disensiuni în sânul baptismului, ceea ce a dus la nașterea multor ramuri baptiste și baptismale, care continuă și acum.

Baza doctrinară. – Abia pe la 1900, s-au cristalizat câteva principii

- *autoritatea Bibliei*
- *necesitatea unei experiențe personale cu Dumnezeu* pentru omul care devine membru al comunității baptiste
- *administrarea botezului numai adulților* care pot înțelege semnificația acestuia, spre deosebire de copii, care nu sunt conștienți de primirea botezului, etc.

După unii istorici, bapțiștii nu au un Crez oficial, confesiunile de credință au fost stabilite în diverse locuri și date. Se pare că prima confesiune de credință baptistă a fost adoptată în 1689, când au căpătat libertate deplină în Anglia, confesiunea aceasta fiind reeditată în 1855, 1958 și 1966, după cum afirmă teologii bapțiști.

Redăm din *Mărturisirea de credință a Cultului baptist* punctele doctrinare mai importante.

C. CONCEPȚII SPECIFICE

1. *Scriptura* este inspirată de Duhul Sfânt, este cuvântul lui Dumnezeu scris. Ca toți sectanții din România, și bapțiștii folosesc traducerea tendențioasă a *Bibliei britanice* de Dimitrie Cornilescu;

2. *Dumnezeu* este creatorul, susținătorul tuturor lucrurilor, întreit în persoane, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh;

3. *Omul* este creat de Dumnezeu, trupul său este făcut din țărână, iar natura spirituală e din Dumnezeu... El răspunde de faptele, vorbele și gândurile lui.

4. *Păcatul*. Ademenit de diavol, omul nu a ascultat porunca lui Dumnezeu și astfel au intrat în lume păcatul și blestemul. Păcatul este lipsa de conformitate față de legea morală a lui Dumnezeu, fie în acțiune, fie în dispoziție sau atitudine. Păcatul este universal, iar consecința acestuia este moartea spirituală.

5. *Mântuirea* este scăparea omului de sub urmările păcatului, omul nu se poate ascunde. *Nu-și poate crea merite, prin fapte bune, ca să-și acopere trecutul vinovat*. Mântuirea se dă prin harul lui Dumnezeu, care e gratuit. Omul păcătos prin naștere se poate mântui dacă îndeplinește două condiții: pocăința și credința.

6. *Nașterea din nou* este regenerarea vieții, înzestrarea cu o dispoziție deosebită care cuprinde intelectul, sentimentele și voința.

7. *Biserica* cuprinde totalitatea credincioșilor din toate timpurile. Nu e o organizație pământească „vizibilă”, ci organismul viu, spiritual, al celor salvați, adică al celor care au crezut în Hristos și au fost „născuți din nou”...

8. *Slujitorii cultului* sunt de două categorii: pastorii și diaconii. „Ordinarea” acestora se face prin punerea mâinilor. Pastorul se îngrijește de supravegherea, păstorirea și cârmuirea spirituală... Diaconii ajută pe pastori în a administra cârmuirea spirituală... Diaconii ajută pe pastori în a administra bunurile materiale ale bisericii și inițiază acțiuni filantropice. „Preoția” nu formează o clasă specială, ci o calitate pe care o are fiecare credincios; *ea e universală* (subl. n.). Fiecare credincios e „un preot” și are dreptul de a se apropia de Dumnezeu prin Iisus Hristos, fără alt mijlocitor.

9. *Simbolurile Noului Testament* – Biserica noutestamentară are două simboluri: a) *Botezul* și b) *Cina Domnului*. Acestea *nu sunt taine* (subl. n.).

a) *Botezul* se săvârșește prin afundarea în numele Treimii. El este simbolul înmormântării omului vechi și al învierii omului nou. Nu are calitatea de a curăți păcatele, aceasta o face numai sângele lui Hristos. Pentru ca cineva să poată fi botezat, el trebuie mai întâi să primească mântuirea – să se pocăiască și să creadă.

Copii, întrucât nu pot mărturisi că au îndeplinit aceste condiții, nu sunt admiși pentru botez. Botezul se săvârșește numai la majorat.

b) *Cina Domnului* – simbolul morții lui Hristos, pentru om, se compune din pâine și vin, neamestecate. Nu are calitatea iertării păcatelor, este doar comemorarea iertării păcatelor prin jertfa lui Hristos. Cina se poate lua de către toți aceia ce și-au mărturisit credința în Hristos și au fost botezați. Când primește cina, credinciosul are datoria de a se cerceta pe sine

10. *Ziua Domnului* – Duminica este ziua de adunare, sfințită de Dumnezeu prin învierea Fiului Său. Are caracter comemorativ. Nu există sărbători închinare sfinților.

11. *Viața de apoi* – Până la venirea lui Hristos există o *stare intermediară* (subl. n. – purgatoriu?!). După judecata de apoi, cei mântuiți vor moșteni viața de veci în fericirea cerească, iar cei nemântuiți vor fi lepădați de la fața lui Dumnezeu în chinul veșnic.

12. *Disciplina în biserică* se asigură prin măsuri ca: mustrare, ridicarea drepturilor și excluderea din biserică a celor care s-au abătut de la concepția baptistă prin atitudine sau fapte.

13. *Rugăciunea* este starea de legătură intimă a omului cu Dumnezeu. Ea este exprimarea directă, de aceea nu este nevoie de cărți de rugăciuni.

14. „*Sfințenia*” se obține prin lucrarea progresivă pe care o face Dumnezeu prin Duhul Sfânt, în viața celui salvat.

15. *Căsătoria* este orânduită de Dumnezeu. Creștinii trebuie să încheie o căsătorie numai în Domnul, adică numai cu credincioșii (bapțiști). Divorțul este admis numai în caz de adulter dovedit sau de părăsire a căminului.

16. *Raportul cultului cu societatea* este conceput în sensul că statul este de la Dumnezeu, fiind investit cu putere pentru păstrarea dreptului, ordinii și pentru pedepsirea răufăcătorilor. Cuvântul lui Dumnezeu îndeamnă la supunere față de legi...

17. *Alte concepții* – sunt comune tuturor mișcărilor religioase.

D. OFICIERILE SAU CEREMONIILE RELIGIOASE

1. *Locașuri de cult.* Locașurile de cult baptiste nu se disting printr-o arhitectură proprie. Exteriorul este asemănător cu cel al unei case oarecare, neavând de regulă nici un semn cultic, afară de o tăbliță sau o mică firmă: „Casă de rugăciune a cultului baptist” sau Biserica Baptistă (Filadelfia, Golgota etc.). În ultimul timp, casele de adunare sunt construite în formă de navă și „însemnate” chiar cu cruce.

„Converțiții” de la alte culte sunt primiți cu deosebită sollicitudine. Așa se face că ortodocșii plecați la bapțiști aduc cu ei crucea și alte semne ce au apărut și pe „casele” de adunare. Clădirea are mai multe încăperi, cu o funcționalitate auxiliară, dar locul cel mai important îl ocupă *Sala* unde au loc „serviciile” religioase. De obicei, sala are formă dreptunghiulară, este lipsită de podoabe sau obiecte de cult, în față se află un pedestal unde se găsește amvonul și un șir de scaune pe care iau loc cei încredințați cu conducerea serviciului religios. Casele de rugăciuni de la orașe, cu un număr mare de membri, au și balcon. De regulă, baptisierul este în față, în spatele amvonului, zidit în afara sălii de cult, deoarece candidații la botez sau „rebotzare” în credința baptistă, după ce sunt cufundați în apă, trebuie să se îmbrace.

Noțiunea de *biserica* desemnează fie comunitatea spirituală a credincioșilor, fie unitatea de bază organizatorică.

2. *Serviciile religioase* au loc în anumite zile din săptămână, la anumite ore. De asemenea, sunt servicii religioase speciale, legate de sărbători pe care le țin bapțiștii: *Anul Nou, Boboteaza, Floriile, Paștile, Dumineca Tomii, Înălțarea Domnului, Rusaliile și Crăciunul.*

a) *Serviciul religios săptămânal* se ține la orașe și în mediul rural, sâmbăta seara. Serviciul religios duminical începe cu o oră de rugăciune condusă de un membru al comunității. Se pot „ruga” toți cei ce doresc să o facă. După ora de rugăciune urmează ora biblică, care este condusă de unul din membrii adunării cărui i-a fost încredințată această misiune.

Urmează mai apoi serviciul religios condus de pastor sau de responsabilul local sau de către un membru din comitetul bisericii. Poate să-și aducă contribuția în cadrul serviciului religios orice credincios, cu o cântare, o rugăciune, o recitare sau să vorbească pe teme religioase...

b) *Botezul* este unul dintre cele mai solemne servicii religioase ale cultului baptist. Se săvârșește la majorat și se administrează numai celor care depun mărturie publică despre credința lor. Elementele acestui serviciu religios sunt: rugăciunea, citirea unui text biblic, cântări și predica în care se exprimă un punct doctrinar referitor la însemnătatea botezului. Botezul se săvârșește în bapțisier de către pastor.

c) În cadrul serviciilor religioase săptămânale sau duminicale are loc, o dată pe luna. *Cina Domnului.* Actul propriu-zis al Cinei urmează după predică, iar materia acesteia o constituie două elemente: *vinul și pâinea.* Pâinea este frântă în bucăți mici de către pastor, iar vinul e turnat în pahărele, după numărul aproximativ al participanților.

d) „*Cununia*” în cultul baptist nu este o taină, ci un act încheiat cu solemnitate în cadrul serviciului religios. Cununia este săvârșită de către pastor. Serviciul religios de la cununie constă în cântări și urări versificate, făcute pentru mire și mireasă de către tinerii din comunitate. Se rostește o predică ocazională în care se vorbește de importanța căsătoriei și se dau sfaturile necesare.

e) *Serviciul înmormântării* se oficiază la casa celui decedat, de obicei în curte, sau în casa de rugăciune. Serviciul religios al înmormântării se săvârșește de către pastor sau diaconii ordinați și se compune din rugăciuni, cântări și predică, prin care se urmărește mângâierea celor din familia decedatului.

La toate serviciile religioase, muzica (vocală sau instrumentală) ocupă un loc de frunte: cântările comune sunt acompaniate de orgă sau alte instrumente.

E. RĂSPÂNDIREA BAPTISMULUI

Statele Unite ale Americii. Baptismul s-a dezvoltat în mod deosebit pe continentul american. Creșterea numărului membrilor bisericilor baptiste în SUA a determinat, încă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, organizarea acestora.

În 1770 s-a încercat o afiliere mai largă, propunându-se un plan pentru o unire a bapțiștilor la nivel național, având ca centru asociația din Philadelphia.

Totuși, nu s-a creat un organism național. În 1845, delegații bisericilor baptiste din Sud s-au întrunit în Augusta (Georgia) și au organizat „Convenția Baptistă de Sud”. Aceasta a fost un nou tip de organizare baptistă, puternic centralizată, având în sânul ei mai multe societăți.

Bapțiștii de culoare s-au constituit și ei în organizația „Convenția Națională”, în 1895 cu sediul la Atlanta.

În nord au existat mai multe convenții mai mici, care s-au unit în anul 1908, formând „Convenția Baptistă de Nord”.

Astăzi, baptismul este mai degrabă o forță politică americană, decât o religie.

Emigranții s-au constituit în mai multe convenții pe naționalități și apoi s-au răspândit pe toate continentele prin societăți, asociații, firme comerciale, bănci etc.

Organizații internaționale:

1. *Alianța Baptistă Mondială.* Această organizație a fost înființată în anul 1905. Are sediul la Washington;
2. *Federația Baptistă Europeană.* A fost înființată în anul 1948.
3. *Federația Baptistă Billy Graham.*
4. Mai sunt și alte asociații baptiste... cu diferite preocupări!...

În cadrul Mișcării general-baptiste există și unele tendințe centrifuge sau dizidente, ca de exemplu:

1. *Biserica menonită* (recunoscută în SUA și în multe state occidentale) este Biserica „originară” anabaptistă, întemeiată de Menon;
2. *Bapțiștii vechi* susțin predestinația rigidă;
3. *Bapțiștii liberi* (sau ai voinței neînduplecate) susțin destinul absolut;
4. *Bapțiștii logiști* sau „de sâmbătă” proveniți din negustori mozaici, adventiști și prozelitiști acestora, *serbează sabbatul* și alte sărbători mozaice etc.;
5. *Bapțiștii celor șase porunci* (un fel de cod religios cu principii mozaice și noutestamentare necesare „mântuirii” neamului omenesc);
6. *Biserica discipolilor lui Hristos* practică botezul copiilor, dacă părinții o cer. Se bucură de trecere în lumea neoprotestantă. Spun că Fiul este creat, și deci nu este Dumnezeu. Se mai numesc „Frații uniți ai Domnului”;
7. *Bapțiștii unitarieni* susțin că Sfântul Duh nu este Dumnezeu, iar Fiul este creat și deci nu este Dumnezeu;
8. *Biserica lui Dumnezeu*, ramură mai modernă, care practică spălarea picioarelor și ajutorarea fraților. Au un fond de solidaritate mondială;
9. *Bapțiștii cufundători*, cei care botează adepții (maturi) prin cufundare *cu capul în jos* de trei ori;
10. *Bapțiștii cuvântului*, grupare în alte continente, care nu țin cont de alte confesiuni și practică un prozelitism intens;
11. *Bapțiștii frățietății*, grupare a membrilor de culoare din SUA, care se declară originală prin pelerinajele pe care le fac la Iordan;

12. *Bapțiștii femeilor purtătoare de mir*, grupare a credincioșilor care practică botezul pruncilor, au „ierarhia” feminină și fac prozelitism în toată lumea etc.

13. *Noii bapțiști*, tineri din toate dizidențele baptiste și de la alte secte...

PĂTRUNDEREA ȘI RĂSPÂNDIREA BAPTISMULUI ÎN ROMÂNIA

Întâi, bapțiștii din România nu au fost români, ca de altfel și adepții celorlalte culte.

1. *Situația cultului baptist până la 1948*. – Biserica baptistă germană din București este cea dintâi biserică baptistă din țara noastră. Înființarea acesteia este legată de numele lui *Karl Scharschmit*, care emigrează în România în anul 1856. Scharschmit și soția sa duc o activitate misionară intensă și câștigă adepți printre conaționali.

În 1865 vine la București un predicator german, *Augustin Leibig*, și botează în apele Dâmboviței mai multe persoane. Un an mai târziu, se înființează cea dintâi biserică baptistă de limba germană, în str. *Papa Rusu*, unde funcționează și astăzi.

Cultul, în dorința de a-și susține vechimea în România, socotește însă anul venirii familiei Scharschmit în România (1856) ca anul „înființării” primei biserici baptiste la noi.

În *Transilvania* – prima biserică baptistă a fost organizată în anul 1875; acest fapt se datorează unui croitor ungur, *Antal Novak*, care a reușit să convertească un grup de credincioși reformați maghiari din Salonta (Bihor). Printre cei botezați se afla și *Mihaly Kornya*, care mai târziu a fost numit pastor pentru biserica din Salonta Mare. Datorită activității sale s-au organizat pentru maghiari mai multe biserici baptiste în județele Bihor, Arad și Timiș.

Bapțiștii din Transilvania au inițiat câteva „misiuni” dincoace de Carpați. În special în Dobrogea, unde au botezat grupuri de naivi la Cernavodă și Arabagi (Arbăgi). Ultima „misiune”, în 1913-1914, s-a datorat începutului războiului întâi mondial, fiind „botezat” *C. Adorian* și trimis apoi la Seminarul baptist din Hamburg, devenind pastor în București.

După primul război mondial, în 1921, bisericile baptiste din Transilvania se unesc și ia ființă *Uniunea Comunităților Creștine Baptiste*. În 1921 s-a înființat și Seminarul baptist.

În baza legii cultelor din 1928, bapțiștii au fost recunoscuți de stat ca „Asociație” religioasă.

Între 14-16 februarie 1921, are loc la *Boteni* (Arad), primul Congres al cultului. Propaganda baptistă a continuat prin presiuni din partea germană, prin prozelitismul bapțiștilor fugiți din Rusia bolșevică, după 1918, prin opoziția baptistă maghiară din Transilvania și încercarea permanentă a bapțiștilor de destabilizare și denigrare a românilor ardeleni. Dovada cea mai concretă: reprezentanții bapțiștilor n-au lipsit de la *Tratatul Ribbentrop-Molotov* (1939-1940), și au trâmbișat *Dictatul* de la Viena (1940), Așa se explică scoaterea în afara legii a sectei baptiste, prin *Decretul* național și de siguranță a statului nr. 927 / 1942 emis de Mareșalul Ion Antonescu.

Bapțiștii s-au manifestat mai subversiv împotriva neamului românesc prin legăturile lor cu frații din Anglia și SUA în vremea celui de al doilea război mondial.

După război, adevărata libertate a „persecuților” s-a arătat după 23 August 1944, când s-au aliat cu sovietele pentru îngenuncherea poporului român sub dictatura proletară, inclusiv recunoașterea sectelor. Așa se face că, prin *Decretul-Lege* nr. 553 publicat în M.O. nr. 253 din noiembrie 1944, Statul comunist recunoaște primul cult religios: Cultul baptist.

2. *Situația juridică a Cultului baptist din România în 1948*. – În 1948, cultul baptist a depus la Ministerul Cultelor noul Statut de organizare și funcționare cu nr. 41360 / 1948. Doi ani mai târziu, în 1950, s-a publicat „Statutul de organizare și funcționare a Cultului creștin baptist”, care a fost în vigoare până în Decembrie '89.

3. *Structura organizatorică a bisericilor baptiste din România*. – Organizația locală a cultului este biserica, construită prin unirea voluntară a unui grup de adepți care acceptă din propria lor convingere mărturisirea credinței baptiste.

Bisericile sunt organizate în *comunități*. Comunitățile alcătuiesc Uniunea Comunităților Creștine Baptiste din România. Sediul uniunii este în București.

Uniunea este organul central reprezentativ și administrativ al cultului.

Toate organizațiile cultului (filii, biserici, comunități) sunt încadrate în Uniunea Cultului Baptist. Uniunea este condusă de un Comitet ales pe termen de trei ani, compus din cel mult 15 membrii selectați din delegațiile comunităților. Comitetul Uniunii face recomandări Congresului pentru alegerea președintelui și a secretarului general, care reprezintă Uniunea în fața organelor de stat.

Organul suprem al Cultului baptist este Congresul, compus din delegații comunităților.

4. *Pregătirea personalului de cult*

a) *Învățământul*. – Seminarul teologic înființat în anul 1921 a funcționat la început în comuna Boteni (Arad), de unde s-a mutat la București.

b) *Casa de pensii și ajutoare a cultului baptist* a luat ființă și s-a organizat în anul 1958 și funcționează la București.

Revista cultului baptist, *Îndrumătorul creștin baptist*, a publicat și publică concepții și îndemnuri cultice. De asemenea, se tipăresc cărți de cult, colecții de imne pentru credincioși etc.

5. *Reînvierea prozelitismului baptist*. Atâta timp cât legea era respectată, toate cultele erau egale, fiind umilită Biserica neamului atât de către ateii-materialiști, cât și de justiție.

Nu se știe unde au fost adepții din *Decembrie '89*, dar nici unul n-a protestat și nici n-au avut martiri. Se cunoaște însă că străzile, stațiile de metrou, casele sindicatelor, căminele culturale erau asaltate de imne, cântece și spectacole „religioase” în numele Domnului ale „tineretului” baptist.

S-au organizat licee de informatică baptiste, facultăți de litere și asistență baptiste cu largul concurs al ministrului Șora (evreu), cu exaltarea poetului Ioan Alexandru, specialistul în demonologie Andrei Pleșu și mulți alții.

De asemenea, s-a organizat, cu binecuvântarea Părintelui Galeriu și dr. Pr. Sabin Verzan, Editura creștină (sic!) *Stephanus*, nu departe de izvorul Luminii ortodoxiei românești, din str. Sf. Ecaterina nr. 2.

Nu ne mai miră nici ajutorul AIDRom, nici contribuția (USB) sectei române a Societății Biblice Britanice pentru strangularea cărților sfinte tradiționale cu lucrări, dicționare, broșuri, povești și povestiri, iluzii și viziuni ale sectanților!...

Mai mult, același ecumenic-poet Ioan Alexandru, a editat o revistă „Renașterea” pentru *alianța Evanghelică* din România (AER – constituită din bapțiști, creștini după Evanghelie și penticostali), împlicinatul fiind director, asociați Părintele Galeriu ș.a.

Respectiva alianță (AER) a ținut până acum (1996) *Trei congrese*.

Tot după Decembrie '89, s-au petrecut răsturnări în conducerea bapțiștilor, împărțiri și despărțiri, asociații și firme, ligi baptiste alte tineretului obișnuit, dar și tineretului academic, congrese mondiale și întruniri continentale atacând ortodoxia străbună și acuzând ierarhia că rămâne neschimbată (sic!). Se remarcă asociațiile baptiste ale tineretului șovin maghiar, deosebit de violente!

Mulți dintre bapțiști, aliați cu forțe ostile neamului, au profitat de diversiuni și schimbări și au ajuns lideri politici în Camera Deputaților și chiar în Senatul României...

După *Revensământul* din 1991, ar exista în România un număr de 0.5% adepți-bapțiști (se înțelege că sunt maghiari, sași, secui și țigani, puțini dintre români, și aceștia provenind din familii mixte).

Trecând peste toate acestea, deși trebuie să fie cunoscute de toată suflarea românească, Cultul baptist este respectat de către credincioșii ortodocși atâta timp cât își vede de credincioșii săi și nu face prozelitism, altfel este socotit, ca orice sectă, *pericol național și al dreptei credințe*.

MANIFESTĂRI ȘI TENDINȚE ALE CULTULUI BAPTIST

De obicei, se spune și astăzi că nota specifică a baptismului o dă botezul. Afirmția se bazează mai mult pe etimologie. În realitate, toate cultele neoprotestante pun accentul pe „botezul credinței”, botezul la majorat, excepție făcând doar ramura „Creștinilor după Evanghelie” tudoristă. Firește, sunt unele abateri în ce privește botezul, dar nu sunt esențiale.

Față de teologia confesiunilor tradiționale, teologia neoprotestantă (dacă poate fi vorba despre o teologie în sensul real al cuvântului) este incomparabil mai puțin elaborată, de o mare simplitate.

Dintre neoprotestanți, doar bapțiștii pot pretinde că au o istorie de câteva secole, în timp ce istoria celorlalte culte neoprotestante abia dacă se întinde pe durata unui veac.

La noi în țară, Uniunea Cultului Baptist asigură o unitate organizatorică și doctrinară corespunzătoare între organele centrale, comunități cu verigi intermediare și biserici care constituie unitățile locale ale cultului.

Manifestările prozelitiste baptismale. – În pofida libertății de cult de care beneficiază, unii adepți bapțiști cultivă o puternică mentalitate de sectă, încercând forțarea cadrului legal pe ascuns și nu se dau în lături să calce chiar fățiș legea sau propriul statut al cultului pe care să le declare înguste atunci când nu le favorizează intențiile. Prin expresia „poporul bapțișt” ei vor să mențină o ofensivă permanentă pentru a „converti” la baptism credincioșii altor culte. Atunci când calcă legea, botezând pe cei care provin din alte culte, ei invocă motivul că „botezul este un act de cult, iar legea nu reglementează actele de cult”. O logică sui-generis! Dar acest act de cult înseamnă, de drept și de fapt, în numeroase cazuri, trecerea unor credincioși de la alte culte la baptism. Or, trecerile de la un cult la altul pot fi reglementate în cadrul ecumenismului practic local excluzând manifestările de prozelitism. Deci, care ar fi dreptul statutar de care, chipurile, ar fi privat cultul? Acela de a boteza în baptister pe toți cei care nu sunt botezați. Sfidând cadrul statutar, un pastor din Oradea a botezat într-un singur an (1985) 400 de prozeliti. Și cazurile de acest fel nu sunt răzlețe...

Să revenim însă la expresia „poporul bapțișt”. Aceasta nu înseamnă, cum s-a spus, obștea bapțiștă, masa credincioșilor bapțiști. Expresia trebuie luată ad-litteram. Apartenența la cult este riguros cultivată. Credincioșii ca cetățeni, ca membri ai societății, au diferite statute sociale, fac parte din diverse grupări socio-profesionale; se face abstracție de caracteristicile pe care credinciosul le are în viața socială atunci când intră în comunitatea bapțiștă; atunci, cel botezat „iese pe lume” și intră în rândurile poporului bapțișt, devenind „frate” cu oricare bapțișt din țară sau de pe glob. Nu de puține ori, „credulul bapțișt” român nu-l consideră frate pe cel de un neam cu el, dar îl numește frate pe bapțiștul din Anglia sau SUA.

Formele conștiinței sociale sunt reduse numai la conștiința religioasă. Viața celor care fac parte sau sunt numai aparținători ai cultului este dirijată de comunitate, chiar din pruncie, după preceptele bapțiște, oferindu-le acestora o preocupare cât trăiesc pe pământ: „realizarea” religioasă.

Pentru cine nu cunoaște mai în amănunt viața cultului, apare firesc nedumerirea: cum e posibil ca cineva să accepte de bună voie rigiditatea și îngrădirea, să se lase dominat și dirijat?

Trebuie spus că mijloacele, formele de acaparare a conștiințelor prin prozelitism și de menținere a acestora în comunitate sunt deosebit de moderne și, în același timp, sunt exploatate cu multă abilitate sentimentele omenesți afectivitatea. Mai mult, mișcarea bapțiștă a adoptat diverse forme de activități culturale-artistice.

Exceptând partea „sacramentală”, de altfel și așa destul de sumară, la neoprotestanți, o bună parte a manifestărilor de cult este înclinată spre forme culturale din viața civilă. De exemplu, „serviciile”

religioase își pierd aureola de „slujbe”, în schimb, devin mult mai atractive tocmai prin simplitatea „sacramentală” și a spectacolului.

În general, acțiunile prozelitiste se sprijină foarte mult pe *spectacol*, iar la bapțiști, activitatea artistico-religioasă deține un loc important. Fanfarele, orchestrele, formațiile corale și grupurile de recitatori credincioși sunt formate, în majoritate, din tineri. Majoritatea coriștilor sunt noțiști. La unele biserici, în ultima duminică a lunii, copiii credincioșilor bapțiști susțin un „spectacol” artistic, încât, dacă n-ar fi conținutul religios, ai avea impresia că te afli într-o sală de festivități. Orchestrele de la bisericile bapțiște mari, care cuprind, uneori, și tineri străini cultului, pot interpreta pagini din muzica cultă, având în vedere că printre componenții lor se află și absolvenți ai Conservatorului.

A început să dispară imaginea „misionarului” cu Biblia sub haină, gata să angajeze în locuri felurite discuții religioase. „Misionarii” folosesc mijloacele moderne; intră în casa celui pe care speră că-l convertească cu magnetofonul, cu casetofonul sau videocasetofonul, pe benzi aflându-se înregistrată muzică religioasă (corală și orchestrală), versuri și, bineînțeles, predici.

„Atracția” începe, în nenumărate cazuri, cu ajutorul muzicii, al spectacolului religios imprimat în locașurile de cult. Apoi urmează predica și, negreșit, invitația de a auzi pe viu toate acestea la unele comunități „bapțiște” care nu sunt sub controlul cultului respectiv.

Serviciile de cult legate de anumite evenimente din viața credincioșilor (botez, cununie) capătă o atmosferă fastuoasă. La botezul unor prozeliti care a avut loc la o casă baptismală din București, au luat parte 2000 de persoane. Numai numărul participanților a fost de ajuns pentru a impune momentul o solemnitate deosebită. Pe unele stadioane au fost zeci de mii. Unii nici nu știau ce-i acolo, dar s-au ales cu broșuri de propagandă.

Sărbătorile laice (ziua mamei, ziua copilului, sărbătoarea majoratului etc.) sunt integrate în cult, bineînțeles cu veșmânt religios, de către pastorii simpli.

Sunt inițiate întâlniri și excursii ale tinerilor bapțiști din diverse localități.

Cultivarea și în același timp exploatarea sentimentelor omenesți este una din „mrejele” cele mai frecvente ale prozelitismului bapțișt; ajutoare în diferite situații, asistență medicală, vizitarea bolnavilor sunt doar câteva dintre acestea.

De luat aminte sunt declarațiile unor candidați la botez. Ala de exemplu, într-o biserică, fiecare a trebuit să povestească împrejurările în care „l-au cunoscut pe Domnul” în spital. O tânără a povestit cum a trăit o mare decepție, iar colega ei de școală i-a venit în ajutor, a condus-o la adunarea bapțiștă... O ala „l-a cunoscut pe Domnul” în întreprindere, prin colegile ei bapțiște, tocmai când trecea prin momente grele (soțul ei, permanent beat, o alunga de acasă). În fine, un tânăr „l-a cunoscut pe Domnul” la proprietăresele care l-au găzduit... Alții în universitate, pe trotuare, în piețe, etc., pretutindeni, zic bapțiștii, așteaptă Domnul!

Așadar, gesturile sensibile, umanitatea, excursii, formații artistice, spectacole religioase etc., toate acestea sunt învelișuri care atrag, creează un mediu ambient favorizant prozelitismului. Insistenți, neobosiți, prozelitiștii baptismali consideră „vânătoarea de suflete” o datorie față de Hristos. Bapțiștii prozelitiști acționează în toate mediile, chiar universitare. Faptul că tinerii proveniți din familii bapțiște frecventează învățământul superior este cât se poate de firesc, sunt în primul rând cetățeni ai țării... Dar conștiința de grup, conștiința apartenenței religioase etc. atât de insistent cultivată, încât tinerii bapțiști țin seama la alegerea profesiei și de cerințele cultului. Uneori, așa cum se semnalează în unele centre universitare, ei preferă Conservatorul. Acest amănunt, în aparență o întâmplare, vine să susțină observația că propagatorii prozelitismului pun mare accent pe activitatea artistico-religioasă, pe spectacol. Viitorii absolvenți își vor dărui priceperea atât la locul de muncă, cât și la adunarea fraților. Azi au la dispoziție spitale, firme, șomajul fiind foarte favorabil prozelitismului.

Atenția cu care mișcarea baptismală înconjoară pe tinerii săi adepți care studiază în școli, institute universitare este plină de solicitudine și de afecțiune. Ajutorul material pe care-l acordă unor studenți ai căror susținători au posibilități foarte modeste pare firesc. Dar atunci când la sfârșitul anului universitar la una din bisericile se organizează o seară urmată de agapă pentru absolvenții care se despart de orașul în care au studiat, gestul capătă alte dimensiuni, alte semnificații. Tinerii absolvenți predau „ștafeta” celor care-i urmează, o ștafetă a prozelitismului care intră nevăzut în institutele de învățământ superior, care păstrează trează conștiința apartenenței religioase, datorită de a converti și pe alți tineri.

Tinerii absolvenți care mâine vor profesa în instituții centrale, sociale, în întreprinderi, spitale, pe șantieri, în agricultură etc. vor desfășura și acțiuni de prozelitism. Sunt normale cazurile când la case de adunare apar medici-predicatori, ingineri-predicatori s.a.

Ce poate predica un medic? Să-l ascultăm pe unul dintre aceștia căruia i s-a dat cuvântul la amvon: „Ca medic, am văzut multe cangrene în special la tineri care nu au crezut în Dumnezeu. Eu am redat sănătatea celor bolnavi, mai ales după ce aceștia au început să frecventeze adunarea noastră. Ei s-au vindecat datorită rugăciunilor... Eu îmi mențin credința că fără pocăință nu se poate vindeca nimic”. Toți sectanții se consideră taumaturgi. Ce poate predica un inginer? „Să nu așteptăm până vom cădea în nenorociri, că atunci degeaba mai chemăm ajutorul lui Dumnezeu, ci să-i cerem ajutorul din timp, nu când rămânem fără mâini, fără picioare...”

Exemplele se pot înmulți. Am insistat asupra câtorva manifestări prozelitiste baptiste cu care nici cultul baptist nu este de acord, dar care sunt folositoare mării obștii.

De asemenea, se știe că mișcarea baptismală este matricea celorlalte mișcări sectante. Ajutoarele primite de peste hotare, în special din SUA, o face să aibă o stare materială deosebită și mijloace diverse de propagandă.

Așa cum am arătat, majoritatea baptiștilor înțeleg să-și exercite cultul în cadrul legal, dar sunt și cazuri izolate, e adevărat. De aceea, slujitorii celorlalte culte și mai ales preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române trebuie să fie atenți la manifestarea lor.

Unii își arată rezerva față de stat „cerând” plecarea din țară la „frații” de dincolo, alții s-au arătat pasivi în momente de grea cumpănă pentru țară: la vremea de potop (1970-1972), de foc și secetă și mai ales la groaznicul cutremur din 4 martie 1977. Nici vorbă de participare la revoluția din Decembrie '89. După această dată s-a intensificat propaganda baptistă.

Vigilența credincioșilor ortodocși trebuie să fie sporită, pentru că baptismul nu mai constituie o problemă a unei națiuni conlocuitoare (germani, maghiari, sași), ci adepții de azi ai mișcărilor baptismale, spre regretul nostru, sunt recrutați dintre credincioșii de ieri ai Bisericii Ortodoxe Române, neglijați de preotul paroh sau lipsiți de preot și, mai grav, plecați din sânul Bisericii-mamă din cauza smintelii slujitorilor sau a credincioșilor ortodocși.

Așadar, când vorbim de *Cultul baptist*, vorbim de cadrul legal al acestuia. Manifestările în afara Mărturisirii de credință, în afara caselor de adunare, alte predici necunoscute, practicarea prozelitismului, atitudinea antistatală și multe alte dovezi scot în evidență nu *Cultul* recunoscut, ci *secta* baptismală care trebuie denunțată și urmărită ca tare de însuși Cultul oficial, de Poliție, Procuratură, Jandarmerie.

(după P. I. David)

CULTUL PENTICOSTAL SAU BISERICA LUI DUMNEZEU CEA APOSTOLICĂ (P. I. David)

55

... cel care tăgăduiește pe Tatăl și pe Fiul,
acela este antibristul...

Trei sunt Cei care mărturisesc în cer:

Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh...

Acești trei Una sunt...

(I Ioan 11, 22; 11 Ioan, 7)

MIȘCAREA FUNDAMENTALISTĂ ȘI PROZELITISMUL „GLOSSOLAL”

Ca orice mișcare și cea a fundamentalistilor nu a apărut din senin. Ea are justificare în abaterile de la dreapta credință a Bisericilor Apusene. Are o tradiție în practica ereziarhă a primelor veacuri și mai ales o „experiență” a puzderilor denominaționale religioase și creștine, păgâne și ancestrale ale continentului american. De aceea, „aleșii duhului, chinuiți de amestecul limbilor Babilonului, încearcă disperăți să iasă din criza religioasă prin justificarea Ciczecimii (Pentecostei), prin pretenția vorbirii în limbi „necunoscute”, prin legături directe sau medium-uri, prin arătări „persistente” ale duhului. Mulți dintre adepți sunt practicanți naturiști (yoga, consumatori de psihotropice) sau extaziați-provocați, obsedați sau deliranți. Nu lipsesc nici căutătorii și îndestulații „harismatici”.

Nu este lipsit de importanță nici faptul că abaterea de la practica spovedaniei tradiționale a Bisericilor apusene a provocat conștiinței creștine din Vest numeroase mișcări „fundamentaliste”. Acestea, folosind o terapie psihică, apelând la mijloace „parapsihice”, recomandând metode de psihanaliză-sugestie, tranșă, practici yoga și chiar practici obscurantiste, au atras mulți lipsiți de asistență religioasă. În același timp, „fundamentațiști” consideră „pogorârea sau posedarea duhului” o alegere a lor, o „descoperire” proprie a Duhului, dumnezeul vremii noastre, și Ciczecimea Mileniului III.

Cultul penticostal sau Biserica lui Dumnezeu cea apostolică este recunoscut și de Statul român și tolerat de Biserica națională. Cultul penticostal este organizația cea mai reprezentativă a mișcării „fundamentațiștilor” moderni. Dacă baptiștii se deosebesc prin botezul la maturitate și imitația botezului lui Iisus, dacă adventiștii „au fixat” și „au calculat” – ca de fapt și evangheliștii-pietiști – împărăția de o mie de ani și „venirea” Domnului, iar Creștinii după Evanghelie sau după Scriptură „au descoperit” alte ceruri și judecăți – *penticostalii* sau spiriții, tremurătorii sau „posedații” de duh, vizionarii și profeții, „vorbitorii” în limbi și „tâlcuitorii” acestora încep un ev nou, cu anul 1901, contrapunând „mișcării” harismatice, care a cuprins Biserica Apusului, concepția lor de „chemați” ai duhului și „împărțitori” de daruri glossolale...

A. ORIGINEA ȘI LIDERI „FUNDAMENTALIȘTI”

Numele de „penticostali” vine de la cuvântul *Pentecosta* (Ciczecime), susținând că ei sunt botezați cu Duhul Sfânt și cu foc, daruri primite de către Apostoli la Ciczecime sau la Pogorârea Duhului Sfânt. Li se zice de către unii „tremurători”, pentru că în momentele de pretinsă inspirație a Sfântului Duh, ei se cutremură, devin „spiriți” (fără trup), fiindcă pretind a avea pe duhul în darul „vorbirii” în limbi.

Originea sectei se află în America, datând abia de la începutul secolului al XX-lea, dar „istoricii” penticostali duc „nașterea Bisericii” în epoca apostolică... Această sectă apare din rândul baptiștilor, înființată de predicatorul baptist *Carol Parham*. El a început, în ciuda aderenței baptismale, să „profețească”, în fața adepților, că Sfântul Duh se va revărsa din nou, cu putere, la o apreciată „pogorâre” a Sa și că el „a văzut” la *3 ianuarie 1901 când s-a și pogorât peste 13 persoane...*

56

În 1906, această rătăcire, propagată de Parham și câțiva aderenți ai săi, a început a prinde teren în California (SUA). În același an, a trecut și în Europa, mai întâi în Norvegia, apoi în Germania, unde a reușit să convertească pe un pastor luteran, *I. Paul*, care a devenit conducătorul sectei în Germania.

Pentru a atrage atenția, se mai numește „creștinii Cincizecimii, posesorii duhului, inspirații, aleșii, medium-uri, quakeri, metodști, pnevmatizații etc”. Toți laolaltă sau fiecare în parte pretind că au „daruri” speciale, de aceea sunt cunoscuți și sub numirea de „vorbitori în limbi, tâlcuitori, deschizători, luminări, dascăli, profeți, vindecări miraculoși, vizionari, singurii creștini ai timpului, harismatici și autentici”...

Dintr-un asemenea amalgam s-au detașat multe secte, ducând mai departe sau reactivând ereziile pnevmatomahe ale rătăciților din primele veacuri ale Bisericii Creștine. Totuși, există în lume, ca și în țara noastră, unii credincioși care sunt constituiți în grupuri sau în culte recunoscute de către unele state ale lumii.

Penticostalii susțin cu ardoare că își trag originea de la Cincizecime și că s-au perindat de-a lungul istoriei prin acei vorbitori în limbi.

În România, „penticostalii” au înțeles să-și depună la forurile în drept „Mărturisirea de credință” și statutul lor de organizare și funcționare pe baza cărora au primit autorizația de a-și desfășura liber cultul, fiind apărat acest cult de către stat prin organele sale.

Și pentru penticostali „istoria este învățătoarea vieții”. – Dacă cercetăm din punct de vedere istoric acest fenomen, vom găsi o vorbire în limbi biblice, ca lucrare a Duhului Sfânt, numită și „Glossolalia rusalina”, și vom găsi și o farsă vorbire în limbi, la penticostali, care se deosebește fundamental de cea a Cincizecimii și care nu e decât o imitație și o influență păgână.

Irineu (202) este singurul dintre scriitorii bisericești care amintește existența acestui dar în Biserică. În cartea sa *Împotriva ereziilor*, spune: „Mai avem câțiva frați în Biserică, care au daruri profetice și prin duhul lor vorbesc tot felul de limbaje”...

Când *Ioan Gură de Aur* (407) explică capitolul 14 din *I Corinteni*, precizează că „acest dar descris de Apostolul Pavel este necunoscut în Biserică” în zilele noastre...

Fericitul Augustin (430), comentând textul din *I Ioan III*, 24, a scris: „Acestea au fost semnele cerute de împrejurările timpului de atunci. Căci a fost necesar să se recurgă la acea exprimare a Duhului Sfânt în toate limbile, pentru ca să se arate că Evanghelia lui Dumnezeu trebuie să fie propovăduită în toate limbile pe întreg pământul. Lucrul acesta s-a făcut ca un fapt al trecutului”.

„Despre vorbirea în limbi” amintește mai precis *Tertulian*, dar e sigur că el s-a referit la „practica” ereticilor montaniști de care a fost puternic influențat, devenind el însuși o vreme adept al acestei secte. În cartea sa, *De anima*, stă scris: „Există astăzi între noi o soră, care are, în parte, darul descoperirilor; ea le primește în Biserică în cursul solemnităților duminicale, în extaz, sub influența Duhului”. *Tertulian* s-a referit la *Maximilian*, care a supraviețuit lui *Montanus* și *Priscilei*. Așadar, se cunoaște, cu excepția penticostalilor, numele lui *Montanus*, care a făcut valvă în perioada de vârf (secolul al II-lea), în problema vorbirii în limbi.

Luând aminte la datele ce le avem despre *Montanus*, precum și felul cum a „vorbit” în limbi, putem socoti această practică a lui ca o farsă vorbire în limbi, în contrast cu cea rusalina.

Înainte de „convertire” la creștinism, *Montanus* a fost slujitor la temple păgâne, în special în cultul *Cybele*, avea un temperament coleric de nestăpânit. Predispozițiile temperamentul său au fost accentuate în experiențele sale în ceremonia păgână.

Montanus, după „încreștinare”, a atras atenția prin extaz și transa manifestată... și în acele stări ținea cuvântări „în limbi” diferite. În acele momente dădea impresia credulilor săi că nu mai era el acela care vorbea, ci „divinitatea”, *Duhul*...

După moartea lui *Montanus*, grupul „Vorbirea în limbi” a dispărut, deși curentul montanist a rămas, fără practicarea „glossolaliei”, până în secolul al IV-lea.

În *Cartagina* a existat, până în secolul al IV-lea, o sectă care se numea „tertulianistă” și păstra unele influențe montaniste, iar numele și-l avea de la *Tertulian*. După ce vorbirea în limbi s-a stins la montaniști, nu mai întâlnim grupuri de creștini „posedați” de această practică. A dispărut erezia, dar nu și urmările ei. Și iată că istoria reține anul 1700, când apare la *cominarzi* pretenția vorbirii și tâlcuirii în limbi.

Cu un secol mai târziu, „vorbirea” în limbi o practicau „irvingienii”. Numele lor vine de la pastorul *Irving Eduard Godet*. În „spusa” lui asupra Epistolei către *Corinteni* face o descriere a felului cum irvingienii vorbeau în limbi: „Înainte de începerea predicii, acela care mergea să vorbească se concentra adânc în sine însuși, se izola de cei ce-l înconjurau, închidea ochii și-i acoperea cu mâinile sale, și deodată, ca și cum ar fi fost atins de o lovitură de trăznet, suferea convulsii care-i cuprindeau tot corpul, din gură scăpa un torent vibrant de sunete străine, puternic accentuate”... Vai, câți dintre pastori și chiar preoți (dacă mai pot fi numiți așa) recurg la asemenea „teatru” și încă din față Sf. Altar!

Vorbirea în limbi la irvingi nu dura mai mult de cinci minute, câteodată erau doar câteva sunete, vorbirea era însoțită de gălgăie, suspin și plânsete, adeseori de veselie, de râsete (ventriloși și nătărași, bogomili și duhovorți). Practica irvingienilor s-a transmis și altor secte „glossolale”: quakeri și mormoni, până la vorbirea în limbi în zilele noastre, tehnică sub alte aspecte preluată de mișcarea pietist-fundamentalistă: auzirea „vocolor”!...

Scriitorul francez *René Poche*, în „studiile” biblice și mai ales în cartea sa: *Lucrarea Duhului Sfânt*, descrie vorbirea în limbi astfel: „Cerințele unor dovezi vizibile de primire a Duhului Sfânt au făcut să apară uimitoare demonstrații fizice: lătrături, smucituri violente, țipete și strigăte, dansuri sălbatice, leșinuri și altele de felul acesta, atât la washnieni, și de la montaniști la quakeri”.

„Toate aceste apucături și încă unele mai exagerate – se spune în dicționare și enciclopedii asupra sectelor – le-au moștenit vorbitorii în limbi din zilele noastre, deși vor să se intituleze urmașii credincioșilor de la *Rusalii* și, deși vor să susțină că lucrarea «rusaliană» a Duhului Sfânt continuă prin ei, totuși, prin concepții eretice și practici schismatice, sunt departe de spiritul rusalin”.

B. ORGANIZAREA CULTULUI, EXTINDEREA ȘI RĂSPÂNDIREA LUI

1. *Mișcarea penticostală pe glob*. – Dacă nu putem spune că Mișcarea penticostală mondială are un întemeietor, atunci nici nu putem spune că s-a dezvoltat într-un anumit centru.

Mișcarea penticostală mondială s-a dezvoltat și extins în secolul al XX-lea, având mai multe centre de propagare. Acest lucru a făcut ca azi să existe zeci și sute de organizații penticostale. Din punct de vedere doctrinar, diferențele nu sunt prea mari. Putem aminti unele mai însemnate, fie datorită trecutului lor istoric, fie numărului de membri, astfel:

1. *Credința Apostolică*; 2. *Adunările lui Dumnezeu*; 3. *Biserica lui Dumnezeu*; 4. *Biserica Penticostală a Sfinților*; 5. *Biserica Elim*; 6. *Biserica Evangheliei depline* etc.

În momentul de față există mii de comunități penticostale cu concepții proprii în toată lumea. Un număr mare de membri au centre în America Latină și Africa, Europa, Asia, Australia ș.a., cu alte „arătări” ale Duhului față de SUA.

Multe organizații penticostale dispun de locașuri de cult moderne, de școli proprii, nu numai pentru „misiune”, ci și pentru educație publică (de la grădiniță până la liceu). Alte organizații penticostale, preluând obligațiile sociale ale unor state, au înființat orfelinate, case de bătrâni, instituții de reeducare, pentru dezalcoolizare, antidrog (antitabac) etc. Așa-zisele Biserici penticostale dispun de școli speciale atât pentru cultură generală, cât și pentru pastori. Au un

număr sporit de case de publicitate unde se tipăresc milioane de cărți și reviste, au loc emisii radio, tv etc.

Mișcarea pentecostală, la început, nebagată în seamă, mai apoi ponegrită din cauza unor excese de zel, se bucură astăzi de aprecierea sociologilor și politicianilor ca „cea mai importantă mișcare religioasă” din secolul al XX-lea. În acest sens, pentecostalismul nu mai este considerat o biserică aparte, ci o mișcare religioasă în sânul creștinismului apusean, cu violente tendințe prozelitiste asupra Bisericii Ortodoxe.

2. *Începutul și dezvoltarea adunărilor pentecostale în România.* – Am văzut că originea acestei secte „moderne” se află în America, de la începutul secolului al XX-lea.

În părțile noastre, pentecostalii au pătruns prin *Pavel Budeanu*, plecat din Arad în SUA, înainte de 1910. A întâlnit propagandiști pentecostali și a aderat la sectă, în loc de muncă. Revenit în țară „convertit”, cu ajutor bănesc american și cu sprijinul unor maghiari înstăriți, înjghebează secta în Banat și Transilvania. El vine înarmat cu câteva reviste „Vestitorul Evangheliei” (editată la Akron, statul Ohio) pentru a adevări „noua credință”.

Alt naiv, comerciant ambulant, *Ion Bododea*, pescar din Brăilița, fost pastor baptist, părește „credință” veche pentru „gustul” vorbirii în limbi. Destui creduli s-au atașat acestora. De fapt, Ion Bododea s-a și grăbit să se intituleze „Șeful Bisericii lui Dumnezeu cea Apocaliptică”, fapt care nu a deranjat pe intervorbitorul său pe calea firelor „glossolalici”.

Pe seama lui Pavel Budeanu se pune și traducerea în limba română a „mărturisirii” de credință pentecostală: *Declararea fundamentului adevărat al Bisericii lui Dumnezeu*. De asemenea, s-a încercat, fără prea mult succes, tipărirea a două reviste: „Glasul adevărului” și „Știința sfinților”....

În România se poate considera deschisă *prima casă* de adunare pentecostală, cea din casa *soților Bradin*, la 10 septembrie 1922. În 1923, s-a organizat a doua adunare în comuna Cuvin. Siguranța statului de atunci, aflând de existența acestei secte, a interzis-o.

Văzându-se la strâmtoare, cei 50 de pentecostali existenți la data respectivă au întocmit prima petiție prin care au cerut recunoașterea legală. La cererea depusă au anexat și mărturisirea de credință intitulată: „Declararea fundamentului adevărat”, 1924. după această declarație – în mii de variante - astăzi, toate sectele, cultele și dizidentele pentecostale se numesc „fundamentaști” sau fundamentaliste.

La 29 ianuarie 1925, Ministerele Cultelor și Artelor, prin *Decizia 5734*, a inclus în rândul sectelor interzise și pe aderenții pentecostali. Această decizie, fiind publicată în ziare, opinia publicată a fost interesată să cunoască natura și credința acestei secte. Luând adresa din decizie, prin scrisori și vizite personale, fratele *Gh. Bradin* a fost solicitat să dea unele lămuriri. Mulți sectanți desprinși din cultele neoprotestante ale vremii sau nemulțumiți de pastorii lor s-au unit cu pentecostalii.

Pentru faptul că erau eretici, pentru rezerva pentecostalilor față de neamul românesc, pentru practica religioasă bolnăvicioasă, pentru atitudinea neloyală față de Statul român, pentru refuzul de a contribui la propășirea țării și pentru opoziția față de instituțiile de drept ale statului – refuzul serviciului militar, jurământ etc. -, secta a fost interzisă prin cunoscutul și dreptul *Decret-Lege 927/1942* pentru salvarea neamului.

O dată cu schimbarea climatului politic din țara noastră, la 23 August 1944, pentecostalii au ieșit din ilegalitate, bolșevicii le-au dat toate drepturile, iar comuniștii, umilind o Biserică strămoșească – mama neamului românesc -, i-a declarat pe pentecostali egali cu Biserica Ortodoxă Română. Pentru obținerea unei recunoașteri legale, pentecostalii din România au început să-și strângă rândurile. În momentul acela se aflau două direcții: a) *Unii pentecostali* funcționaseră câțiva ani înainte de cel de al doilea război mondial în cadrul *culturii baptiste*; b) Alții, care refuzaseră orice „compromis”, își desfășurau activitatea în ilegalitate, ținând adunările noaptea prin fel de fel de ascunzișuri.

În 1945, au început să funcționeze pe față, fiind gata să suporte orice pedeapsă din partea instanțelor.

La 20 mai 1945, în orașul Arad, a avut loc o conferință foarte restrânsă, în cadrul căreia s-a discutat reorganizarea Asociației religioase pentecostale și reeditarea unei reviste intitulate „Vestitorul Evangheliei”. Gheorghe Bradin a fost în fruntea acestei organizații, ca președinte.

Au mai avut loc și alte *două încercări* de reorganizare în București, sub denumirea: 1. „Creștinii botezați cu Duhul Sfânt” și 2. „Ucenicii Domnului Iisus Hristos”.

În 1949, au început să funcționeze pe față, fiind gata să suporte orice pedeapsă din partea instanțelor.

La 20 mai 1945, în orașul Arad, a avut loc o conferință foarte restrânsă, în cadrul căreia s-a discutat reorganizarea Asociației religioase pentecostale și reeditarea unei reviste intitulate „Vestitorul Evangheliei”. Gheorghe Bradin a fost în fruntea acestei organizații, ca președinte.

Au mai avut loc și alte *două încercări* de reorganizare în București, sub denumirea: 1. „Creștinii botezați cu Duhul Sfânt” și 2. „Ucenicii Domnului Iisus Hristos”.

În 1949, *cele trei organizații pentecostale* se prezentau astfel: 1. Asociația „Biserica lui Dumnezeu Apocaliptică-Pentecostală”; 2. Asociația „Creștinii botezați cu Duhul Sfânt” și 3. Asociația „Ucenicii Domnului Iisus Hristos”. La 23 decembrie 1946, se obține recunoașterea provizorie a Asociației „Biserica lui Dumnezeu Apostolică-Pentecostală”, iar celelalte două, la care rămăseseră puțini membri, s-au încadrat în grupul asociației recunoscute provizoriu.

La 14 noiembrie 1950, prin Decretul nr. 1203, s-a primit recunoașterea juridică sub titulatura: *Cultul Pentecostal sau „Biserica lui Dumnezeu Apostolică”*.

A. CÂTEVA CONCEPȚII SPECIFICE PENTECOSTALILOR

Ca orice sectă religioasă și cult creștin, fundamentaliștii au câteva puncte doctrinare ce îi identifică. Astfel:

1. *Dumnezeu Dubul Sfânt* este locuitorul Domnului Iisus pe acest pământ, coborându-se din cer, de la Tatăl, în ziua Cincizecimii.

2. *Îngerii* sunt făpturi duhovnicești create de Dumnezeu, fără păcat, și pune în slujba Sa. *Diavolul sau satana*, sau „Lucifer”, mândrindu-se că este căpetenia îngerilor care și-au părăsit locul, a căzut. El înșeală întreaga lume, este ucigător, ispititor, mândru, părător și mincinos. „El a fost biruit prin jertfa Domnului Iisus Hristos, iar moartea Lui și a îngerilor săi (spiridușii) este aruncarea în iazul cel de foc și chinuirea lor în veci” (Isaia XIV, 12, 14; Iuda 6; Apoc. XIII, 9; Evr. II, 14; Matei XXV, 41; Apoc. XX, 10).

3. *Crearea omului* și căderea în păcat. – Omul a fost creat de Dumnezeu, bun, drept și liber. El a fost înșelat de satana și a căzut în păcat. Omul a fost salvat de Hristos în mod benevol...De aici avem:

a) *Harul lui Dumnezeu*. Harul este bunătatea și dragostea nemărginită a lui Dumnezeu, pe care a arătat-o Tatăl prin Domnul nostru Iisus Hristos, față de cei păcătoși. Nimeni nu se poate mântui prin „propriile sale fapte sau binefaceri” și nici prin „faptele Legii” Vechiului Testament, *ci numai prin harul lui Dumnezeu* (subl. n).

b) *Credința* este o încredere neclintită în Dumnezeu... și este de obârșie divină. Ea se primește de la Dumnezeu prin dreptatea Lui și nu prin concepțiile și închipuirile omenești.

c) *Pocăința* este un ordin al Domnului Iisus. Ea înseamnă întoarcerea la Dumnezeu de la căile rătăcite, căința pentru viața trăită în păcat și necunoaștință de Dumnezeu și ruperea cu păgânătatea și cu poftele lumesti.

d) *Nașterea din nou...* Numele acelora care sunt născuți din nou (penticostalii) sunt scrise în Cartea Vieții.

e) *Iertarea* este un atribut dumnezeiesc prin care se dovedește bunătatea lui Dumnezeu față de oamenii păcătoși, dar care s-au întors la El. Pentru ca cel păcătos să poată primi iertarea, trebuie să mărturisească, să părăsească păcatul și să roage pe Dumnezeu să-l ierte. O dată păcatul iertat, păcătosul se simte fericit și ușurat.

f) „*Sfințenia*” (lepădarea, dăruirea, eliberarea, *predarea*) înseamnă despărțirea cu totul de păcat și acționarea numai pentru Dumnezeu.

g) *Rugăciunea* (care întreține sfințenia) este legătura directă a omului cu Dumnezeu; și cea mai adâncă expresie a dorinței după El.

Simbolismul cultic și raportul cu lumea. Avându-se în vedere „copilul minune” al Cincizecimii secolului al XX-lea, cum le place fundamentalistilor să se prezintă, să vedem ce „creștere” sau handicap „creștin” are acest hibrid la sfârșitul mileniului II. Să ne convingem, după „maestrul” cabalist modern, Alvin Toffler, în ce val se află „fundamentalismul” creștin (a nu se confunda însă cu tot atât de periculoșii fundamentalisti *islamici* sau *indaiți*, budiști sau confucianiști, șintoști sau tibetani etc.) și cum putem să-i aruncăm un colac (nu de pomană) de salvare!...

Simbolismul mistagogic. Botezul și Cina Domnului. Sunt, de fapt, cele două laturi reținute din fărâmituri sacramentale romano-catolice și protestante puse, de această dată, pe seama Sf. Duh, nu a sacerdotului.

1). *Botezul* sau ceremonia filială este oficială este oficiat de păstor și are dublu aspect cu multiple efecte;

a) **Botezul cu apa** este poruncit de Domnul Hristos. Acest botez îl oficiază pastorii pentru cei care acceptă „credința” nouă. El este un simbol al morții fără de păcat și al învierii la o viață nouă. Oricine crede în Domnul Iisus, potrivit Evangheliei depline, urmează a fi botezat în apă, în numele Tatălui, al Fiului și al Duhului Sfânt. Botezul în apă se poate accepta înainte și după primirea botezului cu Duhul Sfânt. El se oficiază prin *scufundare* în apă *o singură dată*, iar în cazul când prima dată nu s-a oficiat după Cuvântul lui Dumnezeu, se poate administra a doua oară sau chiar de mai multe ori!...

Copiii adepților se botează la Vârsta când aceștia pot să înțeleagă singuri că Domnului Iisus Hristos este Mântuitorul lor personal. Ei sunt totuși admiși la casa de rugăciuni spre a fi binecuvântați.

b) **Botezul Duhului Sfânt** este îmbrăcarea celor născuți din nou cu putere de sus, pentru ca ei să poată rezista ispitelor și încercărilor, pe de o parte, iar pe de altă parte, să poată mărturisi Evanghelia prin puterea lui Dumnezeu.

Botezul cu Duhul Sfânt se poate primi atât prin punerea mâinilor, cât și fără această practică, atât înainte de botezul în apă, cât și după primirea lui. Acest „botez” oferă *puterea darurilor!*

2. **Cina Domnului** este al doilea așezământ, după penticostali, ca formă exterioară, în Biserica lui Dumnezeu. Cina este instituită de însuși Domnul Iisus Hristos, prin întemeierea Legământului nou. Cina Domnului se oficiază cu *pâine nedospită* (azimă) și rodul viței, *nefermentat*. Celor ce se „împărtășesc” din această Cină a Domnului li se cere ca mai înainte să-și facă o amănunțită cercetare de sine, căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie mănâncă și bea pentru condamnarea sa. Ea reprezintă jertfa trupului și vărsarea sângelui Domnului Iisus Hristos, pentru păcatele noastre.

Cina Domnului se săvârșește ori de câte ori este posibil, *fără deosebire de zi sau dată*.

2. Alte practici și ceremonii

a) După Cina Domnului urmează curățirea sau *spălarea picioarelor* unul altuia (Matei XXVI, 28; I Corinteni XI, 23-29; Ioan XIII, 13-17), un obicei pe care unii pastori îl leagă de ceremonia Cinei, alții îl separă.

b) *Căsătoria* este legătura dintre un bărbat și o femeie, prin care cei doi devin un singur trup. Ei primesc binecuvântarea bisericii. Cuvântul lui Dumnezeu oprește legarea în căsătorie a unui credincios cu un necredincios (adică nepenticostal).

Se poate dezlega căsătoria când cealaltă parte a căzut în adulter dovedit. Recăsătoria este permisă de Cuvântul lui Dumnezeu și atunci când unul din cei doi a încetat din viață.

c) Manifestări de *binecuvântare*. După cele de mai sus se observă căutarea minimumului haric și sacramental al Bisericii primelor veacuri. Este firesc aceasta, după două mii de ani de băjbăire în Apus. Și afară de botez, cină, căsătorie, pocăință-umilință (spălarea picioarelor) etc., în ultima vreme se accentuează *alegerea și ordinația pastorilor* (în unele comunități și femei) cu punerea mâinilor. Iată un ecou căutat de penticostali și mulți alții, dar copleșitor în viața ortodoxiei și taină (*birotonie*) din *Slujirea Arhierescă a lui Hristos*.

De asemenea, se accentuează *puterea Dubului* (Taina Mirungerii) în Biserica primară și originală, în comunitatea ierusalimiteană și universală, în Biserica tradițională și neabătută de la adevăr și practica apostolică: Biserica Ortodoxă – cu specificul local sau național.

În sfârșit, și în „*Epoca*” *Dubului Sfânt*, fundamentalistii câștigă adepți și au intensificat prozelitismul prin pretenția *vindecării oricărei boli*... tămăduirii de suferințe și afecțiuni incurabile, după cuvântul Domnului!... Oare ortodoxia nu are *Taina Vindecării* (Maslu) spre iertarea păcatelor și spre prelungirea vieții și nicidecum spre o eutanasiu în practica eclezială (Extrema unctio)?

Așadar: prin căutarea și cercetarea se poate pași spre luminare și plinire (Matei VII, 7).

4. **Darurile Duhului în Comunitățile penticostale.** – Alt mod de prozelitism și de mărire a obștii confuze penticostale cu noi adepți o constituie *oferirea darurilor Duhului*. Acestea sunt în „număr” de nouă și le împarte Duhului cui voiește. Darurile duhovnicești ajută propovăduirea Evangheliei depline. Nu toți credincioșii posedă astfel de daruri, însă toți adepții sunt îndemnați a le râvni și a umbla pe calea cea mai aleasă a dragostei;

Vindecările „divine”. Biblia arată că toate bolile sunt urmarea păcatului. Chiar dacă nu ar fi păcătuit cel bolnav, boala este o urmare a căderii primului om. Astfel, vindecarea intră, pentru cei care cred, în același plan de mântuire ca și iertarea păcatelor. De aceea, Biblia prevede că, în caz de boală, credincioșii pot chema pastorii Bisericii să se roage pentru ei, unghându-i cu „untdelemn în numele Domnului”. Credincioșii adevărați nu au dreptul să se lase *consultați de medici* (subl. n.) în caz de boală. Unii au renunțat la așa ceva (n.n.). ei sunt datori să se supună prevederilor sanitare din Biblie (Geneza III, 16; Deut. XXVIII, 15-62; Matei VIII, 16-17; Iacov CV, 14-15; Marcu II, 15-17).

5. Lăcașul de cult și desfășurarea „serviciilor” religioase

a) *Biserica lui Dumnezeu* este „adunarea celor chemați”. În înțelesul Scripturii, ea este universală și include în sânul ei pe toți credincioșii timpurilor trecute și prezente... Menirea Bisericii este de a vesti cuvântul lui Dumnezeu și de a ajuta pe credincioși să înfăptuiască în viața lor roada Duhului Sfânt. În sânul comunității, Duhul Sfânt își desfășoară lucrarea ca pe timpul apostolilor.

- *Slujbele duhovnicești în biserică*. Biserica a rânduit diferiți slujitori, care, măcar că se deosebesc prin serviciul pe care îl fac, aparțin, alături de ceilalți credincioși, aceluiași corp spiritual. Dintre acești slujitori fac parte *pastori și diaconii*. Cei aleși în aceste slujbe trebuie să aibă calități deosebite prin care să se distingă de ceilalți membri. Înainte de a fi trimiși în lucrare, ei trebuie să fie „ordinați” prin punerea mâinilor și prin rugăciune.

- *Disciplina în biserică*. – Fiecare membru este dator și obligat de Cuvântul lui Dumnezeu să primească tot felul de îndemnuri, mustrări și chiar punerea sub disciplină, în cazul când se abate

de la morala adunării și de la învățătura sănătoasă a Evangheliei depline. Disciplina nu are alt scop decât să ridice pe cel căzut suflutește și să mențină în biserică autoritatea morală...

b) *Ziua de odihnă* este Duminica, ziua în care s-au adunat la rugăciune și creștinii primitivi.

a) *Darea către Cezar* este cuvântul Domnului ce trebuie respectat. Nu toți înțeleg acest fapt. - *Autoritatea statului* este rânduită de Dumnezeu, pentru păstrarea ordinii și liniștii publice, pentru conducerea țării și binele poporului. „Cine se împotrivesc, se împotrivesc poruncii lui Dumnezeu”.

Creștinii penticostali trebuie să plătească impozitele și taxele cere le cad în sarcină, să împlinescă serviciul militar în orice timp. Credința lor nu-i împiedică a fi în slujba Cezarului.

- *Jurământul* este acceptat: unul față de altul și în fața instanțelor judecătorești și în fața unităților militare. Sunt cu desăvârșire interzise orice fel de jurăminte în afară de cele cerute de autorități, fiind socotite ca jurăminte deșarte.

După cum se vede, *Mărturisirea de credință* este clară, dar prozelitismul „fundamentalist” este destul de violent, ceea ce produce derută atât între creștinii penticostali și ai celorlalte culte, dar mai ales căutarea de adepți în rândul creștinilor ortodocși. Ceea ce au specific „pocăiții” fundamentalisti este „Revelația deschisă”, adică pretenția „legăturii” lor directe cu duhul și, legat de aceasta, vorbirea în limbi (glossolalia) și tâlcuirea celor „descoperite” în aceste momente.

6. **Efectul „căderii” (aterizării) Duhului. Alegeri speciale ale „duhului”.** Aceste alegeri nu pot avea loc decât în comunitatea penticostală și pentru cei asupra cărora cade Duhul.

a) *Revelația deschisă*, despre care vorbește fundamentalistii, este de fapt tăgăduirea activității Mântuitorului, pe de o parte, iar pe de altă parte limitarea slujirii Sale. Ei consideră pe Duhul Sfânt creatura (ca și ereticii Macedoniei, Eunomiu), nu o forță, o putere sau o persoană dumnezeiască de aceeași Ființă cu Tatăl și cu Fiul. „El este o Ființă care posedă un corp spiritual la fel ca Dumnezeu-Tatăl”. Duhul Sfânt posedă un nume personal. El nu este „Duhul Sfânt”, ca și când ar fi vorba de o singură parte a divinității, sau o energie oarecare a Dumnezeirii. „Duhul Sfânt” posedă însușiri personale... El își desfășoară misiunea în vremea noastră, cum făcea și cu secole în urmă. El se descoperă nu numai comunității, ci și fiecărui adept în parte. Îi „învață” pe aceștia să grăiască în limbi străine, îi îndrumă cum să se roage. „Spiritul creștinilor trebuie lăsat liber să se roage lui Dumnezeu”, după cum inspiră Duhul Sfânt. Totuși, unii fundamentalisti sesizează „identitatea” Duhului ca persoană.

Duhul Sfânt îndeplinește următoarele funcții: *învață* (Luca XII, 12; Ioan XIV, 26); *vorbește* (Matei X, 20; Marcu XIII, 11); *mijlocește* pentru creștinii (Romani VIII, 26-27); *inspiră* (II Petru I, 21); *convinge* de păcat (Ioan XVI, 7-8):

Duhul Sfânt mai prezintă o triplă importanță pentru penticostali: a) „El este o parte din revelația divină, care a transmis Biblia în calitate de autor al ei”; b) El este în perioada actuală Cel care face legătura între cer și pământ; c) El este cel care administrează problemele bisericii (penticostale) pe care o pregătește spre a o înfățișa înaintea lui Iisus Hristos la a doua venire”.

Astfel, grupurile penticostale având permanent pe Duhul Sfânt cu ei „retrăiesc” clipe binecuvântate, ca primii creștini în „odaia cea de sus” (Fapte I, 3).

Simbolurile Duhului Sfânt sunt cuprinse în paginile Biblii. F. E. Marsh grupează simbolurile, comparându-le cu: 1. *Natura neînsușită*: aer, apă, foc, pământ, ulei, vin, sare, arună, etc.; 2. *Natura animală*: porumbel; 3. *Viața noastră și însușirile umane*. Degetul lui Dumnezeu, portarul, numărul *șapte*, avocat, voce, frumusețe, nevinovăție, răbdare, sinceritate ș. m. a.

Duhul Sfânt mai este socotit de fundamentalisti „secretul” *tuturor binecuvântărilor*; 1. *Respirația*: vântul, secretul vitalității – viața; 2. *Roua*: apa, ploaia, *secretul satisfacției* – setea, frumusețe,

flori, fertilitate, recolte; 3. *Uleiul*, secretul bucuriei – fericire; 4. *Focul*, secretul luminii – cunoștința, căldura – dragostea, puterea – cucerirea.

Duhul Sfânt face ca din inima credinciosului să curgă adevărate râuri de apă vie (Ioan VII, 38). Adepții „pocăiți” penticostali despart conlucrarea Sfintei Treimi, izolează și de această dată pe Sfântul Duh de calitatea împreună lucrării, de „mângâietori”, de principiul iubirii intratreimice și dătător de viață !.

Față de aceasta, învățătura ortodoxă a fost clară totdeauna: *prin Iisus Hristos s-a încheiat descoperirea directă a lui Dumnezeu*. Revelația supranaturală – peste înțelegerea noastră – s-a desăvârșit prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, iar Revelația naturală, tot prin Hristos s-a încheiat, El fiind noul Adam, *om desăvârșit* – fără păcat – și *Dumnezeu adevărat*.

b) *Darul feluritelor limbi*. În legătură cu aceasta, penticostalii afirmă următoarele: „...Vorbirea omenească este o emanație a spiritului așezat de Dumnezeu în om. Datorită originii superioare a spiritului omenească, graiul omenească se deosebește de toate manifestările celorlalte viețuitoare”. Și continuă: „Structura ordonată a limbajului a făcut posibilă întocmirea unor studii gramaticale care au descoperit legi precise ce stau la baza fiecărei limbi. Graiul izvorăște din adâncul ființei omului. Tot în acest spirit, Duhul Sfânt «așază» darul feluritelor limbi, ca *semm* inițial al botezului (penticostal) cu Duhul Sfânt...”

Prin „*darul*” *feluritelor limbi* se înțelege vorbirea supranaturală prin care adeptul pocăit, „înzestrat” cu acest dar, vorbește într-o limbă pe care niciodată n-a învățat-o; ea este o vorbire a Duhului Sfânt, care utilizează organele vorbirii pentru reproducerea ei; e o minune a vorbirii și a descoperire personală a lui Dumnezeu pentru fiecare creștin penticostal. Explicarea vine din chemarea lui ca urmare a botezului cu Duhul Sfânt. El simte prezența puterii lui Dumnezeu, ca efectul unui „curent electric”, însoțit însă de o bucurie dulce care îi inundă întreaga ființă. Această stare de înălțare suflutească provoacă în viața credinciosului nostru (penticostal) schimbări morale profunde.

Darul vorbirii în diferite limbi se manifestă prin intermediul duhului nostru, care întrebuințează organele vocale pentru exprimare. Explicarea se poate face fie într-o limbă omenească, cunoscută de cineva dintre ascultători, fie necunoscută...Ea poate fi și o limbă necunoscută pe pământ (o limbă care astăzi nu se mai vorbește); mai poate fi și o limbă „îngerască”.

Această vorbire în limbi, pentru penticostali, are cinci semnificații: 1. Este un *semm personal* al botezului cu Duhul Sfânt și o dovadă a primirii lui; 2. Îi oferă posibilitatea de a se ruga, de a lăuda pe Dumnezeu „cu Duhul”, realizând rugăciuni la cel mai înalt grad de părtășie cu Dumnezeu; 3. *Se zidește* pe sine printr-o proaspătă întâlnire cu Domnul; 4. Este un *semm pentru alții*, fiind însoțită de talmăcirea sub ungera Duhului.

c) *Darul „talmăcirii” limbilor*: - Talmăcitorul rostește la început numai primele cuvinte ale interpretării; pe măsură ce va primi și restul talmăcirii. Deci, talmăcește nu ceea ce gândește el sau presupune că ar trebui spus, ci ceea ce „primește” de la Domnul prin darul talmăcirii.

Realitatea și înțelegerea glossolaliei. A existat în primele veacuri și se transmite și astăzi „vorbirea” în limbi (înțelegerea Evangheliei), dar numai prin darurile Sf. Duh, prin Sfintele Taine ale Bisericii și îndeosebi prin *Taina Mirungerii*.

Limbile „grăite” de posedăți nu sunt altceva decât niște bolboroseli ce produc ilaritate, milă, compătimire și multe altele. Mulți dintre adepți sunt foști creștinii slabi de înger plecați din Biserica Ortodoxă. Alții practică terapii naturiste ale religiilor asiatice și destui merg fie în „sălile” maștrilor în bioune sau biomagnetism, să simtă fluidul „magnetic”, fie în tinda unor biserici și mănăstiri, la slujitori „chinuiți de arhetipuri și radiestezie”. Nu trecem cu vederea nici inițiativa și gură care confundă isihasmul cu delirul, extazul creștin cu transa provocată...

Multă atenție trebuie să dea preoții ortodocși acestui prozelitism vicelan și mult căutat de tinerii debusolați, mai ale.

7. Amenințarea cu pedeapsa și venirea Domnului. – Ca toate sectele hiliaste (vechi sau nou testamentare), ca toate grupurile advente și mileniste, și *pentecostalii*, ca rezultată și încununarea milenistă, dar și concepții speciale asupra vremurilor apocaliptice și Parusiei...pentru răpirea Bisericii Sale.

a) *A doua venire a Domnului Iisus Hristos.* – Domnul Iisus Hristos, a înviat din morți și înălțat la ceruri, va veni din nou pe pământ, pentru a-și „răpi” Biserica și a o duce în odaia de nuntă, pregătită în ceruri.

La arătarea Domnului, morții în Hristos vor învia, apoi cei vii care vor fi rămas vor fi răpiți toți împreună cu El, în nori, ca să întâmpine pe Domnul în văzduh.

b) *Câștigul pentecostal.* – cu aceiași sfinți răpiți la ceruri (se înțelege, adepți pentecostali). Domnul Iisus Hristos va reveni din nou pe pământ, unde va întemeia *împărăția Sa de 1000 de ani*; în acest timp, tot pământul va fi stăpânit de *de o pace desăvârșită*, cruzimile și războaiele vor fi înlăturate...

În această perioadă, satan va fi legat...

La sfârșitul domniei Domnului Iisus Hristos, de o mie de ani, satana va fi dezlegat din închisoarea sa și va căuta din nou să înșele neamurile, căutând să smulgă împărăția din mâna Domnului, dar, neizbutind, va fi aruncat în iazul cel de foc...

După aceasta vor învia cei morți în păcat; va începe marea judecată a lui Dumnezeu, când toate neamurile vor fi adunate să fie judecate și să-și primească fiecare om răsplata, după binele sau răul pe care l-a făcut când trăia în trup. Dreptii vor merge la viața veșnică, iar nelegiuții la chin veșnic.

c) *Fericiții fundamentalisti cerești.* – După judecată, Dumnezeu ca crea un cer nou și un pământ nou, în care va locui neprihănirea, va începe viața veșnică...

SITUAȚIA CULTULUI PENTECOSTAL ÎN ROMÂNIA

Așa cum am arătat, la capitolul istoric, Cultul Pentecostal a fost și este respectat de către credincioșii Bisericii naționale și de către Statul român. Înainte de '89, reviste, cărți de teologie, cărți de imne se tipăreau în Tipografia Patriarhiei Române. Nu știm dacă cei de astăzi mai prețuiesc acest gest ecumenic și de respect între culte...

Trebuie cunoscut că, atâta timp cât cultul își respectă Mărturisirea de credință..., exercită ceremoniile în casele de adunare, nu caută racolarea celor de alte culte, nu atacă națiunea română și nici pe credincioșii ortodocși, pentecostalii sunt respectați. Nu dăm importanță aceluia care au trădat țara și Biserica, au figuri peste hotare și acolo au pătruns dezbinări între români, au avut cuvinte urâte față de ierarhia ortodoxă și credincioșii săi din diaspora. Unii dintre aceștia au revenit în Patrie, cu aceleași apucături și cu același bagaj de ură și ignoranță. Ei au permanent obsesia că Biserica Ortodoxă „îi urmărește”. Doamne, ferește! Slujitorii și credincioșii ortodocși sunt indignați și asaltați de prozelitismul pentecostal violent care s-a revărsat ca plăgile Egiptului asupra blândului și ospitalierului popor român.

Așadar, este necesar a preciza:

1. *Mijloacele de propagare și difuzare a cultului.* Conform legilor țării, Cultul Pentecostal a avut dreptul la formarea cadrelor pentru cult, a funcționat un Seminar teologic (1976) în str. Carol Davilla nr. 81.

Cultul a editat o revistă lunară, „Buletinul Cultului Pentecostal”, apărând neîntrerupt din anul 1953, sub conducerea unui comitet.

S-au tipărit cărți de cult: „Harfa Bisericilor lui Dumnezeu”, ajunsă la peste 10 ediții; îndrumări pentru pastori, „Îndrumătorul pastoral”, București, 1976; *Biserica lui Dumnezeu cea apostolică*, București, 1980; mărturii de doctrină pentecostală; *Pneumatologia*, București, 1976 etc.

Astăzi, cultul are nenumărate centre de imprimare și un loc privilegiat în „Alianța Evanghelică”, Editura „Stephanus” din București.

Cultul pentecostal a făcut și face parte din *organizațiile mondiale pentecostale*. Primește delegați străine, iar reprezentanții săi participă la întrunirile de peste hotare, în cadrul cultului etc.

După '89, sute de “evangelizatori” pentecostali de toate nuanțele au venit și-n țara noastră...

2. *Organizare* - cultul pentecostal din România este alcătuit din adunări, comunități și uniuni, încercându-se uniformizarea. Se încearcă un model de organizare local. Cultul are în frunte un președinte al Comitetului Bisericesc Pentecostal, de fapt șeful cultului.

După naționalitate, în ultima vreme, majoritatea credincioșilor majori pentecostali sunt proveniți dintre români instabili religioși, la care se adaugă maghiari, germani, ucraineni și mai ales țigani. De aici pleacă atâtea neplăceri.

O caracteristică a cultului pentecostal, ca, de fapt, a tuturor grupurilor neoprotestante, este libertatea personală ce o au adepții de a interpreta textele biblice, și de aici diversitatea.

Ca toți sectanții ce vorbesc limba română, și pentecostalii folosesc traducerea tendențioasă britanică făcută de D. Cornilescu.

B. DIZIDENȚE ȘI CONTESTĂRI „FUNDAMENTALISTE”

Ca orice sfârșit de veac, dar și de mileniu, și aceasta își are specificul și cutremurul său. Oamenii de pretutindeni sunt stăpâniți de idei noi, considerate salvatoare, renunță la vechi credințe, calcă tradiții, inițiază mișcări și se tulbură din te miri ce. Și în sânul creștinismului există asemenea tendințe. Să fie clar, nu în familia edenică restaurată de Hristos, adică Biserica Sa, se petrec asemenea mutații, ci în familiile dezorganizate, împărțite și despărțite, noi sau reînnoite etc. de fapt, toate încercările de „credințe” moderne, organizate sau nu, apar din ruinele ereziilor.

Mai mult, ca și buruienile otrăvite, sectele își împrăstie sămânța prin cetăți care nu mai au pe Hristos blic: printre popoare care n-au experimentat Evanghelia Mântuitorului; în familii unde nu mai există creștere duhovnicească și sfântă ascultare. Pentru credincioșii Bisericii celei una, sfântă, apostolică și în comuniune (sobornicească) cu Iisus nu există umbră de schimbare, ci numai iluminare în Duhul sfânt pentru mântuirea tuturor și fiecăruia în parte.

Și cum sectele sunt cu miile și credințele cu zecile de mii, orice abătut neinițiat, rătăcit și chiar bolnav la minte (I Tim. IV, 7) și beteag la trup (I Cor. XV, 45-46), interpretează texte biblice, considerându-se mare înțelept (gură) sau, vai!, ales al Tatălui sau al Fiului, sau al Sf. Duh și, mai grav, posesiv sau înlocuitor al unei Persoane a Treimii sau chiar „încarnatul” acesteia?! Așa se face, și cu durere se constată în pulberea ariei neghinei satanice că există asemenea aderenți.

Nu-i de mirare, sectele primelor veacuri s-au diversificat și clasificat: „ale Tatălui” - *ereziiile monarhiene* până la iehovismul și pretenția new-age-istă: „guvernul” mondial al vremii noastre; „ale Fiului” – ereziiile și schismele *bristolice* pentru care s-au formulat, ca răspuns, primele șapte articole ale „mărturisirii de credință” inspirate de Sf. Duh și grăite în limbaj omenesc pentru înțelegerea felului și modului cum S-a descoperit Dumnezeu direct, prin Fiul Său, pentru mântuirea oamenilor. În sfârșit, sectele și ereziiile nenumărate *pneumatologice*, cele împotriva „Sf. Duh”, fie izolându-L de Ființa Dumnezeiască (deoființimea cu Tatăl și cu Fiul), fie adăugându-i misiunea ca „Dumnezeu” al *veacului*, fie subordonându-L „mai mic” decât Tatăl; fie sub comanda Fiului – un împreună lucrător cu Tatăl și cu Fiul – *filioque* sau independent și posesiv, intrând și lucrând individual în unele persoane harismatice, mai presus de Tatăl și de Fiu. De aici, rele și mai mari și mai diverse; harul, după aceștia, lucrează individual până la posedarea unora, până la

inundarea duhului, până la predestinație și destin. Cincizecimea, ca revărsare a Duhului Sfânt, ca acțiune a Tatălui, ca misiune (trimiteri) a Fiului, este luată drept *energie pentecostală a mulțimii*. Așa se nesocotește puterea Limbilor de foc ca acțiune a Tatălui (Ioan XV, 26), ca promisiune a Fiului după Înviere (XX, 21-22), ca întărire (hirotonire) a apostolilor și ca săvârșire a primului botez în numele și cu lucrarea Sf. Treimi, organizându-se în istorie, la *Cincizecime*, Biserica sau *Împărăția lui Dumnezeu pe pământ*, Împărăția harului și sfințeniei prin *mijloacele sigure* și verificabile: Sfintele Taine.

a) „*Noutatea*” *mișcării pentecostale* – vorbind de asemenea mișcare, totdeauna trebuie să avem în vedere controversele și ereziile pnevmatomahe, erezii înlăturate din Biserica Cincizecimii, și formularea răspunsului la aceste erezii, secte și schisme spiritiste de către Sinodul II Ecumenic (Constantinopol 381 d. Hr.) prin cele cinci articole – ultimele – din Mărturisirea de credință (Simbolul niceoconstantinopolitan), mărturisire bazată pe Revelația dumnezeiască transmisă prin Sf. Tradiție și Sf. Scriptură, verificată de activitatea Sf. Apostoli, de trăirea Sf. Părinți, de pregătirea și teologhisirea Evangheliei Mântuitorului Hristos și mai ales de *inspirația* Sf. Duh în ultima exprimare.

Mișcarea pentecostală a vremii noastre, deci, nu este nici nouă, nici originală, dar sigur abătută de la dreapta credință și reorganizată, la începutul secolului al XX-lea, din puzderia de secte baptiste, advente, pietiste etc., sub titlul: *Biserica lui Dumnezeu cea apostolică*, în lumea nou, în Societatea fără tradiție, în Comunități fără Hristos, dar cu „noutăți în cele ale credinței”, așa cum s-a văzut.

Pătrunzând și în Europa, mișcarea cu pricina s-a extins și în comunitățile și denotațiunile neoprotestante, devenind un mijloc eficace și o metodă de influență în treburile altor țări pentru derută și slăbirea sentimentului național-local. Așa se explică și câștigarea unor apostaziați români sau interesați material; și astfel unii și-au părăsit credința, trecând la „pocăiți”!

Să fie clar, obiectivul prezentării de aici nu-i *Cultul Pentecostal sau Biserica lui Dumnezeu cea apostolică* din România. Acest cult este bine cunoscut de către autoritățile bisericești și de stat. Deși se numește „biserică”, Cultul are o Mărturisire de credință declarată, o organizare temeinică în țara noastră, își vede de adepții săi, are case de adunare, tipărește imne, își desfășoară ceremoniile religioase după tradiții proprii, tipărește și difuzează pentru adepți lucrări, studii și cărți etc. Când unii dintre adepți și chiar lideri se abat de la aceste norme racolând credincioși ortodocși, aceștia ies și din rândul bunei desfășurări, fac prozelitism, batjocoresc credința altora și offensează sentimentul național al credincioșilor români.

Practica „pocăiților” nu-i nouă. Unii au devenit unelte diversioniste, trădătoare de țară și de credința neamului. Se înțelege, nu toți sunt la fel, dar majoritatea, părăsind *tradițiile, obiceiurile și datinile românilor, ceea ce constituie Patria*, nu mai pot fi numiți români, ci conlocuitori confesionali.

Biserica ortodoxă Română nu a persecutat nici un eretic, dar sectantul a fost umărit, este și va fi oriunde, nu numai la noi, suspect și dușman nu al credinței, ci al comunității din care s-a rupt sau a trădat-o. Așa se face că unii au fost „persecutați” pentru a „pleca” din țară și au revenit după '89 ca „victime” din cauza, auzind te încrucești, „popilor ortodocși colaboraționiști”...

Cultivând același duh de zădărnici și de ură împotriva Bisericii-mamă, spurcându-i sânul la care s-au alăptat moșii și strămoșii lor, parte din aceștia scot broșuri și cărți pentru a destabiliza și a deruta pe cei slabi de înțeles și totul în „numele” Domnului și al ecumenismului.

b) *Dizidența, rezultatul instabilității în credință*. Desigur, cei smeriți și cei care frecventează cultul sunt oameni liniștiți, respectați de către cei de alte credințe și socotiți fii rătașiți de către credincioșii ortodocși. Însă cei care sunt ca niște câini ce se întorc la vârsătura lor (II Petru II, 22) sau ca niște lei care caută pe cine să înghită (I Petru V, 8), aceia n-au stare. Nu facem aici un inventar psihomaldiv mondial al „trăzniților” Sf. Duh, ci doar trecem în revistă unele manifestări pentecostale din țară, cunoscute de credincioșii ortodocși și păgubitoare desfășurării normale și legale a însuși Cultului pentecostal.

1. Se știe că, în anul 1929, în cadrul „*Bisericii lui Dumnezeu apostolice*” care funcționa la Arad, ca asociație religioasă condusă de Gheorghe Bradin, s-a constituit o dizidență, noua grupare intitulându-se: **Creștinii botezați cu Duhul Sfânt**. Apoi a avut sediul la București și era condusă de *Sodoy Alexandru* (venit din Ungaria), *Isbașa Alexandru* (Lugoj), *Bodor Eugen* și *G. Cojocaru*, din București.

2. În scurtă vreme, din ramura de la Arad s-a desprins o nouă fracțiune, care s-a intitulat: *Ucenicii Domnului Iisus Hristos* și era condusă de *Ioan Popa* din Sebiș (Arad) și *Ioan Crișan*. Gruparea își avea sediul la București, iar adepții practicau simplitatea în îmbrăcăminte, rugăciuni de noapte (ore de stăruință) și „glossolalia”. În cazul botezării, n-aveau pretenții în pregătirea candidatului; refuzau înscrierea în registrele de evidență a membrilor, nu acceptau în anturajul lor pastori de la alte culte și refuzau orice relație cu organele de stat.

Acești „predicatori” din grupările dizidente propagă un bigotism exagerat, fiind permanent în căutare de „adevăr și lumină”, desfășurând o susținută activitate de suspiciune față de conducerile comunităților din care s-au rupt. Acestor grupări li s-au adăugat mulți fanatici și bolnavi psihoreligioși, în general. În cadrul Cultului pentecostal au fost identificate mai multe *grupări dizidente*, de mai mică importanță, unele cu reprezentanți și titluri, altele fără.

Indiferent de titulatura ce o dau grupării din care fac parte, dizidenții pentecostali au puncte de doctrină și practici de cult comune, cu un pronunțat caracter fanatic. Dizidenții susțin că numai ei posedă botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, așa cum l-au avut în ziua Cincizecimii (Rusalii).

Mulți susțin că au *darul vorbirii în limbi* ca rezultat al acțiunii Duhului Sfânt. Momentul este marcat de căderea lor în tranșă, ca urmare a unor posturi îndelungate și rugăciuni istovitoare, după care cei mai puțin rezistenți încep să bolborosească cuvinte neînțelese, fără sens....

Pentecostalii dizidenți practică pe scară largă *proorocirea*. Ei se deosebesc de cultul propriuzis și prin alte manifestări: sunt mai rigoriști; *țin posturi îndelungate* pentru a se „pocăi” și a trece curați în viața veșnică; nu admit *frecventarea instituțiilor de cultură* (teatrul, cinematograful, case de cultură) și sunt împotriva folosirii mijloacelor moderne de informare (radio, tv., presă). „adevărul vieții este numai Biblia” ... Despre Cultul pentecostal, dizidenții afirmă că, o dată cu recunoașterea sa de către Stat, acesta a abdicat de la principiile evanghelice ...

Membrii grupărilor dizidente *folosesc o îmbrăcăminte neglijentă*: bărbații nu poartă cravată, unii își lasă mustață și împreună cu femeile din grup sunt obligați să poarte numai îmbrăcăminte de *culoare închisă*. Unii dintre ei *nu apelează la serviciile medicilor*, nici chiar în cazuri grave, susținând că ei *se vor vindeca numai prin rugăciuni*.

Întrunirile lor discrete au loc fie în adunături programate în case de rugăciune ilegale, fie în familie ...

Pun mare accent pe *atragera tineretului*, cu scopul de a-l scoate de sub influența „preocupărilor lumești” și a-l îndrepta exclusiv pe calea studiului biblic.

Între alte grupări, mai recente, amintim:

3. **Biserica Apostolică de Ziua a 7-a** sau „*Pentecostalii de Ziua a Șaptea* – Gruparea a apărut în satul *Valea Florilor* din comuna Ploscos (județul Cluj). Dizidența pornește de la premisa că în cadrul cultului nu se respectă unele practici și sărbători prevăzute în Vechiul Testament și nu se păstrează regimul alimentar prescris acolo.

Revenind de pe front, unde a trecut prin mai multe încercări care i-ai „întărit credința”, după anul 1950, *Ioan Boer*, inițiatorul grupării, a luat legătura cu alte elemente dizidente din județele Cluj, Hunedoara, Maramureș, Suceava, Caraș-Severin, Arad etc., în vederea lărgirii grupării dizidente și pentru întocmirea unor memorii în scopul obținerii recunoașterii lor drept cult.

Cum însă gruparea respectivă nu avea nimic comun cu noțiunea de cult, nu se putea pune problema recunoașterii acestor calități, neîntrunind nici una din condițiile necesare: existența unei credințe unitar-mărturisite în mod statornic și public de un număr suficient de adepți, cât și

exteriorizarea acestei credințe printr-un ansamblu de practici constituite într-un ritual unitar și stabil.

După anul 1968, gruparea a încercat să se încadreze în Cultul pentecostal, cu condiția ca membrilor ei să li se permită continuarea practicilor proprii. Ulterior, a încercat, fără succes, să fuzioneze și cu Cultul adventist de ziua a șaptea, în aceleași condiții.

4. *Biserica lui Dumnezeu cea Apostolică botezată cu Duhul Sfânt* (Universalisti). Mișcarea a apărut și s-a dezvoltat în ultimii 25 de ani. În prezent, numărul adeptilor nu se cunoaște. Fondatorul mișcării este *Victor Chirilă* din Arad.

Membrii grupării exclud sun orice fel de formă contactul cu statul, afirmă că fiecare grup are nevoie să-și aleagă conducătorii și pastorii în mod liber, credincioșii să-și plătească impozitele, contribuțiile, să se prezinte la încorporări, copiii lor să urmeze școala, dar *dreptul de control al statului să se oprească „la ușa bisericii”*; consideră că în adunare poate predica orice persoană, indiferent de unde provine și orice doctrină prezintă; declară că proorocirile, tămăduirile și vedeniile trebuie să fie expuse liber și de către orice credincios; botezurile să fie oficiate în ape curgătoare; cele făcute în baptister nu sunt biblice; sumele de bani colectate de la credincioși să fie folosite potrivit necesităților, fără nici un fel de evidență; cer ca membrii grupării să nu aibă nici un fel de educație laică, fiindu-le interzisă folosirea radioului, a televizorului, vizionarea spectacolelor de teatru și cinema etc.

Adepții grupării „universaliste” își motivează ruptura de Cultul pentecostal prin aceea că botezurile făcute în numele Sfintei Treimi nu au nici o valoare, fiind admise numai cele efectuate în numele lui Isus Hristos; rânduielile din Cultul pentecostal nu sunt biblice, ci impuse de oameni; conducerea cultului „îi omoară” pe prooroci (în sensul că nu permite proorocirea oricui, oriunde și în orice vreme); pastorii nu trăiesc o viață biblică, iar predicile lor au deviat de la adevărata credință...

„Universalisti” au avut aderenți, folosindu-se de fanatismul unor adepți pentecostali și tendințele lor de practicarea glossolaliei.

Periculozitatea activității grupării „universaliste” constă în faptul că „metodele” ei de lucru – proorocirile, tămăduirile, orele de stăruință, botezurile la râu etc. – sunt preluate și de adepți altor culte neprotestante. Botezurile unor foști credincioși ortodocși nemulțumiți de activitatea pastoral-misionară a proeților trebuie să dea de gândit conducerii Bisericii Ortodoxe. Cea mai mare influență însă o are gruparea dizidentă „universalistă” în rândul credincioșilor cultului pentecostal. Astfel, mai multe comunități au preluat unele practici ale „universalistilor”. Tot ca o influență a activității grupării „universalistilor” este apariția, construirea și existența în cadrul cultului pentecostal a numeroase case de rugăciuni deschise fără nici o autorizație. Aceste case ilegale aparțin unor grupări de credincioși care, observând că, de câțiva ani, comunități „universaliste” funcționează fără nici o restricție, înființează și redeschid și ei astfel de case de adunări, văzându-se depășiți și pierzând adepții.

În mod similar au procedat și grupuri de adepți aparținând cultelor baptiste, adventiste de ziua a șaptea și creștini după Evanghelie, iar credincioșii ortodocși privesc uimiți răspândirea și inundația prozelitismului fundamentalist, mai ales după '89.

5. *Gruparea „al 13-lea Apostol”* sau „**Pentecostalii negri**”. – Gruparea a apărut în anii '70 și are aderenți în județele Timiș, Arad, Bihor, Hunedoara, Caraș-Severin etc.

Printre practicile acestor adepți reținem: intensificarea „vorbirii în limbi” și facerea de proorocii, susținând că au „glasul Domnului”; sub influența Duhului Sfânt, fiecare membru face noi „descoperiri” pentru ceilalți; sunt adepți învierii imediate acolora dintre ei care mor; în permanență sunt în așteptarea „unei mari lucrări” din partea Domnului care le va arăta că *membrii grupării sunt „poporul ales”*; refuză căsătoria, iar celor căsătoriți le sunt interzise relațiile dintre soți; afirmă că posedă pe Duhul Sfânt și-l pot da tuturor prin atingere; membrii grupului au renunțat la

prenume și se numesc între ei „după denumirea apostolilor”: „fratele Petru”, „fratele Pavel”, „fratele Ioan” etc.; atât bărbații, cât și femeile poartă îmbrăcăminte de culoare închisă – de preferință neagră. Bărbații poartă mustață și bărbi, afirmând că sunt aleși duhului și că mustața „este descoperită de Dumnezeu”.

6. În cadrul cultului pentecostal se manifestă și alte curente dizidente care, pe plan local, au luat diferite denumiri, cum ar fi: a) **Creștinii liberi**; b) **Misiunea populară liberă**, cu aderenți în orașul Cugir (jud. Alba). Ca specific, gruparea insistă pentru *necesitatea celui de al doilea botez* pentru toți cei ce cred (pentecostali); admit ca ființă supremă doar pe Dumnezeu și tăgăduiesc rolul lui Isus și al Duhului Sfânt; propagă ideea unirii tuturor credincioșilor creștini într-o singură adunare (pentecostală) pentru a căpăta forță și trăire.

Indiferent de ce denumiri ar purta, toate grupările religioase dizidente, care aparțin sau sunt rupte din cultul pentecostal, manifestă unele trăsături comune, și anume au tendința de a intensifica viața religioasă prin introducerea unor practici de cult religios fanatice și bolnăvicioase, caracterizate prin posturi și rugăciuni îndelungate, extinderea „glossolaliei” și a proorocirilor sub pretinsa inspirație a Duhului Sfânt; toate grupările se sustrag dreptului de supraveghere și control al Statului, acuză conducerea cultului de „trădare” a adevăratei credințe; conducătorii tuturor grupărilor dizidente cer aderenților să nu folosească mijloacele culturale ale lumii, care sunt satanice, indiferent de forma sub care li s-ar prezenta, să trăiască izolați, refuzând orice contact, mai ales cu ateii.

7. *Credința Nouapostolică sau Biserica Nouapostolică Internațională* – secta a apărut înainte de „constituirea” pentecostalilor clasic (după 1913), în epoca „profeților și vizionarilor” din vulcanul anilor 180-1848. și altă particularitate, noii pentecostali n-au mai fost „chemați” în America, ci duhul a răătăcit prin Germania și Anglia... Cum a luat ființă această „biserica” ne arată însuși *Catehismul* sectei):

Între anii 1828 și 1832, mai mulți bărbați credincioși din Germania și Anglia au avut revelații divine, prin care se anunța că Domnul avea să instaleze din nou ordinea apostolică pe pământ, așa cum a fost ea la început (darurile Duhului și reînființarea slujbei de apostol). În anul 1832, prin proorocirile date de Duhul Sfânt, a fost chemat primul dintre cei 12 apostoli care au activat în Anglia, și anume *John Bate Cardale*.

După moartea câtorva apostoli, au fost chemați și alți apostoli, care nu au fost recunoscuți decât de o mică parte din comunități, însă apostoli din Anglia care mai erau încă în viață n-au vrut să-i recunoască pe acești apostoli. Dar Dumnezeu a binecuvântat în mod vizibil comunitățile care, conform voinței Lui, și-au continuat drumul, fiind conduse de către apostolii nou-chemați. Această separare (1863) a constituit nașterea Bisericii Nouapostolice.

Biserica condusă de către apostolii englezi s-a numit, cu începere din anul 1849, „*Biserica Catolic-Apostolică*”. Biserica Nouapostolică s-a răspândit tot mai mult, iar în multe localități din Europa au luat naștere comunități noi. Mai târziu, lucrarea s-a răspândit și pe alte continente, astfel că în zilele noastre ea este în continuă dezvoltare în toată lumea. Cunoaștem pe cei care au condus Biserica Nouapostolică:

- Apostolul *Friedrich Wilhelm Schwartz*, 1863-1895;
- Apostolul patriarh *Fritz Krebs*, 1895-1905;
- Apostolul patriarh *Hermann Niehaus*, 1905-1930;
- Apostolul patriarh *Johann Gottfried Biscoff*, 1930-1960;
- Apostolul patriarh *Walter Schmidt*, 1960-1975;
- Apostolul patriarh *Ernst Streckeis*, 1975-1978;
- Apostolul patriarh *Hans Urnyler*, 1978-1988.

Din anul 1988, apostolul patriarh este **Richard Fehr**.

Ca puncte *doctrinare* specifice reținem: a) *Botezul cu apă*; b) *Cina*; c) *Pecetluirea*.

Față de celelalte erezii și schisme comune tuturor sectelor ca organizare, nouapostolii au întâlnit *prezbiteriatul* și și-au ales un apostol-patriarh. Apostolul-patriarh, capul vizibil al bisericii lui Iisus Hristos, este cea mai înaltă autoritate a ei, în toate împrejurările. El este considerat de către membrii bisericii nouapostolice ca reprezentantul Domnului pe pământ, și se consideră el însuși ca slujitor în credință al celorlalți slujitori bisericești, al fraților și surorilor sale. Este voința lui Iisus ca, biserica Sa să aibă un cap vizibil, pe care apostolii și toți credincioșii să-l poată urma (vezi Ioan XXI, 15-17). Prin aceasta, opera Domnului este condusă în mod conștient și unitar. Apostolul patriarh este ales din cercul apostolilor și este numit în această slujbă în urma revelațiilor și a semnelor deosebite pe care le primesc de la Dumnezeu apostolul patriarh în funcție și grupul de apostoli.

În ceea ce privește *desfășurarea ceremoniilor*, se practică tehnica sectară: *citiri* (lecțiuni) biblice, *cântări* (imne – voce și instrumente), *profeții*, *transă*, *viziumi*, „*revelații*” *divine*.

Propaganda nouapostolicească prinde în țările slab dezvoltate, în comunitățile ecleziale și în special în denominațiunile creștine în derută.

Și cum, după Decembrie '89, au năvălit și în România „evanghelizatorii” și nu putea lipsi nici secta în discuție, după multe, „cercetări”, sectanții și-au ales ca reședință cetatea Sf. Andrei, *Constanța*. Ei au bătut Rusia, s-au instalat în Basarabia și apoi au găsit câțiva adepți în România (*Familia noastră* nr. 10/995, p. 12).

Centrul de propagandă al sectei pentru România se află la Zürich, iar editura, în câteva limbi, inclusiv limba română, se găsește la Frankfurt/Main. Tot de aici vin broșurile și revistele de propagandă.

După cum s-a văzut, și secta nouapostolicească are tot ce-i trebuie din vechea erezie a lui Eunomiu și Macedonie, erezie bazată pe idei gnosticomaniheice. Nu putea să nu „prezintă” vindecări și alegeri ale duhului ...

Ca simbol, secta *Crucea înșfăptă în mare*, iar în spatele crucii apare soarele cu raze luminoase.

Casele de adunare au același aspect de locaș de spectacol, cu tehnică audiovizuală de ultimă aplicare.

Nouapostolii au aceleași procedee de racolare și convingere: *ajutoare* de tot felul oferite ci generozitate, dar cu o condiție: să semneze primitorul „adeziunea” la comunitatea respectivă.

Secta și-a depus documentele pentru a fi recunoscută drept cult neoprotestant, dar, „ca toate sectele”, aderenții români se găsesc destul de greu. Totuși, handicapații de toate categoriile, șomerii, vagabonzii sunt clientela respectivilor „chinuiți” de duhul. Pot deveni, totuși, periculoși ...

CAUZELE MENȚINERII ȘI EXTINDERII ACTIVITĂȚII GRUPĂRILOR DIZIDENTE ÎN CADRUL CULTULUI PENTICOSTAL

1. O *primă cauză* – explicată pe larg la începutul lucrării – o constituie *activitatea desfășurată* de unele elemente anarhice provenite de la cele două grupări, „Creștinii botezați cu Duhul Sfânt” și „Ucenicii Domnului Iisus Hristos”, care nu au acceptat unificarea cu gruparea „Biserica lui

Dumnezeu apostolică”. După anul 1950, aceste rămășițe au activat în afara cultului, exercitându-și influența în rândul unor credincioși, mai ales din Bucovina și Moldova⁷³. Abia acum înțelegem, după cunoașterea atâtor fețe penticostale, de ce *Recensământul* 1-a scos pe penticostali „primii” între neoprotestanți, adică 1,2%.

2. *Lipsa de unitate* în doctrina, organizarea și practica cultului penticostal.

3. *Cultul penticostal* este cultul neoprotestant cu un număr foarte mare de copii și tineri. Aceștia sunt repartizați în diferite grupuri, încercându-se menținerea lor, oferindu-li-se ajutoare, dar și prin activități obștești, practice (meserii, vânzări de broșuri, prozelitism din casă în casă etc.).

4. *Tendința centrifugă* a unor grupuri de credincioși care se desprind de comunitățile legale sub influența unor conducători locali și instructori străini (în special patroni).

5. *Casele de rugăciune* deschise fără autorizație etc.

6. *Lipsa de cunoaștere a organelor locale* sau mituirea acestora în vederea unor manifestări culturale – publice care devin mijloace prozelitiste. Nepăsarea și chiar îngăduința organelor de ordine publică locală.

7. *Slaba pregătire a preotului și dascălului de religie* care nu-și impun autoritatea în parohia, școala sau comuna respectivă.

*

Concluzii: Tăind firul comuniunii cu Biserica apostolică prin înlăturarea funcțiunii episcopatului, secte fundamentaliste au pierdut legătura cu însăși esența vieții dumnezeiești din Biserica – adică împărțirea cu Duhul Sfânt, prin Tainele Bisericii.

Penticostalii afirmă că au primit descoperirea „adevărului” credințe printr-un „grai interior” și că o simt și astăzi ca pe o descoperire a Duhului Sfânt. Ei susțin că Duhul Sfânt se află în mijlocul lor, deosebit de Tatăl și de Fiul; El este socotit „revelatorul suprem”. Revelația pentru ei nu este încheiată: Sfântul Duh li se descoperă pe zi ce trece și se manifestă în mijlocul lor ca și la Cincizecimă... Însă, din interpretarea textelor biblice despre glossolalie rezultă că vorbirea în limbi a fost un dar harismatic, care s-a exercitat în epoca harului; dar, din moment ce și-a îndeplinit rolul ei misionar, glossolația și-a încheiat acțiunea așa cum arată Sfântul Apostol Pavel: „Dragostea nu va avea sfârșit niciodată, dar *vorbirea în limbi va înceta*” (I Cor.XIII, 8).

Revelația deschisă este de fapt dorința satanică a anarhiei, a ocularii căii celei drepte, care este Iisus Hristos cel întrupat. Cultul glossolaliei sau posedarea „darurilor” limbilor nu este altceva decât delir și autoînșelare, o trecere în bigotism și fanatism, avându-se în vedere înlăturarea lui Hristos și a tainelor Sale din viața comunității. De aici, atâtea dizidențe penticostale și nenumărate grupuri și grupulețe fundamentaliste, așa cum s-a arătat.

Or, creștinii ortodocși știu că nici o minciună nu poate veni din adevăr (I Ioan II, 21) și „orice duh trebuie cercetat pentru a vedea de unde precede” proorocul mincinos (I Ioan IV, 1). Toți cei în afară de Biserica, adică de temelie adevărului Cincizecimii, cei cu revelații „personale și deschise”, „primitori” și *ascultători de voci*, tăgăduiesc pe Hristos-întrupat, merg pe calea amăgirii, autoînșelării și nu mărturisesc că *Iisus Hristos a venit în trup*. Iată *amăgitorul*, iată *antibratul* (II Ioan, 7).

CULTUL ADVENTIST DE ZIU A 7-A (AZS) (P. I. David)

⁷³ Mai întâi recunoștință Pastorului Pavel Boghian (1996) – fost șef al Cultului penticostal din România și „frate” creștin – pentru materialul informativ pe care ni l-a pus, cu multă amabilitate, la dispoziție.

*Nu este dat vouă a cunoaște anii sau vremea
pe care Tatăl le stăpânește...*

(Fapte I, 7)

Introducere

Din a doua mișcare neoprotestantă de factură adecvată a apărut *Cultul adventist de ziua a șaptea*. Nu se găsește ceva original nici în acest cult, dimpotrivă, lucrurile se complică și se creează o nouă direcție: *mileniul*, cu toate consecințele sale. Dacă bapțiștii „asigură” pe adepții de „maturitatea” înțelegerii credinței, dându-le posibilitatea imitării Mântuitorului Hristos prin afundarea în Iordan, advenții „garantează” adepților lor starea de „aleși” și sfinți în *Împărăția de 1000 de ani*.

Desigur, neliniștea care apasă conștiința omenirii face ca și cei care propagă pesimismul cu amenințări „cerești” să activeze și să-și mărească aria finisului.

Dacă la venirea Mântuitorului contestatarii erau cei ce cunoșteau Legea, în vremurile noastre, *Împărăția cerurilor* este comentată și interpretată pe marginea Bibliei, nu în spiritul ei.

Primele veacuri ale creștinismului, vremuri de teroare și persecuție din partea iudaizanților sau falsificatorilor învățaturii Evangheliei, prin ereziile gnostice și apoi persecuțiile împărărilor romani, momente grele – dărâmarea Ierusalimului și supunerea definitivă a Iudeii și altă captivitate în Imperiul roman – a creat o imagine iminentă a sfârșitului lumii, dar și o prevenire, o salvare prin *hiliasm*.

Se pare că această concepție a apărut înainte de a fi cunoscute textele sfinte (Noul Testament) lăsate de Sfinții Apostoli și ucenicii acestora. Totuși, *hiliasmul* (mileniului), fie că a fost înțeles alegoric, fie că a fost înțeles real, dintru început a pătruns și în gândirea unor părinți și scriitori bisericești, fără a denatura adevărul despre *Împărăția cerurilor*, *Împărăția harică* a lui Dumnezeu.

Este adevărat, astăzi, mai mult ca oricând, se vorbește de eshatologie, de sfârșitul lumii, de transformarea certă a naturii (entropia) fie prin tehnică, fie, mai grav, prin poluare. Este știut că eshatologia naturistă este legată de cosmologie, eshatologia biblică ține de Providența divină. Fenomenul „eshatologic” nu este nici nou, nici o curiozitate a spiritului modern, el se găsește – dacă urmărim cu atenție cugetarea antică – în mitologia tuturor popoarelor, fiindcă este firesc ca ceva ce are început să aibă și sfârșit.

Concepția despre „sfârșitul lumii” în trecut și în viitor este o istorie captivantă, dar preocuparea rămâne și de domeniul științifico-fantastic în afara precizărilor revelaționare din paginile Sfintei Scripturi.

Orice muritor vede și simte cum îi vine sfârșitul: unii intuiesc și percep, alții refuză să înțeleagă, dar ce va urma, neprevăzutul, numai Biblia ne asigură, prin mesianismul și Biserica, prin harul Sfântului Duh și prin trăirea controlată și urmarea lui Hristos și a sfinților Săi.

„Sfârșitul” lumii a preocupat pe mulți, dar nu l-au căutat în *Descoperirea lui Dumnezeu*, în spusele Sale, ci în interpretări și calcule omenești; născându-se concepția *hiliastă* inspirată de ideile gnostice, maniheice și ebionite, dochete.

Această „doctrină” a sfârșitului lumii, cu multiple situații, a fost sintetizată și promulgată înainte de profeții exilici (Daniel) și de creștinism de către religiile Orientului și era cunoscută în vremurile vedice (*Atarva vada* X, 8, 39-40). Astfel, la indienii se preconiza „mileniu” sub „vârstele lumii”; la mesopotanieni, greci și romani, „mileniul” apare sub forma „perfecțiunii începuturilor”. Însuși părintele științei, *Heraclit*, vedea „sfârșitul lumii prin foc”, idee însușită și

preluată de filosofii stoici și continuată până la interpretările exploziilor termonucleare; *Platon*, divinul filosof, credea în sfârșitul lumii prin „potop” (*Timeu* 22 C), vorbind de drama „Atlantidei”.

Aceste două cataclisme (foc și apă) ritmău întrucâtva cu Anul cel Mare (Magnus annus). Și, potrivit unui text din Aristotel (*Protrepticos*), cele două catastrofe aveau loc la cele două solștiții: *conflagratio*, la solștițiul de vară, și *deluvium*, la solștițiul de iarnă.

În această conjunctură se înscrie și concepția laică iudaică. Din Vechiul Testament se detașează însă viziunea profeticomesianică cu entitatea specifică de „1000 de ani” în sensul cultului divin, nu după metoda matematică sau după armonia ritmului pitagoreice. O *mie de ani* în textele vechitestamentare este o sumă, un număr de referință, nu o limită, o previziune, nu un sfârșit, o circumscriere. O mie de ani este un număr pentru operații de ordin eshatologic, nu o cantitate intangibilă. Misterul vechitestamentare al celor 1000 de ani din lege și profeți a fost dezlegat, iar taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută s-a făcut cunoscută prin *Întruparea Mântuitorului* (Col. II, 26). Ca atare, *Împărăția cerurilor* propovăduită de Sfântul Ioan Botezătorul (Luca III, 2), instaurată și împărțită nouă prin Iisus Hristos, a început cu *Întruparea Domnului și se va sfârși cu Judecata de apoi*, după planul lui Dumnezeu nedescoperit nouă – nu era necesar pentru mântuirea noastră - va fi un Cer nou și un pământ nou (II Petru III, 13). Deci, prin plinirea Legii și a profețiilor (Matei V, 17), nu mai are rost altă „profeție” referitoare la activitatea Mântuitorului, inclusiv „fixarea” datei venirii a doua sau a instaurării „cu aleși” a *Împărăției de 1000 de ani*.

De fapt, o analiză gramaticală a textului din Apocalipsă (ce este des invocată: XX, 3, 6) lămurește lucrurile. Aici nu este vorba nici de *hiliasm* (o *hiliasm*-ou = o mie, în sens numeric), nici de *mișcarea hiliastă*, *hiliasmul* (i *hilia*-ados) și nici de *mileniu*, de o împărăție de 1000 de ani (i *hiliatis*-eos; *hiliastă* cursul de 1000 de ani), ci de *Împărăția de mii de ani* (*ta bilia eti*), *Împărăția harului* nelimitată de timp și spațiu.

Este regretabil că traducerea Bibliei nu țin cont de *pluralul* respectiv. În loc să fie tradus:....*Împărăția de mii de ani – ta bilia eti* – cum o indică corect Sfântul Apostol Ioan: s-a moștenit *traducerea la singular*, falsă: *Împărăția de 1000 de ani* (cum „ar fi trebuit” să fie în text, *i bilia eti*, și ceea ce nu putea greși inspiratul Apostol), de care face atâta caz mișcarea adventă, sectele și grupurile mileniste din vremea noastră. *Hiliasmul* primelor veacuri nici nu cita, ca milenisti de azi, textele noutestamentare, de fapt nu existau, iar aceștia vizau anul 1000, ca an al „venirii” a doua a Mântuitorului Iisus Hristos.

Tăgăduind mesianitatea lui Iisus Hristos – chiar răstignindu-L că „s-a făcut pe sine Fiu al lui Dumnezeu”, unii iudei împietriți la inimă nu i-au urmat învățătura, alții i-au interpretat-o și falsificat-o: în acest context se înscrie *sincretismul milenist* susținut și în apocalipse iudeo-creștine. Se aduc, într-adevăr, numeroase texte ale chemării haosului din perioada exilică a poporului biblic în argumentarea mileniului (perioada dinaintea Judecării universale), care nu mai au rost după descoperirea începutului mântuirii noastre (jertfa de pe cruce): Iisus Hristos. Se neagă de fapt slujirile Mântuitorului și se concepe un *Judecător aievea, mitic, iluzoriu, cu o „aterizare” forțată pentru Împărăția de 1000 de ani*. Toată această *mișcare*, în care intră sectele și grupările anarhice de factură milenistă ce se numesc „creștine”, își are baza nu în Biblie, ci în *vechile mituri ale „eternei reveniri”*.

Este adevărat că, la popoarele și grupările umane rămase în stare primitivă, din America, Asia, Africa, Oceania, Australia etc., deși au primit Evanghelia – printr-o misiune mai mult sau mai puțin creștină -, mileniu apare iminent datorită stării lor de subdezvoltare și neavând posibilitatea înțelegerii *Împărăției* lui Dumnezeu. În acest sens, mileniu și-l explică prin cataclisme cosmice și catastrofe ale naturii având ca scop „anunțarea” lumii de dincolo...

Alți adepți sunt ținuți în stare de tranșă milenistă pentru a nu mai nădăjdui ceva mai bun, iar coloniștii și neocoloniștii, ideologii și politicienii *hiliști* stau liniștiți în *împărăția* lor, fiind siguri că cei ce au acceptat mileniu se mulțumesc cu această iluzie, dând stăpânilor toate roadele

pământului, toate veniturile rezultate din „privatizări” sau „investiții” străine! iată aspectul social al predicii mileniului, iată ce înseamnă și „religia, *opiu* pentru popor”, dar și „*fericirea* în sărăcie”!! Dar, pentru lumea modernă, părăsirea adorării lui Dumnezeu este altă față a furiei mileniste. Arta abstractă, alegorismul, cubismul, arta „naivă”, forme telurice, fantasmе, așa cum în vechime apăruseră sculpturi enigme, monștri sacri (grifonii, satirii, animalele fantastice), au trâmbitat „sfârșitul lumii” în arta modernă, cum se exprima un critic american. Stresul vieții de azi, tranchilizantele, drogurile, inclusiv alcoolismul și tabagismul, halucinogenele, viziunea apocaliptică a ciupercii atomice pricinuită de un eventual război sau o erupție cosmică, o catastrofă termonudeară, o infestare a Terrei cu derivatele bombei cu neuroni, „aterizarea marșienilor” etc. sunt o cutremurătoare ierarhie a „sfârșitului” în arta modernă... Apusul este chinuit de această psihoză...

Muzele au încetat. În loc de pace, fericire, bucurie, se aud glasuri de înspăimântătoare sirene mileniste: *hilia, adventus finish* etc.

Îndemnul de a merge cu spatele către Tabor, de a părăsi credința mântuitoare a lui Hristos, înlocuită cu o ideologie hiliastă a timpului, a dat naștere la nenumărate religii advente și la o puzderie de secte mileniste, „cercetând” și căutând *Zina de apoi* în epocile trecute, în textele biblice sau apocrife.

Patologia, psihanaliza sunt metode eficiente ale medicinei (psihiatriei) moderne preocupate de starea unora pentru a demonstra bolile sufletești și psihoza milenistă, cu toate complicațiile psihosociale, politice și fizice cauzate de mileniu.

Am făcut această sumară introducere, deoarece, pătrunzând și la noi în țară sub diferite aspecte, milenismul trebuie explicat dovedindu-i-se inutilitatea și falsitatea și ca cel ce aduce tulburare în suflet și rezervă față de ziua de mâine.

ORIGINEA CULTULUI ADVENTIST

Denominațiunea „Advenștii de ziua a șaptea” a apărut în prima jumătate a secolului trecut. Doctrina sa are ca punct central apropiat venire a lui Hristos, care va întemeia o împărăție de o mie de ani pe pământ. De aici, și numele sectei (în latină, *adventus* = venire).

Înainte de a vorbi însă de momentul apariției sectei și apoi organizarea cultului de care ne ocupăm, e necesar să facem o prezentare a „speranței” în a doua venire a lui Hristos pe pământ.

Credința în *Parusie* a fost numită în primul veac creștin venirea a doua a lui Hristos, de la grecescul *paristimi*, care înseamnă *a veni a doua oară*, a fost visul din totdeauna al creștinilor. Chiar din secolul I al istoriei creștinismului, parusia era socotită iminentă. Biserica creștină din primele veacuri, așa cum am mai spus, împărtășea credința în parusie, dar nu era de acord că Hristos va întemeia o împărăție pe pământ, ci una cerească, iar durata acestei împărății de o mie de ani era privită *simbolic*.

Mileniștii sau hiliaștii de atunci au fost socotiți eretici și tratați ca atare.

Pe măsură ce secolele treceau și venirea lui Hristos „întârzia”, speranțele în parusie au încetat de a mai fi pe primul plan, dar n-au fost niciodată abandonate. Mai ales în perioadele de mari frământări ale unei epoci sau alteia, speranțele hiliaste au fost intens cultivate. *Anul 1000* și Perioada *Cruciadelor* au reinviat curentul... Apoi, ușor-ușor, s-a stins!

În timpul Renașterii, vechea cultură a Orientului a fost reconsiderată, incluzându-se și concepția „eternei reveniri”. În vremea Reformei, anabapștii, așa cum am mai arătat, și alte

grupuri de exelați religioși credeau că împărăția de 1000 de ani este în pragul realizării. Ei își îndreptau fețele către cer, așteptând coborârea lui Hristos. Mulți fanatici și bigoți italieni, francezi și mai ales secta puritană în Anglia „Fifth Monarchy Man” (Oamenii celei de a V-a monarhii) au continuat „tradiția” hiliasmului. Aceștia au slujit o perioadă de timp guvernului lui Cromwell, în credința că aceasta va constitui o etapă pregătitoare „a celei de a V-a monarhii”.

După doctrina sectei, au existat patru monarhii: asiriană, persană, greacă și romană, cărora le va urma cea de a V-a monarhie, adică *membrii* acestei secte, în cursul căreia va domni Hristos, împreună cu sfinții, timp de o mie de ani.

Dezamăgiți de Cromwel, membrii sectei s-au revoltat, dar decapitarea unor conducători și predicatori i-a potolit.

După 1661, secta aproape se stinsese, iar adepșii erau considerați bolnavi mintali!

Mai târziu, chiar gânditorii englezi de anvergură, dintre care amintim și pe matematicianul și profesorul de teologie *Isaac Newton* (evreu convertit la creștinism), pentru nemulțumirile din cauza Coroanei, simpatizau pe mileniști sub diverse forme. Dintre aceștia, cel care a făcut și „calcul” – cu 100 de ani înaintea lui W.Müller – a fost B. Swedenborg, fiul unui renumit teolog luteran suedez. În 1710, Swedenborg, își ia doctoratul în filozofie, întreprinde apoi multe călătorii în Europa, iar, în 1715, înființează o revistă enciclopedică, în care a făcut proba vastelor sale cunoștințe. S-a ocupat de fizică, astronomie ș. a., ca apoi să alunece în fanaticism. În 1743 pretinde că a descoperit, cu mijloace neștiințifice, *o lume a spiritelor*, de îngeri și demoni, care influențează lumea vizibilă. Swedenborg (1668-1772) dă o interpretare personală unor învățături creștine. El vede în crucificarea lui Hristos o purificare și un triumf asupra puterilor satanice și nu o mântuire. El susține că *a doua venire a lui Hristos și Judecata de apoi* au avut loc în anul 1757, în lumea spiritelor. Swedenborg pretindea că a fost chiar martorul ocular al acestui eveniment. „Evident iluzii, halucinații pe care le-au luat adepșii drept argumente”. A avut numeroși discipoli, care s-au organizat și în secte independente, prima în Anglia, sub numele „Biserica Nouului Ierusalim”. Iată înaintații celor de la Pucioasa (Dâmbovița), următorii și creduli fratelui cutremurat de „duhul” *Marian Zidaru*.

Doctrinile mileniste au fost preluate în secolul trecut de adventiști, martorii lui Iehova sau studenții în Biblie, mormonii sau sfinții ultimelor zile, frații din Plymouth și de numeroase alte secte.

Se disting uneori „premileniștii”, care afirmă că parusia va preceda împărăția de o mie de ani, și „postmileniștii”, care susțin că parusia va urma acestei perioade, va fi după această împărăție.

Marea majoritate a sectelor mileniste au apărut în secolul al XIX-lea. Rădăcinile istoriei lor le aflăm tocmai în acest secol în care au avut loc mari prefaceri și începutul unei noi perioade sociale și științifice, de contact între popoare și de întruniri ecumenice.

ÎNCEPUTUL COMUNITĂȚII ADVENTISTE

1. *Scurt istoric*. – În 1831, când William Müller, un fermier din Massachusetts, de credință baptistă, a început să țină „predici” ocazionale în care se vorbea despre apropiata venire a lui Hristos pentru a întemeia o împărăție de o mie de ani pe pământ, s-au găsit adepșii destui care să-l asculte, să-l creadă și să-l urmeze.

Dacă până în secolul al XIX-lea, creștinii care așteptau venirea lui Hristos pe pământ n-au fixat o dată anume, William Müller o va face. Născut în 1782 din părinți habotnici bapști – de origine „germană” sau nordici veniți în Lumea nouă – în *Pittsfield*, SUA, W. Müller era o fire recalcitrantă, a părăsit educația religioasă a familiei, iar în războiul anglo-american (1812-1816), văzând suferință, întâlnind și alți soldați, s-a apucat să urmărească „sfârșitul lumii” în spectrul neiertător al

morții pe front. El a „studiat” cărțile profetice ale Vechiului Testament și Apocalipsa și a ajuns la concluzia că *Hristos va coborî pe pământ în anul 1843*.

Calculul s-a efectuat astfel: data venirii a doua a stabilit-o pornind de la Daniil (Cap. VIII, vers. 14), unde proorocul spune iudeilor că până la curățirea templului vor trece 2300 de zile. Prin zile, Müller a înțeles ani, iar prin curățirea templului a înțeles întemeierea mileniului. Socoteala a început-o de la numărul 457, din timpul robiei babilonice. De la această dată și până la Hristos au trecut 457 de ani, iar după Hristos va trece încă restul, până la cifra de 2300, adică încă 1843 de ani, după care va urma venirea a doua și mileniul.

„Proorocirea” acestor ani și-a anunțat-o Müller încă din 1833 prin broșura „Învedere din Biblie a venirii a doua a lui Hristos, în anul 1843”. Același lucru l-au vestit apoi revistele „Semnele Timpului”, scoasă în 1840, de *Iosua Himes*, de origine mozaică și adventist fanatic: „Strigătul din miezul nopții” (1842), și „Trâmbița de alarmă” (1842).

Anul 1843 trecut fără să se producă însă evenimentul așteptat. Speranța în foarte apropiata coborâre a lui Hristos din cer însă nu s-a spulberat. Müller însuși, plin de nădejde, declară adeptilor săi că nu i-a înșelat, e vorba doar de o mică eroare de calcul. Ucenicul său, *Samuel Snow*, tot de origine mozaică, este însărcinat să „caute” greșeala. Și într-adevăr, ucenicul revede calculul magistrului și găsește eronate: nu e vorba de anul 1843, ci de *anul 1844*, iar ziua exactă când va coborî Hristos este 10 octombrie, fiindcă *Anul mozaic* „începe” toamna...

Pe măsura ce se apropia ziua fixată, discipolii lui Müller își părăseau ocupațiile, iar în vitrinele magazinelor din Boston se găseau anunțuri ca acestea: „Aici se vând ieftin haine albe pentru călătoria la cer din 10 octombrie 1844”.

Pentru negustori, „evenimentul” a fost o afacere bună, rentabilă!

Advențiștii lui Müller au trăit noaptea de 9 spre 10 octombrie cu multă înfrigurare. Adunați într-o sală mare din Boston sau urcați pe acoperișuri și pe coline, îmbrăcați în veșminte albe, ei au așteptat toată noaptea sunetul trâmbiței îngerești care trebuia să vestească lumii coborârea lui Hristos.

Cei înșelați s-au văzut nevoiți să se întoarcă la treburile lor, întrucât, așa cum spuneau ei, „ceașca mirosului plăcut al bucuriei nemuritoare zăcea acum spartă la picioarele lor”.

Müller a recunoscut a doua oară că s-a înșelat. El și-a sfătuit adepții să se întoarcă la bapțiști... Dar calea întoarcerii era imposibilă. Nu numai că bapțiștii nu i-ar fi primit, dar era greu să renunți la acele prea-frumoase închipuiri, să renunți la acea împărăție unică. Degeaba le-a spus Müller că s-a înșelat, „speranțele mileniste” nu mai puteau fi abandonate atât de ușor.

În acele momente de derută pentru „advențiștii lui Müller, care încep să se divizeze și să se organizeze în diferite grupuri (Advențiștii Evangheliei, Creștinii Adventului, Uniunea Adventului etc.), apare o tânără delirantă de 17 ani, care va întemeia una din cele mai cunoscute secte adventiste: *advențiștii de ziua a șaptea*.

APARIȚIA „PROFETULUI” – ÎNTEMEIEREA ȘI ORGANIZAREA SECȚEI

Domnișoara Hellen Harman, care după căsătorie va deveni cunoscută sub numele de *Hellen G. White* (1827-1915), născută într-o familie de adepți metodiști, era cea mai slabă dintre cele slabe, cum îi spun cu delicatețe și profundă admirație advențiștii de ziua a șaptea. Dotată spiritual, dar cu o sănătate șubredă, Hellen Harman a fost nevoită să-și întrerupă cursurile școlare în „clasa a treia primară”, din cauza gravelor crize de halucinații, fie ereditare, fie însușite din practica „căderii” în tranșă a sectei metodiștilor.

Începând cu anul 1840, Hellen Harman frecventează adunările advente și ascultă conferințele religioase ale lui W. Müller, la Portland (Miami). După cum mărturisește în scrisorile

sale, era atunci „flămândă și însetată după mântuirea deplină” și se lupta să dobândească această „comoară de preț”.

Pintre cei care așteptau în noaptea de 9 spre 10 octombrie 1844 venirea lui Hristos se afla negreșit și Hellen Harman. Însă eșecul lui Müller nu a „descumpănit-o”, ci dimpotrivă, l-a speculat prompt și cu succes.

La puțin timp, în decembrie, același an, Hellen Harman are o „revelație”: data de 22 octombrie 1844 (10 octombrie după calendarul neîndreptat) nu a fost calculată greșit. Hristos și-a început lucrarea sa intrând, mai întâi, să curețe Sanctuarul ceresc și abia după aceea va coborî să întemeieze mileniul pe pământ. O parte din advențiștii lui Müller s-au grupat în jurul *fecioarei vizionare* Hellen Harman, atrași de faptul că „speranțele” lor nu au fost totuși înșelate.

În 1846, Hellen Harman se „mărită” frățește și în Domul cu *James White*, un bogătaș american, cu care va pune bazele doctrinei ale grupării mileniste de ziua a șaptea. Chiar în anul căsătoriei, Hellen White pretinde că are o „revelație” prin care Dumnezeu i-a poruncit să serbeze *Sabatul* în ziua a șaptea din săptămână. Această idee i-a inspirat de fapt din scrierile unui alt adventist, căpitanul de vapor *Iosif Bates*.

În anul 1860 are loc prima sesiune a conferinței generale, când se pun bazele organizatorice ale sectei și se adoptă **denumirea de „Biserica advențiștilor de ziua a șaptea”**.

Hellen White și-a dedicat apoi toată viața organizării sectei după „revelațiile” sale. Advențiștii de ziua a șaptea spun că Hellen White, pe care o numesc și „Spiritul profetic”, a avut 2000 de vise profetice...

Iată, de exemplu, cum povestește Hellen White una din viziunile sale profetice: „Pe când mă rugam la altarul familiei, Spiritul Sfânt veni asupra mea și mi se părea că mă urc din ce în ce mai sus, cu mult deasupra lumii întunecate. M-am întors să mă uit după poporul advent din lume, dar nu l-am putut găsi; atunci o voce îmi zice: „Privește iarăși, dar privește puțin mai sus”. Eu atunci ridicai ochii și văzui o cale dreaptă și îngustă, întinsă în sus, deasupra lumii... Pe cărarea aceasta mergea poporul advent spre cetatea care se află la capătul celălalt al cărării. Ei aveau o lumină strălucitoare așezată în urma lor, la capătul cărării, despre care îngerul mi-a spus că a fost strigătul de la miezul nopții. Făclia aceasta lumina pe toți de-a lungul căii și dădea lumină pentru ca picioarele lor să nu alunece sau să se împiedice de ceva. Dacă ei își țineau ochii ațintiți spre Domnul Iisus, care era înaintea lor, să-i conducă spre cetate, atunci erau în siguranță...”

„Revelațiile” mai importante, pe baza cărora a fost elaborată doctrina sectei, se referă la intrarea lui Hristos în *Sanctuarul ceresc* (1844), serbarea *Sâmbetei* (1846), *publicarea* acestor viziuni (1848), *reforma sanitară* (1863) etc.

Lucrările Hellenei White, foarte numeroase, dar care nu sunt scrise de ea – n-avea decât trei clase primare -, ci de cei interesați în propagarea adventului într-o lume necreștină -, în care-și prezintă „revelațiile”, au fost adunate sub genericul *Scrierile Spiritului Profetic*. Ea a corectat „greșelile” celorlalți calculatori și a arătat că venirea a doua este pentru curățirea templului de păcatele fiilor lui Dumnezeu (Evr. IX, 25) și că acest timp este și judecata (I Petru IV, 17), de aceea Sfârșitul lumii va fi în curând sau, după Apocalipsă, a și sosit (XIV, 6-7).

Hellen White a murit în anul 1915; nu a avut urmași, dar a lăsat sectei o uriașă bogăție însușită de la fanaticii adventului.

Adventismul de ziua a șaptea pătrunsese deja în multe țări, datorită și activității sale „misionare”: doi ani pe continentul european și nouă în Australia.

Doctrina adventă s-a modificat de la întemeietor la întemeietor.

Mulți dintre păstori „fideli” adventului socotesc că doctrina este transmisă profetic de îngeri fiecărui adept și deci nu se poate vorbi despre o învățătură adventă permanent valabilă, pentru că n-ar mai fi profetică.

CONCEPȚII SPECIFICE

În continuare, în afara celor de mai sus, vom aminti *câteva puncte specifice* adventului din *Mărturisirea de credință a Cultului creștin adventist de ziua a șaptea*.

1. *Biblia*. Scriptura Vechiului și Noului Testament, inspirată de Dumnezeu, cuprinde voința lui Dumnezeu și este singura învățătură fără greș în ce privește „credința” și felul de viață...

2. *Dumnezeirea* sau Sfânta Treime este alcătuită din *Tatăl*, ființa personală și spirituală, atotputernică, atotprezentă, nemărginită în înțelepciune și iubire: *Fiul* prin care s-au făcut toate și prin care se face mântuirea celor răscumpărați; *Spiritul Sfânt* este marea putere renăscătoare în lucrarea de mântuire.

3. *Iisus Hristos*... a murit pentru păcatele oamenilor, a înviat din morți, s-a înălțat la cer și mijlocește pentru oameni la *Tatăl*.

4. *Mântuirea*. Pentru a dobândi mântuirea, fiecare trebuie să se nască din nou; această naștere din nou înseamnă o deplină transformare a vieții și a caracterului prin puterea nou-făcătoare a lui Dumnezeu și prin credința în Hristos.

5. *Botezul* este o orânduire ce are loc la majorat, în urma pocăinței și iertării păcatelor, este un legământ cu Dumnezeu. Prin botez se dovedește credința în moartea, înmormântarea și învierea lui Hristos... Botezul se săvârșește prin cufundare.

6. *Cina Domnului* este un simbol, amintește de moartea lui Hristos. Participarea credincioșilor la împărțășanie este obligatorie, prin aceasta își manifestă credința lor. Este precedată de „spălarea picioarelor”, ca act de umilință. Elementele cinei sunt pâinea *nedospită* și vinul *nefermentat* (must).

7. *Viața morală* este cuprinsă în cele zece porunci, care sunt principiile morale de neschimbat și obligatorii pentru toți oamenii din orice veac.

a) *Serbarea Sabatului* în ziua a șaptea a săptămânii este porunca a patra; constituie o amintire a creațiunii și un semn al sfințirii;

b) *Legea veche și legea nouă*. – Legea celor zece porunci arată cum să te ferești de păcat, dar nu poate mântui. Pentru a-l mântui pe om, Dumnezeu a trimis pe Hristos, Care a împăcat pe om cu Dumnezeu. Evanghelia, Legea nouă, devine puterea lui Dumnezeu spre mântuirea oricui.

c) *Reguli sanitare*. – Trupul este templul Spiritului Sfânt. Cel credincios se va abține de la băuturi alcoolice, tutun și alte narcotice și va evita mâncărurile cu carne.

d) *Zeciuiala* a darurilor pentru sprijinirea Evangheliei sunt o recunoaștere a dreptului de proprietate a lui Dumnezeu asupra vieții oamenilor;

e) *Despre stat*. Adventiștii consideră statul ca pe o instituție rânduită de Dumnezeu pentru ocrotirea și apărarea celor buni, pedepsirea celor răi și asigurarea ordinii sociale. Admit, jurământul ca pe o întocmire divină...

8. *Sufletul este muritor*. – Numai Dumnezeu este nemuritor. Viața veșnică este darul lui Dumnezeu prin credința în Hristos. Nemurirea este revărsată asupra celui drept la a doua venire a lui Hristos, când morții cei dreپți sunt ridicați din mormintele lor, iar dreپții în viață sunt schimbați spre a întâmpina pe Hristos. Atunci cei socotiți credincioși vor fi îmbrăcați în nemurire.

George Storr, un ideolog advent, spunea: „Nemurirea este un dar numai pentru adventiști...”

Starea sufletească după moarte, după părerea adventă, este aceea de inconștiență. Va fi o înviere a celor dreپți, cât și a celor nedreپți. Învierea celor dreپți va avea loc la a doua venire a lui Hristos; învierea celor nedreپți va avea loc cu o mie de ani mai târziu, la încheierea mileniului. Cei care rămân nepocăiți, între care și satana, autorul răului, vor fi nimiciți, adică aduși la o stare de neexistență, ca și cum n-ar fi existat niciodată; în felul acesta va curăța Dumnezeu universul de păcat și păcătoși...

9. *Sanctuarul cereesc*. – Adevăratul sanctuar este templul lui Dumnezeu din ceruri, în care slujește Hristos. Acest sanctuar avea să fie curățit la sfârșitul celor 2300 de zile (după Daniil VIII, 14); curățirea sanctuarului este o lucrare de judecată. Această lucrare a judecății în Sanctuarul cereesc a început în 1844. Încheierea ei va însemna terminarea timpului de probă lăsat omenirii în vederea pocăirii.

10. *A doua venire*. – Venirea lui Hristos este personală și vizibilă, însoțită de evenimente importante: învierea morților, nimicirea nelegiuirilor pământului, răsplătirea dreپților, statornicirea împărăției veșnice. Atât proorociile, cât și stările din lumea fizică, socială, industrială, politică și religioasă arată că venirea lui Hristos este aproape.

Timpul exact al acestui eveniment – după adventiștii rașionaliști – nu a fost precizat, dar venirea este foarte aproape.

b) *Domnia milenară a lui Hristos*. – Aceasta cuprinde perioada între prima și a doua înviere, în care cei dreپți din toate veacurile vor trăi cu Hristos în cer. La sfârșitul mileniului, cetatea sfântă a celor dreپți se va coborî pe pământ. Nelegiuții, înviați la a doua înviere, se vor sui pe întinsul pământului împreună cu satana, căpetenia lor, pentru a înconjura tabăra celor dreپți, apoi vor fi mistuiți de un foc venit din cer. În focul cel mare care va distruge pe satana și oastea lui, pământul însuși va fi regenerat și curățit de efectele blestemului.

c) *Pământul înnoit*. – După aceasta, Dumnezeu va înnoi toate lucrurile, pământul, readus la starea de frumusețe de la început, va deveni pentru totdeauna locuința celor dreپți. Domnia, stăpânirea și puterea împărăților de sub tot cerul vor fi date poporului sfinților (adventiștilor, n.n.), iar Domnia supremă o va avea Hristos.

Adventiștii de ziua a șaptea în lume. Din numărul total al membrilor AZS din lume, 30% se găsesc în America de Nord, iar restul pe celelalte continente. Solia adventă, după o statistică a cultului, nu a pătruns în 28 de țări.

Ei sunt organizați în 80 de *Uniuni*, iar acestea la rândul lor sunt organizate în 10 Diviziuni: 1) a Americii de Nord; 2) a Africii de Sud; 3) a Australiei; 4) a Orientului Îndepărtat; 5) a Europei de Nord, a Africii de Vest; 6) Diviziunea Americii de Sud; 7) Diviziunea Trans-Africa; 8) Diviziunea Inter-Americană; 9) *Diviziunea Euro-Africa* (din care face parte și *Uniuneacultului AZS din țara noastră*); 10) Diviziunea Afro-Orientul Mijlociu (Liban, Siria, Turcia, Irak, Iran).

Organizația mondială a adventiștilor de ziua a șaptea este *Conferința Generală*, cu sediul la Washington. Acest organism a fost înființat în anul 1862. Cea de a 52-a sesiune a Conferinței Generale Adventiste a avut loc între 7 și 20 iulie 1975 la Viena, pentru prima dată în afara SUA. Sesiunea l-a ales președinte pe *Robert H. Pierson*, secretar *C. O. Franz* și casier *Kenneth H. Emmerson*. La această sesiune a participat și o delegație a adventiștilor de ziua a șaptea din țara noastră, condusă de D. Popa.

De remarcat este rețeaua de instituții social-culturale. Adventiștii de ziua a șaptea au cinci universități, în SUA, circa 500 de școli secundare și profesionale, peste 4000 de școli elementare. Alături de școli și universități, unitățile spitalicești ocupă un loc foarte important în activitatea „misionară” a adventiștilor. Ei au circa 300 de clinici și dispensare, aproape 200 de spitale și sanatorii.

Unitățile sanitare au în dotare peste 30 de avioane utilitare și ambarcațiuni, în afara mijloacelor terestre. Trebuie apoi menționate cele peste 50 de aziluri și cele 40 de fabrici de alimentare.

Pentru propagandă, adventiștii de ziua a șaptea dispun de peste 50 de case de editură (publicațiile sunt tipărite în 200 de limbi și dialecte), posedă numeroase emisiuni de radio și de televiziune.

De asemenea, se mândresc cu puterea politică (ca exemplu, fostul președinte advent Ronald Reagan).

ADVENTIȘTII DE ZIUA A ȘAPTEA ÎN ROMÂNIA

1. În anul 1864 a venit în Europa primul „predicator” al sectei, fostul *preot catolic Mihail Czechowski*. El a „propovăduit” mai întâi în Italia, apoi în Elveția, Franța, Germania, Austria, Ungaria și Rusia. În anul 1870, Mihail Czechowski ajunge și în România și se stabilește la Pitești. Ecoul conferințelor sale advente este neînsemnat. Primii adepți, însă, se rețin: Toma Aslan (baptist) și fratele acestuia, care organizează o grupare adventă în Pitești.

Numărul prozelizilor a rămas neînsemnat, piteștenii privind cu suspiciune noua sectă. Însă, după informațiile luate de Toma Aslan, prin 1881, gruparea avea totuși 13 membri, iar cinci ani mai târziu era pe cale de dispariție...

1. *Adventismul de ziua a șaptea* a pătruns însă și prin alți străini. Un grup de coloniști germani adventiști rămași în Crimeea (după 1856) s-a stabilit în Dobrogea, iar în anul 1881 a format un nucleu al sectei în satul *Sarigbiol*.

Tot în Dobrogea se refugiază din Rusia un alt adventist, *Babienko*, care va organiza altă grupare făcând prozelitism printre lipoveni. Astfel, în ultimul deceniu al veacului trecut, în această parte a țării erau două comunități adventiste: la *Anadalichioi* și *Viiile Noi* (Murfatlar), lângă Constanța.

S-au semnalat, de asemenea, sectanți advenți printre maghiarii și familiile mixte din Ardeal. Abia prin anul 1900 apare și în București cea dintâi grupare adventă, dar abia după 1906 se regroupează, atunci când sunt atrași la sectă studentul în medicină *Petre Paulini* și ofițerii *Ștefan Demetrescu*, *P. Panaitescu* ș.a. În vederea organizării sectei, P. Paulini și Șt. Demetrescu urmează un curs de scurtă durată la Seminarul teologic adventist din Friedenson (Germania). În 1907, ia ființă prima *Conferință adventistă* din țara noastră, care unea toate comunitățile. P. Paulini și ceilalți colaboratori ai săi, sprijiniți și de „misionari” străini, fac o propagandă asiduă pentru câștigarea de noi adepți.

În 1920, are loc primul congres al adventiștilor de ziua a șaptea din România, la care se hotărăște înființarea „Uniunii comunităților evanghelice ale adventiștilor de ziua a șaptea”, care cuprinde două unități organizatorice intermediare: Conferința Muntenia, cu sediul la *București*, și Conferința Moldova, cu sediul la *Focșani*. Președintele Uniunii este ales P. Paulini. Apoi, de la două Conferințe se va ajunge la șase Conferințe: două în Muntenia, două în Moldova, una în Transilvania și una în Banat.

Tot în această perioadă sunt editate reviste și broșuri adventiste, se organizează un fel de seminar teologic la Focșani, se achiziționează imobile etc.

De reținut faptul că în anul 1932 au fost înlăturați misionarii străini, din cauza propagandei antinaționale.

Continuând propaganda șovină, subversivă, sustrăgându-se de la obligațiile de stat și naționale, dovedindu-se agenți periculoși ai tradițiilor și neamului românesc, adventiștii au fost scoși în afara legii și urmăriți ca trădători de țară, conform Decretului 927/1942.

2. *Situația juridică a adventiștilor de ziua a șaptea*. – Până la 23 August 1944, adventiștii de ziua a șaptea au avut statut nesigur de „asociație religioasă”. După 23 August 1944, prin Decretul-lege nr. 589/1944, comuniștii bolșevici abrogă Decretul-lege nr. 927/1942 și dau libertate adventiștilor.

În anul 1946, când ia puterea Dictatura proletară-democratică, prin Legea nr. 407, comunitățile adventiste sunt recunoscute drept *cult religios*, iar prin *Decretul nr. 1203/1950*, al Marii Adunări Naționale, a fost aprobat „Statutul de organizare și funcționare a cultului AZS”.

După Decembrie 1989, propaganda adventistă și prozelitismul milenist s-au intensificat. Zeci de mii de broșuri și mii de Biblii traduse tendențios au inundat orașele și satele, școlile, instituțiile sanitare, casele de cultură, căminele culturale etc. Stadioanele au răsunat de cântece advente și „predici” evanghelice.

Majoritatea școlilor gimnaziale au primit dascăli pastori. Seminariile advente s-au reorganizat. Au luat ființă academii și facultăți.

Foștii cursanți adventiști la Institutul teologic din București au devenit rectori (Deziderius Faluveghi) și mai-mari ai comunităților (Nelu Dumitrescu a fost ales șeful Cultului AZS) etc.

După *Recensământul* din 1991, ar exista în România un număr de 0,5% adepți adventiști (din minoritățile naționale, puțini români!).

AIDRom-ul și SBU îi ajută întru toate.

Mulți dintre pastori frecventează Academia pentru Studiul Religiilor și Culturii din cadrul Centrului Internațional Ecumenic din București. Și, de asemenea, majoritatea „fraților” înțeleg să-și exercite alegerea în comunitatea lor, să nu deranjeze, să nu practice diabolicul prozelitism...

3. *Structura organizatorică a cultului AZS din țara noastră*. Unitățile organizatorice ale cultului AZS sunt: *comunitatea, conferința și Uniunea de conferințe*.

a) *Învățământul*. – Pentru pregătirea pastorilor, cultul AZS din țara noastră a avut un seminar teologic. Înființat în 1924, la Focșani, seminarul teologic adventist nu avea, pe atunci, structura unei școli, ci era mai mult un curs de inițiere pentru viitorii pastori.

În 1926, seminarul, reorganizat este mutat la Târnăveni (Mureș), apoi, în 1931, la Stupini (Brașov). Din anul 1949, seminarul funcționează în București, str. Labirint.

Durata cursurilor seminarului actual este de patru ani. Recent, comitetul uniunii AZS a luat hotărârea ca la examenul de admitere să se prezinte numai candidații cu recomandări speciale.

b) *Presă*. – Între anii 1930 și 1950, adventiștii de ziua a șaptea din țara noastră au scos mai multe reviste: „Semnele timpului”, „Sfetcnicul vieții”, „Gazeta slujbaşului” etc.

Cultul AZS editează reviste, printre care „Curierul adventist”, care apare o dată la două luni. De asemenea, s-au tipărit cărți de imne, lucrări de exegeneză biblică, broșuri etc., în afara celor primite de peste hotare.

c) *Casa de pensii și ajutoare* – funcționează separat, întreținută de către Uniune.

ALTE COMPONENTE ALE CULTULUI AZS

Locașurile de cult și ceremoniile religioase

Casele de adunare ale Cultului Adventist de Ziua a șaptea nu au o arhitectură specială, o formă unică de construcție. La început, credincioșii se adunau într-o încăpere dintr-o casă oarecare. Dar chiar și atunci când au început să-și clădească locașuri de cult proprii, fiecare a construit cum s-a priceput, fără să primească proiecte sau planuri. În prezent, locașurile de cult se ridică după scheme alcătuite de specialiști și corespund mai bine scopului căruia îi sunt destinate.

Casele de adunare, ca la toate sectele, nu au în interior podoabe sau ornamentații. În față se află „amvonul”, sub care se găsește baptisterul și scaunele pe care se așează cei care conduc serviciul religios.

Credincioșii iau loc pe bănci sau scaune.

Casele de rugăciuni mai noi au un loc anume construit pentru corul comunității, de regulă la balcon, pentru orgă, instrumente, proiecții, film etc.

Serviciile cultice. – Ziua de repaus, ziua consacrată serviciilor religioase, este *Sâmbăta*. Dar încetarea lucrului, a oricărei activități și pregătirea pentru serbarea sâmbetei încep din ajun, vineri seara, o dată cu apusul soarelui.

Serviciul cultic de vineri seara este simplu, constă din cântece religioase executate de corul comunității (majoritatea tineri adepți sau angajați – inclusiv ortodocși) și de către credincioși, din rugăciuni și citirea unui paragraf sau a unui capitol din Biblie.

La acest ceremonial, pastorul sau prezbiterul rostește o cuvântare de cca 40-50 de minute.

Serviciul religios de sâmbătă seara are trei momente distincte: *ora de rugăciune, școala de sabat și predica*... Ora de rugăciune are loc între 8,30-9,15 și constă din cântări în comun, rugăciuni rostite de membri organizatori ai comunității, precum și de credincioși. Aceste rugăciuni pentru bolnavi sau cuvinte de laudă și mulțumire la adresa Divinității. Totul se încheie cu o cântare comună și o rugăciune de binecuvântare ce se găsește în *Cartea de imne*...

După o pauză de 15 minute, urmează școala de sabat, între orele 9,30-10,15. Iau parte, de obicei, toți credincioșii. Arborând un aer foarte solemn, urcă la amvon:

- „diaconul” care răspunde de școala de sabat;
- „diaconul” cu pregătirea și citirea rezumatelor lecției predate la sabatul anterior;
- „diaconul care va citi psalmul și va rosti rugăciunea;
- „diaconul” care face examinarea lecției predate;
- „diaconul” care predă secția nouă din studiul biblic;
- „diaconul” care va rosti rugăciunea de la sfârșitul școlii de sabat și
- *prezbiterul comunității* care va face, după obicei, eventualele comunicări.

Școala de sabat începe cu o cântare de laudă în comun, apoi se citește un psalm și se rostește o rugăciune. Se citește rezumatul studiului biblic din sabatul anterior, apoi se face examinarea cunoștințelor predate, în timpul cărora are loc nelipsita colectă pentru școala de sabat.

Urmează predarea noii lecții din studiul biblic. Subiectul se predă prin întrebări, răspunsuri și conduceri.

Școala de sabat se încheie cu un imn și o rugăciune, după care un „diacon” sau un credincios din prezidiu citește textul biblic rânduit pentru sabatul respectiv ce se află tipărit în calendarul cultului. Prezbiterul sau înlocuitorul anunță orele de serviciu religios săptămânal, numele credincioșilor bolnavi etc.

Urmează o pauză de 15 minute.

Ultima parte a serviciului religios o constituie *predica*. În acest scop, merg la amvon pastorul, prezbiterul sau persoana încredințată pentru a ține predica, un credincios care anunță cântarea de încheiere și un credincios care rostește o rugăciune (rânduiala din Cartea imnelor).

O dată ajunși la amvon, aceștia, curios, stau în genunchi, iar credincioșii se ridică în picioare, păstrând câteva minute de tăcere, în timp ce la amvon se rostește rugăciunea de taină...

Se anunță imnul de deschidere pe care-l cântă toată lumea. După o rugăciune, credincioșii se așează pe locurile lor și „diaconii” trec prin rânduri – ceea ce este mai important – *cu tăvile, pentru a strânge zeciniuala și darurile*.

Cel rânduit pentru a ține predica vine la amvon și rostește predica, care se referă fie la un text din Biblie, fie la scrierile sau viziunile advente, la modă în lumea lor.

Serviciul religios se încheie cu imne interpretate de cor și de întreaga asistență, iar la sfârșit se păstrează un minut de tăcere, timp în care credincioșii se roagă în taină (fiecare „spune” Domnului ce-l „doare”!!)...

Serviciul religios de sâmbătă după-amiază durează o oră și are un anumit profil; în *primul sabat* al lunii: *ora de rugăciune*, în *al doilea* și *al patrulea sabat: ora muzicală*; în *al treilea sabat: ora de binefacere* (Tabită); în *al cincilea sabat* (când luna are cinci sâmbete): *ora familiei*...

În afară de ceremoniile religioase de *Vineri seara și Sâmbătă*, adventiștii de ziua a șaptea au cinci servicii religioase speciale:

1. *Botezul* – se administrează la majorat. Candidații, îmbrăcați în veșminte speciale (halate de culoare închisă sau albă), sunt introduși în baptister, care se află în Sala de cult sau sub amvon.

Pastorul, în bazin, primește pe rând pe fiecare candidat, rostește formula biblică de botez, apoi *il scufundă în apă, o singură dată*.

După ce candidații s-au îmbrăcat, revin în sală. Pastorul rostește o scurtă cuvântare, subliniind importanța acestui act, după care credincioșii cântă un imn de laudă, iar în încheiere, pastorul invocă binecuvântarea lui Dumnezeu.

Botezul se oficiază de către pastor sau un membru din conducerea Conferinței sau a Uniunii. Cu avizul pastorului sau al Conferinței poate fi oficiat și de către un prezbiter consacrat...

2. *Cina Domnului* are loc o dată la trei luni în *Zina de sabat*, fie dimineața, fie după-amiază, când se amână ceremonialul religios obișnuit. Credincioșii care iau parte la serviciul de gustare (împărtașanie) se anunță printr-un bilețel sau prin ridicarea mâinii (ca la sindicat sau parlament). Împărtașania este precedată de *șpălarea picioarelor* (semnul umilinței): „diaconii” pregătesc din timp lavoare (lighene), săpun „străin”, apă și prosoape chinezești bine parfumate pentru mădulele umblătoare! Credincioșii se grupează câte doi și fiecare îl spală pe picioare pe celălalt, bărbații separat și femeile separat. Nu există excepție și nici nelegiuirea împerechere a fraților cu surorile. Există dezlegare (iconomie) când participă frați „oaspeți” cărora li se acordă toate înlesnirile.

Elementele împărtașaniei sunt *pâinea nedospită* (azimă, pogace, lipie) și *vinul nefermentat* (must, sirop, coca-cola și alte lichide-bunătați, se înțelege, „străine”...), și chiar citrice, pentru a nu fi ispițiți frații și a-i deranja la pânțele!

Pastorul spune o rugăciune de binecuvântare a pâinii, apoi frânge pâinea în bucăți, în timp ce credincioșii se „roagă” în taină, iar corul intonează un imn de laudă.

Pastorul și persoanele rânduite de el pun pe tăvi bucățele de pâine și le împart credincioșilor (imitația „ostiei” papistașe).

Se rostește textul „Aceasta este trupul Meu, care se frânge pentru voi, să faceți lucrul acesta spre pomenirea Mea, ori de câte ori veți mânca... Măncați toți... Acesta este sângele Meu, sângele Legământului celui nou care se varsă pentru mulți spre iertarea păcatelor... Beți toți din el!”

Și fiecare adept primește și mănâncă bucățica de azimă; la fel se procedează și cu „mustul”...

Ceremonialul se încheie cu o cântare comună și o rugăciune de „binecuvântare” rostită de pastor.

3. *Serviciul cultic al cununiei* are loc Duminică, în scop prozelitist. În cazuri speciale se face și în alte zile, dar niciodată sâmbătă, pentru a nu se spurca. Serviciul religios al cununiei constă din cântări și rugăciuni adecvate evenimentului. Pastorul rostește o cuvântare în legătură cu întemeierea noului cămin, după care invită asistența să se ridice în picioare.

Pastorul coboară de la amvon, merge în fața mirilor, pune mâna dreaptă a miresei în mâna dreaptă a fratelui mire, aceștia fiind îngenucheați unul în fața celuilalt. Pastorul, apoi, pune mâinile pe capetele lor apropiate și rostește o rugăciune de „binecuvântare”, de obicei improvizată. Serviciul religios al cununiei se încheie cu versuri și coruri potrivite momentului.

4. *Ceremonialul advent al înmormântării* are loc atât la casa decedatului, cât și la cimitir și constă din cântări și rugăciuni potrivite momentului. Cuvântarea rostită de pastor acasă, înainte de a porni cortegiul spre cimitir, are ca scop consolarea familiei îndoliate, prezentarea câtorva date biografice și fapte din viața celui decedat, laudând familia care a intrat între frați... În cimitir au loc iarăși cântări și rugăciuni corespunzătoare împrejurărilor și se rostește o scurtă alocuțiune prin care se subliniază răsplata pentru mărirea comunității „fraților” adventi.

Este alt prilej, ca multe altele, de prozelitism sau de jignire a poporului român și a tradițiilor sale.

De obicei, sunt aduși „frați” vorbitori și chiar „străini” îndoliați pentru fratele răpit!!!

5. *Ceremonialul religios de punere a mâinilor* are loc *Sâmbăta* dimineața sau după-amiază, în timpul afectat de obicei predicii. *Juriul* de pastori, alcătuit din președintele Uniunii, președintele Conferinței, secretarul Uniunii sau un consilier de la conferință, unul sau mai mulți pastori invitați, rostește o rugăciune de „binecuvântare”, apoi cei îndreptății își pun mâinile peste candidatul sau grupul de candidați la „consacrare” și se rostește o rugăciune... Urmează două locuțiuni, una de

însărcinare și cealaltă de trimitere... Evenimentul se încheie cu recitări ocazionale, felicitări, urări, daruri și cadouri, promisiuni ș. m. a. d.

„Ordinația” se administrează și femeilor, surori încercate și cu îndelungată ascultare și multă experiență acumulată?!...

MANIFESTĂRI ȘI TENDINȚE ALE CULTULUI AZS

1. *Un deziderat al cultului: emanciparea.* Fosta sectă, după ce a scăpat de îngrădiri și are un statut ocrotit de lege, dorește cu multă ardoare să-și creeze un prestigiu, note distincte care să o separe de celelalte culte, de trecutul ei, când era disprețuită și neînțeleasă.

Chiar dacă sunt preocupați excesiv de cultivarea sentimentului religios, de amenințare-advent, de îndoctrinarea adeptilor, adventiștii nu trec cu vederea noilor condiții istorice, transformările care s-au produs în societatea noastră. Conștient de faptul că nivelul cultural al omului zilelor noastre a crescut, simțul său estetic este altul, iar impresiile sale sunt mult mai bogate. Cultul AZS se străduiește ca pastorii să nu mai apară în fața credincioșilor în postura unor predicatori modești, ambulanz, nesiguri. Despre amvon s-a spus că e o ambasadă a cerului, iar pastorul trebuie să apară în fața comunității ca un angajat calificat, într-o ținută fără cusur.

Parafrazând un text din Vechiul Testament, unde i se spune lui Moise să-i facă haine lui Aaron, pastorii, influențați de șefii lor apuseni, cer conducerii Cultului să comande pentru fiecare din ei costume de ceremonie, adică în toate comunitățile, dacă s-ar putea, să existe un astfel de costum, cam așa cum sunt veșmintele preoțești. S-a cerut chiar ca pastorii să apară la amvon sau cu prilejul diferitelor servicii religioase în costume albe.

Despre *predică* s-a subliniat că, fără îndoială, aceasta trebuie să fie „puternică, substanțială și abundentă”, fără „nimicuri drăgălașe” și din care să nu lipsească îndoctrinarea religioasă. „Cea mai excelentă predică ce ar fi rostită vreodată este un faliment dacă din ea lipsește Hristos cel crucificat și doctrina harului lui Dumnezeu...” Pentru a se putea bucura de o largă audiență la adepți, se recomandă pastorilor să lase la o parte descrierile poetice, exprimările împodobite, care sunt doar plăcute simțurilor. Pastorii sunt îndrumați și obligați, mai ales după '89, să actualizeze subiectele biblice, să lege comentariile biblice de viața socială, bineînțeles, ajungând la concluzia că orice se întâmplă pe lume exprimă voința lui Dumnezeu, voință sesizată profetic, iar scopul ultim al omului este de a face parte din „cei aleși pentru împărăția de o mie de ani pe care o va întemeia Hristos pe pământ” !!!

Ca o minimă constatare, fiindcă nu e cazul să înșirăm mai multe exemple, ci doar să semnalăm și să subliniem ideea, se reține intenția conducerii cultului de a forma la pastori o ținută, o manieră, un stil, dacă se poate spune așa, în propovăduirea adventă, din care să fie eliminată orice postură de predicator mărginit, sectant, nepregătit, dezgustător...

Sigur că preocuparea cultului pentru emanciparea sa îi are în vedere, în aceeași măsură, și pe credincioșii săi, dar și pe eventualii prozeliți de la celelalte culte, și în special „oile rătăcite” din staulul ortodox!...

În cadrul serviciului religios de sâmbătă dimineața, are loc școala de sabbat, așa cum s-a văzut. Între orele 9,30-10,45, toți credincioșii, de regulă, participă la aceste lecții de studiu biblic. Adunarea are printre adepții săi, mai ales printre credincioșii tineri, absolvenți de învățământ superior pe care îi folosesc la școala de sabbat la serviciul de predică și în pregătirea programelor artistico-religioase.

Ca și baptiștii, și toate sectele de fapt, adventiștii de ziua a șaptea se îngrijesc ca în rândul generațiilor tinere să aibă oameni cultivați, care să contribuie la emanciparea cultului, la prestigiul său.

Tinerii adventiști preferă Conservatorul și facultatea de medicină. Bineînțeles, sunt studenți de credință adventă și la alte facultăți, însă într-un număr mic și foarte rar vei întâlni un student

advent la institutele cu profil tehnic. Nu-i interesează munca, dezvoltarea, industria, ci partea pragmatică, expediente, comerțul etc.

Studenții de credință adventă se constituie în microgrupe, așa cum s-a observat în centrele universitare din București, Iași, Târgu Mureș, Cluj, Timișoara, Craiova. Ei inițiază adunări în care recită versuri religioase, cântă, discută. Astfel de reuniuni au loc fie în casa de rugăciuni, fie la domiciliul unuia dintre ei.

În ultima vreme, s-au grupat în marile campusuri și cămine studențești, folosind colindele, tradițiile și obiceiurile străbune pentru nesăbuitul lor prozelitism.

Ei preferă Conservatorul, pentru că, după absolvire, vor putea fi utili și comunității din care fac parte în pregătirea formațiilor artistice. La Conservatorul din Cluj-Napoca, de exemplu, din cei 14 studenți neoprotestanți care frecventau cursurile în 1974, 10 erau adventiști. Ei au fost de mare folos pentru cult și în prozelitism printre studenți. Foarte mulți conduceau concursurile „patriotice”, *Daciada*. Chiar profesori (mai ales în licee, dar și academici), o parte sunt pastori sau pactizează cu sectanții, nu numai adventiști. La Iași, sectanții studenți adventiști, înainte, dar mai ales după '89, evită examenul *Sâmbăta*, și le programează sfidător, Dumineca, coordonează, după placul lor, manifestările culturale, concertele etc.

La repartizări, în orice facultate, au prioritate „persecutații și victimele ceaușiste”, sectanții. De asemenea, firmele și societățile comerciale angajează absolvenți „serioși” și licențiați „distinși”, frați „verificați” !!!

O altă parte a studenților (și școlilor sanitare) în medicină sunt atrași de sectă prin diferite mijloace. Unii devin pastori (dacă nu ordinați, măcar ajutători), fiind foarte apropiați de credincioși, nu numai pentru titlul lor, cât mai ales pentru predicile care au ca obiect „reforma sanitară”.

2. *Credinciosul adventist și controlul exercitat de cult asupra sa.* – Credinciosul adventist nu e stăpânit de imaginea iadului, pentru că adventiștii *nu cred în iad*, sunt scutiți de chinuri. Adeptul are conștiința fericirii veșnice mai mult decât ceilalți creștini. Din miliardele de oameni câte au trecut pe pământ și vor trece, numai el se va bucura de împărăția lui Hristos de o mie de ani; numai el va putea privi pe satan cum se zbate neputincios pe pământul pustiit din cauza nelegiuirilor, pentru a-și vedea mai bine opera; el va vedea cum cei care n-au împărțit credința lor vor dispărea, iar ei, adventiștii, vor trăi veșnic.

Dar credinciosul adventist este dominat de frica de a rămâne în afara acelei împărății unice. El crede că această fericire o vor dobândi doar adventiștii de ziua a șaptea și, de aceea, respectă cu strictețe ceea ce i se cere.

După ce i-a creat adeptului aceste convingeri, după ce i-a acaparat conștiința, pastorului exercită un control riguros asupra lui, îi cenzurează viața intimă până în cele mai mici amănunte, iar credinciosul se supune fără murmur. Controlul începe în comunitate și se continuă apoi în viața particulară.

Comunitatea are toate datele personale ale credincioșilor săi. Atunci când un credincios își schimbă domiciliul și trece dintr-o comunitate într-alta, el primește o scrisoare de recomandare, fără de care nu poate fi înscris în registrul comunității în care merge, se fac aprecieri asupra comportamentului său, se vorbește despre activitatea desfășurată în comunitatea pe care a părăsit-o, dacă a avut abateri și de ce natură etc. Scrisoarea este mai întâi discutată în comitetul comunității, apoi este adusă la cunoștința adunării, iar primirea în comunitate se face prin votul adunării.

Controlul asupra vieții credincioșilor, atât în interiorul adunării, cât și în afara acesteia, îmbracă o multitudine de forme.

Căutând să păstreze credincioșii sub stricta și exclusivă trăire adventistă, pastorii și prezbiterii controlează și felul de alimentație (nu consumă carne de porc și înclină spre vegetarianism),

cenzurează lectura, preocupările artistice, viața și relațiile de familie, încercând să elimine orice influență venită din afara comunității. Uneori, controlul vieții intime a credinciosului se acționează public, folosindu-se curentul de opinie al credincioșilor din adunare.

Sunt cazuri în care abuzul merge până la amestecul în viața soților. Consecințele educației riguroase în spiritul doctrinei adventiste, ale controlului minuțios pe care-l exercită cultul credincioșilor săi, capătă aceste grave accente în viața de familie, când au loc *căsătoriile mixte*, când unul din soți nu este adventist. În asemenea cazuri, se vede cel mai bine puternica influență a cultului asupra tinerilor, faptul că reușește să-i rupă de preocupările și felul de viață al generației lor.

Cultul nu admite căsătoria dintre tinerii adventiști și neadventiști. Unica soluție în această situație, admisă de cult, este „*botezarea*” soțului neadventist. Dacă soțul neadventist refuză, pastorul nu oficiază serviciul religios, iar dacă s-a încheiat totuși căsătoria, la oficiul stării civile, atunci tânărul adventist care s-a căsătorit în „lume” este sancționat cu excluderea din comunitate...

De obicei, adventiștii se căsătoresc între ei, totuși, mai sunt și excepții. Pentru a face să suporte mai ușor rigorismul și a-și lăsa viața dirijată după doctrina adventă, credinciosului i se amintește mereu că el face parte din „cei aleși”, că el trebuie să fie mândru de faptul că face parte din această ceată.

3. *Exagerări și implicații privind Sabatul*. – Dacă celelalte secte apărute în secolul XX își revendică originea în Noul Testament, considerându-se fiecare continuatoarea „fidelă” a învățaturii lui Hristos și a apostolilor Săi, adventiștii de ziua a șaptea și-au cristalizat punctele doctrinare pornind și de la Vechiul Testament. Legea morală pentru ei continuă să fie tot *Decalogul*, din care *Porunca a IV-a*, cea care se referă la ținerea sabbatului, a dat chiar numele de *sabat* și *sabat* și *sabat*.

Ținerea zilei a șaptea, a sâmbetei, ca zi de odihnă și de cult s-a hotărât în urma „revelației” pe care Hellen White a avut-o în anul 1846. aceasta este de fapt nota care caracterizează și accentuează în cel mai înalt grad individualitatea adeptilor. Având altă zi de odihnă decât cea declarată oficial de stat, adventiștii de ziua a șaptea au uneori dificultăți sau creează dificultăți datorită consecințelor sociale pe care le implică aceste neconcordanțe.

Respectarea strictă a sabbatului a pus într-o situație conflictuală copiii de vârstă școlară și pe membrii cultului angajați în câmpul muncii. Ținerea sabbatului a făcut ca adventiștii de ziua a șaptea să-și aleagă anumite profesii care să le permită participarea la serviciile religioase sâmbăta. Așa se explică faptul că printre adventiștii de ziua a șaptea se găsesc foarte multe cadre medicale, fotografi, apicultori și în general mici meșteșugari (croitori, cizmari, zidari, electricieni, instalatori etc.). o tendință care devine tot mai evidentă este apariția microgrupurilor profesionale advente.

Consecințele negative sunt mult mai grave atunci când într-o echipă majoritatea lucrătorilor o dețin adventiștii. În unele localități din județele Neamț și Buzău, în secții ale cooperății meșteșugărești (azi firme și societăți) sau ale cooperativei agricole de producție (astăzi asociații), unde majoritatea lucrătorilor sunt adventiști de ziua a șaptea, aceștia încearcă să-și impună programul lor, adică încetează activitatea vineri după-amiază și o reiau duminică. Ceilalți lucrători care nu sunt adventiști sunt obligați să lucreze duminică și să aibă sâmbăta zi de odihnă.

Situația s-a schimbat după '89, adventiștii pretinzând că „toate statele vor asculta de Domnul în ceea ce privește Sâmbăta” (?!).

4. *Activitatea artistico-religioasă*. Cultul însuși își dă seama că e dificil să-i atragă pe copii și tinerii la viața comunității. Numai prin citirea Bibliei și prin rugăciuni, tinerii nu ar putea fi atrași la casele de rugăciuni. Atunci organizează cu orchestre „zilele festive”. Mai mult, când vin artiști simpatizanți adventiști din străinătate pentru concerte sau spectacole, aceștia vizitează și „frații” de aici, ceea ce atrage tineretul. Sunt multe alte procedee discrete sau de moment. Așa se explică de ce după '89 au năvălit orchestrațiile advente!

Ca toate cultele neoprotestante, și Cultul adventist de ziua a șaptea a avut și are dizidenți. Desigur, mișcarea adventă este conservatoarea concepției mileniste și toate sectele ieșite din „calcul” advente au fost contestate și din lăuntru lor. În afara ramurilor adventiștilor reformiști, martorilor mileniști, exhatolatrilor etc., în țara noastră s-au semnalat persoane refractare și comunități adventiste dizidente, înainte și după '89. iată două mai însemnate:

1) Gruparea condusă de *Gheorghe Catană*, din părțile Ardealului, care de fapt are la bază principiile sectei adventiștilor reformiști (roweniști) și

2) Familia spirituală condusă de „*profetul*” *Satmari* din Piatra Neamț. Aceștia „binecuvântă” uniri „spirituale” și recomandă familii „edenice”, viață conjugală „paradisică” și de fapt se și numesc Adam și Eva etc. Sunt împotriva oricărei organizații sociale, practică prozelitismul, trăiesc din expediente și refuză încadrarea în muncă.

Cultul adventist de ziua a șaptea, în numele căruia „propovăduiesc” și pe care vor să-l „reabiliteze” în fața credincioșilor adventiști, aluat atitudine hotărâtă prin denunțare și condamnare a unor asemenea aberații religioase și fapte antisociale, care n-au nimic în comun cu viața cultică a comunităților adventiste recunoscute de Statul român.

Doctrina despre mileniu – o amenințare la adresa ontologiei umane

Doctrina despre mileniu⁷⁴, deși apare în multe sisteme și ideologii sectare ce aparțin creștinismului, nu își are obârșia în creștinism.

Punctul ei de plecare a fost concepția despre sfârșitul lumii, ideologie destul de captivantă care postulează, cu pretenții veridice, timpul, modul și felul în care va fi acesta, situându-se pe o traiectorie străină Revelației sau Descoperirii dumnezeiești unanim acceptată de Biserica lui Hristos. “Această doctrină a sfârșitului lumii, cu multiple situații, a fost sintetizată și promulgată înainte de profeții exilici (Daniel) și de creștinism, de către religiile Orientului și era cunoscută în vremurile vedice (*Atarva vada X, 8, 39-40*). Astfel, la indienii se preconiza *un mileniu* sub *vârstele lumii*; la mesopotamieni, greci și romani, *mileniul* apare sub forma *perfecțiunii începuturilor*. Însuși părintele științei, *Heraclit*, vedea *sfârșitul lumii prin foc*, idee însușită și preluată de filosofii stoici și continuată până la interpretările exploziilor termonucleare; *Platon*, divinul filosof, credea în sfârșitul lumii prin *potop* (*Timeu 22 C*), vorbind de drama *Atlantidei*. Aceste două cataclisme (foc și apă) ritmau întrucâtva cu Anul cel Mare (Magnus annus). Și potrivit unui text din *Aristotel* (*Protrepticos*), cele două catastrofe aveau loc la cele două solștiții: *conflagrația*, la solștițiul de vară, și *deluvium*, la solștițiul de iarnă”⁷⁵.

Biserica Ortodoxă învață că lumea creată de Dumnezeu *ex nihilo*, care are astfel un început, va avea și un sfârșit. Acest sfârșit al ei, care coincide cu a Doua venire a lui Hristos și constă în jucecata întregii lumi (Fapt.1:11. Bărbați galileieni, de ce stați privind la cer ? Acest Iisus care S-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer), nu trebuie înțeles ca distrugere a ei și a tuturor creaturilor, nici intrarea ontologiei create în neființă sau inexistență.

⁷⁴ Prin mileniu sau milenarism, înțelegem învățătura religioasă greșită care învață că Mântuitorul Hristos, la a doua sa venire și înainte de sfârșitul lumii, va învia pe cei drepti și va întemeia pe pământ o împărăție care va dura o mie de ani. În această împărăție El va domni împreună cu cei drepti. La sfârșitul mileniului vor învia și ceilalți morți și atunci va fi judecata obștească și sfârșitul lumii, n. a.

⁷⁵ Pr. prof. dr. P. I. David, *Invazia sectelor*, ed. “Christ-1”, Buc. 1997, p. 125.

Ontologie creației este veșnică, iar sfârșitul lumii, necunoscut și nedescoperit oamenilor de către Dumnezeu, (Matei 24:36. Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl) nu va însemna altceva decât schimbarea chipului actual al ei.

Dacă sfârșitul lumii, după doctrina ortodoxă, coincide cu judecata finală, acest moment este așteptat nu numai de cei vii dar și de cei morți cu nădejdea dobândirii vieții veșnice. “Istoria întregă va fi din nou în fața tuturor, nu numai cu cele petrecute pe planul vizibil, ci și cu cele petrecute pe planul invizibil, ba chiar și cu cele ce s-ar fi putut petrece sau s-ar fi putut să nu se petreacă, apăsând sau bucurând pe fiecare, cu totalitatea ei pentru ceea ce a făcut bun sau rău în ea. Se va vedea atunci că trecutul nu a murit”.⁷⁶

Milenarismul rupe legătura cu trecutul, este trăirea dreptilor separați ontologic de neamul lor. O mie de ani, acest deteminism atribuit divinității, este o durată concretă, o *istorie vidă*, în cadrul căreia cea mai mare parte a esențialității umane ipostaziată în persoane este absolvită de posibila comuniune în iubire cu Creatorul. Rămâne o creatură care există fără creator, fără sens, valoare și scop precis. “Numai în sfârșitul istoriei într-o desăvârșire a tot ce a fost și într-o bucurie eternă pentru tot binele făcut și eternizat, sau într-un chin etern de răul săvârșit, se scoate creația din relativismul care altfel ar rămâne etern”.⁷⁷

În urma judecății, starea de fericire și nefericire, nu atârnă organic de finalul lumii sau de rezultatul acestei acțiuni dumnezeiești. Doctrina mileniului⁷⁸ sau hiliasmul, desparte ontologia celor drepti timp de o mie de ani, de cea a păcătoșilor și astfel prin această erezie istoria lumii create este fracturată. Ideologia convine grupărilor separatiste care văd în hiliasm o separare a lor față de cei păcătoși, de cei care nu au primit inițierea în cadrul sectei, și care sunt astfel îndepărtați de la împreuna domnie cu Dumnezeu pe durata celor o mie de ani pe pământ. “În această conjunctură se înscrie și concepția iudaică. Din Vechiul Testament se detașează însă viziunea profetic-mesianică, cu entitatea specifică de *1000 de ani* în sensul calculului divin, nu după metoda matematică sau după armonia ritmurilor pitagoreice. *O mie de ani* în textele vechitamentare *este o sumă*, un număr de referință, nu o limită, o previziune, nu un sfârșit, o circumscriere. O mie de ani este un număr pentru operații de ordin eshatologic, nu o cantitate intangibilă”.⁷⁹

Pentru creștinii adepți ai mileniului, textul clasic este din Cartea Apocalipsei capitolul 20; Apoc.20:2. Și a prins pe balaur, șarpele cel vechi, care este diavolul și satana, și l-a legat pe *o mie de ani* (mii de ani), Apoc.20:3. Și l-a aruncat în adânc și l-a închis și a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească neamurile, până ce se vor sfârși miile de ani. După aceea, trebuie să fie dezlegat câtăva vreme. Apoc.20:4. Și am văzut tronuri și celor ce ședea pe ele li s-a dat să facă judecată. Și am văzut sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus și pentru cuvântul lui Dumnezeu, care nu s-

⁷⁶ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 1978, p. 355.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ “Milenarismul se referă, așadar, la durata perioadei de fericire în noua ordine ce se va instaura după prăbușirea brutală a vechiului sistem, de aiciși denumirea *milenariste* atribuită mișcărilor ce anunță sfârșitul lumii. În Evul Mediu, ele constau din revolte fanatice ale mulțimilor de săraci ce sperau să-și amelioreze condițiile materiale de viață. În țările colonizate, sunt reprezentate de mișcările religioase ale popoarelor oprimate ce-și exprimau protestul social pe plan religios, prin evaziune și prin așteptarea unei noi lumi în care justiția și egalitatea vor fi restabile. Ele îl înlocuiesc pe *Hristos cel blond cu ochi albaștri*, al colonizatorilor, prin acel *Hristos negru cu părul creț*, al colonizaților”, Jean Vernet, *Secete*, ed. Meridiane, Buc. 1996, p. 43-44.

⁷⁹ Pr. prof. dr. P. I. David, *ibidem*.

au închinat fiarei, nici chipului ei, și nu au primit semnul ei pe fruntea și pe mâna lor. Și ei au înviat și au împărățit cu Hristos *o mie de ani* (mii de ani). Apoc.20:5. Iar ceilalți morți nu înviază până ce nu se vor sfârși *o mie de ani* (miile de ani). Aceasta este învierea cea dintâi. Apoc.20:6. Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărăți cu El *o mie de ani* (mii de ani).

Deși în limba română, în diferitele ediții ale Bibliei apare tradus *o mie de ani* cu mii de ani, pentru a se evita doctrina hiliastă sau milenistă, acest lucru nu este justificabil din punct de vedere etimologic, al sensului acestui cuvânt în ediția critică a Noului Testament în limba greacă. Un exeget contemporan al Apocalipsei, Savvas Agouridis, numește întregul *conținut milenist*, citat mai sus, al acestei cărți: *Împărăția de o mie de ani a martirilor* (Apoc. 20, 1-6), fără a menaja textul de eventualele subiectivisme hiliaste, justificând și fundamentându-și nu numai literal traducerea, ci și revelațional. “Unii exegeți consideră perioada de o mie de ani cât satan este legat timpul dintre prima și cea de a doua venire a Mântuitorului Hristos, în timp ce alții socotesc că această împărăție de o mie de ani va urma celei de a doua veniri. Prima opinie este ușor de respins, din moment ce pot fi aduse din Noul testament o mulțime de mărturii referitoare la activitatea foarte intensă a lui satan în timpul Bisericii primare (“Potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” I Petru 5,8; II Cor. 4, 3-4; I Tes. 2,18; Efes. 2,2; Luca 22,3; Fapte 5,3; II Tim 2,26). Cei o mie de ani trebuie să fie un număr simbolic și înseamnă o perioadă de timp scurtă. În Psalmul 49,11 citim: “Căci ale Mele sunt toate fiarele câmpului, dobitoacele de pe o mie de coline” (versiunea ebraică). Aceasta amintește de urarea grecească de viață lungă “Să faci o mie de ani!”. După cum notează Andrei al Cezareei, “considerăm că numărul de o mie arată fie mulțimea fie desăvârșirea”. După cum observă Artinos Gerganos: “Când lucrul desăvârșit, când lucrul cel mai bun, când un timp nedeterminat”. De altfel, să nu uităm observația di II Petru 3,8: “O mie de ani, ca o zi la Dumnezeu”, deși acest cuvânt are o altă motivație. “Timpul scurt” al noii și celei din urmă activități a lui satan este corelată de exegeții medievali cu strămtorarea cea mare “care nu a fost de la începutul lumii”, de aceea și timpul încercării s-a scurtat (Marcu 13,20; Matei 24,22)”.⁸⁰

Deși învățătura despre mileniu, ca separare ontologică a celor *aleși*, de cei păcătoși, intră în doctrina sectelor creștine care în multe puncte doctrinare sunt tributare prescripțiilor vechi-testamentare (advențiști etc.), dar și a celor necreștine (iehovisti etc.), ea are fixat pilonul principal în iudaism. Se știe că evreei așteptau un Mesia pământesc, un Mesia care să întemeieze o împărăție lumească. Cum însă Iisus Hristos spunea că împărăția Lui nu e din lumea aceasta, ei fură dezamăgiți. Cei care crezuseră în El acceptară totuși că nu va întemeia acea împărăție la prima venire, credeau însă că trebuie să o înființeze când va veni a doua oară. În sprijinul acestei păreri ei crezură că pot invoca Apocalipsul, care vorbește despre o împărăție de o mie de ani a Domnului. În această împărăție El va domni împreună cu dreptii și numai apoi va urma sfârșitul lumii. “Tăgăduind mesianitatea lui Iisus Hristos – chiar răstignindu-L. că s-a făcut pe sine Fiul lui Dumnezeu -, unii iudei împietriți la inimă nu l-au urmat învățătura, alții l-au interpretat-o și falsificat-o: în acest context se înscrie *sincretismul milenist* susținut și în apocalipsele iudeo-creștine”.⁸¹

⁸⁰ Agouridis Savvas, *Comentariu la Apocalipsă*, trad. Pr. dr. Constantin Coman, ed. Bizantină, Buc. 1997, p. 362-363.

⁸¹ “Ceea ce urmăresc (...)autorii apocalipsei descriind fiecare etapă a istoriei în parte este împlinirea unui plan divin, prestabilit: dacă toate evenimentele de până acum au avut loc conform acestui plan, atunci și sfârșitul lumii va veni la ceasul prevăzut. Vizionarul privește istoria din afară, nici măcar de la de la capătul ei, întrucât această expresie: capătul istoriei nu are sens (capătul istoriei = nonistorie, eternitate)”, *Apocalipsa lui Ioan în tradiția iudeo-*

Se aduc, într-adevăr, numeroase texte ale chemării haosului din perioada exilică a poporului biblic în argumentarea mileniului (perioada dinaintea Judecății universale), care nu mai au rost după descoperirea începutului mântuirii noastre (jertfa de pe cruce): Iisus Hristos. Se neagă de fapt slujirile Mântuitorului și se concepe un *Judecător aievea, mitic, iluzoriu, cu o "aterizare" forțată pentru Împărăția de 1000 de ani*. Toată această mișcare, în care intră sectele și grupările anarhice de factură milenistă ce se numesc "creștine", își are baza nu în Biblie, ci în *vechile mituri ale eternei reveniri*.⁸²

Mileniul, prin venirea lui Hristos în afara judecății finale, pe lângă faptul că introduce determinismul în sfera divinului veșnic și incomprehensibil, relativizează istoria în general și *istoria evenimentelor celor o mie de ani* în special, care devine perioadă temporală doar pentru cei aleși, iar ceilalți situându-se în afara ei. O existență rațională, și nu numai, fiind în afara istoriei *plinite de Dumnezeu* (Mat. 5,17), își relativizează propria-i ontologie care poate duce până la pierderea entității proprii în neant. Biserica ne învață, însă, că sfârșitul lumii, situarea ei alături de Dumnezeu și împreună cu toți sfinții, dă valoare persoanei și întregului cosmos care va fi și el restaurat, deplin pnevmatizat și plin de lucrarea îndumnezeitoare în toate ale sale. Așa se dă sens istoriei lumii prin sfârșitul ei inevitabil, prin deschiderea porților veșniciei pentru toți cei aleși, de la Adam și până la sfârșitul veacurilor, recapitulați de jertfa Mântuitorului. Mileniul face din Răscumpărarea lui Hristos un act insuficient și ineficace, urmând ca cele pe care El nu le-a încheiat pe pământ la prima Sa venire, să le continue timp de o mie de ani. De aici ușor se poate desprinde dorința separatistă și egocentristă a sectelor ce promovează această erezie și care, pe linia poporului evreu – popor ales de Dumnezeu dintre celelalte popoare păgâne, se separă intenționat și netemeinic de Biserica mântuitoare a lui Hristos.

Tendința separatistă a celor aleși de cei păcătoși, se afirmă accentuat prin intermediul doctrinei mileniste, în rândul sectei adventiștilor și a iehoviștilor. "Astfel ei nu cred în spiritualitatea și nemurirea sufletului, considerându-l că moare și înviază odată cu trupul (sau după unii, doarme); după cum nu cred nici în existența iadului și a chinurilor veșnice. Apoi, având o concepție predestinaționistă, nu admit nici judecata particulară, nici pe cea generală, decât poate pentru unii. Mântuirea fiind privită numai obiectiv, operă exclusiv a Mântuitorului Hristos, Dumnezeu o dă cui vrea, predestinând pe unii – cei aleși – spre mântuire, pe alții, la osândă; deci faptele bune n-au nici un rost, nici valoare, căci dacă omul este predestinat, nu are nici o responsabilitate pentru cele săvârșite, soarta fiecăruia fiind pecetluită dinainte".⁸³

Mileniul sau Împărăția de o mie de ani, nu este aceeași, conform relațiilor scripturistice, cu Împărăția lui Dumnezeu pe care au vestit-o, chiar de la începutul activității lor publice atât Sfântul Ioan Botezătorul, cât și Mântuitorul Hristos. Amândoi au vestit apropierea ei (Mat. 3,2; 4,17; Lc 8,1). Adevărata împărăție a lui Hristos, cât și accesul oamenilor la ea, a fost inaugurată de Fiul lui Dumnezeu întrupat prin toate actele sale mântuitoare de la Întrupare și până la Învierea și Înălțarea Sa la ceruri. Este împărăția Sa de har, numită și Împărăția cerurilor. Este numită *a lui Dumnezeu*, pentru că spre deosebire de alte împărății lumești, este realizată numai cu ajutorul lui Dumnezeu și nici într-un caz prin puterile proprii ale cuiva (Mat. 12,28; 21,31 și 43). Unii sectari, (adventiști și iehoviști) învață altfel. Ei zic că împărăția de o mie de ani este altceva decât împărăția lui Dumnezeu vestită de Mântuitorul și de Sfântul Ioan Botezătorul. Ei susțin că această

creștină, studiu introductiv de Cristian Bădiliță, trad. Petru Creția și Cristian Bădiliță, ed. Humanitas, Buc. 1998, p. 65.

⁸² Pr. prof. dr. P. I. David, idem, p. 126-127.

⁸³ Mircea I., *Mileniile și Împărăția de mii de ani*, în vol. De Îndrumări misionare, ed. Inst. Bibl. și de Mîs. al B. O. R., Buc. 1986, p. 922-923.

împărăție de o mie de ani va fi aici pe pământ, contrar celor spuse de Hristos ("Împărăția Mea nu este din lumea aceasta", In.18,36).⁸⁴

Biserica a condamnat erezia hiliastă încă din secolul al IV-lea. Atunci s-a precizat, prin textul Crezului niceeo-constantinopolitan că Hristos va veni să judece vii și morții și împărăția Lui nu va avea sfârșit.

În ciuda acestor frământări doctrinare ale Bisericii postapostolice, erezia continuă a fi propovăduită de grupările milenariste (advente și iehoviste), prezente și în spațiul popoarelor ortodoxe. De pildă "unii ortodocși greci, ignoranți în ceea ce privește sectele din Grecia, se minunează de erminia pe care Martorii lui Iehova și hiliaștii o dau Împărăției de o mie de ani. Ei consideră că *martirii* din Apocalipsă sunt ei înșiși, iar împărăția de o mie de ani consideră că se referă la gruparea care poartă numele lor. Acest lucru s-a întâmplat cu multe alte grupări în trecut, pe parcursul lungii istorii creștine, chiar și în spațiul grecesc și în cel rusesc".⁸⁵

La noi în țară doctrina despre mileniu s-a propovăduit începând cu anul 1870, când un fost preot catolic Mihail Czechowski, convertit la ideologia hiliastă, face misiune în orașul Pitești. "Ecoul conferințelor sale advente este neînsemnat. Primii adepți, însă, se rețin Toma Aslan (baptist) și fratele acestuia, care organizează o grupare adventă în Pitești. Numărul prozelitelor a rămas neînsemnat, piteștenii privind cu suspiciune noua sectă. Însă, după informațiile lăsate de Toma Aslan, prin 1881, gruparea avea totuși 13 membrii, iar cinci ani mai târziu era pe cale de dispariție".⁸⁶ După 1989, în urma prozelitismului făcut, ideologia milenistă promovată de direcția adventismului s-a intensificat. Apar mii de broșuri și material de propagandă împărțit în locuri publice, în sălile caselor de cultură și pe stadioane.

Ca formă a curentelor dizidente de sorginte milenistă, în țară la noi sunt prezenți și hiliaștii iehoviști. Necreștini ca formă religioasă, organizați mai mult ca Asociație religioasă decât ca și cult neoprotestant, secta Martorii lui Iehova devin propovăduitorii cei mai rigoriști ai principiilor mileniu-ului, amenințând cu sfârșitul groaznic al lumii (Armageddonul, adică bătălia mării zile a lui Dumnezeu) pe baza *semnelor acestui veac* și seamănă frica de moarte și de pedeapsa Dumnezeului nemilosiv de la sfârșitul lumii. Martorii, adepții sectei, vor fi cruțați în bătălia Armageddonului și vor domni pe pământ într-o fericire netulburată, împreună cu simpatizanții mișcării, Mișcare religioasă nonconformistă, desprinsă din trunchiul iudeo-creștinismului, se evidențiază în lume prin insistența de a convinge pe noii adepți. Pe drept cuvânt, deși au la bază doctrina

⁸⁴ Dimensiunea lumească a împărăției de o mie de ani, sau milenarismul vulgar, stă în contradicție cu ceea ce a propovăduit Mântuitorul Iisus Hristos: "cei ce înviază nici nu se însoară nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer" (Mat. 12,10), dar și cu propovăduirea paulină care arată că: "împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură" (Rom. 14,17). Tenta lumească a acestei împărății se poate ușor remarca din ilustrațiile materialelor de propagandă a iehoviștilor, în care locul belșugului de har care face pământul nou și cerul nou, este luat de belșugul material de care se înfruptă *aleșii* predestinați hiliasmului. Tributari mai mult legii vechi – testamentare decât Legii celei noi a harului, atât adventiștii cât și russeliștii promovează restabilirea primeia în detrimentul celei de a doua (partea ceremonială și civil-lumească în locul sofianizării sau teoforiei ce va îmbrăca lumea întreagă la sfârșitul lumii). Încetarea pentru totdeauna a rânduieilor pur umane, care va avea loc la a doua parusie, este profețit de Maleahi 1,10-11, iar Sfinții Apostoli arată că aceasta s-a și împlinit (Rom. 6,14; Gal.5,1) n. a.

⁸⁵ Agouridis Savvas, idem, p. 365.

⁸⁶ Pr. prof. dr. P. I. David, idem, p. 139.

adventismului primitiv, pot fi numiți fundamentaliști ereziei hiliaste. În viziunea lor “orice stat, grupare, societate fiind opera diavolului, martorul nu poate să I se integreze nici prin vot, nici chiar prin participarea la o asociație de binefacere, nici prin serviciul militar sau civil. El este scutit de toate acestea, dată fiind subordonarea sa față de o altă guvernare – cea a lui Iehova. De aici refuzul oricărui ecumenism și o puternică repliere asupra grupului; în același timp însă, există o dorință foarte puternică de perfecționare morală și de purificare a vieții”.⁸⁷

Concluzii

Ereziea despre milenium, sau milenarismul, susținută de mișcările advente și iehoviste promovează ideea unui sfârșit al lumii înfricoșător în care oamenii sunt separați în două grupări: *aleșii*, care împărătesc într-o dimensiune pur lumească cu Dumnezeu pe pământ, și *păcătoșii*, despre ontologia cărora explicațiile lipsesc cu desăvârșire.

Biserica Ortodoxă, prin învățătura ei eshatologică, promovează doctrina unui sfârșit al lumii cu și în harul lui Iisus Hristos, Judecătorul care va pnevmatiza cerul și pământul înnoindu-le, deschizând ușile istoriei umanității spre realitatea veșniciei, spre o Împărăție fără de sfârșit în care dreptii vor strălucii ca soarele în comuniunea iubirii Lor cu Dumnezeu Cel în Treime și întredaltă.

CULTUL CREȘTINILOR DUPĂ EVANGHELIE (după P. I. David)

MIȘCAREA PIETISTĂ ÎN LUMEA NEOPROTESTANTĂ

„Și se vor ridica hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni pentru a amăgi...”

(Matei XXIV, 24)

Dacă celelalte curente neoprotestante despre care a fost vorba (baptiste și advente) au originea în Europa, dar s-au organizat în SUA, creștinii după Evanghelie s-au format în Europa (Elveția) și tot aici s-au răspândit.

Cultul creștin după Evanghelie este un cult neoprotestant de nuanță mai mult calvinistă, cu evidente accente evanghelic-luterane, nelipsind mijloacele de propagandă baptisto-advente.

În Europa, ca de altfel și la noi, sub masca acestui cult se ascund foarte mulți adepți de nuanță refractară, „pocăiți” sub toate formele, deși atât Mărturisirea de credință, cât și mijloacele de „evanghelizare” ale cultului sunt pe linia respectării celorlalte culte, pentru înlăturarea prozelitismului sectar.

În ce ne privește pe noi românii, atenția se îndreaptă spre acest cult, fiindcă fostul preot Tudor Popescu singurul eretic pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română, s-a unit cu creștinii după Evanghelie, iar adepții s-au numit „Creștini după Evanghelie” de nuanță tudoristă sau „Creștinii după Scriptură”. Iată un motiv în plus pentru a studia fenomenul vieții, de evlavie, al acestei mișcări la care s-au atașat urmașii organizați în secta tudoristă sub patronajul Ralucăi Calimachi.

I

⁸⁷ Jean Verneette, idem, p. 48.

ORIGINEA CREȘTINILOR DUPĂ EVANGHELIE

1. *Apariția cultului* Creștin după Evanghelie. - Ca multe alte secte și culte neoprotestante, și acest cult își are originea în centrul și vestul Europei. În decursul istoriei, el poate fi localizat în *Elveția*, prin secolul XIX, purtând numele de „Chretiens”.

Creștinii după Evanghelie nu au avut întemeietor și un sistematizator, dar azi „ei” consideră că „inițiatorul mișcării din care fac parte este însuși Domnul Iisus Hristos, a cărui învățatură, cuprinsă în Sfânta Scriptură, constituie Doctrina cultului Creștin după Evanghelie”.

Neavând un întemeietor; „doctrina” lor este un amestec din concepțiile lui Zwingli, ale baptiștilor; ale lui J. N. Darby, George M. Müller, Fr. Bernay etc.

C. ORGANIZATORI AI CULTULUI

Printre primii „misionari” care ne-au vizitat țara înainte de sfârșitul secolului XIX, a fost și misionarul englez *E. H. Broadbent* și, după el, institutorul de limbă franceză, elvețianul *François Bernay*, care își exercitase profesia în Tunisia. Acesta se stabilește la București, stă Teilor (str. Galați, azi V. Lascăr), și a început să țină adunări, rugăciuni și „vestirea” Evangheliei în limba franceză pentru societatea „bonjuristă” a vremii.

Dintre primii români care au luat parte la aceste adunări se pot aminti și două persoane bine cunoscute pe atunci: „Domnul” Negruzzi și „Doamna” Brăiloiu. Aceștia doi, dimpreună cu un mic grup de admiratori, părăsesc Biserica strămoșească și îmbrățișează „credința simplă și curată a Evangheliei”. Din luna martie 1900, s-a început „predicarea Evangheliei” în limba română. Prozelitismul lor aduce roade și astfel se trece la organizarea „misiunii” de „vestire a Evangheliei în limba română”, care se dezvoltă progresiv în București și în diverse localități din țară.

În Capitală, ei se întrunesc sub numele de „Réunions évangéliques françaises” și editează chiar o revistă: „La réunion des Croisantes pour le Culte”, pe care au încercat să o introducă în cercuri cât mai largi.

Răspândirea mișcării în România. - După ce reuniunile evanghelice au pătruns în Franța, Germania, Rusia, Ungaria etc., mișcarea prinde rădăcini și în România prin *François Bernay*, așa cum s-a menționat, care cheamă prin anii 1901-1903 pe o soră a sa, *Sarah Bernay*, sc pare de proveniență semită, și încep împreună „evanghelizarea” în limba germană printre sașii din orașul Râșnov. S-a trecut apoi la Codlea, Brașov și alte localități din Țara Bârsei.

Între anii 1906-1909 s-a început „lucrarea de vestire a Evangheliei” și „întoarcerea” la credință – așa cum le arată lor Biblia – în orașele *Sibiu*, Călnădie, de unde s-a extins și în localitățile și județele alăturate, atât de limbă germană, cât și la câțiva români. Prozelitismul a început printr-o „asociație” cu caracter religios numită „Crucea Albă”, condusă de un pastor luteran. La rândul-i, pastorul a fost ajutat ulterior și de „fratele” Victor Kolles, originar din Banat.

a) În vara anului 1909, misionarul *François Bernay* a plecat din România, iar răspândirea acestei credințe o preia „fratele” *Ioan Petrescu*, un om simplu, care răsoia „cu mult zel cuvântul (Domnului), vestindu-l cu putere și căldură”. S-a alcătuit, dintre adepți, un grup de tineri care se strâneau laolaltă să citească Biblia și să o talmăcească după mintea lor: Gheorghe Giuvelea, Vasile Ionescu, Gheorghe Motoi, Nicolae Drăgoi și alții. Ei erau vizitați și îndrumați de câțiva „frați” din Ardeal, ca: Stukemann, Krauss, Victor Kolles.

În anul 1912, a sosit și s-a stabilit în *Ploiești* „fratele *Buhrer*”, un arhitect din Elveția, trimis anume datorită pregătirii sale intelectuale și calității de „bun vestitor” al Evangheliei. Menționăm că acest Buhrer era membru al „Adunărilor Creștinilor Liberi din Apus” și tot în acea perioadă a luat ființă „adunarea din Ploiești”. Tot anul 1912 marchează tipărirea primului statut și înaintarea lui autorităților din Ploiești, de către adepții „evangheliști” din oraș.

b) *Grigore Fotino Constantinescu* – prim „predicator evanghelist român”. Grigore Constantinescu cunoscut viața de tavernă și îndeletnicirile cadrelor militare ale vremii sale. Ca fiu de ofițer, este trimis în Elveția pentru a deprinde o meserie, cea de ceasornicar, dar aici ia contact cu tot felul de mișcări religioase. Întors în țară (după patru ani), el se intitulează „pastor” al „creștinilor după Evanghelia”. Dar în anul 1914 izbucnise primul război mondial, și concentrările încep. Țara noastră intră în război. Cu ocazia retragerii în Moldova, „credincioșii creștini după Evanghelia” de prin București, Ploiești etc. ajung în Iași. Aici își reiau „lucrarea” Evangheliei, infiltrând învățăturile lor în Moldova (în special în Vaslui și Botoșani), în Basarabia și Bucovina.

Cel care caută să-și arate devotamentul față de noua profesie de credință este Grigore Fotino Constantinescu. Deși era mobilizat în armată, el „profită” de îngăduința ofițerilor români, chiar a tatălui său, și deschide în Iași o Casă de rugăciuni, pe strada Sărării, el intitulându-se „predicator evanghelist șef”.

Profitând de condițiile grele prin care trecea țara și „din cauza neglijenței misionare a unor preoți”, noua sectă se răspândește în Moldova, cu precădere pe văile râurilor Bahlui, Bârlad, Siret, Trotuș, Moldova și la periferiile orașelor Iași, Bacău, Roman, Bârlad...

c) Grigore Constantinescu a scos la Iași revista „Buna Vestire”, iar la București este editată revista „Viața și lumina” de către *Gheorghe Teodorescu*, colaborator al lui Grigore Constantinescu. Concepțiile lui sunt expuse în broșurile „Memoriu sau scurtă expunere a punctelor de doctrină a Comunității creștine” și „Memoriu sau scurtă expunere a doctrinei Creștinilor după Evanghelia”.

Tot în timpul primului război mondial, s-au pus bazele unei noi mișcări religioase denumită „Creștini după Scriptură”, datorită apostaziului preot Tudor Popescu, din Ploiești, influențat de secta pietistă.

D. ÎNCERCĂRI DE FUZIONARE A TUDORIȘTILOR CU CREȘTINIILE DUPĂ EVANGHELIE

De la început putem spune că acei „Creștini după Scriptură” sau tudoriști sunt singurii hibridi sectari care au apărut în România. Pentru a primi statut de funcționare, tudoriștii s-au alipit creștinilor după Evanghelia, ceea ce s-a întâmplat abia în 1952, tot la Ploiești. Dar mulți tudoriști și corniliști au activat în grupuri sau familii:

- creștinii după Scriptură;
- „intelectuali” tudoriști.

Cei care l-au atras și l-au împins în prăpastie pe preotul Tudor Popescu au fost: moșiereasa *Raluca Calimachi* și ipocritul monah *D. Cornilescu*, despre care vom vorbi mai târziu.

Dimitrie Cornilescu, cântăreț la biserica „Cuibul cu Barză” (Sfântul Ștefan) din București, unde era preot Tudor Popescu, este influențat de Raluca Calimachi și, pentru a nu fi încorporat în armată, intră pe neașteptate în monahism, stabilindu-se nu la Mănăstirea de metanie, ci la moșia prințesei Calimachi de la Stăncești – Botoșani.

Aici începe traducerea Bibliei în limba română (așa-zisa Biblie Britanică, care se află azi în circulație la neoprotestanți și sectari) și, reîntors la București, începe să-și introducă sistematic în predici și cateheze concepțiile sale. Renunță la cult, la practica Bisericii strămoșești, iar modul de lucru era după metoda protestantă: ședințe duminicale, serale, imne religioase, rugăciuni libere, tâlcuirii răzlețe. Este sesizată autoritatea bisericească. În aprilie 1924, preotul Tudor Popescu este caterisit. Excluz din Biserica Ortodoxă Română, Tudor Popescu, susținut material de Raluca Calimachi, cumpără o casă în strada Carol Davilla, casă de rugăciuni actuală (la nr. 48), a Cultului Creștin după Evanghelia, ramura 2 („Urmașii și Tudor”).

Dimitrie Cornilescu se retrage și pleacă din țară, iar conducătorul și sistematizatorul mișcării rămâne Tudor Popescu, care organizează cultul împrumutând practica și concepția sectantă.

După aproape 15 ani de activitate ilegală, în anul 1937, tudoriștii au dus tratative cu Creștinii după Evanghelia și au făcut „fuzionarea” cu ei. Prin aceasta, Creștinii după Scriptură s-au încadrat,

administrativ și cultic, în organizația „Creștinii după Evanghelia”, cu singura deosebire că ei (Creștinii după Scriptură) practică botezul copiilor și nu botezul adulților.

Asupra acestei deosebiri s-a căzut de acord să fie lăsată în încredințarea fiecărui credincios în parte și să nu constituie obiect de discuție și de fricțiune între credincioșii celor două mișcări, care actualmente se numesc „ramura 1” (Creștinii după Evanghelia) și „ramura 2” (Urmașii lui Tudor).

Fuziunea recomandată de Ministerul Cultelor și stabilită între cele „două asociații” creștine a fost aprobată și de organele în drept ale Statului, prin Legea nr. 883/1946, prin care s-a acordat și calitatea de „Cult” „Asociației Creștinilor după Evanghelia” din România, bucurându-se de deplină libertate de manifestare cultică și având aceleași drepturi și obligații ca toate celelalte culte din țara noastră. Această fuziune este menționată în anexa 1 a Statului Cultului Creștinilor după Evanghelia din România.

Pentru faptul că ramura „tudoristă” a avut ca promotor un preot și încă de elită, a păstrat și o linie a unei așa-zise tradiții interioare de zidire sufletească. Se caută a fi la un nivel ridicat, cei care nu au primit „botezul” lor nu pot nici măcar asista la Cina Domnului, păstrează o vie amintire lui Tudor Popescu și urmașilor. Nu admit muzica instrumentală în cult etc.

Ramura 1 – Creștinii după Evanghelia sunt receptivi la tot ce e nou: folosesc instrumente muzicale în cadrul cultului – pian, orgă, chitară; o interpretare cât mai liberă a versurilor biblice; botezul maturilor, femeia se poate ruga în adunare.

După fuzionare, se pare că adepții acestui cult s-au redresat, tudoriștii și-au dat seama de greșeală, n-au ieșit din cult, dar au rămas indiferenți și în grupuri.

Aria de răspândire a Cultului Creștin după Evanghelia, din ambele ramuri (după Scriptură – 2) și (după Evanghelia – 1), s-a limitat în părțile Capitalei și Ploiești.

În Banat, propaganda acestei credințe este legată de numerele lui *Andraș Gheorghe* și de influența maghiaro-iugoslavă.

E. SPECIFICUL CONCEPȚIEI „POCĂIȚILOR”

Din *mărturisirea de credință a Cultului Creștinilor după Evanghelia* se desprind și Concepțiile religioase specifice, privind botezul, cina, judecata, cerul, mileniul...

1. *Botezul* este unul, dar are trei fețe: a) Botezul *apei*, care nu mântuiește; este un simplu ritual; b) Botezul *Sfântului Duh*, care poate fi primit deodată sau după cel al apei; c) „Creștinii după Evanghelia” se socotesc sub „*Legea*” *harului*, cea a Noului Testament în contrast izbitor cu cea a Vechiului Testament, iar prin nașterea din nou, se socotesc „copiii lui Dumnezeu și trebuie să trăiască o viață nouă”. Folosesc în acest sens textele de la Rom. VI, 4; Efes. IV, 22-24.

De aceea, botezul este un simbol, accentul cade pe botezul cu Duhul. Botezul în cadrul Cultului Creștin după Evanghelia se administrează numai maturilor – latura 1, și în mod expres copiilor – ramura 2 (Tudor Popescu a acceptat botezul pruncilor din rațiuni practice). Botezul în „moartea” Domnului este starea cea mai înaltă de sfințenie la care poate ajunge un adept „pocăit”, un copil al Domnului.

2. *Cina Domnului sau Masa Domnului*, ca și botezul, constituie pentru acești credincioși doar două acte comemorative.

Cina (Masa Domnului) este un act „comemorativ” care amintește de ceea ce a instituit Domnului Iisus Hristos în noaptea în care a fost vândut. Conform relatărilor celor trei Evangheliști și ale Apostolului Pavel, spun „pocăiții”, rezultă că frângerea pâinii a fost instituită de Însuși Domnul Iisus Hristos. Știind mai înainte că cel rău va căuta și în această privință să strâmbe căile drepte ale lui Dumnezeu, Domnul Iisus – înviat „comunică direct” Apostolul Pavel felul îndeplinirii acestui act de cult, precum și rostul său.

Din textele care descriu instituirea Mesei Domnului se accentuează versetul: „Să faceți lucrul acesta spre pomenirea Mea”, ca să justifice ideea de comemorare, sau: „Pentru că de câte ori mâncați această pâine și beți acest pahar, moartea Domnului vestiți până la venirea lui” (I Cor, XI, 11-26).

Celor care participă la frângerea pâinii, „copiii lui Dumnezeu”, li se cere credință în Domnul Iisus Hristos și o viață curată. La frângerea pâinii, Domnul însuși este de față și în jurul lui se adună cei „mântuiți”, într-o legătură sfântă de dragoste frățescă, putând astfel să privească înapoi la noaptea aceea a Domnului lor, și înainte spre ziua slavei lui, spre dimineața fără nori: „Când va veni El ca să fie proslăvit în Sfinții Săi, și privind cu uimire de către toți cei care vor fi crezut” (II Tes. 1, 10).

a) *Aspectele speciale ale frângerii pâinii.* Frângerea pâinii este: 1) O împlinire a voii lui Dumnezeu; 2) O dorință a Domnului; 3) O poruncă; 4) Aducerea aminte; 5) O vestire (mărturisire); 5) O vestire (mărturisire); 6) Un prilej de cercetare; 7) Un mare prilej de mulțumire...

„Masa Domnului”, adică strângerea fraților laolaltă, este *Masa aducerii aminte*, în jurul persoanei Domnului Iisus Hristos (conform Matei XVIII, 20...), unde se strâng „doi sau trei...sunt și Eu în mijlocul lor...”, arătând: 1. „Părtașia cu El și a Lui cu ei” „și părtașania noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său” (I Ioan I, 3); 2. Părtașia, *legătura frățescă*: „În această masă de aducere aminte, credincioșii mărturisesc, dovedesc vizibil, își exteriorizează legătura (părtașania) dintre ei”.

„Pâinea și vinul sunt singurele alimente din care se compune Masa Domnului”. 1. Pâinea simbolizează Trupul Domnului Iisus (cf. I Cor. XI, 10-17). „Având în vedere că este o pâine, noi, care suntem mulți, suntem un trup; căci toți luăm parte din aceeași pâine”; 2. Pâinea simbolizează (vorbește) despre unitatea „Bisericii”; și 3. Pâinea le vorbește despre schimbarea (transformarea) lor, căci Duhul Sfânt locuiește în „Biserică”, dar și în fiecare credincios (I Cor. VI, 19): „...trupul nostru este Trupul Duhului Sfânt...”; credincioșii au devenit făpturi noi (II Cor. V, 15), iar Hristos „ne-a mântuit... prin spălarea nașterii din nou și prin înnoire făcută de Sfântul Duh” (Tit III, 3-5).

- *Vinul*, al doilea aliment rânduind de Domnul Iisus, simbolizează: a) sângele lui vărsat pentru noi; b) sângele nostru legământ...

3. *Mileniul*, sau domnia de o mie de ani. – Mileniul, după Creștinii după Evanghelie, va fi precedat de „*întoarcerea în mare*” sau a doua venire a Domnului. Cultul Creștinilor după Evanghelie învață că cele două veniri ale Domnului cuprind fiecare câte două etape: „una tainică și una publică”.

a) *Etapa tainică*: când va veni să-și răpească Biserica nu va atinge pământul, ci numai Biserica îl va vedea (I Tes. IV, 4-17);

b) *Etapa publică*: va fi după 7 ani de la răpire, va veni cu slavă și cu putere pe norii cerului (Matei XXIV, 30; Marcu XIII, 26; XIV, 62). Satana va fi legat 1000 de ani, iar Domnul Iisus va întemeia pe pământ împărăția păcii – Mileniul (Apoc. XX, 2-3; Isaia XI, 6-10). Ei știu că „revenirea în slavă” a Domnului Iisus va fi după „răpirea” Bisericii; să ne purtăm în așa fel ca să ajungem cu orice chip clipa răpirii. *Când în cer se va săvârși nunta Mirelui, iar pe pământ marea strămoare*, atunci Hristos va veni cu Biserica, să domnească o mie de ani pe pământ”.

c) *Mileniul* este Domnia lui Iisus pe pământ, acea domnie anunțată cu mult înainte de profeții Vechiului Testament. Mileniul este împlinirea făgăduințelor făcute lui Avraam și David, făgăduințe pe care Însuși Domnul Iisus Hristos le-a arătat în diferite pilde.

- „*Caracteristicile mileniului*: 1) *Pacea* deplină și armonia între oameni (Isaia LXV, 20-24); 2) *Dreptatea* va domni pe pământ, răul va fi înlăturat îndată după dreptate (Ieremia XXIII, 5-6; Isaia LXVI, 24); 3) *Timp de propășire* pentru Israel (Zah. XIV, 16; Isaia XI, 9).

- *Observații generale*: a) Mileniul menționat o singură dată nu e amintit de Iisus sau de către Apostoli; b) Mileniul va fi după „răpirea” Bisericii, ce nu a avut loc încă; c) Mențiunea Mileniului

– singura – este într-o carte figurativă; d) Explicația Apostolului Petru – foarte importantă: „Dumnezeu la timpul potrivit își va îndeplini promisiunea făcută” (II Petru III, 9; II Petru III, 4 ori II Petru III, 1-12)

- *Mileniul*, ce imagine minunată aduce acest cuvânt în duhul nostru! *Epocă de aur* pentru noi „ca răsăritul soarelui în dimineața fără nori” (II Samuel XXIII, 4). Judecățile divine și venirea în slavă a Domnului Iisus Hristos vor avea drept rezultate distrugerea vrăjmașilor declarați, a lui satan și a îngerilor lui (Matei XXV, 24-41). Atunci va avea loc judecata neamurilor pe pământ, când Fiul Omului va sta pe tronul său de slavă, însoțit de toți îngerii (Matei XXV, 31), iar *Gog și Magog* vor fi nimiciri complet... După aceea, pacea va domni pe pământ. Cei neprihăniți vor fi înviați și cei ce au suferit din pricina mărturiei Domnului Iisus Hristos vor fi cu El.

- *Din Apocalipsă* (XX, 4), Creștinii după Evanghelie deosebesc trei categorii: 1) Și am văzut niște scaune de domnie; și celor care au șezut pe ele li s-a dat judecata; 2) „Și am văzut *sufletele celor ce li se tăiaseră capul* din pricina mărturiei lui Iisus și din pricina Cuvântului lui Dumnezeu”; 3) „Și acelor ce nu se închinaseră fiarei și icoanei și nu primiseră semnul ei pe mână și pe frunte. Ei au înviat și au împărțit cu Hristos o mie de ani”...

Satana va fi legat și nu va mai putea să înșele oamenii, păcatul nu va fi distrus din inima oamenilor. Epoca actuală a Bisericii va fi încheiată. Biserica va fi dat naștere unui popor de biruitori asupra păcatului, a lui satan și a morții. Durata împărăției de o mie de ani va fi „așa cum e scris”; Transformarea spiritual-moral-fizică – „Natura va fi izbăvită din robia stricăciunii” (Rom. VIII, 21-22), iar legile, obiceiurile, faptele morale, viața de familie...- totul va fi schimbat și curățit”.

5. *Eshatologia*. A) *Există patru judecăți*: a celor credincioși făcută din cer, cu mult înainte de judecata cea mare a păcătoșilor; a celor în viață la venirea a doua a Domnului, când va începe mileniul și când se vor despărți oile de capre; a păcătoșilor, la sfârșitul mileniului; a îngerilor răi b)există *trei ceruri*: cerul întâi (atmosfera cu norii și zarea albastră); cerul al doilea – al stelelor din jurul pământului; cerul al treilea – sau raiul lui Dumnezeu în care sălășluiesc îngerii și sufletele dreptilor și care este locul de odihnă și așteptare. La judecata din urmă, cerurile I și al II-lea vor arde și tot pământul va fi mistuit prin foc. Numai cerul al III-lea va rămâne și care va fi pentru „creștinii adevărați, cei după Evanghelie” c)la venirea a doua se va face *convertirea iudeilor* cu atâta putere, încât va fi „o adevărată înviere din morți”.

PRINCIPII „PEDAGOGICE” ALE CULTULUI

1. *Educația copiilor* lui Dumnezeu. – Educația creștinească a copiilor credincioși, conform bunelor moravuri, cât și a principiilor arătate de Scriptură, este o obligație față de Dumnezeu. Această lucrare este bazată pe textele clasice de îndemnuri la învățătură, din Scriptură (Deut. IV, 9; VI, 5-7; Efes, V, 1- 4; și din art. „din Statul Culturii”). Această educație se face în adunare.

Educația „copiilor”, adică a tinerilor și a celor maturi care s-a hotărât din proprie inițiativă să fie membri ai cultului, se face în adunare și ea constă din însușirea învățăturilor biblice necesare, spre exemplu I Ioan II, 14; „V-am scris tinerilor...”

2. *Intrarea în comunitate* se face după catehizare, după ce o persoană, indiferent de sex, a ascultat Evanghelia și a crezut-o, „a primit” pe Domnul Iisus ca Mântuitorul personal și s-a hotărât sa-L urmeze. Când „credincioșii” s-au convins din Biblie despre nevoia și necesitatea botezului în apă (botezul credinței) – aduc la cunoștință bătrânilor adunării dorința lor, iar aceștia, după ce s-au convins că viața celui care solicită botezul corespunde cu normele de viață ale Evangheliei, îi acordă botezul.

3. *Sărbările religioase și zilele de ceremonii* a) *Duminica*, ziua întâi a săptămânii, când are loc Cina Domnului. Adunarea propriu-zisă, cea de Duminică, cea de Duminică dimineața, începe în jurul orei 9,00 cu o rugăciune a unui om mai vârstnic (numit și presbier) – rugăciune rostită „după cum

ii dă duhul”, apoi diverse lecturi publice unde se vorbește că Iisus a participat la Frângerea pâinii (Luca XXII, 15-20), ori de practica primară a frângerii pâinii (Fapte II, 46): „Toți împreună erau nelipsiți de la Templu în fiecare zi, frângeau pâinea acasă și luau hrana cu bucurie și curăție de inimă”. Urmează cuvânt de pregătire pentru „Cină”.

Cina Domnului se încheie cu o rugăciune, apoi se trece la ora de evanghelizare, cu lecturi biblice comentate. Adunarea de Duminică dimineața se încheie cu o oră de rugăciune și de cântare așa-zis duhovnicească, centrul atenției căzând asupra tineretului și pentru întoarcerea rudelor apropiate, cunoscuți, prieteni, „la dreapta credință”.

Adunarea de Duminică după-amiază urmează cam aceleași reguli: evanghelizare, rugă, cântări și din atenția sporită asupra copiilor și tineretului...

b) *Sărbători principale* (mai mult de influență tudoristă): *Botezul Domnului* (6 ianuarie); *Bunavestire* (25 martie); *Paștele* (Ziua I-a și a II-a); *Înălțarea Domnului* (la 40 de zile după Paști); *Rusaliele* (Coborârea Duhului Sfânt, întemeierea Bisericii); *Sf. Ap. Petru și Pavel* (29 iunie); *Sf. Proroc Ilie* (20 iulie); *Schimbarea la Față* (6 august); *Mihai și Gavril* (8 noiembrie); *Nașterea Domnului* (25 și 26 decembrie).

c) *Alte zile de adunări*: În prima săptămână a anului se țin adunări de rugăciune în fiecare seară, iar în săptămâna dinaintea Paștilor (Săptămâna Patimilor) se țin adunări de rugăciune și de citire din Evanghelie despre patimile Domnului, în fiecare seară. De asemenea, adepții Cultului Creștin după Evanghelie se întrunesc în adunări de rugăciune și de „zidire sufletească”: miercuri și joi seara, sau la diverse ocazii: vizite ale „fraților” din țară sau în mod special pentru cele primite de la „frații” din afară (vestul Europei, Asia). Aceste sărbători sunt doar niște subterfugii folosite pentru a masca „buna” lor intenție; au fost preluate din Biserica strămoșească română cu scopul de a induce în eroare organele de ordine ale statului. În cadrul acestor adunări ale lor, își strecoară veninul împotriva ortodoxiei în tot felul de interpretări și exegeze biblice.

4. Îndatoririle credincioșilor după Evanghelie față de Cult:

a) Din punct de vedere *spiritual*: 1. Să frecventeze adunările de cult; 2. să trăiască viață duhovnicească, sfântă, exemplară, conform învățăturilor Bibliei; 3. să aibă o comportare bună față de toți oamenii, să fie cetățeni loiali, harnici, patrioți, muncitori de nădejde; 4. să studieze Biblia și să trăiască o viață permanentă de rugăciune aceasta neîmpiedicându-i de la alte studii sau îndeletniciri necesare; 5. să-și crească copiii în temere de Dumnezeu, conform învățăturilor biblice; 6. să con-lucreze în armonie în adunări.

b) Din punct de vedere „*misionar*” 1. fiecare soț are obligația să atragă și pe celălalt, prin orice mijloace, la aceeași credință; 2. familia să facă presiuni de tot felul împotriva celor care nu le împărtășesc sentimentele religioase, fie ortodox, fie liber cugetător; 3. cei nesiguri în credință, care un mai vor să vină la adunare și care nu ascultă de „vestitorii Evangheliei”, sunt urmăriți de membri cu tot dinadinsul, pentru întoarcerea lor.

c) Din punct de vedere *material*. După cum se specifică în Statutul Cultului Creștin după Evanghelie, la ei în se practică „darea” (zeciuiala, ca-n Vechiul Testament), ci doar *donăția „benevolă”*. Aderenții lor trebuie să contribuie după posibilități, fiecare, din avutul său. Aceste fonduri strânse folosesc pentru întreținerea locașului de cult, pentru ajutorarea bătrânilor (celor lipsiți de mijloace.

Primesc gratuit, prin Societățile biblice și de Ia Uniunile Evanghelice cu care mențin legături, *biblii și cărți religioase* pe care le răspândesc tot gratuit pentru a face adepți.

Adepții cultului sunt îndatorați de a răspunde Ia muncile de folos obștesc atunci când sunt solicitați.

D. ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA CULTULUI

Pentru a explica și mai bine organizarea, funcționarea legală, drepturile și îndatoririle membrilor Cultului Creștinilor după Evanghelie, vom reproduce, aici, câteva puncte din organizarea Cultului în Uniune și Delegație

1. Adunarea locală (comunitatea) se compune din membrii aceleiași localități (oraș, comună) sau din membrii mai multor localități învecinate (art. 1). Adunarea locală are cel puțin 20 membrii majori, se poate întruni dimpreună cu alte adunări locale, spre a avea împreună minim de membri și pentru a putea căpăta personalitate juridică.

Grupurile de adepți sub numărul de 20 de membrii se pot aduna și funcționa doar pe baza unei autorizații, anume eliberată de Uniune, cu avizul autorităților (art. 1, lit. c).

O dată pe an, delegațiile Adunărilor locale se adună la o Conferință religioasă. Fiecare comunitate (adunare locală) este condusă de doi-cinci frați bătrâni (prezbiteri), adică acei credincioși „înțorși” la Dumnezeu de mai mult timp... și sunt bine întemeiați în învățăturile Evangheliei (lit. j). Frații bătrâni ai unei Adunări locale sunt și reprezentanții legali ai ei în fața oricărei autorități. Ei sunt chemați a se îndeletnici cu învățătura și păstoria acelei Adunări locale.

2. *Uniunea și Delegația* formează Comunitățile (Adunările locale) Cultului Creștinilor după Evanghelie din întreaga țară. Uniunea are ca for suprem Conferința generală pe țară. Comitetul Uniunii Creștine după Evanghelie, precum și șeful cultului au sediul în București (str. 7 Noiembrie nr. 60 A – Colentina, sect. 2). Cealaltă ramură „tudoristă” își are sediul în str. Carol Davilla, nr. 48, sect. 6, București.

3. *Mijloace pentru „misiune”*: Ca orice instituție, cultul are o revistă oficială: Călea credinței, editată de Cultul Creștinilor după Evanghelie.

a) *Cărți de doctrină*: „Despre Duhul Sfânt” – București, 1976, 116 p., lucrare ce s-a născut din dorința de a ajuta pe credincioși să participe, să priceapă unele lucruri în legătură cu persoana și lucrarea Duhului Sfânt; „Leccióni biblice” este editată tot de un colectiv de redacție, apărută în București, 1977, 365 p.; „Comentarii la Evanghelia lui Matei”, vol. I și II, București, 1980, urmează acelorași reguli exegetice neoprostante. Toate aceste trei lucrări sunt de fapt un grup de articole apărute în revista „Creștinul” (Despre Duhul Sfânt; „Leccióni biblice” este a alcătuire masivă a Lecciónilor biblice inspirate după lucrări ale altor culte (de ex., cea a lui Bunaciu – baptist).

b) *Relații cu străinătatea*. Cultul Creștin după Evanghelie întreține relații cu Mișcările Evanghelice de peste 60 de ani. Aceste relații pentru început nu au caracter organizat. Astfel, s-a ținut legătura cu așa-ziii „credincioși din Elveția” și cu Adunările libere din Apus. Cultul Creștinilor după Evanghelie a păstrat legătura cu Casa de Misiune – Școala biblică.

În ultimii ani se cunosc vizitele reciproce între creștinii după Evanghelie din România și cu Biserica Frățescă de la Bratska-Cirkve (Cehoslovacia), ramură a „Fraților Boemi”. Cu credincioșii din Ungaria păstrează legătura prin Adunări Frățești - sediul e la Budapesta. În ultimi 25 de ani, Cultul Evanghelic a întreținut relații cu „Casa Bruder gemeinden”, atât din Germania, cât și alte țări, și îndeosebi atât din Germania, cât și din alte țări, și îndeosebi cu Școala biblică, cum am menționat, *Wiedenes*.

În ultima vreme, s-a observat, în adunările „neprihăniților”, o deschidere interconfesională și intercultură⁸⁸. Alături de bapțiști și perticostali, Cultul Creștinilor după Evanghelie face parte, după 1990, din „Alianța” Evanghelică din România. La Recensământul din 1991 s-a constatat un procent de abia 0,2% adepți.

⁸⁸ Mulțumim mai întâi ing. Victor Dumitrescu, fostul Șef al cultului, pentru toate înlesnirile în vederea cunoașterii la sursă a istoricului și concepțiilor Creștinilor după Evanghelie din România a activității legale și mai ales a prozelitismului intensiv.

Cultul Creștin după Evanghelie împărtășește azi în întregime concepția profesorului *Erich Sauer*, doctrinarul Școlii Biblice Wiedenest și al Adunărilor grupate în jurul casei de Misiune. Dintre operele lui Erich Sauer se găsește la sediul Uniunii: a) *Trimful Crucificatului*; Brockaus Verlag, colecția „Glauber und denken” – Crediință și gândire; b) *Planul de mântuire a lumii în Vechiul Testament*; c) *Dumnezeu, omenire și veșnicie*. Aceste cărți au apărut la Wuppertal (Germania), între anii 1975-1980. După 1980, în Editura „Stephanus” s-au tipărit nenumărate cărți, broșuri, foi, etc.

Deși Cultul Creștinilor după Evanghelie (cele două variante; 1. de nuanță pietistă original din Elveția, în frunte cu un prim delegat; 2. de nuanță tudoristă sau „după Evanghelie”, în frunte cu al doilea delegat) nu are dizidențe, totuși, o seamă de „pocăiți” sectari își aduc existența și la umbra acestui cult.

După 1989, adepții celor două delegații s-ari împărțit și s-au despărțit, tudoriștii dorind statut propriu de finanțare. De asemenea, s-au schimbat conducerea și concepția pietiștilor: au reînnoit conducerea, s-au intensificat relațiile cu străinătatea; au invitat „evangelizatori” străini de pretutindeni; activează prin întreprinderi și școli; și-au refăcut și reclădit o seamă de case neglijate sau părăsite; sunt angajați în prozelitismul lor și unii scriitori și politicieni postrevoluționari. Din lipsă de legi și control, din neglijență pastorală a slujitorilor ortodocși, activitatea pastorilor „evangelici” și prozelitismul intensiv al bătrânilor se manifestă în toată țara, mai ales în mediul rural, tinde se instalează, încet, dar sigur, nesiguranța spirituală și amenințarea cu sărăcia, cu lipsa pâinii...

Alte secte raționaliste

Pe lângă cele 4, așa zisele culte neoprotestante care funcționează în România admise prin Decretul 1203 din 14 noiembrie 1950 în țara noastră mai sunt și așa zisele culte raționaliste interzise de legea statului. Doctrina lor nu corespunde țelului înalt propus de poporul nostru, având o atitudine ostilă față de stat și o activitate subversivă.

Advențiștii reformiști

Originea acestei formațiuni sectare este tot America.

După moartea Elenei White o proorociță din grupa ei, Margareta Rowen -originară din California - susținea ca într-o noapte din anul 1915 i s-a arătat Mântuitorul în vis. În urma acestei arătări Margareta Rowen susținea ca Iisus i-a spus să schimbe adventismul arătându-i cum să trăiască omenirea, înainte de a doua venire a lui Iisus.

Ea spunea ca adventismul trebuie supus unei schimbări radicale pentru a fi într-adevăr religia plăcută lui Dumnezeu și pentru a garanta adepților săi primatul mântuirii. Aceste puncte de vedere sunt expuse de către Margareta Rowen în fața advențiștilor de ziua a VII-a afirmat ca Iisus i-a dat baza de plecare spre o noua reforma a advențiștilor. Astfel ia naștere adventismul reformist.

Din America advențiștii reformați ajung în Germania, stabilindu-și sediul la Hamburg, iar de aici ajung în Elveția, Ungaria apoi în România. În România, această sectă este adusă în timpul războiului mondial de către un neamț pe nume Kramer. Fiind un cult anarhic nu a prea avut succes, la început fiind respins de către toate statele civilizate, dar au apărut dizidenții. Ei își duc existența în umbra cultului adventist de ziua a VII-a care are datoria sa fie atent la apariția unor asemenea indivizi.

Primii adepți ai advențiștilor reformiști sunt în județul Brăila și București, victimele fiind 2 străini. Din Țara Românească ei se extind în Moldova și Transilvania unde deja se întinsese plaga aducătoare de venin a sectelor.

Avem acum advențiști reformiști în județele Mureș, Cluj, Făgăraș, Brașov și altele.

Ei își vor stabili centre de propagare la Bistrița, Beclean, Jibou, Cluj, Baia Mare. Propaganda lor s-a făcut și se face pe ascuns. Pot fi ușor identificați prin foile de “doctrina” ce la plasează în “Păzitorul adevărului” și “Solul misionar”. Fiind o secta ostilă statului este interzisă. Iată pe scurt la ce se referă aceasta expunere de credința a mișcării de reformă:

- nu există iad nici suflet nemuritor;

- serbarea sâmbetei este obligatorie;

- nu admit serviciul militar;

- nu admit jurământul de credința fata de autorități;

- obligativitatea Vechiului Testament;

- mileniul este principiul advențiștilor reformiști;

- interziceau consumarea de carne;

- nu admit radioul, televizorul, cinematograful și nici o cucerire a științei, afirmând că toate sunt de la Antihrist.

Fiind interziși de stat în baza unui decret de lege se refugiază așa cum am mai spus în “spatele” advențiștilor de ziua a VII-a funcționând sub autorizație de: advențiști de ziua a VII-a, dar în fond păstrându-și vechea lor doctrină.

Organele de supraveghere a statului au în vedere faptele acestor sectari, aplicând prescripțiile legii, dar totuși advențiștii reformiști mai persistă încă în învățătura lor.

Actualmente funcționează formațiuni sectare advențiste în Tecuci, București, Deva, Brașov, Râmnicu – Sărat, Baia-Mare, Cluj, etc. Numărul lor este mai redus față de al celorlalte secte, iar adepții câștigă foarte puțin păstrându-și aderența la sectă doar fii celor care au fost și sunt încă advențiști reformiști.

Mișcarea reformistă nu poate fi considerată o grupare, pentru că ei au o doctrină aparte și sunt constituiți într-o sectă bine definită. Confuzia se naște atunci când aceleași “scrieri profetice” ale Elenei White sunt traduse în limba română de advențiștii de ziua a VII-a și folosite și de către reformiști.

Mulți dintre ei revin la Biserica Ortodoxă sau trec la celelalte culte neoprotestante.

NAZARINENII (P. I. David)

Adepții acestei secte sunt un ordin, un grup dubios cu pretenția că îl urmează pe Iisus Nazarineanul, atât în cuvânt cât și în faptă, nu pe Iisus din Nazaret, Hristos Mântuitorul ci pe cel crescut fără păcat care a predicat nevoițele în pustia Iordanului, așa cum pocăiții sau nazireii trăiesc în pustia acestei lumi. Li se spune “pocăiți” pentru pretenția lor de a pune la baza oricărei acțiuni nevinovăția, copilăria în Domnul, trăirea în frățietate, o comunitate a celor nazirei. Regulile acestei “pocăințe”, exemplu în neprihănire, le dau frații și surorile.

Promotorul acestei secte Ioan Iacob Wirz, care se naște într-o familie cu condiții de trai modeste. În casa părintească primește primele cunoștințe despre cuvântul lui Dumnezeu și primele îndrumări de învățătură. În decursul tinereții, Wirz practica mai multe meserii, dar nu se decide pentru nici una. În 1850 pretindea ca a primit o scrisoare de la Sfântul Apostol Ioan în care Sfântul Apostol îi spunea că evangheliștii Noului Testament Matei și Marcu nu au fost compleți în relatarea faptelor lui Iisus și deci Wirz ar fi cel căruia îi revenea “sfânta” misiune de a completa pe evangheliștii Noului Testament. Luându-și în serios aceasta “descoperire” Wirz spunea că înainte cu 10 zile de Cincizecime Domnul Iisus și-a luat rămas bun de la Apostoli s-a retras în locuri ascunse de lângă lacul Ghenizaret, s-a dezbrăcat de trup și numai după aceea s-a urcat la cer. Tot acum începe să întemeieze primele învățături de care se vor folosi ulterior Nazarinienii.

Întă pe scurt această învățătură a lui Wirz:

Împărăția lui Dumnezeu pe pământ are 3 epoci:

- epoca Tatălui până la Iisus;
- epoca de glorie a lui Iisus până la 1826;
- epoca Duhului sau epoca “noii Biserici”.

Dumnezeu a coborât duhul preoțesc al lui Melhisedec asupra lui Wirz ca să întemeieze o Biserică nouă neprihănită, deosebită de celelalte care sunt păcătoase. Cel care organizează aceasta sectă putând fi socotit părintele Nazarinienilor este Samuel Frolich.

Samuel Frolich s-a născut în Elveția în 1803 din părinți calvini, face primele studii în localitatea natală, iar apoi studiază teologia calvină la Basel. După terminarea studiilor este repartizat ca pastor calvin într-o comunitate din Basel.

Biografii lui Frolich susțin ca nu era un pastor calvin moral, dar era un teolog desăvârșit și un foarte bun predicator. Încă din studenție strecoară în predicile sale idei baptiste, fără să-și dea seama același lucru îl va face și în pastorație alunecând încet dar sigur spre doctrina baptistă. Este descoperit în anul 1832 și depus. Acum el trece pe față la bapțiști, întemeind prima comunitate de pocăiți din localitatea Leutwyl cu 38 de membrii, sintetizând aici învățătura lui Wirz și formând acum adevărata doctrina a Nazarinienilor.

Noua doctrina seamănă în cea mai mare parte cu cea a bapțiștilor dar totuși cu câteva schimbări esențiale pe care celelalte secte apărute nu le aveau. Întă învățătura acestor pocăiți sintetizată și formulată de Frolich:

- adepți ai mileniului
- nu admit jurământul
- orice om care vrea să se mântuiască trebuie să se pocăiască, să se boteze din nou și să facă parte din noua grupare înființată de Frolich;
- biserica adevărata este cea separată de stat, altfel ea ar fi concubina statului iar preoții slugi ale diavolului;
- abținerea de la orice distracție: dans, muzica, teatru, cinematograful, etc.
- nu folosesc armele;
- jurământul nu este admis pentru că poate fi îndestulătoare făgăduință fără jurământ;
- cine este exclus din comunitate nu mai poate fi primit;
- instituțiile publice sunt organele lui Antihrist;
- în serviciile religioase locul prim îl are predica și imnurile religioase;
- admit două categorii de credincioși:
 - a) prietenii-adică cei care vor fi primiți în comunitate;
 - b) frații și surorile-adică cei care fac parte din comunitate;
- imposibilitatea de a păcătui după Botez;
- admit Sfânta Împărtășanie ca formă de taină care aduce aminte de patimi în moartea Domnului;
- căsătoria este instituită de Dumnezeu dar nu este binecuvântată;

- în general sunt adepții celibatului;

- resping tainele, preoția urând pe toți cei care slujesc Domnului sub numele de preoți;

Fiind foarte riguroși și mari pietiști prind repede teren în Elveția. De aici trec în Ungaria și apoi în România. În țara noastră nazarenismul își face apariția în secolul XX, mai precis în anul 1910 în județele Arad, Bihor, Caraș-Severin. Revista lor de propagandă care apare în România se numește “Harfa noastră a Sionului”.

În 1920 înaintează Ministerului Cultelor o mărturisire de credință care însă nu este aprobată. În anul 1950 are loc o altă încercare de aprobare a cultului, dar și de data aceasta fără nici un rezultat. Văzând că nu primesc aprobare de funcționare se aliază cu bapțiștii și penticostalii socotindu-se frați și vor funcționa în baza unor autorizații baptiste sau penticostale. După anul 1950 ei câștigă adepți în județele: Sibiu, Brașov, Ialomița, Botoșani și Maramureș, unde se păstrează și astăzi.

Fiind în contradicție cu legile statului, Nazarinienii sunt urmăriți de organele de stat dar ei susțin că sunt persecutați precum creștinii primelor veacuri.

Rigorismul lor înaintat, abținerea de la tot ceea ce lumea a creat îi duce la săvârșirea de multe acte inumane, oprindu-ți copii de la școală, nesatisfacerea serviciului militar, nesupunerea față de legile statului, etc.

La noi în țară ei funcționează sub forma unor grupări de nazarinieni în nordul țării mai precis în județele Maramureș și Sălaj.

Pocăiții sub orice masca religioasă sau culturală s-ar ascunde pot fi ușor descoperiți după poziția lor împotriva Bisericii, statului și culturii. Ei prezintă un pericol social prin stoparea aptitudinilor la copii și frânarea dezvoltării intelectuale la tineret.

Propaganda lor este fără efect acolo unde preotul pe lângă misiune este și un factor pozitiv pentru încurajarea culturii și indemnul părinților să trimită copii la școlile de toate categoriile pe care statul le pune la dispoziția tuturor fără nici o discriminare.

De asemenea și cultele neoprotestante au datoria și obligația să demaște organizațiile dizidente și să acționeze pentru combaterea fenomenelor morbide care se pot ascunde uneori la umbra recunoașterii, funcționării și organizării legale a comunităților acestora.

STUDENȚII ÎN BIBLIE (P. I. David)

(Martorii lui Iehova, Mileniștii, Ruseliștii)

Secta *studenților în Biblie* își are originea în America și este înființată de Charles Russel (1852 – 1919). El s-a născut la 16 februarie 1852 în Pittsburg, statul Pennsylvania din S.U.A. de Nord. Părinții săi erau de origine scoțiană iar de profesie neguțatori și de confesiune presbiterieni înclinați spre pietism.

La 16 ani adera la mișcarea “Congraționalistă” din orașul Pittsburg în calitate de “copil sfânt”. Tot acum practica și negustoria în casa părinților săi.

În toata viața sa, Russel nu a avut o pregătire teologică adevărata sau cel puțin medie, tot ceea ce va face el pe plan religios va fi considerat de adepții lui ca un dar al lui Dumnezeu, dat numai lui Russel.

Trăind în libertinaj, părinții săi fiind destul de bogați, neputând suporta rigorile advente l-a atras concepția inexistenței iadului, precum și libertatea trăirii fără sens și “doctrina” împărăției de 1000 de ani. Ajuns până la locurile sfinte, a studiat toponimia Ierusalimului în vederea fixării locului și “armerii” luptei îngerului cu satan, pentru ca acesta din urmă să fie legat în vederea mileniului (Armageddonul) celor aleși.

Mulți adepți și creduli au părăsit secta în America, dar în celelalte continente ideea războinică a Armagedonului a înfierbântat sute de mii de suflete și așa răvășite după război.

Iehoviști susțin că după Războiul universal din Armagedon (Har Maghedon = Muntele de la Megida) în apropierea celebrului Ierihon – descoperit în zilele noastre, care va avea loc în Israel în valea dintre Megida și ruinele vechiului oraș Mesgidda va urma o pace de 1000 de ani. Acest război va fi ultimul și-i vor supraviețui numai iehoviștii. La marea conflagrație vor participa toate națiunile, cu toate forțele lor întinse, iar Mesgidda va fi cel mai important punct strategic. Orașul Mesgidda constituie un dublu simbol: lupta dusă în scopul înfrângerii dușmanului, glorioasa victorie și pacea care va urma după aceea.

În înțeles laic va rămâne un simplu redactor și un cercetător în Biblie, dar pentru zelul cu care a lucrat timp de 42 de ani și după succesul avut, el va rămâne unul dintre cei mai mari întemeietori de secte.

La vârsta de 17 ani face pentru prima dată cunoștință cu adventiștii care îi întăresc credința în inspirația divină. Acest fapt va trezi în Russel și un mai mare interes pentru profețiile Vechiului Testament și Noului Testament cât și pentru problemele eshatologice. În acest scop în 1867 Russel înființează un *cerc pentru cercetarea Bibliei* care îl va duce la stabilirea punctelor principale ale doctrinei ruseliste sau mileniste.

Vom prezenta mai jos învățătura ruselistică de la început și până astăzi pentru că și astăzi studenții în Biblie nu s-au îndepărtat cu nimic de ceea ce a lăsat Russel.

- cunoașterea exactă a venirii a doua, despre care milenii spun că numai ei sunt cei care cunosc această dată.

- împărăția lui Hristos pe pământ de o mie de ani pentru cei drepti

- nu există suflet nemuritor. Omul nu are suflet ci este suflet, adică ființă vie, sufletul nefiind altceva decât viața, deci nu există nemurire.

- învierea este un dar deosebit al lui Dumnezeu dat numai celor aleși.

- nu există iad și chinuri veșnice. Păcătoșii la înviere vor fi nimiciți, iar învierea va fi o restabilire a lucrurilor așa cum le-a făcut Dumnezeu la început.

- Sfântul Duh nu este o persoană a Dumnezeirii ci numai o energie a Tatălui, deci nu există Sfânta Treime.

- Iisus Hristos este o creatură a lui Dumnezeu. Pe pământ El este numai om, iar pe cruce a murit tot ca om pentru totdeauna.

- nu există nici o sărbătoare.

În anul 1889 Russel se căsătorește cu fosta lui elevă Maria Francesca iar în 1902 cei doi soți cad de acord asupra divorțului, instanța pronunțând divorțul. În anul 1874 Russel publică ”scopul și modul venirii a doua a Domnului nostru” iar în 1876 câștigă de partea sa pe redactorul revistei adventiste ”Vestitorul dimineții” care va deveni un organ de propagandă milenistă sub Barbour și Russel.

Dar între cei doi se ivesc neînțelegeri de ordin doctrinal, Russel se retrage de la publicația lui Barbour și înființează în anul 1879 revista ”Turnul de veghe” și ”Vestitorul prezenței lui Hristos”. Aceste două reviste vor deveni revistele de propagandă milenistă în America și în întreaga lume europeană.

Pentru desfacerea publicațiilor sale în America și străinătate, Russel înființează în 1881 Societatea de Biblie ”tractate” Turnul de veghe iar în 1909 adaugă acestei societăți asociația Catedrei Poporului. Șarpele îmbogățirii iehoviste crește, se ivesc noi coarne ale fiarei, profeții se înmulțesc și prorocii iehoviști împânzesc lumea.

În anul 1913 Russel înființează Asociația Internațională a Studenților în Biblie Serioși, scriere care în prima traducere românească se va numi Societatea Studenților în Biblie. Secta lor își

stabilește cartierul general și centrul de propagandă la Brooklyn de unde Ruseel va organiza întreaga propagandă a sectei pentru întreaga lume europeană unde își găsisse deja adepți.

Pentru a-și desăvârși opera de propagandă, Russel înființează o adevărată armată de predicatori ambulanți care vor face cunoscută lumii întregi noua învățătură pierzătoare. Acești predicatori pe care Russel îi constituie în ”Întreprinderi religioase” care i-au adus un mare venit material permitându-i să trăiască în lux și desfătare ceea ce nu corespondea cu misiunea pe care Russel susținea că o are de împlinit în fața lui Dumnezeu.

La moarte sa în 1916 lăsa toată averea Organizației pe care o înființează. În România ruseliștii pătrund sporadic putând să se organizeze într-o comunitate abia prin 1920 prin strădaniile unui ardelean Ioan B. Sima. La începutul activității sale Sima nu a obținut rezultatele scontate deoarece statul român interzisesse propaganda acestei secte. După acest eșec Sima încearcă să organizeze secta în baza unor asociațiuni comerciale înființate la Cluj. Acum Sima înființează la Cluj o editură numită ”Viața”, în mijlocul anului 1927.

Dându-și seama că a fost înșelat și că ruseliștii tind spre anarhism, Sima părăsește secta demascând toate neînțelegerile din interiorul sectei. Încercările americanilor de a-l readuce pe Sima la conducerea sectei au fost zadarnice.

În anul 1924 comisarul regal al corpului VI de armată în înțelegere cu poliția din Cluj confiscă toată averea sectei și interzice apariția revistei ”Europa de aur”. În 1925 autoritățile interzic și apariția revistei ”Turnul de veghe” interzicând funcționarea acestei secte în baza unui articol de lege.

Totuși activitatea ruseliștilor nu încetează, alte societăți ca: Societatea de acțiuni Adolf Sannenfeld din Oradea, Editura societății de Biblie din Cluj, traduc și tipăresc mai departe publicațiile ruseliste.

Acum se traduce din engleză Tabernacolul: Ce spun scripturile despre Iad ? Planul divin al vârstelor lui Russell: Crearea lumii lui Russell: Milioanele ce trăiesc acum nu vor muri niciodată: Catedra poporului și alte publicații cu învățături pierzătoare.

Tot acum apar și primele reviste române ruseliste ca: Este cu puțință să vorbim cu morții? ; Un guvern de dorit; Ce zice Scriptura despre spiritism ?.

În anul 1947 ruseliștii prezintă o mărturisire de credință Ministerului Cultelor, dar nu primesc aviz favorabil. Trei ani mai târziu se întâmplă același lucru cu o a doua mărturisire de credință. Văzând că nu primesc autorizație de funcționare din partea statului român se asociază cu adventiștii de ziua a VII-a scoțându-și autorizație pe numele acestora, dar păstrând învățătura și cultul lor. Astăzi avem ruseliștii în întreaga Transilvanie, mai ales în județele Mureș și Sălaj. Sunt foarte ușor de recunoscut după cultul lor care se reduce numai la citirile din Biblie, explicarea versetelor din Biblie și după felul cum abordează discuțiile privitoare la mileniu. Revista lor de propagandă care circulă în zilele noastre se numește ”Trezii-vă”, în această revistă arătând anumite aspecte ale învățăturii lor.

Nocivitatea sectei iehoviste a determinat multe state să scoată acest cult violent în afara legii.

Ei nu numai că sunt împotriva organizării sociale a oricărei acțiuni culturale, ci fac jurămintă între ei pentru ”a sluji Domnului oștilor” - Iehova și ”a nu se supune statului”.

Influența iehovistă a depășit limitele religioase, trecând și în domeniul politic. Unele concepții ale profeților iehoviști au fost însușite de asociații fasciste și mai ales de ”intemeietorii” unui fals mesianism al zilelor noastre, fiind tot atât de nocive vieții sociale cât și cultelor religioase.

SECRĂTORII (P. I. David)

Secta secerătorii sau creștinii ultimelor zile este un alt spectru al rătăcirii religioase, de această dată “o mulțime vidă” de concepții advento-penticostale justificate prin texte nontestamentare. Această titulatură ispititoare de “secerători” arată scopul violent al sectei: a secera, a distruge, a sfârși cu aia. Acești rătăciți pornesc de la neînțelegerea versetelor de la Ioan 4, 37 – 38 unde Sfântul Evanghelist spune: ”Căci aici se adevărește zicătoarea ca: unul este semănătorul și altul secerătorul. Eu v-am trimis să secerăți ce n-ați muncit iar alții au muncit și voi ați intrat în munca lor”.

Nu se știe exact cine este promotorul acestei secte, dar se pare ca ea își are originea în Elveția, unde a apărut, ca și multe altele, la începutul secolului XX, dintr-o sciziune a creștinilor după Evanghelie. De la Basel, un fost predicator evanghelist Henrich Mann care pretindea în 1905 ca Dumnezeu i s-a arătat spunându-i ca el –Mann - este cel ales de Domnul pentru a fi marele secerător al timpului.

Din Elveția secta trece în Germania, Suedia și Ungaria. În România învățăturile acestei secte apar după primul război mondial prin ungurul Alexandru Torok care încearcă propovăduirea printre bapțiștii și adventiștii din Timișoara cu scopul de a unifica cele 2 secte pentru a face un cult comun care să aibă la baza învățătura secerătorilor.

Torok nu reușește acest lucru, se reîntoarce de unde a venit, dar lasă în urma lui câțiva adepți care căzuseră victime la întâlnirea cu el.

În Ardeal secta pătrunde prin doi unguri ”secerători” Ladislau Veg și Ioan Benedek, care întemeiază un mic centru de propaganda în localitatea Conrat din județul Brașov. Tot acum se începe din partea secerătorilor o propaganda prin foi volante tipărite la București sub numele ”Muncitorii secerișului”.

Centrul sectei va rămâne la Brașov. În anul 1924 înaintează Ministerului Cultelor o mărturisire de credință care nu va fi aprobată, iar secerătorii vor fi interziși prin lege.

În anul 1950 înaintează aceluiași minister o noua mărturisire de credință, fără a primi aviz favorabil.

Iată pe scurt învățătura sectei expusă în cele 2 mărturisiri de credință:

- Noe ar fi preînchipuit pe Hristos nu numai prin numărul anilor ci și prin corabia salvatoare.
- numai ei secerătorii au darul tălmăcirii Sfintei Scripturi conform I Corinteni 12,10: “unuia facerii de minuni iar altuia proorocirile, unuia deosebirile duhurilor iar altuia felul de limbi și altuia tălmăcirea limbilor”.

- activitatea creștinilor se împarte în 5 străji:

straja întâi: 1460–1585 când lucrează protestanții ca primii lucrători ai viei Domnului, perioada de început, grea.

straja a doua: 1585 – 1710 când lucrează bapțiștii, anabapțiștii, menoniții și mulți alți lucratori cu diferite calificări.

straja a treia: 1710-1835 când lucrează studenții în Biblie, vizionari, profeți și mileniști.

straja a patra: 1835-1918 au intrat în vie, după atâta așteptare și ”cadrele calificate” ale adventiștilor.

straja a cincina: 1918- până la sfârșitul lumii când începe lucrul secerătorilor, adică a sectei care trebuie sa unească toate sectele apărute până atunci.

Nefiind puternici în prozelitism, neavând oameni pregătiți în acest scop secerătorii se pierd în timp, rămânând izolați în județul Brașov și Maramureș.

Consider că astăzi propaganda o fac prin revista cultului creștin după Evanghelie “Calea credinței”, pentru că în doua numere ale acestei reviste au fost găsite articole ca: *Mare este secerișul, Lucrarea în ogrorul Evangheliei, Pușini sunt lucrătorii, Atenție la seceriș și Secerișul Domnului se apropie.*

Românilor le-a repugnat și acest fel de credință impusă și străină bunului simț. După decembrie 1989 se încearcă reactivarea acestei secte în rândul maghiarilor. Toate aceste secte,

iehovisti, secerătorii, nazarinienii, sunt proveniți din același izvor turbure și agitat al instabilității în credință. Toate aceste încercări, unele dintre ele reușite altele nu, nu au alt scop decât distrugerea spiritualității românești ortodoxe, crearea stării de neîncredere în societate și provocarea de conflicte între cetățeni invocându-se motive religioase.

La toate acestea, ca la multe altele, preotul ortodox ca și întreaga sa obște trebuie să fie foarte atenți fiindcă nu există Evanghelie nouă ci falsificată ; nu poate fi Biserica a timpului, ci “rătăcită”; împărțiri și comentarii ale Bibliei “noi” cu boli psihice.

SECTE MISTICE

INOCHENTIȘTII (P. I. David)

(Florile din “Gradina Raiului”)

Este cunoscut faptul că bolnavii psihic au o imaginație fabuloasă, pe măsura halucinațiilor lor. Dacă ei nu-și pot explica nici raiul nici iadul, bolnavii mistici recurg la forțele “supranaturale” cerești sunt “sprijiniți” de îngeri, “mântuiesc” cum doresc pe satana, sunt “ascultați” de Domnul, iar Duhul Sfânt acceptă chiar “întruparea” Sa sau dăruiește unele din energiile Sale.

Pare de domeniul fanteziei aceasta situație, dar din păcate, lucrurile sunt și mai grave. Se găsesc “frați și surori” *scăpați dintre florile Edenului* și care își duc existența printre zidurile mănăstirilor sau în afara lor, în lumea cea păcătoasă. Așa dar, ei părăsind învățătura și practica verificată de Biserica s-au considerat purtătorii nemijlociți ai “divinităților” inspirați direct de Duhul Sfânt.

Dintre aceștia cel chemat, cel glorificat a fost călugărul Inochentie, întemeietorul sectei inochentiste. El s-a născut în anul 1873 în satul Cosouți din împrejurimile orașului Soroca unde se găsește cetatea genoveză și unde a poposit multa vreme domnitorul Petru Rareș, fiul lui Ștefan cel Mare.

De tânăr, Inochentie intra la mănăstirea Dobrușa unde își face noviciatul. După câțiva ani de mănăstire, pleacă în pelerinaj pe la mai multe mănăstiri din Rusia.

După aceste preumblări se întoarce la mănăstirea Noua Neamț din Chițcani, nu stă nici aici mult pentru că este atras de fama starețului de la mănăstirea Balta, Teodosie Lenițchi. Teodosie era persecutat de autoritățile rusești pentru că ținea slujbele în limba română. Datorită acestui fapt și pentru că el avea o purtare monahală ireproșabilă, mănăstirea Balta era întotdeauna plina de credincioși moldoveni.

Aici la Balta în 1909 Inochentie este hirotonit întru diacon, iar în 1910 este hirotonit preot. După moartea lui Teodosie este socotit ca sfânt și mulți moldoveni veneau să se închine la mormântul Sfântului Teodosie pentru ca la orice ocazie și în scurt timp i s-a dus vestea în toata Moldova.

Episcopul Serafim al Chișinăului care era pentru introducerea limbii ruse în Biserica, îl transferă pe Inochentie la mai multe mănăstiri, prima dată la Poceavo apoi la Solovăț, etc.

Urmărit de pelerini și considerat de aceștia ca sfânt, Inochentie predica mai departe cuvântul lui Dumnezeu prin graiul poporului său. În timpul revoluției din 1917 se retrage la mănăstirea Lipețkoe. Aici își întemeiază o chilie pe care o numește “Grădina Raiului” sau Raiul pământesc. Încet, încet Inochentie se pierde de învățătura ortodoxă și începe să propovăduiască unele învățături dobândite de la două secte rusești a căror învățătura se bazează pe dictonul: “cu cât păcătuiești mai mult cu atât Dumnezeu iartă mai mult”.

Unii călugări au început sa picteze figura lui comercializându-o, ba mai grav chipul sau a apărut în Treime ceea ce constituia o blasfemie. Este arestat, timp în care sunt puse pe seama lui

tot felul de păcate. După ce este eliberat și se întoarce a fost socotit de unii călugări că “are drac”. Aceste acuzații au cântărit mult la alcătuirea “unei biografii” a lui Inochentie. El a închis ochii pentru totdeauna la 30 decembrie 1917.

După moartea sa adepții săi îl vor numi “Părințelul” și încep să înțeleagă astfel învățătura lui Inochentie.

Iată pe scurt învățătura inochentistă:

- având în vedere sfârșitul lumii, căsătoria este interzisă.
- bolnavii se vindecă cu untdelemn din candela de la mormântul lui Teodosie.
- Inochentie este un sfânt sau un prooroc. A avut darul facerii de minuni. Pe cei ce nu cred în el îi așteaptă iadul.
- păcatul este obligatoriu (Inochentie interzicea însă precurvia) în special “curvia” pentru ca omul să poată să se pocăiască, iar Dumnezeu să aibă ce să ierte.
- pentru a-și dovedi păcatul și pocăința, creștinii trebuie să construiască mai multe fântâni în cursul vieții.
- predicării inochentiști sunt “îngerii Sfântului Duh”
- cultul morților trebuie ținut cu sfințenie.
- Treimea are un Duh Sfânt de sex feminin care este o soră a lui Inochentie pe lângă cel masculin care este Inochentie.
- raporturile dintre frați și surori spre purificare se practica în ședințe comune indiferent de gradul de rudenie (opinia urmașilor lui Inochentie).
- sărbătorile trebuie ținute după stil vechi.
- duminica nu se face foc.
- Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, Rafail se întrupează în frați predicatori.

La noi în țară inochentismul a pătruns mai adânc după primul război mondial stabilindu-se mai mult în Moldova în zona Focșanilor, Carpaților de Curbură și în București. Cultul lor nu este unitar, unii dintre ei participă la slujbele ortodoxe alții sunt foarte rigoriști umblând îmbrăcați în rase de călugări practicând un ascetism foarte riguros.

Alții sunt foarte libertini adunându-se în “Biserici subterane” construite special unde se pretează la adevărate orgii și acte inumane. Au fost grupări inochentiste până în anul 1952. Această sectă și-a marcat existența, unii adepți ai sectei practicanți ai stilismului s-au retras în obștea anarhica de la Slătioara (Suceva) iar unii dintre ei se ascund în spatele adventiștilor de ziua a VII-a pentru a putea face propagandă în continuare și din cauza interzicerii lor ca și cult din partea statului.

Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din urmă

Preliminarii

Biserica Mormonă, cunoscută și sub numele de *Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din urmă*, numără aproximativ între 5-10 milioane de credincioși, răspândiți în peste 150 de țări.

Mormonii sunt disciplinați, bine organizați, *sinceri* în propagarea religiei lor. Ei afirmă că adevăratul creștinism aproape ar fi dispărut de pe pământ, atunci când - în 1830 - Joseph Smith, fondatorul Mormonismului și principalul profet al organizației, a fost ales de către Dumnezeu pentru a restaura adevărata religie creștină. Joseph Smith a primit comunicările transcendente de la spiritul numit Moroni, care nu numai că i-a indicat unde să găsească tăblițele de aur (scrise în egipteană reformată) dar i-a indicat și mijloacele necesare (Urim-Thummim) cu ajutorul cărora a putut face traducerea tăblițelor din limba egipteană în limba engleză. Traducerea este "Cartea Mormonilor" ("The Book Of Mormon") care descrie evenimente ce s-ar fi petrecut între anii 600 î. Hr. și 421 d.

Hr. pe teritoriul USA. Mormonii cred că au descoperit America înaintea lui Columb. Ei afirmă că religia lor s-ar fi născut cu 600 de ani înainte de Hristos. În anul 421 d. Hr. profetul Mormon ar fi strâns toate scrierile sfinte și a scris "Cartea lui Mormon", pe care a îngropat-o. În anul 1830, profetul Joseph Smith a descoperit-o și a întemeiat actuala Biserică. El a anunțat că toate celelalte biserici sunt apostate și nu au autoritatea de a propovădui sau a boteza.

Mormonii includ Biblia printre cele 4 cărți pe care ei le consideră Scripturile Mormone. Crezul în Iisus Hristos este central credinței lor, după cum indică chiar denumirea lor oficială de *Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din urmă* (*The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints*). Biserica mormonă este o organizație non-clericală condusă de un profet, 12 apostoli și 5 cvorumuri ale celor 70. Actualul lider spiritual al Mormonilor este profetul de 85 de ani B. Hinckley, iar sediul central al Bisericii se afla în statul american Utah.

Poligami americani, comunitate creștină din Pennsylvania care *conservă un mod de viață arhaic*, fără autoturisme, electricitate și televiziune?

Aceste opinii nu pot fi adevărate. Fără îndoială, ei au practicat *cândva* poligamia (sau cel puțin o parte dintre ei) și aceasta undeva în jurul anului 1890. Azi, duc o viață sobră, fără tutun și alcool, nu poartă vestimentație excentrică și au adoptat tehnologia secolului XX în cele mai multe cazuri. Cei care îi cunosc mai bine, au auzit din când în când de celebrul lor *Cor al Tabernacolului*, un grup muzical celebru alcătuit din 350 de coriști, care cântă în fiecare săptămână pe principalele canale de televiziune americane, și care participă la turnee și numeroase înregistrări de un *mare succes*.

Unele persoane au auzit că se spune despre mormoni că au *temple*, construcții unde se întâlnesc la ceremoniile sacre. Aceste clădiri sunt deschise publicului înainte de a fi sfințite. În Europa astfel de clădiri întâlnim în Londra, Berna, Berlin, Frankfurt, Stockholm. După sfințirea acestor clădiri, doar mormonii pot să intre în ele și să participe la ceremonii, particularitate care *ajută la atmosfera de mister* care îi înconjoară.

Cel care nu a văzut niciodată misionari mormoni, bărbați tineri sau fete tinere în vestimentație de *modă strictă*, îi poate recunoaște după o insignă distinctivă pe care scrie numele, și după modul de a circula doi câte doi. Se remarcă când trec pe bicicletă, bat la uși, și participă la reuniuni publice.

Aceste impresii rămân superficiale. Fiecare dintre noi participă la una sau la mai multe organizații de stat, profesionale, sociale, politice, religioase. Ceea ce este de dorit din partea marelui public, este recunoașterea modului de a fi al mormonilor, al membrilor *Bisericii lui Iisus Hristos, a sfinților din ultimele zile*.

Istoria

Organizați oficial în 1830, mormonii există de mai bine de un secol și jumătate. Pasionanta lor istorie se ocupă cu viața și moartea, exodurile și persecuțiile, profețiile și experiențele economice sau sociale.

Originile

Profetul fondator al mormonismului se numea Joseph Smith. De condiție modestă, familia Smith locuia la Vermont, localitate în care profetul vedea lumina zilei în 1805. Familia profetului se mută apoi la nord de statul New York, își ridică o fermă dincolo de canalul Érié în curs de finalizare. Se spune că familia Smith avea tendințe superstițioase, explicabile pentru o simplă familie de fermieri. Erau credincioși, dar se pune întrebarea: ce fel de credință promovau? Statele Unite ale Americii, la începutul secolului XIX, din punct de vedere religios ofereau multiple posibilități. În marea lor majoritate americanii erau protestanți, dar și catolici. Mulți nu se alipeau de nici o Biserică. Pe fundalul colonizării masive, pionierii cădeau de cele mai multe ori în capcanele misionarilor prozelitiști. Comunitățile locale erau divizate, iar în cadrul familiilor se întâlneau diferite *mesaje spirituale*.

Familia Smith era săracă Tatăl Joseph și mama Lucy Mack (sub numele de fată) căutau din răspuțeri să-și întrețină familia. Ei au părăsit localitatea Vermont în favoarea statului New York, în

speranța unei ameliorări ale situației materiale, muncind din răspuțeri. Mijloacele lor de existență erau defrișarea păsurilor, construcția de case, cultivarea pământului, micile munci depuse pe la vecini, vinderea produselor agricole etc.

După cum am văzut, familia Smith nu beneficia de o educație deosebită, nici de formare universitară, lucru foarte rar întâlnit în America acelor zile. Învățământul secundar era încă facultativ și nu s-a generalizat. Situația similară se întâlnea și în Europa secolului XIX. Când accentul educativ cădea mai mult pe scris și citit. Familia Smith nu era analfabetă, atât tatăl cât și mama erau cunoscători de carte, chiar fratele lui Joseph, Hyrum, dorea să devină învățător. Pentru familie, Biblia rămânea principala lor lectură, în ciuda existenței unei biblioteci aflate la dispoziția localnicilor. Fiul Joseph făcea parte dintr-un grup de dialog, un fel de cenaclu al tinerilor.

Cu siguranță în familie erau discuții despre soarta omenirii, politică, boli și sănătate, necesitățile pecuniare ale momentului. Nici religia nu era neglijată. Frecventau bisericile din localitate, fiecare membru al familiei era considerat un *ceretător* în domeniul religios – *seeker* – cel care era nemulțumit de organizatorii întâlnirilor religioase existente care citeau singuri Biblia ce găseau descris creștinismul originar și simplu de pe vremea Mântuitorului și a Apostolilor, și spera să apară o *religie asemănătoare lumii moderne* de atunci.

Tânărul Joseph, scria mai târziu, că s-a simțit atras de un *curs pentru adolescenții* care observau *apostazia neamului omenesc* printr-un raport direct la o veritabilă credință vie, și că fiecare Biserică sau confesiune nu era fondată pe Evanghelia lui Iisus Hristos și nici nu-și poate dovedi raportarea la Noul Testament. Tânărul începea să aibă propriile viziuni și revelații. Pentru binele oamenilor, viziunile Sfântului Apostol Pavel, ale sfintei Bernadetta de Lourdes, nu le-a considerate drept *semne*. Revelațiile lui Joseph Smith erau de acum încolo singurele verosimile, autentice și normative pentru cei care îl vor urma.

Începând cu anul 1820, prozelitismul confesiunilor rivale excela. Rivalii, de obicei reuniți în adunările evanghelice, voiau să *provoace o nouă revelație a credinței*. Printre doritori se afla și familia Smith.

În mijlocul acestor frământări, Joseph care avea doar 15 ani, a început a citi din epistola sobornicească a Sfântului Apostol Iacob (1, 5): *Și de este cineva din voi lipsit de înțelepciune, să o ceară de la Dumnezeu, Cel ce dă tuturor fără deosebire și fără înfruntare, și i se va da*. Joseph a decis, pe seama acestui text, să-L întrebe pe Dumnezeu și să I se roage pentru a primi răspuns la acest pasaj biblic. Se va îndrepta spre un tufiș învecinat casei sale și a ingenuncheat spre rugăciune. Momentul a fost plin de iluminare, conform descrierii sale din anul 1838: *în timp ce lumina se cobora asupra mea, am văzut două personaje a căror strălucire și slavă cuprindeau toată privirea, și stăteau deasupra mea în văzduh. Și unul dintre ei mi-a vorbit, strigându-mă pe nume, și întorcându-mă spre celălalt spunea: Acesta este Fiul meu cel iubit! Să-l ascuți! Scopul meu, căutând să-l întreb pe Mântuitorul, era să aflu care dintre secte era adevărată, și să știu spre care să mă îndrept... El mi-a spus că să nu mă îndrept spre nici una dintre ele, căci toate erau în învățătură greșită, și personajul care mi-a vorbit a zis că toți credincioșii lor erau mârșavi în ochii săi, că toți învățătorii acestora erau corupți, că ei se apropie de mine cu buzele, dar inima lor este departe de mine, ei învață învățături care sunt porunci omenesti având o formă de pietate (Mt. 15, 8-9, Mc. 7, 7-8).*

Aceasta a fost prima viziune a lui Joseph Smith, pe când era încă adolescent, și pe aceasta s-a bazat fundamentele mormonismului. Celelalte Biserici creștine erau numite eretice, sub toate aspectele, iar membrii acestora erau numiți *ipocriți* sau direct *proști*. Superficialitatea credinței, caracterul formal al cultelor convenționale, numeroasele tradiții care veneau de la om și nu de la Dumnezeu erau blamate. O *restaurare religioasă* devenea indispensabilă pentru a reinvia pe pământ adevărata credință creștină în toată puritatea sa, în toată puterea sa.

Între anii 1820-1830 tânărul Joseph Smith a devenit adolescent. Se implica în toate societățile de toate felurile ce cădeau în *erori insesizabile*, precizând că nu face aluzie la păcatele grave, ci la o *tendență spre deschidere, spre bună dispoziție*. Dat fiind că viziunea sa a fost cunoscută public, a fost

respinsă cu dispreț pentru că vorbea ca un pastor protestant. Joseph Smith se simțea persecutat. *Am gândit apoi, spunea el, că am ajuns să simt, mai mult sau mai puțin, același lucru ca Pavel care a fost ridiculizat și insultat. Dar tot același Pavel nu și-a distrus realitatea viziunii sale.*

În 1827, după relatarea sa, a fost determinat de un înger să descopere un document ascuns în pământ sub formă de plăci de aur gravate într-o scriere veche. Neliniștit, a sfârșit de tradus aceste plăci în limba engleză. Lucrarea a fost publicată în 1830 sub titlul de *Cartea mormonilor*.

În același an, Joseph Smith și alte cinci persoane formau oficial *Biserica lui Hristos*, curând *denumită* cu o denumire mult mai îndrăznească: *Biserica lui Iisus Hristos, a sfinților ultimelor zile*. În vremea aceea Statele Unite erau conduse de președintele Andrew Jackson, iar după planul divin, *modestul eveniment* s-a produs chiar în împrejurimile Statului New York.

Persecuții și rătăcirii

În perioada următoare istoria mormonilor a fost marcată de o serie de persecuții și de migrații. Departe de a se arăta ca o *noastră religie în dezvoltare, opoziția creștină* a luat atitudine imediată. În vecinătate de localitatea Palmyra (Statul New York), mormonii – mai puțin de o sută la număr – s-au confruntat cu o *reală ostilitate*. Dorind să săvârșească câteva botezuri în apă, construindu-și în acest sens un mic baraj pe un curs de apă, în noaptea premergătoare lucrarea lor a fost distrusă. Altă dată, cincizeci de oameni au înconjurat casa în care erau adunați mormonii și le-au adresat acestora insulte și amenințări.

Noua Biserică nu putea prinde elan, în schimb și-a trimis misionari spre a-I lămurii pe noii convertiți. Un grup de patru misionari au străbătut mai mulți kilometri până la Missouri. Și-au ridicat o casă la Kirtland (Ohio) și au reușit să convertească un pastor pe numele de Sidney Rigdon care și-a adunat un mic grup de credincioși în jurul său. Câteva săptămâni mai târziu, au luat contact cu indienii din Missouri, moment ce marchează începutul *Noului Ierusalim*.

Misiunea în Ohio și Missouri

Statul New York nefiindu-le ospitalier familia Smith și primii mormoni s-au îndreptat spre Ohio și Missouri căștigând noi adepți printr-o acțiune prozelitism sever (1830). Convertiții dovedeau entuziasm pentru noua lor credință și plecau în turnee misionare în grupuri de câte doi, sau câte unul singur. *Vestea cea bună* consta în recunoașterea *profetului* lor (Joseph Smith), în *Noua Scriptură*, în *puritatea religiei restaurate*. În localitatea Kirtland, cu prețul unor mari sacrificii, și-au înfiripat un templu, construcție destinată ceremoniilor sacre, în care, după relatările celor ce au participat la slujbele în acest templu, *au avut loc importante revelații divine*.

Cei mai iritați de acțiunile prozelitismului mormon au creștinii catolici și protestanți, dar și unii membrii din rândul mormonilor care au fost *salimentați* – pe fondul crizei economice de la finele secolului XIX – de *inițiativele misionare* ale adepților mai vechi. Aceste realități i-au determinat pe *sfinții fideli* să se îndrepte spre Est în speranța că aici vor găsi un teren misionar mai prielnic.

În Est opoziția a fost mai intensă. Din 1834 mormonii aveau să fie *vânați* de însuși președintele Andrew Jackson. Pentru autoapărarea comunității, mormonii și-au alcătuit mici grupuri paramilitare care au fost vânați în propriile lor reședințe de armata comitatului. Joseph Smith și mai mulți din consilierii săi a fost aruncați în închisoarea din Liberty. În 1839, un grup de credincioși vrednic de milă, părăseau Missouri pentru Illinois.

Care au fost cauzele acestei crude persecuții? Constituția Statelor Unite garanta libertatea religioasă, dar existența unor tensiuni religioase sau sociale pline de violență – ca în cazul mormonilor - era o pură realitate. În Est în mod deosebit, în regiunile nou ocupate, și mai ales de-a lungul fluviilor, temperamentele brutale și needucate căutau, de cele mai multe ori, prilej de dispută. Aceste aspecte au fost surprinse de filmele de la Hollywood, exagerând puțin, dar scot bine în relief lipsa unei legi și a ordinii în Noua Americă.

În acest context socio-cultural se găseau mormonii. Erau socotiți drept *alt grup social* care constituia o adevărată amenințare religioasă, politică și economică. Sub aspectul credinței,

pretindeau că reprezintă adevărata Biserică a lui Iisus Hristos, declarând în mod impertinent schimbarea în bine a tuturor lucrurilor, predică adresată pionierilor, păstorilor nomazi și mai ales țăranilor de alte confesiuni, iar ministranții cultului mormon se opuneau bandelor înarmate de pe Missouri.

Pretenția vieții evanghelice pe care propovăduiau, impactul politic al acestor *sfinți*, a incitat opinia. Astfel, din Missouri au fost alungați spre statele cu o populație sclavagistă. Primii ocupanți ai bogatelor zone agricole, fermieri și proprietari de sclavi, nu au putut rămâne indiferenți față de spectacolul cotidian al noilor grupări mormone instalate în regiunea lor. Aici mormonii aveau să devină în curând, din punct de vedere politic, o adevărată forță de dreapta.

Din punct de vedere economic, mormonii erau săraci, cu excepția câtorva familii de clasă mijlocie, în schimb erau uniți, lucrau în echipe și bine organizați. Au început să cumpere pământ și așa s-a înfiripat prima formă de capital social mormon care, într-o măsură, a atras invidia celorlalți.

Persecuția religioasă din Nauvoo

Pentru mormoni, ținutul Illinois oferea o perspectivă promițătoare. Statul trăia perioada de pionierat și vastele ținuturi erau, oarecum, disponibile pentru colonizare masivă. La început, localnicii au manifestat o reală deschidere și compasiune pentru mișcarea mormonilor, a acestor sfinți creatori de modele, și i-au acceptat cu gândul la o eventuală dezvoltare rapidă a economiei zonale. Misiunea mormonă dădea roade: pe râurile fluviului Mississippi, o mică comunitate a fost rebotezată *Nauvoo* (*frumoasa*, cuvânt din limba ebraică), și a devenit noul cartier general al mormonilor și loc de adunare cultică.

În vremurile de încercări, conducătorii spirituali ai mormonilor se implicau în viața socială, povățuind, catehizând ca adevărați apostoli. Un grup de apostoli, din care făcea parte Brigham Young, avea să obțină un adevărat succes. În 1842, comunitatea sa număra 5.000 de membrii. Cea mai mare parte a emigranților englezi, căuta să se stabilească în *Nauvoo*. Populația noului oraș depășea 10.000 de locuitori, dintre care 1.000 era deja *sfinți*. Orașul Chicago nu se afla prea departe de *Nauvoo*. Oraș în plină dezvoltare, a reușit să impună legislația ținutului Illinois, iar alegerea conducătorului municipal se făcea în mod democratic. Pe durata alegerilor, candidații făceau apel și la electoratul mormon. În aceste împrejurări, Joseph Smith ajunge comandantul miliției municipale, în jurul său creându-se o armată de aproximativ 3.000 de oameni.

După o vreme, mormonii au început să-și facă mari speranțe. S-au pus temelile primei universități, iar construcțiile publice s-au înmulțit. A început și construcția unui templu, terminat în 1844. În lumea civilă circulau deja două jurnale, iar comunitatea a achiziționat un vapor pentru transportul noilor convertiți spre New-Orleans.

Viața comunității era rodnică: se organizau conferințe, piese de teatru, baluri și concerte. Cu toate acestea, opoziția era pe măsură. Mormonii apăreau ca o *noutate amenințătoare* sub aspect religios, economic și chiar politic. Sub raport politic candidații vedeau în mormoni un dușman de temut. Astfel, au apărut primele grupări anti-mormone. Iritați de noile dogme și practici religioase – cum ar fi botezul pentru cei morți și poligamia – opozanții căutau prilej pentru a-I înlătura pe mormoni de pe scena politică și religioasă a statului, cu atât mai mult cu cât în 1844 Joseph Smith și-a depus candidatura pentru președinția Statelor Unite, candidatură care ar fi putut crea o bună publicitate pentru Biserică sa. La începutul verii, în 1844, mormonii din *Nauvoo* au început campania electorală pentru liderul lor spiritual în toate regiunile limitrofe. Au fost întâmpinați cu ostilitate, chiar atacați de bande înarmate. Efortul statului de a dezamorsa tensiunea a rămas fără roade. În iunie, Joseph Smith a fost închis la închisoarea din localitatea Carthage, o mică așezare de lângă *Nauvoo*. Guvernatorul statului Illinois îi asigură pe mormoni că liderul lor spiritual va fi în deplină siguranță.

Organizați într-o bandă înarmată ce avea gândul să-l elibereze pe Joseph Smith, mormonii au fort ucis împreună cu liderul lor. Au scăpat cu viață *apostolii*: Willard Richards, John Taylor și Brigham Young.

Refugiu în Est

Privați de șeful lor harismatic, mormonii au avut motiv incitant să răspândească mai temeinic noua lor doctrină, ca unii ce s-au simțit prigooniți. În *Nauvoo* nu mai puteau rămâne. În statul Texas aveau șansa mutării în insula de lângă Vancouver, sau în California. O altă problemă era legată de numirea unui nou șef spiritual. Deși existau mulți doritori, Lyman Wight, Sidney Rigdon, James J. Strang, totuși Brigham Young a fost numit *Președintele Consiliului Celor Doisprezece Apostoli*, susținut fiind de majoritatea credincioșilor și care devine *Cel de-al Doilea Profet, și Președintele Bisericii lui Iisus Hristos și a Sfinților ultimelor zile*.

În timpul iernii, dintre 1845-1846, comunitatea se îndreaptă spre Mississippi și se stabilesc în localitatea Iowa. Aici sunt organizați în mici comunități sub conducerea diferiților șefi. Pe timpul sederii lor la Iowa, cinci sute de bărbați mormoni au fost recrutați în Armata Statelor Unite pentru a participa la războiul contra Mexicului (1846). Mobilizarea lor a adus un bun prilej pentru promovarea prozelitismului mormon. Iarna lui 1846 a fost critică. Mulți copii ai familiilor mormone au murit de frig. Bărbații erau plecați la război, iar șefii religioși se vedeau în imposibilitatea rezolvării problemelor de hrană și căldură pentru comunitate. În primăvara lui 1847, 148 de persoane sub conducerea lui Brigham Young, au început căutarea unui loc stabil pentru comunitate. A fost ales ținutul Oregon. Aici au reușit canalizarea unor cursuri de apă pentru agricultură și creșterea animalelor. Comunitatea număra la acea vreme în jur de 3.000 de locuitori.

Mormonismul după cea de-a doua jumătate a secolului XIX

Mormonii nu erau singurii care făceau lucrări de pionierat în ținuturile nelocuite ale Americii, deși au ajuns până la Valea Lacului de Sare. Liderul lor spiritual, Brigham Young, avea doar treizeci de ani, și ocupase vremelnic postul de guvernator al teritoriului Utah și de superintendent în afacerile cu indienii. Locul definitiv al comunității era Valea Utah, dar erau prezenți și în regiunile numite azi Idaho, Wyoming, Colorado, Arizona, Nevada, New Mexico și California. Mai târziu, opozelitismul mormon s-a îndreptat spre Canada și spre Mexic.

În anul 1869, vocea mormonilor a prins o conotație transcontinentală. Prin intermediul emigranților mormonismul a depășit granițele Statelor Unite. În Franța, s-a încercat o misiune prin intermediul unui jurnalist socialist: Louis Bertrand, care primește botezul în Utah, și care avea să publice – pentru prima oară în Europa – un material intitulat *Memoriile unui mormon*. Guvernul lui Napoleon a luat atitudine critică împotriva noii ideologii religioase. În Germania, Italia și Europa Centrală, misiunea a fost fără succes. Comunități mai puțin numeroase s-au constituit, totuși, în Anglia și Peninsula Scandinavă.

Convertirile aveau loc în urma contactului dintre emigranții veniți din America și populația autohtonă. În plus, pentru susținerea misiunilor era nevoie de capital financiar. Pentru atragerea a cât mai mulți europeni, comunitatea americană din Utah a creat un Fond permanent de emigrare, fond bănesc din care viitorii emigranți europeni se putea împrumuta, urmând ca la sosirea în America să devină membrii ai comunităților de mormoni cu obligația returnării eşalonate a împrumutului.

Poligamia

A fost practică de însuși inițiatorul mișcării încă din anul 1830, anul de început al mormonismului. Generalizarea poligamiei s-a făcut începând cu 1852.

Poligamia, pe care mormonii preferau să o numească *mariaj plural*, a fost instituită – zic ei – de însuși Joseph Smith pe baza unei revelații care urmărea schimbarea tuturor lucrurilor, și deci și a căsătoriei monogame, după modelul patriarhului Avraam care a avut două soții și două roabe.

Nici aspectele demografice ale vremii, recensăminte și situații exacte, nu scot la iveală susținerea tezei *mariajului pluralist* (urmașul lui Joseph Smith, Brigham Young a avut copii cu cincisprezece soții). Majoritatea mormonilor din acea perioadă nu-și permiteau decât căsătorie bigamă. Poligamia mormonilor a făcut ca procentul sectei, la sfârșitul secolului XIX, să fie undeva la 10-20% din totala populație a Statelor Unite – o creștere aproape în progresie geometrică. În Statele Unite, în vremea aceea, mariajul era o problemă rezolvată în mod diferit în statele americane. Referitor la poligamie, mormonii din Utah aveau următorul avantaj: localitatea nu era considerat stat, ci aparținea direct de guvernul federal. Între anii 1860-1880, Curtea supremă de Justiție a elaborat o lege prin care interzicea poligamia, iar mormonii erau calificați drept *prizonieri pentru motiv de conștiință*.

Începând cu anul 1890, apar diferite reacții contra poligamiei mormone. S-a scris o adevărată literatură. Numeroșii poligami mormoni erau privați de drepturile civile pentru că aparțineau unei comunități care accepta un comportament contrar legii. În nenumărate cazuri bunurile materiale erau confiscate pe acest motiv. Chiar președintele american Wilford Woodruff a publicat un manifest, votat în octombrie 1890, prin care avea să pună capăt poligamiei de orice orientare religioasă era ea. Poligamia s-a menținut pe căi ilegale: soțiile nu puteau să-și abandoneze proprii copii în urma unui manifest-lege. Anul 1904 avea să pună definitiv capăt poligamiei mormone, iar azi întrebarea: *câte femei aveau?* creează în rândul mormonilor ridiculitate.

Unele aspecte doctrinare

Teologia mormonă pretinde că are fundament biblic. Într-unul din cele 13 articole de credință redactate de Joseph Smith se spune: *noi credem că Biblia este cuvântul lui Dumnezeu și că ea a fost tradusă corect*.

Mormonii interpretează Biblia literar și cred că apostolii lor sunt adevărate organe ale revelației divine, revelații împlinite prin Joseph Smith care învăța că numărul de 66 de cărți canonice (sfinte și inspirate) este un număr arbitrar și că pot fi adăugate și alte *scrieri sfinte* la acestea.

Cele 13 articole de credință

- a. Credem în Dumnezeu, Tatăl veșnic, în Fiul Iisus Hristos, și în Duhul Sfânt;
- b. Credem că oamenii vor fi pedepsiți pentru păcatele proprii și nu după moștenirea păcatului strămoșesc;
- c. Credem că prin sacrificiul expiatoriu al lui Hristos, tot neamul omenesc poate fi mântuit supus fiind Legii (Vechiului Testament) și poruncilor Evangheliei;
- d. Credem că primele principii și porunci biblice sunt: credința în Domnul Iisus Hristos; căința; botezul prin afundare spre iertarea păcatelor; punerea mâinilor pentru a primi darul duhului Sfânt;
- e. Credem că omul trebuie să fie chemat de Dumnezeu prin profeție și prin punerea mâinilor, prin acela care deține autoritate (*apostol*), spre a vesti Evanghelia și pentru a face cunoscute poruncile;
- f. Credem în acea organizare care a existat în Biserica Primară: apostoli, profeți, pastori, instructori, evangheliști, etc.;
- g. Credem în darul limbilor, a profețiilor, a revelației, a viziunii, a tămăduirii, a tâlcuirii limbilor;
- h. Credem că Biblia este cuvântul lui Dumnezeu în măsura în care ea este tradusă corect; credem de asemenea că și *Cartea Mormonilor* este cuvântul lui Dumnezeu;
- i. Credem în tot ceea ce Dumnezeu a descoperit, în tot ceea ce El descoperă acum, și credem că El ne va mai descoperi alte lucruri mari și importante referitoare la Împărăția Sa;

j. Credem în adunarea concretă (literal) al lui Israel și în restaurarea celor 12 triburi. Noi credem că Sionul (Noul Sion) va fi construit pe continentul acesta (America); că Iisus – în persoană - va domni pe pământ, că pământul va fi reînnoit și va reprimi slava sa paradisiacă;

k. Revendicăm privilegiul de a-L adora pe Dumnezeu cel Atotputernic după inspirațiile proprii noastre conștiințe, și considerăm că toți oamenii au privilegiul de a-L adora cum vor ei sau unde vor;

l. Credem că trebuie să ne supunem regilor, președinților (de state), guvernelor și magistraților; puterii sau legii, îi onorăm și îi susținem;

m. Credem că trebuie să fim onești, fideli, în feciorie, binevoitori și virtuoși, și că trebuie să facem binele tuturor oamenilor; într-adevăr să putem spune că urmăm îndemnul lui Pavel: credem totul, sperăm totul, avem de îndurat multe lucruri și sperăm să fim capabili de a îndura toate lucrurile. Aspirăm prin tot ceea ce este virtuos, iubitor, de bună reputație sau vrednic de laudă.

Comentariu la Articolele de credință

Articolul 1. Conform mărturisirii de credință, mormonii sunt creștini, cred în Iisus Hristos și în Treime, dar nu cunosc, nici nu definesc clar raporturile intratrinitare care au implicații fundamentale în viziunea iconomică despre lume și soteriologie. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt apar ca trei persoane individualizate, separate și distincte, unite doar în viziunea psihic umană.

Articolul 5. În ceea ce privește administrarea sacramentelor, cel care le săvârșește trebuie să primească o autoritate de la Dumnezeu, în mod concret, e nevoie de o astfel de recunoaștere a autorității chiar în sânul comunității, la o persoană care deja o posedă și o poate transmite prin punerea mâinilor. Sacramentele săvârșite fără această autoritate sunt nule. Sub acest aspect, mormonii se apropie mai mult de catolici decât de protestanți

Articolul 6. Mormonismul constituie o Biserică *restaurată*, din punctul lor de vedere, *reînnoită* nu e rezultatul unei reforme într-o organizație deja existentă.

Articolul 8. Cuvântul lui Dumnezeu nu este limitat de Biblie. Și alte scrieri sunt în mod egal acceptate. Cartea Mormonilor este menționată aici. Revelațiile ulterioare, de care s-a împărtășit și Joseph Smith, sunt publicate ulterior sub numele de *Doctrină și unitate*. Alte revelații (de origine veche sau primară) au fost reunite într-un *quatrim* recunoscut ca scripturistic și intitulat *Perla marelui preț*. Mormonii cred că toate aceste scripturi *se acordă și se completează în mod admirabil*.

Articolul 9. Dumnezeu este un Dumnezeu care se revelează, comunică cu copiii săi. Toți cei care sunt sinceri, care se învrednicesc de inspirație o pot și obține. Dumnezeu conduce Biserica, o îndrumă prin *profeții* săi.

Articolul 10. Mormonii sunt milenariști, ei așteaptă cea de a doua venire a lui Hristos, aceasta rezultă din apelativul de *sfînții ultimelor zile*. Ei nu pretind că știu momentul venirii, nimeni nu îl știe decât Dumnezeu Tatăl (Mt. 24, 36).

Mormonii nu recunosc autoritatea Crezului niceo-constantinopolitan, aici se deosebesc de catolici și protestanți în mediul cărora au apărut.

Cartea lui Mormon

Pentru mormoni *Cartea lui Mormon* reprezintă ceea ce e Coranul pentru musulmani. Ea are origine supranaturală. Un înger i-a apărut lui Joseph Smith și i-a vorbit despre niște plăci de metal îngropate într-o colină de la spatele casei sale.

Alte aspecte doctrinare

1. Biblia ne învață că există doar un singur Dumnezeu Viu și Adevărat și că în afară de El nu mai există altul (Deut.6,4; Isaia 43,10,11; 44,6,8; 45,21,22; 46,9; Marcu 12,29-34).

În contrast, Biserica Mormonă susține că există mai mulți dumnezei (*Cartea lui Avraam* 4,3...) și că noi, la rândul nostru, putem deveni dumnezei și dumnezeițe, într-o împărăție celestă (“Dobândirea unei căsătorii celeste”, pag.130, “Doctrina Mormonă”, pag.321). De asemenea,

mormonii mai învață că cei ce ating dumnezeirea vor avea copii spirituali, care se vor ruga și închina acestora, așa cum ne rugam și ne închinăm noi lui Dumnezeu Tatăl (“Principii Evanghelice”, pag.302).

2. Biblia ne învață că Dumnezeu este un Duh (vezi Ioan 4,24; 1Tim.6,15,16), că El nu este un om (Numeri 23,19; Osea 11,9; Rom.1,22,23) și ca a existat din totdeauna (din veșnicii) ca Dumnezeu - omnipotent, omniprezent și atotștiutor (Psalmul 90,2: 139,7-10; Apoc.19,6; Maleahi 3.6).

În contrast, Biserica Mormona învață că Dumnezeu Tatăl a fost odată un om ca și noi, care a progresat, ajungând Dumnezeu, având acum un trup de carne și oase (“Doctrină și Legămintele” 130,22: “Dumnezeu însuși a fost odată așa cum suntem noi acum și este un om înălțat, ce sade pe tronul din îndepărtatele ceruri”, din “Învățăturile Profetului Joseph Smith”, pag.345-347; “Principii Evanghelice”, pag.9; “Articolele Credinței”, pag.430; “Doctrina Mormona”, pag.321). Într-adevăr, Biserica Mormona învață că Însuși Dumnezeu are un Tată și un străbunic, și tot așa până la infinit (“Învățăturile Profetului Joseph Smith”, pag.373; “Doctrina Mormona”, pag.577).

3. Biblia ne învață că Iisus este singurul Fiu al lui Dumnezeu, că a existat totdeauna și că este etern ca și Tatăl și egal cu Acesta (vezi Ioan 1,1,14; 10,30; Col. 2.9). La un moment dat, El a lăsat deoparte gloria pe care o împărțea cu Tatăl (vezi Ioan 17, 4,5 și Filipeni 2,6-11) și s-a făcut trup pentru mântuirea noastră. Întruparea Lui a avut loc prin conceperea Sa supranaturală de către Duhul Sfânt și nașterea dintr-o Fecioară (vezi Mat.1,18-23; Luca 1,34,25).

Biserica Mormona învață ca Iisus Hristos este fratele nostru mai mare, care a ajuns progresiv la dumnezeire, după ce a fost mai întâi procreat ca copil spiritual de către Tatăl Ceresc și o mamă ceruasă și apoi conceput fizic (deci, trupește) de către Tatăl Ceresc și o mamă pământească (“Dobândirea unei căsătorii celeste”, pag.129; “Doctrina Mormona”, pag.546-547; 742). Doctrina mormona afirmă că Iisus și Lucifer sunt frați (“Principii Evanghelice”, pag.17-18; “Doctrina Mormona”, pag.192).

4. Biblia ne învață că Duhul Sfânt este Dumnezeu și că El este omniprezent (vezi 1Impărați 8,27; Ps.139,7-10; Ieremia 23,34; Fapte 5,3,4).

În contrast, Biserica Mormona învață că Sfântul Duh este un duh sub forma (înfățișarea) unui om și că doar influența Lui se poate spune ca este prezentă pretutindeni (“Principii Evanghelice”, pag.37; “Doctrinile Mântuirii”, vol.1, pag.38, 49-50).

5.Biblia ne învață că, Tatăl Fiul și Duhul Sfânt nu sunt dumnezei diferiți, separați, sau niște ființe separate, despărțite, ci doar Persoane distincte ce se află în Dumnezeirea Trinitară. În tot Noul Testament Fiul, Duhul Sfânt, cât și Tatăl sunt identificați, acționând ca Dumnezeu (Fiul: Marcu 2,5-12; Ioan 20,28; Filip.2,10,11; Duhul Sfânt : Fapte 5,3,4; 2Cor.3,17,18; 13,14), și totuși Biblia ne învață că aceștia trei sunt în același timp un singur Dumnezeu (vezi punctul 1).

Dimpotrivă, Biserica Mormona învață că Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt trei dumnezei diferiți (“Învățăturile Profetului Joseph Smith”, pag.370; “Doctrina Mormona”, pag.576-577), Fiul și Sfântul Duh fiind odrasla literara a Tatălui Ceresc și a unei soții celeste (“Encyclopedia of Mormonism” de Joseph Fielding McConkie, vol.2, pag.649).

6. Biblia ne învață că omul a căzut în păcat și că această cădere a fost un mare rău, prin care păcatul a pătruns în lume, aducând condamnare și moarte tuturor oamenilor. Astfel, noi ne naștem acum având o natură păcătoasă și vom fi judecați pentru păcatele pe care le comitem ca indivizi (Ezechiel 18,1-20; Rom.5.12-21).

În contrast, Biserica Mormona învață că păcatul lui Adam a fost “un pas necesar în planul vieții și o mare binecuvântare pentru noi toți” (“Principii Evanghelice”, pag.33, “Cartea lui Mormon” - 2 Nephi 2,25; “Doctrinile Mântuirii”, vol.1, pag.114-115).

7. Biblia ne învață că jertfa de ispășire a lui Hristos este în primul și-n primul rând, soluția pentru păcatul omenirii. Luând păcatele personale ale tuturor, din trecut, prezent sau viitor, asupra Lui

în trupul Său, pe cruce (vezi 1Petru 2,24), ca un Miel fără prihană al lui Dumnezeu, pentru ca toți cei ce-L primesc pe El prin credință să fie iertați și mântuiți (2Cor.5,21).

În contrast, Biserica Mormona învață că scopul ispășirii a fost de a obține, pentru toți oamenii, învierea și nemurirea, indiferent dacă-l primesc prin credință pe Hristos sau nu (“Doctrina Mormona”, pag.669; “Articolele Credinței”, pag.87, 89-91; “Doctrinile Mântuirii”, vol.2, pag.47).

8. Biblia ne învață că adevărata Biserică a fost întemeiată de către Domnul Iisus și că niciodată nu a dispărut și nu va dispărea de pe Pământ (Mat.16,18; Ioan 17,11; 1Cor.3,11).

Biserica Mormona învață că a existat o apostazie totală și completă a Bisericii de la modelul întemeiat de Iisus. Această stare de apostazie “încă predo-mină, dar cu excepția acelor care au ajuns la cunoștința evangheliei restaurate” a Bisericii Mormone (“Doctrina Mormona”, pag. 44; “Principii Evanghelice”, pag.105-106; “Doctrinile Mântuirii”, vol.3, pag.265-271).

Sincretismul spiritual la început de mileniu III

Premize

Omul contemporan se află permanent în căutarea propriei sale identități. Lumea de azi se află într-o acută criză de personalitate și arată o indiferență totală față de axiologie, de valorile spiritual-religioase ale creștinismului și tinde spre o risipire a spiritului uman într-un conglomerat indefinit de ideologii și *practici zis religioase*, generat de o mișcare religioasă relativ nouă, dar cu origine din epoca apostolică, intitulată sugestiv *New Age*.

Tema *New Age* este de inspirație anglo-saxonă și constituie una din expresiile tipice *noilor spiritualități*, a acestor *nebulose dense în contururi indistincte*.⁸⁹ Această mișcare religioasă nu se concretizează într-un anume grup, cu un anumit conducător, ceea ce iar putea conferi un anumit statut. Bazată pe confuzia originii și a amalgamului de ideologii, face din acestea o adevărată capcană pentru doritorii neinițiați. Cameleonismul ei poate pătrunde chiar și în rândul Bisericii încercând aici să contopească practicile ascetico-mistice specifice Ortodoxiei, cu ritualuri complementare importate din diverse sisteme religioase sau oculte.

Organizarea difuză și doctrina sincretistă, fac din *New Age* un real pericol social, cultural și nu în ultimul rând eclesial. “Mișcarea *New Age* este o rețea, neînchegată ca structură, de indivizi și organizații ce susțin o viziune comună a unei *noi ere* a iluminării (cunoașterii; n.a.) și armoniei (Epoca lui Aquarius), și care împărtășesc aceeași concepție despre lume și viață. Aceasta se întemeiază pe *monism* (totul este una), *panteism* (totul este Dumnezeu), și *misticism* (experiența contopirii cu divinitatea)”.⁹⁰ *Sincretismul vine de la sine: cel mai bine mănânci când guști câte puțin din toate. Ce contează ce crezi, totul e să te simți bine, spun mulți; poți, de altfel, să aparții liniștit mai multor religii; nu e nimic contradictoriu în aceasta. New Age practică ospitalitatea față de toate religiile: e un fel de super-religie care planează deasupra oricăror dogme, autorități, ierarhii și cărți sfinte. Este triumful ecumenismului?!, spun unii!*⁹¹

Sincretismul religios

Prin *eclectism* și *sincretism religios* înțelegem o grupare de doctrine, idei și practici de cult religioase care pretind a defini și a trăi adevărul religios numai sub forma unui conglomerat neomogen, confuz și antitetic, în derădimentul **unicului** Adevăr soteriologic **logic** și **necesar** pentru întreaga existență rațională sau irațională creată. “Eclectismul este o trăsătură tipică pentru doctrinele de

⁸⁹ Jean Vernette, *Nonvelles spiritualités et nouvelles sagesse*, Bayard Éditions, Paris, 1999, p. 105.

⁹⁰ Elliot Miller, *A Crash Course on the New Age Movement*, Grand Rapids, Baker, 1989, p.15.

⁹¹ P. I. David, *Invația sectelor*, Ed. Christ, Buc. 1997, p. 422

tip *new âge*. Astfel *new âge*-rii extrag și combină după bunul lor plac elemente doctrinare din Biblie, cartea Mormonilor, Cartea Morților tibetană, I Ching, păgânism și ocultism. Următorul pas este sincretismul religios care combină și sintetizează religii diferite și învățături filosofice adesea contrare. Această falsă concepție mistică despre lume le permite *new âge*-rilor să fie extrem de deschiși și *toleranți*, spre deosebire de religiile erei Peștilor, ale căror deosebiri au fost adesea apărute cu prețul vieții, sau chiar al unor războaie religioase. Relativismul și arbitrarul conduc la credința în egalitatea revelațiilor divine făcute prin Moise, Buddha, Krishna, Iisus Hristos și, de ce nu, lui Shirley Maclaine. Credința într-un Creator persoanal este înlocuită de credința în energia universală creativă cunoscută sub denumirile de Chi, prana, kundalini, energie psihică, bio-energie, ca sursă a originilor și existenței tuturor lucrurilor”.⁹²

a. Sincretismul religios în epoca apostolică și post apostolică în vizjunea Sfântului Irineu de Lyon

Sfântul Irineu de Lyon, primul mare teolog al Bisericii creștine, s-a născut în Asia Mică în prima jumătate a secolului II d. Hr. Ucenic la Sfântului Policarp al Smirnei, despre care Irineu spunea că avea relații cu Ioan (sfântul apostol și evanghelist) și cu ceilalți (apostoli) care L-au văzut pe Domnul (Hristos).⁹³

Primul exponent al sincretismului religios primar au fost **Simon Magul**. Era originar din Samaria, magician care dorea să contopească sintetic practicile oculte păgâne cu puterea harului divin făcător de minuni. Despre el Sfântul Apostol Luca spune: Era mai dinainte în cetate un bărbat, anume Simon, vrăjind și uimind neamul Samariei, zicând că el este cineva mare, la care luau aminte toți, de la mic până la mare, zicând: *Acesta este puterea lui Dumnezeu, numită cea mare. Și luau aminte la el, fiindcă de multă vreme, cu vrăjile lui, îi uimise* (Fapt. 8, 9-11). Simon Magul credea că apostolii făceau minunile prin intermediul magiei, și nu prin puterea lui Dumnezeu. Văzându-i pe apostoli plini de Duhul Sfânt și cum așează mâinile peste ucenicii lor, transmitându-le puterea de sus celor care aveau să creadă în Dumnezeu prin Iisus Hristos, el își imagina că aceasta era într-adevăr o *știință magică*.⁹⁴

Simon Magul a trăit în timpul împăratului Claudiu, împărat căruia i s-a ridicat o statuie în cinstea aptitudinilor sale magice, și care era divinizat – ca și alți împărați romani – așezat fiind pe o treaptă egală cu Dumnezeu. Se manifesta printre iudei ca *Fiul* (Mesia), ca *Tatăl* ce avea să coboare în Samaria printre conaționali, iar printre păgâni se revela ca fiind *Duhul Sfânt*.

Sfântul Irineu de Lyon ne încredințează că de la Simon Magul descind toate erezile⁹⁵. Pe Elena, o prostituată cumpărată din Tyr-ul Feniciei, o considera drept *Gândirea primară, Mama tuturor lucrurilor*, cea prin care s-au făcut îngerii și arhanghelii. În fața adeptilor săi, Simon se identifica cu Zeus, iar pe Elena o identifica cu zeița Athena.

Succesorul său, **Menandru**, originar din Samaria, era de asemenea magician. Forța supremă – spunea el – nu poate fi cunoscută de toți; el era Salvatorul trimis din locuri necunoscute, pentru a mântui lumea. Menandru, ca și Simon, spunea că lumea a fost creată de îngerii, iar numai prin magie se poate intra în legătură cu aceștia.

Saturnin și **Vasilide** sunt alți doi sincretiști religioși ai secolului I d. Hr. Pregătirea filosofico-religioasă o fac în școlile din Siria și Alexandria. Pentru Saturnin, ca și pentru Menandru, există un *Tatăl* necunoscut de nimeni, care a făcut îngerii și arhanghelii, virtuțile și puterile. Șapte dintre

⁹² Pr. Dan Bădulescu, *Împărăția râului: New Age. Originele, istoricul, doctrina și consecințele sale din perspectivă ortodoxă*, Ed. Christiana, Buc. 2001, p. 129-130.

⁹³ Adelin Rousseau, *Introduction à Irénée de Lyon, Contre les hérésies*, CERF, Paris, 2001, p. 7.

⁹⁴ Saint Irénée de Lyon, *Contre les hérésies* I, 23, 2, en trad. du Adelin Rousseau, op. cit., p. 106.

⁹⁵ Ibidem.

aceste puteri cerești au creat lumea și tot ce ea cuprinde. Mântuitorul lumii nu are nici trup, nici chip, este de o manieră pur aparentă – se poate transpune în om. Dumnezeu iudeilor este un înger, iar Hristos a venit pentru a distruge Dumnezeul iudeilor. Oamenii se împart în două rase: una rea și alta bună. Demonii însuflă gândurile celor răi, Mântuitorul a venit pentru a distruge pe oamenii răi și pe demonii, mântuindu-I pe cei buni. Căsătoria și nașterea sunt de la Satan.

Existența lui Dumnezeu Tatăl – după Vasilide – se datora *Intellectului* din care a ieșit *Logosul*, din *Logos Prudența*, din aceasta *Înțelepciunea* și *Puterea*, ca apoi *Înțelepciunea* și *Puterea* să dea naștere virtuților și îngerilor, așa s-a format *primul cer*. *Al doilea cer* s-a format prin emanația Intellectului, Logosului, Prudenței, Înțelepciunii și Puterii, formându-se *îngerii*, iar existența lumii create se datorează emanației acestor puteri cerești, așa s-a format cel de-*al treilea cer*. Dintr-o eroare, Simon din Cirene a fost răstignit în locul Mântuitorului, apoi s-a metamorfozat în Hristos. Împrumutând tehnica astrologilor, adeptii au descoperit existența a 365 de *poziții cerești*.

Pentru **Carpocrat** și discipolii săi, lumea cu tot ceea ce conține ea, a fost făcută de îngeri, mult inferiori Tatălui. Iisus s-a născut din Iosif, om ca toți oamenii, dar superior acestora prin sufletul pur și puternic.

Cerintheni – adeptii lui **Cerinth** din Asia – că nu Dumnezeu a făcut lume, ci o Forță Supremă separată de Acesta. Iisus nu s-a născut din Fecioara Maria – lucru de altfel imposibil – ci e fiul trupesc a lui Iosif și al Mariei. Abia după botez vine asupra Lui o Putere Supremă care ia chipul unui porumbel, și Hristos începe a-L vesti pe Tatăl Cel necunoscut săvârșind minuni. Iisus a suferit pe cruce, iar Hristos nu pentru că era pnevmatic.

Ebioniții și **nicolații**, deși acceptau că lumea a fost creată de adevăratul Dumnezeu, în ceea ce privește soteriologia, propovăduiau aceleași greșeli doctrinare care și Cerinth și Carpocrat. Nu foloseau evanghelia după Matei, iar pe Sfântul Apostol Pavel îl considerau apostaziat. Se tăiau împrejur și perseverau în prescripțiile vechi-testamentare socotind Ierusalimul drept *casa lui Dumnezeu*. Nicolații – adeptii diaconului Nicolae (unul din cei șapte diaconi) – socoteau că depravarea și mâncarea cărnurilor jertfite idolilor este un lucru firesc (Apoc. 2, 14-15).

Ultimii sincretiști religioși pe care Sfântul Irineu de Lyon îi prezintă în tratatul său⁹⁶ sunt adeptii lui **Cerdon** și **Marcion**. Cerdon învăța că nu Dumnezeu Tatăl – Tatăl Fiului întrupat - a propovăduit prin prorocii Vechiului Testament și nu El a dat legea lui Moise. După Marcion din Pont, Dumnezeu este o ființă nefastă care iubește războiul, neconstatntă în hotărâri și se contrazice Sieși. Hristos a fost un *cosmocrat*.

b. *New Age* – sau revenirea omenirii la sincretismul religios primar

Pentru a fi un adept al Noii Ere nu trebuie neapărat să devii oficial membrul unui grup, sau să mărturisești niște crezuri particulare. Mișcarea este extrem de diversificată și cuprinde o mare mulțime de organizații cu interese diferite și crezuri asemenea. Din acest motiv, mișcarea nu poate fi categorisită *cultică* și nici nu se poate defini prin denumirea sociologică de sectă. Un editor de carte *New Age* a spus: "Nimeni nu poate vorbi în numele întregii comunități *New Age*".⁹⁷ Comunitatea *New Age* poate cuprinde persoane ce provin din diverse domenii de activitate, cum ar fi, medicina holistică, ecologie, activism politic, învățământ, yoga, astrologie, și multe altele. Adeptii ai spiritismului, ocultismului, religiilor orientale, ai diverselor școli de filozofie, pot foarte ușor să se găsească sub umbrela generoasă a mișcării *New Age* și în ciuda deosebirilor de convingeri să creadă că doar unită omenirea va putea să atingă noi cote ale cunoașterii și împreună să evolueze la o conștiință cosmică. Deși nu fiecare susținător al *Noii Ere* subscrie la aceste crezuri, majoritatea pot fi identificați după următoarele aspecte:

⁹⁶ Ibidem, p. 117.

⁹⁷ Jeremy P. Tarcher, *New Age as Perennial Philosophy*, Los Angeles Times Book Review, 7 Februarie, 1988, p. 15.

a) se inspiră din mai multe surse ale *adevărului*. Pentru ei acesta nu poate fi unic, personal și abstract, ci relativ și subiectiv.

b) se simt confortabili atât în prezența Sfintei Biblii cât și a *Evangheliei Acvariene a lui Isus Hristos* de Levi Dowling, a revelațiilor *profetului somnambul*, Edgar Cayce, sau a sfaturilor entităților spirituale pe nume Ramtha, un războinic lemurian în vârstă de 35.000 de ani canalizat în transă de J. Z. Knight. Filme și cărți s-au obținut în urma contactului făcut de unii dintre adepții *New Age*, cum ar fi celebra Shirley MacLaine, cu astfel de entități spirituale și prin metoda *channeling-ului* (canalizării sau, scrierii ghidate) se propun diferite scenarii, fie ale sfârșitului lumii, fie ale cuceririi și uniformizării ei forțate de către conspirații și organizații secrete ce ținesc nu mai puțin decât la guvernarea mondială!⁹⁸

Apariția mișcării New Age: factori

Unul dintre primii și cei mai importanți a fost *transcedentalismul* secolului al XIX-lea. Exponentul cel mai vizibil al acestuia a fost Ralph Waldo Emerson (1803-1882). Emerson și *transcedentaliștii* au fost cei ce au pus bazele apariției și formării mișcării *New Age*. Emerson a pretins că intuiția este mai presus decât simțurile în descoperirea *adevărului* și că Dumnezeu se poate revela omului prin intuiția lui. El a susținut că scopul religiei era o unire conștientă a umanității cu Dumnezeu. Și el a crezut că Dumnezeu a oferit revelație tuturor religiilor lumii.⁹⁹

Despre ei, Russell Chandler indica cum *transcedentaliștii* au *împrumutat* din belșug din scrierile sacre ale religiilor orientale și le croiesc în așa fel încât să se potrivească spiritului american de autonomie și autodeterminare, pregătind scena iluminărilor *New Age*-ului ce se vor afla în centrul atenției cu 130 de ani mai târziu.¹⁰⁰

Teosofii¹⁰¹ în cadrul mișcării New Age

S-ar putea clasa între liberii cugetători. Cuvântul denumirii sale ar proveni din două cuvinte din limba greacă *Theos* = Dumnezeu și *Sofia* = Înțelepciune. Cu alte cuvinte adepții s-ar putea numi *Înțelepții lui Dumnezeu* sau cei ce se pretind a pătrunde și învăța despre înțelepciunea lui Dumnezeu. Nu au însă o concepție autentică clară despre Dumnezeu, om și veșnicie și ele sunt foarte confuze. Locul de origine al acestor concepții ar fi în India și se pierd în adâncimi de preistorie.

Asceții indieni au avut și unele sclipiri ale rațiunii, dar cu multă înclinare spre pesimism, care pesimism și-a pus amprenta pe și pe lucafașul poeziei românești Eminescu, precum și pe Coșbuc, după moartea prematură a fiului său.

În Europa, această doctrină teosofică este legată de numele unei femei de moravuri ușoare, rusoaica Blavatskaia (1831-1896). Ea părăsește Europa și se duce în America De Nord și la New York cunoaște un colonel S. Clcott. Și amândoi înființează o societate teozofică.

De aici Blavatskaia pleacă în India și convertește la doctrina teosofică pe un baron cu numele Palmu, care lasă societății o avere imensă. După moartea lui Blavatskaia, conducerea acestui cult este la colonelul Clcott. Își așează reședința lângă râul Ad Jur, într-o clădire în care erau adunate 12.000 de manuscrise și 15.000 de tratate religioase, filosofice și științifice. Datorită acestui fapt, adepții acestui cult sunt mai mult intelectuali cărora le-a stârnit admirația.

După moartea colonelului Clcott conducerea o ia în 1907 Doamna Annie Besant, fostă soție de pastor anglican. Un fel de profet al teosofilor este poetul Crășna Murti, care a colindat continentul european ajungând să conferențeze în 1930 și la noi, la Iași.

⁹⁸ www.apologetica.newage.

⁹⁹ Mulți au observat similitudinea între gnosticismul erei postapostolice – care apare și la Sfântul Irineu de Lyon - și moderna mișcare New Age; vezi Ron Rhodes, *The Counterfeit Christ of the New Age Movement*, Grand Rapids: Baker, 1990, p. 118.

¹⁰⁰ Russell Chandler, *Understanding the New Age*, Dallas: Word, 1991, p. 33.

¹⁰¹ P. S. Ioan Mihălțan, *Sectologie*, curs dactilografiat, Oradea 2002.

Societatea teosofilor este internațională și are secțiuni în toată lumea (Anglia, Franța, Germania, Olanda, Italia, Finlanda etc.). Fiecare secțiune este condusă de un comitet executiv. Cea mai activă secțiune este cea din Germania, care are cluburi teosofice aproape în fiecare oraș. Secțiunea din Germania a fost condusă de Franz Hartman. Adepții ai teosofilor se găsesc și la noi (București, Timișoara, Craiova). Se aseamănă cu spiritiștii. Este un sistem filosofic-religios.

Doctrina. Teosofii păstrează un deosebit secret asupra doctrinei având convingerea că în felul acesta s-ar înconjura de mai mult mister.

Temeiurile învățaturii sunt cele lăsate de doamna Blavatskaia. Lumea este plină de *karma*. Ce este această putere numită *karma*? Este un fel de putere ce plutește în văzduh. O putere bună și binefăcătoare care întemează pe om atunci când ajunge să-l pătrundă ființa lui. Deci o putere nepersonalizată. Poate am putea asemana aceste energii ale puterilor bune cu energiile divine ce izvorăsc din persoanele Sfintei Treimi. Numai că energiile divine au un izvor de unde emană, o Persoană (Treime de Persoane), nu sunt *apersonale*.

Se susține că fiecare persoană își are *karma* sa de care se folosește până ce intră în marea liniște. Contrar acestei energii bune este cealaltă energie rea numită *ragia*, căreia dacă omul se lasă pradă și duce la împătimire.

Între acestea două este o cale de mijloc, o stare de nepăsare ce se numește *tanee*, ceea ce Sfinții Părinți numesc *apatia*. S-a încercat o asemănare a acestor stări cu cele din creștinism și mai mult s-a susținut că creștinismul ar fi fost influențat de această doctrină care stă la baza doctrinei teosofilor. Credem că lucrurile stau invers, adică creștinismul a influențat doctrina teosofilor. Chiar și în privința “regiei”, puterea rea în creștinism nu este de sine stătătoare, ci își are un izvor în diavolul.

În privința liniștirii iarăși se deosebesc concepțiile, deoarece liniștea sufletească în creștinism se deosebește prin multe strădăni împotriva ispitelor și nu fără ajutorul lui Dumnezeu. Starea de liniște nu e o stare inactivă ca cea a Nirvanei, ci una în continuă activitate. Activitatea duce la liniște iar inactivitatea la plictiseală. Or, Nirvana este un loc de liniște fără activitate, adică nici bucurie, nici întristare, un fel de apatie, pe când viața veșnică, viața energiilor divine ce încep din această lume e plină de dinamismul fericitor al acestor energii.

O altă concepție a teosofilor este reîncarnarea sufletelor, adică sufletul pentru a se putea purifica, nu poate rămâne într-un singur trup, ci mereu trebuie să-și schimbe locuința, coborându-se pe pământ și schimbându-și locuința, coborându-se pe pământ și reîncarnându-se în alte și alte trupuri până ce ajunge în curăție egal cu Dumnezeu cu care de fapt se și confundă (panteism moștenit de la Platon). Suprema fericire ar consta tocmai în această contopire a sufletelor într-un tot unitar cu Dumnezeu.

Moartea nu este altceva decât o trecere a sufletului dintr-un corp într-altul, Pe patul de moarte își poate deja alege părinții în care vrea să se încarneze. În cele din urmă sufletul se îmbracă într-un corp astral devenind o ființă eterică, fără sex. Credem că frica de moarte i-a dus la această concepție de reîncarnare.

Tot ce există, există în mod necesar și evoluează spre bine. Nu există nici iad, nici veșnicie. Au credință în Nirvana, un loc unde sufletele vor fi una, contopindu-se și stau într-o stare de apatie pasivă, așa cum am spus mai sus. Mai nou învață că și în Nirvana ar fi oarecare trepte în urcușul spre desăvârșire. Dumnezeu nu este transcendent ci imanent, nu e veșnic și vremelnic, confundându-se cu natura. Nu există îngeri și diavoli.

Iisus nu a fost Fiul lui Dumnezeu și nici Răscumpărătorul. Oamenii se răscumpără singuri. Fiecare epocă își are Mântuitorul său. Așa a fost epoca lui Budha, apoi a lui Iisus și acum lui Crășna Murti. Nu recunosc dogmele instituțiilor bisericesti. Orice religie cuprinde ceva din adevăr, dar teosofia are tot adevărul.

Lumea aceasta trece și va transforma într-un continent regenerat. Afară de lumea noastră pământescă mai există o lume astrală cu oameni și animale, unde merg și sufletele noastre. Și animalele au suflet nemuritor, deci ele nu trebuie ucise și carnea lor nu trebuie consumată. Scopul ultim al lumii este frăția universală, fără deosebire de limbă, rasă, religie, de aceea oricine poate intra în societatea teosofică de orice credință ar fi. Ideile teosofilor provin din tradiția veche a budismului, nu din creștinism, dar au fost influențate de Creștinism. Ar dori o contopire a științei cu filosofia.

*Antropozofia contemporană*¹⁰²

Este considerată culmea teosofiei. O ceartă între teosofii Arnie Bescut și Rudolf Steiner duce la despărțirea lor. Steine, spre deosebire de teosofi, rămâne totuși în sânul creștinismului și socotește că aduce o cale mai nouă spre a ajunge la unirea cu Dumnezeu, accentuând colaborarea frățească între oameni. Primea în societatea sa pe orice om de orice religie, socotind toate religiile la fel. El e socotit reformatorul spiritismului, neotomismului, teosofiei și cel ce se ocupă cu deificarea naturii. Doctrina: Despre Dumnezeu: influențați de teosofi, un spirit universal și cel care iese totul și în care se absoarbe totul, după concepția lui Darwin. Deci există un spirit universal cosmic care a creat totul. Dumnezeu descoperă această înțelepciune a Sa, omului.

Despre om: Steiner are o concepție trihotonistă despre om: corp, suflet, spirit. Propovăduiesc reîncarnarea spiritului.

Despre Hristos: După cele două genealogii biblice (Matei I și Luca 3), Steiner deduce că au fost doi Hristoși, două persoane cu același nume. La răstignire, acest trup astral a suferit. Ce a suferit a fost apoi îmbalsămat și s-a trezit în mormânt în altă înfățișare decât cea de dinainte

Eshatologia: Există mai multe lumi. A corpului, a trupului spiritual și cea a sufletelor de unde vin sentimentele și pasiunile. Sufletul este organul de legătură între trup și spirit.

După moarte sufletul rămâne un timp sub influența trupului și a poftelor și apoi intră în cele 7 regiuni ale lumii spirituale, reîncarnându-se mereu pentru perfecționare, apoi rămâne în lumea spiritelor.

Curenți mistice din zilele noastre

În America, la sfârșitul secolului XIX erau vreo 250 de secte și organizații. Apoi numărul lor a crescut la peste 6.000, iar astăzi numărul lor a ieșit din orice evidență, chiar și din acea a organizațiilor internaționale.

Fiecare cu concepția sa despre Dumnezeul său.

Grupări oculte de proveniență indiană aparținătoare mișcării New Age

1. *Asociația Internațională pentru conștiința lui Crishna*

Întemeietor Swanni Probhupada în 1896. A scris o carte “Antimaterie și eternitate”. Secta îl consideră pe Crishna, Dumnezeu unic și creator al întregii lumi. Cartea lui de bază Shagevat – Gita. Antimateria ar fi lumea sufletelor. Sufletul contrar materiei. Prin exercițiile Yoga se ajută sufletul să se mute în planeta cea aleasă. S-a răspândit în vreo 30 de țări, dar mai ales în Franța unde e condusă de Lucien Dupuy, care locuiește într-un palat luxos din Paris.

2. *Meditația transcendențială*

Întemeiată de de indianul Maharishi Mahes Yogi cu scopul de a răspândi metodele meditației. Apărută și în S.U.A. în 1959. Nu e o sectă religioasă, ci se bazează mai mult pe efecte psihologice. Adoptată, Ea se folosește în unele școli militare și mănăstiri catolice. Întemeietorul ei susține că tehnica a învățat-o de la un practicant, Bramananda Saraswati. Au în toată lumea vreo 10.000 de instructori înzestrați cu toată aparatul.

Centrul asociației e în America și are peste 1.000.000 de membri.

3. *Mișcarea “Lumina divină”*

Înființată de indianul Mararay în 1958, cel mai tânăr Mesia, pentru a aduce lumii o nouă cunoaștere. Principala lui scriere poartă numele de “Celebrarea vrerii dragostei și a lumii”, apărută la Copenhaga în 1974. Pretinde că descoperă o lumină interioară. Are 7 milioane de adepți.

4. *Atlantișzii*. Un fel de dezmoșteniți ai soartei.

5. *Mărturia credinței*. Fondată de iranianul Baha’ul Ulah (1817-1892). Centru în muntele Carmel. Are milioane de adepți în peste 17 țări.

6. *Asociația pentru unificarea creștinismului mondial*. E fondată în Coreea în 1954, condusă de Moon (1970), care a fost exclus de la pentecostali. Lucrarea sa “Principiile divine”. Se consideră alesul lui Dumnezeu. În 1974 au avut un congres la Londra unde se întrunesc 140 de persoane, dintre care 22 de laureați ai premiului Nobel. La fiecare delegat la congres i-a asigurat 3.000 de dolari. Pe semne că și laureații sunt supuși tentației de bani. Are 2 milioane de adepți în întreaga lume. Trăiește luxos. Este milionar. Amenință lumea cu groaza. Propagă poligamia și plăceri exagerate. Folosește satanic falsul, corupția și teroarea.

7. *Societatea creatoare de valori*, condusă de Ykoda Dazsaku din Japonia. O sectă șintoistă. După 1965, devine un al treilea mare partid politic din Japonia.

8. *Biserica Scientologică*, întemeiată de americanul Lafayete Roh în 1911 cu scopul creării unei lumi mai bune. Folosește psihanaliza, metode budiste. Propovăduiește incinerarea. Cel ce părăsește adunarea poate fi distrus pe diferite căi. Au averi imense. Are 20 de milioane de adepți.

9. *Biserica lui Hristos* ca om de știință. Întemeiată de Mary Baker (1821-1910). Centrul spiritismului. Există un Dumnezeu universal. Bolile sunt cauzate de materie.

10. *Fiii fericiți ai păcii cerești*. Înființată la sfârșitul secolului al XIX-lea de un adept al adventismului.

11. *Ufolatrăii* (aleșii cerului). Că descoperă adevăruri mesianice pe alte planete. Nedreptățile sunt cauzate de duhurile rele.

12. *Mormonii*. Sectă apocaliptică. Propovăduiește căsătoria în grup, mai ales printre studenți. Se mai numesc *șfinții pământului*.

Doctrina: politeistă și sincretistă. Ponderați în mâncare și băutură, dar schimbă mereu femeile.

13. *Copiii Domnului*. Apărută în Italia. Organizată în 1968 și în America. Propagă plăcerile trupești. Centrul sectei e într-o vilă secretă de lângă Florența. Întemeietorul se consideră Mesia cel cu multe nume.

14. *Calea fericii*. Întemeiată în India în 1955. În 1973 ia ființă și în S.U.A. Adepții trebuie să-și schimbe numele. Se dedau la atacuri teroriste.

15. *Templul popoarelor*, condusă de Jim Jones din Guiana, 1968, sinuciderea în masă. Crima sa a zguduit toată lumea.

Întâi a fost baptist apoi intră în Klu-Klux-Klan. Trece din sectă în sectă. Devine student, se căsătorește cu Marcelline, mai mare decât el cu patru ani. Apoi înființează Templul popoarelor. Ajunge bogat. Trăiește în desfrâu, își vopsește părul. Se refugiază în Guiana. E împotriva lui Dumnezeu. Congresmanul american Lee Ryan cercetează cazul și e ucis. Jim îi forțează pe toți membrii sectei să bea din cazanul cu otravă, apoi se împușcă și el. Rămân de la el milioane de dolari.

16. *Antoismul*, după numele fondatorului, un belgian Louis Antoine, vindecător de boli. În 1957 avea 50 de temple.

17. *Biserica creștină universală*, întemeiată de francezul George Roux în 1954. Și el se dă vindecător de boli.

18. *Prietenii omului*, întemeiată de elvețianul Alexandre Freitag (1970-1974). Propovăduiește o lume bazată pe prietenii.

19. *Biserica celor trei inimi*, întemeiată de Roger Melchior și frații lui, cu scopul de a se îmbogăți. Se dedau la desfrâu.

¹⁰² Ibidem.

20. *Biserica liberă în Anglia*. Țin în 1981 un congres la Paris pentru apărarea individului și a familiei.

Relativizarea adevărului unic mântuitor

Pentru Biserica Ortodoxă singura cale de intrare în veșnicie este învățătura despre un Dumnezeu unic în ființa sau esența Sa, transcendent lumii dar și prezent în lumea aceasta prin energiile Sale necreate, neconfundate cu creatura și omul, și care îi însuflă acesteia puterea de a se ridica din coruptibilitate la o nouă ontologie, bipolară și teandrică: îndumnezeirea.

Posibilitatea cunoașterii adevărului despre Sfânta Treime este rezervată conținutului revelațional, la care se adaugă și starea de curățire morală împreună cu trăirea duhovnicească care ne descoperă misterul atât cât îi este omului cu putință. "Cunoștința Sfintei și Celei de o ființă Treimi este sfințire și îndumnezeire pentru îngeri și pentru oameni".¹⁰³

În Dumnezeu nu există evoluție de la un Tată spre un Fiu și spre un Duh Sfânt, "nu e supus progresului și nici vreunei necesități de împlinire. Un Dumnezeu adevărat, cu o viață pleneră suficientă Sieși, e numai un Dumnezeu, care e Treime de Persoane din veci".¹⁰⁴ Tatăl este originea Fiului, Fiul este agentul, Duhul Sfânt este mediul în care se produce cunoașterea.¹⁰⁵

Evoluția în planul trinitar introduce inevitabil elementul creat. Atât arienii cât și pnevmatomahii¹⁰⁶ au susținut acest lucru. "Aceștia spun că Treimea rezultă din prefăcere și progres și există o doime Care așteaptă să se facă creatură (Sf.Duh), ca să se cunoască cu Tatăl și cu Fiul și să apară Treimea".¹⁰⁷

Completându-Se Dumnezeu cu Cuvântul și cu Duhul Sfânt, făcuți după un interval de timp, Treimea nu se mai poate numi așa, pentru că nu este pur nefăcută, sau necreată, ci e un amestec din creat și necreat. Un Dumnezeu ce devine Treime (prin crearea din nimic a Fiului și a Duhului) poate crește ca pătrime ș.a.m.d. și acest lucru duce la panteism (câte ipostasuri atâția dumnezei), Dumnezeu relativizându-Se devenind imperfect, iar pe planul etern nu există noțiunea de relativ. Plenitudinea e Treimea din veci, pentru că e iubirea desăvârșită, căreia nu I se poate adăuga nimic la fericirea comuniunii și libertății ei, care e prin sine și nu făcută de altcineva. Dacă n-a fost de la început Treimea, sau fericirea și binele desăvârșit, nu poate deveni Treime nici prin evoluție.¹⁰⁸

Dumnezeu există de la Sine și prin Sine ca Tată, Fiu și Duh Sfânt și "Aceștia nu sunt separați nici de timp, nici prin discontinuitatea curgerii, chiar dacă se disting unul de altul ca Persoane, prin proprietăți (ipostatice). Ochiul, izvorul și râul sunt una ca număr, deși au formă deosebită"¹⁰⁹ și, "nu ajung să înțeleg cu mintea, cum sunt luminat de Unul prin Trei"¹¹⁰. Așadar "credem într-un singur Dumnezeu, într-un singur principiu, într-o singură ființă, într-o singură Dumnezeire cunoscută nouă în trei ipostasuri desăvârșite. Ipostasurile sunt unite fără să se amestece și despărțite fără să se despartă. Credem în Tatăl principii și cauza tuturor. Fiul nu a fost adus din neexistență la existență, ci a fost totdeauna împreună cu Tatăl și în Tatăl, născut din El din

¹⁰³ Talasie Libianul și Africanul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte către Pavel prezbiterul*, Fil. rom., vol. IV, Ed. Harisma, 1994, cap 100, p. 22.

¹⁰⁴ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 161, la *Sf. Atanasie cel Mare, Ep. III către Serapion*, Despre Sf. Duh, în P. S. B. vol. 16, Buc. 1988, p. 86.

¹⁰⁵ Henri Crouzel, *Origen-personajul-eccegetul-omul-dubovnicește-teologul*, trad. Ciprian Pop, Ed. Deisis, Sibiu 1999, p. 163.

¹⁰⁶ (Pnevmatomahii) "Tatăl e Dumnezeu; despre Fiul admit la fel că se cuvine ca și El să fie cinstit cu numele de Dumnezeire; cât despre Duhul Sfânt, deși e alături de Tatăl și de Fiul, totuși ei nu vor să-l mai cuprindă sub numirea de Dumnezeire, ci socotesc că puterea Dumnezeirii începe de la Tatăl și se termină la Fiul, excluzând de la mărirea dumnezeiască natura Duhului...Duhul Sfânt (fiind) în strânsă legătură cu Tatăl și cu Fiul", Sfântul Grigorie de Nyssa, *Epistola despre Sfânta Treime*, P. S. B. vol. 30, p. 434..

¹⁰⁷ Sfântul Atanasie cel Mare, *Epistola III către Serapion, Despre Sfântul Duh*, P. S. B. vol. 16, p. 86.

¹⁰⁸ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 34 d, la *Sf. Atanasie cel Mare, Trei cuvinte împotriva arienilor*, P. S. B., vol. 15, Buc.1988.

¹⁰⁹ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuv. 5, Despre Sfântul Duh*, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1993, Ed. Anastasia, p. 117.

¹¹⁰ Idem, *Cuv. 40, la Sf. Botez*, 41, P. G. 36, 417 B.

veșnicie (înafară de timp și fără de început). N-a fost cândva Tatăl, când n-a fost Fiul, ci odată cu Tatăl și cu Fiul, Care S-a născut din El și în Dumnezeu există o singură voință, o singură lucrare și o singură stăpânire și una și aceeași mișcare a celor trei ipostasuri."¹¹¹

Dumnezeu este Monadă și Triadă în același timp. Este Treime de Persoane aflate în comuniune de iubire. Ca existență fără de început, Dumnezeu este existență iubitoare. Doar așa poate fi desăvârșită din eternitate ca existență tripersonală. Persoana presupune iubirea. Ea iubește și poate fi iubită. Doar existența tripersonală într-o unitate desăvârșită poate fi iubirea desăvârșită. Dacă acceptăm în Dumnezeu evoluția, progresul, iubirea Lui se relativizează. El este din eternitate o existență egală cu comuniunea iubitoare. O Persoană este din eternitate Tatăl și alta Fiu, în iubirea cea mai deplină în Duhul Sfânt care să mărească iubirea fiecărei Persoane de cealaltă. "Ceea ce a fost odată unit...rămâne sub toate formule...puterea dăătoare de viață...puterea Duhului o înțelegem alături de Tatăl și de Fiul, rămâne nedespărțită de El".¹¹²

Există din veci iubirea. De aceea simțim și noi, persoanele create, atâta bucurie și nevoie una de alta.¹¹³

Dumnezeirea e necircumscrișă, nu se poate circumscrie cugetării. Deplina înțelegere a dumnezeirii a face mărginită și limitată pentru că tot ce este înțeles este și limitat, dar "dumnezeirea nu poate fi cuprinsă de înțelegerea omenească, nici nu poate fi închisă în întregă"¹¹⁴ de aceea dogma Sfintei Treimi este incomprehensibilă, Treimea rămânând Taina prin excelență. "Noi propovăduim o unică obârșie (a Treimii), care nu e supusă zgârceniei ca să rămână circumscrișă la o persoană, dar nici dezordinii ca să se reverse la infinit...Treimea e prin fire de aceeași cinste: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, a Căror bogăție e deoființimea, și o unică iradiere a strălucirii. Dumnezeirea nu se revarsă nici peste acestea, ca să nu se nască o gloată de zei, dar nici nu se mărginește în lăuntrul lor, ca să nu osândim dumnezeirea la sărăcie".¹¹⁵

Dumnezeirea e una și fără de început. E unime și nu doime, Treime și nu mulțime, căci unimea în Treime e cu adevărat unime, fiindcă nu e izvor al celor de după ea, ca o stare contractată a unei deșirări ce se revarsă în mod natural devenind mulțime, ci entitate enipostaziată a Treimii Celei de o ființă. E Treime și nu număr desfăcut ca o adunare de entități care se pot despărți. Treimea e unime sau Monadă care subzistă așa. "Este o singură dumnezeire ce ființiază (οὐσα) unitar și subzistă (υφισταμε'νη) treimic"¹¹⁶.

"Unimea mișcându-se din pricina bogăției și depășindu-se doimea (căci e mai presus de materie și formă, din care se alcătuiesc lucrurile) se hotărânește în Treime din pricina desăvârșirii".¹¹⁷ Orice

¹¹¹ Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica*, trad. pr. D. Feciuru, Buc. 1943, p. 19 și 31.

¹¹² Sfântul Grigorie de Nyssa, op. cit., p. 432.

¹¹³ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 222 la Sf. Grigorie de Nazianz, Cele 5 cuvântări teologice, Ed. Anastasia, Buc.1993.

¹¹⁴ Sfântul Grigorie de Nazianz, op. cit., p. 30.

¹¹⁵ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1983, P. S. B. vol. 80., p. 46.

¹¹⁶ Ibidem, p. 47.

¹¹⁷ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuv. despre pace*, 8 P. G. 35 II 60. "Tot ce se mișcă după fire se mișcă dintr-o cauză. Și tot ce se mișcă dintr-o cauză, dintr-o cauză și există. Iar tot ce există și se mișcă dintr-o cauză a avut desigur ca origine a existenței, cauza din care este și pentru care a fost adus la existență, iar ca țintă (τελοϛ) a mișcării, aceeași cauză pentru care se mișcă și spre care se grăbește. Dar tot ceea ce este și se mișcă pentru o cauză este desigur creat. Iar dacă ținta celui ce se mișcă este cauza pentru care s-a creat și este. Deci una este, desigur, ca origine și țintă aceea este și se mișcă în orice fel după fire. Cauza pentru care este și Se mișcă tot ce este și se mișcă. Căci Aceasta (Cauza), fiind o putere activă, face și produce în chip dumnezeiesc, ca origine, cele create și atrage ca țintă, în chip providențial, pe cele ce se mișcă și pune hotar. Dacă tot ce se mișcă și e creat, este și se mișcă și a fost creat pentru o cauză, evident că tot ce nu există pentru o cauză nu e nici făcut, nici nu Se mișcă. Căci nu se mișcă ceea ce nu are peste tot o cauză a existenței. Iar dacă ceea ce-l necauzat

depășire a Treimii duce la deșirarea Ei și inevitabil la panteism. Mișcarea "ad intra" în Treime trebuie văzută drept cauza (Tatăl) ce dă origine și ființă Fiului și Sfântului Duh prin naștere și purcedere din veci. Mișcarea "ad extra" a Ei, creația, pronia, mântuirea și desăvârșirea lumii cu scopul atingerii țelului său final, îndumnezeirea. Propriu-zis, în Dumnezeu sunt două mișcări. Prima ține de misterul intrinsec al Treimii, a doua nefiind din necesitate, nici din veșnicie, ci doar revărsarea iubirii trinitare pe plan economic.

Dumnezeu este Unul în Ființa Sa și necompus, și Ființa este posedată întreagă de cele Trei Persoane. "Dumnezeu se numește Unul nu numai pentru că este simplu, aflat mai presus de toată compoziția, ci și pentru că El singur există propriu-zis întru toate cele ce zic că există, dar își au existența de la El. Este Unul pentru că singur El e neasemenea cu toate și în afară de toate, pentru că e veșnic, fără început și încetare, pentru că se face cunoscut tuturor fără să fie supus relației. "Numai Dumnezeu Tatăl și Fiul Său Unul-Născut și Duhul Sfânt posedă cunoașterea nu numai a tot ce a fost creat de El, ci cunoașterea de Sine însuși".¹¹⁸

Dumnezeu este Monadă (Unitate) prealăudată și Treime preînchinată.¹¹⁹ Unul este Dumnezeu pentru că Una este Ființa Sa, Dumnezeirea, iar " iar firea Treimii e una, fără să se confunde în ceea ce se vede propriu și deosebit la fiecare dintre Ei și fără să se schimbe între ele însușirile care se deosebesc. Treimea trebuie cugetată și închinată într-o singură ființă, într-o singură slavă, în aceeași voință, în trei ipostasuri"¹²⁰ Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Modul de subzistență a Ființei dumnezeiești unice și întreagă în Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, ca trei ipostasuri distincte doar prin însușirile personale a Lor (nenăscut, născut și purces), a fost contestat spre sfârșitul secolului II de către modaliștii sabelieni¹²¹ care vedeau pe Dumnezeu ca Unul revelat în trei moduri de manifestare, trei fețe: ca Tată, apoi ca Fiu și în sfârșit ca Duh Sfânt. După această învățătură, Sfânta Treime nu are o existență reală, ci una modală. Unicul Dumnezeu are trei moduri de apariție și trei moduri de lucrări în istorie: ca Tată Creator, ca Fiu Mântuitor și ca Duh Sfânt, Sfințitor. "Sabelie, desființează identitatea ipostasului și introduce noțiunea de persoană complexă"¹²² și astfel Fiul și Duhul sunt nume fără realitate. De cealaltă extremă, se află triteismul care împarte ființa unică în trei persoane, și fiecare parte este posedată separat de Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. "Cel care nu admite comuniunea ființei cade ușor în politeism, ... cel care nu admite deosebirea ipostasurilor cade în iudaism".¹²³ După Sabelie o natură unică se transformă în toate. Această idee este preluată din panteismul păgân, care nu-L vedea pe Dumnezeu transcendent și Îl confunda cu natura ignorând apofaticul divin. "Sabelie a fost condamnat ca

e și nemișcat, dumnezeirea e mișcată, ca una ce nu are nici o cauză a existenței și e cauza tuturor celor ce există". Sfântul Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 228.

¹¹⁸ Origen, *Despre prințipi*, P. S. B., vol. 8, p. 311.

¹¹⁹ Calist Catafygiotul, *Despre unirea dumnezeiască și viața contemplativă*, Fil. rom., vol. 8, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1979, p. 454 și 526.

¹²⁰ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre rugăciunea domnească și Despre rânduiala cea după Dumnezeu (a vieții) și Despre nevoia cea adevărată*, în P. S. B. vol. 29, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae și pr. Ioan Buga, Buc. 1982, p. 430 și 456.

¹²¹ Sabelie. Cel mai de seamă reprezentant al antitrinitarismului modalist, numit și sabelianism. Știrile cu privire la persoana și învățătura lui nu sunt clare. Se crede că el era preot, originar din Cirenaica (Pentapolis, în Libia, Egipt), deși nu este dovedit. Fiind cunoscut și la Roma, nu se știe dacă s-a dus din Libia la Roma, sau de la Roma în Libia. Ipolit l-a cunoscut la Roma, în timpul episcopilor Zefiriu și Calist, deci la începutul sec. III. I. B. U. vol. I, (Man. pt. Fac. de Teol. Ox., Buc. 1987, p. 206.). Excomunicat de episcopii Romei, sus menționați, fuge în Egipt(?). Sabelianismul renaște în protestantism, socianism și în panteismul lui Schleiermacher și Schelling (n. a.).

¹²² Sfântul Vasile cel Mare, *Epistole*, 52, P. S. B. vol. 12, trad. pr. prof. dr. T. Bodogae, Buc. 1988, p. 218.

¹²³ Idem, *Epistola 210*, p. 434.

dușman al Bisericii, fiindcă a îndrăznit să spună Tatălui Fiului Fiului să-I dea nume de Tată".¹²⁴ Dumnezeirea devine prin modalism multiformă, iar prin triteism mult împărțită.

Concluzii

Sincretismul religios de tipul *New Age* nu constituie soluția sănătoasă a ființei religiei care, după cum o definește etimologia – religo, are = a uni doi factori, unul obiectiv și celălalt subiectiv, adică pe Dumnezeu cu omul creat și invers. Creștinismul, și în special Biserica Ortodoxă, prin învățătura despre crearea lumii și a omului după chipul Creatorului, de către un Dumnezeu întreit ipostatic, cât și prin dogma soteriologică – în care Fiul lui Dumnezeu Se face om cu scopul de a-l ridica pe acesta din urmă din păcat, stricăciune, moarte și de a-l face posibilă perspectiva unei veșnicii plină de ontologie personalistă, credem că este singurul răspuns veridic la toate preocupările religioase, spirituale și mistice ale omului contemporan aflat la început de mileniu trei.

Bibliografie

1. Sfântul Atanasie cel Mare, *Epistola III către Serapion*, P. S. B. vol. 16, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1988
2. Pr. Bădulescu Dan, *Împărăția răului: New Age. Originile, istoricul, doctrina și consecințele sale din perspectivă ortodoxă*, Ed. Christiana, Buc. 2001
3. Russell Chandler, *Understanding the New Age*, Dallas: Word, 1991
4. Henri Crouzel, *Origen-personajul-exegețul-omul duhovnicesc-teologul*, trad. Ciprian Pop, Ed. Deisis, Sibiu 1999
5. Calist Catafygiotul, *Despre unirea dumnezeiască și viața contemplativă*, Fil. rom., vol. 8, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1979
6. Sfântul Ioan Damaschinul, *Dogmatica*, trad. pr. D. Fecioru, Buc. 1943
7. P. I. David, *Invația sectelor*, Ed. Christ, Buc. 1997

¹²⁴ Sfântul Atanasie cel Mare, *Epistola III către Serapion*, P. S. B. vol. 16, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Buc. 1988, p. 91.

8. Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuv. 5, Despre Sfântul Duh*, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, Buc. 1993
9. Idem, *Cuv. despre pace*, 8 P. G. 35 II 60.
10. Idem, *Cuv. 40, la Sf. Botez*, 41, P. G. 36, 417 B.
11. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre rugăciunea domnească și Despre rânduiala cea după Dumnezeu (a vieții) și Despre nevoia cea adevărată*, în P. S. B. vol. 29, trad. pr. prof. dr. D. Stăniloae și pr. Ioan Buga, Buc. 1982
12. Idem, *Epistola despre Sfânta Treime*, P. S. B. vol. 30
13. Irénée Saint de Lyon, *Contre les hérésies* I, 23, 2,
14. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Buc. 1983, P. S. B. vol. 80
15. P. S. Ioan Mihălțan, *Sectologie*, curs dactilografiat, Oradea 2002.
16. Elliot Miller, *A Crash Course on the New Age Movement*, Grand Rapids, Baker, 1989
17. Origen, *Despre principii*, P. S. B., vol. 8, p. 311.
18. Ron Rhodes, *The Counterfeit Christ of the New Age Movement*, Grand Rapids: Baker, 1990
19. Adelin Rousseau, *Introduction à Irénée de Lyon, Contre les hérésies*, CERF, Paris, 2001
20. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, nota 161, la *Sf. Atanasie cel Mare, Ep. III către Serapion*, Despre Sf. Duh, în P. S. B. vol. 16, Buc. 1988
21. Idem, nota 222 la Sf. Grigorie de Nazianz, *Cele 5 cuvântări teologice*, Ed. Anastasia, Buc. 1993.
22. Idem, nota 34 d, la *Sf. Atanasie cel Mare, Trei cuvinte împotriva arienilor*, P. S. B., vol. 15, Buc. 1988.
23. Talasie Libianul și Africanul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte către Pavel prezbiterul*, Fil. rom., vol. IV, ed. Harisma, 1994, cap 100
24. Jeremy P. Tarcher, *New Age as Perennial Philosophy*, Los Angeles Times Book Review, 7 Februarie, 1988
25. Sfântul Vasile cel Mare, *Epistola 210*
26. Idem, *Epistole*, 52, P. S. B. vol. 12, trad. pr. prof. dr. T. Bodogae, Buc. 1988
27. Jean Verette, *Nouvelles spiritualités et nouvelles sageses*, Bayord Editions, Paris, 1999
28. www.apologetica.new age.

STUNDIȘTII (P. I. David)

Odată cu apariția Reformei, s-a introdus în bisericile protestante și citirea particulară și publică a Bibliei în vederea perfecționării viitorilor “tâlcuitori”. Cultul deși redus era format din imne, psalmi și citiri periodice.

Pe lângă aceste citiri cu timpul s-au format adevărate lectorate biblice, după ce Luther dăduse o noua traducere a Bibliei în limba germană. Așa se face că Iacob Spener a înființat o Asociație religioasă numita **Stunde** (ora). Rostul acestei asociații consta în a citi și explica Biblia timp de o oră.

La început Spener nu a avut intenția de a crea o nouă sectă. Datorită deselor adunări pe care le conducea a început să se abată de la Biserică. Din Germania stundiștii răspândesc noua învățătură în Rusia și în România.

Aici înființează un centru puternic la Soroca, de unde făceau propagandă cu noua lor învățătură. Primii pionieri care au învățat să propovăduiască stundismul printre români au fost Rabinovici și Leon Anerbuch, pastori bapțiști care se ocupau cu încreștinarea evreilor din acest teritoriu.

Leon Anerbuch a încercat să-i apropie pe stundiști de bapțiști, ceea ce a și reușit într-o mare măsură. Învățătura stundistă nu se deosebește prea mult de învățătura bapțistă.

Stundiștii explicau Sfânta Scriptură alegoric, iar în ceea ce privește Botezul, Sfintele Taine și Sfânta Tradiție sunt una cu bapțiștii.

Nu admit războiul, nu depun jurământ și sunt împotriva celor ca nu aderă la ei sau la bapțiști.

În România Mare au fost răspândiți în Basarabia în special în Soroca și Cetatea Albă.

Mijloacele lor de prozelitism au fost simple.

Toți stundiștii fiind bogăți, țărani și lucratorii de sub patronajul lor au început să accepte ”orarul” pentru a face pe placul stăpânilor.

Astăzi în România stundiștii sunt pe cale de dispariție, mai existând câteva grupări izolate în Dobrogea.

LIPOVENII ȘI SCAPEȚII (P. I. David)

Aceste doua secte sunt foarte vechi, ce au la baza învățătura și cultul sascocraticilor. Lipovenii ca secta au luat naștere pe la începutul anului 1740, iar numele de lipoveni l-au luat de la călugărul Filip care este întemeietorul acestei secte. Filip a candidat la stăreția Mănăstirii Vigantika și nereușind să ajungă stareț a plecat din mănăstire cu un grup de 50 de călugări partizani ai săi și au întemeiat un schit nu departe de acesta mănăstire.

Conducerea Bisericii Ruse a trimis la mănăstirea Vigantika o comisie pentru a stabili cauzele plecării lui Filip și a adepților săi. Încercând să pătrundă în schit cei din comisie nu au reușit, au încercat să spargă poarta schitului, iar când au reușit acest lucru schitul era în flăcări cu cei care-l urmăseră pe Filip. Pe temeiul acestei jertfe s-a întemeiat lipovenismul.

Fiind persecutați de autoritățile statului Rus se refugiază în Finlanda, Polonia și România. La noi în țară s-au stabilit mai ales în județele Constanta și Tulcea. Publicații aparte nu au avut pentru ca se foloseau de cărțile bisericești, iar unii dintre ei merg la Biserica Ortodoxă.

Astăzi cam majoritatea lipovenilor sunt ortodocși, dar țin foarte mult la acest nume de ”lipovean”. Iată pe scurt învățătura lor de credință:

- nu se roagă pentru stăpânire.
- propovăduiesc celibatul.
- propovăduiesc martiriul prin ardere de viu și moartea prin înfometare.
- nu admit clerici în scoli.

Lipovenii au și câteva ramuri:

popoviții – cultul lor este ca și cel ortodox cu câteva mici deosebiri la proscomidie și la pronunțarea unor părți din Sfânta Liturghie. Pentru a fi siguri de noii convertiți îi botezau în veșminte pentru a le păstra darul preoției și îi ungeau cu ”mirul cel adevărat” și vechi. Astăzi la noi în țară ei se găsesc în județul Tulcea.

Lipovenii omopisti – sunt cei care s-au apropiat de Biserica Ortodoxă și se afla sub conducerea ei administrativă păstrându-și doar cărțile și cultul. Astăzi ei trăiesc în județul Constanta și în județul Tulcea.

Bezpopoviții – cei fără preoți. Ei au un șef religios pe care îl numesc “nastavnic” care săvârșește toate actele de cult. Dintre taine ei săvârșesc numai pe cea a Botezului.

Referitor la cult în manifestările exterioare ei considera închinarea cu trei degete și crucea cu patru colturi drept ”peceți” ale lui antihrist și de aceea mențin crucea cu opt colturi și închinarea cu doua degete.

Astăzi ei sunt organizați în câteva comuniumi în jurul lacului Razelm și în Delta Dunării.

Lipovenii bezpopoviți au o ramură aparte, numită “scapeții” sau “mutilații pentru Domnul”.

Secta lor se intitulează ”vrednicii sufletului” și au apărut ca o reacție împotriva chlostilor întrucât aceștia de pe urmă nu duc până la capăt lupta împotriva cărnii, prin carne înțelegând pofta trupezasca sau apetitul sexual.

Din această cauză neoreformatorii au recurs la mutilare, la castrare, călcând voit sfatul psalmistului: ”fericit bărbatul care rabdă ispita...”(Ps.1,1-2), nicidecum cel care își strangulează organele pentru a nimici simțurile și a distruge efectele specifice perfecțiunii creației.

Cel care a inițiat secta fost un țăran analfabet, Slivanov (+ 1832). În viziunea lui bolnavă se declarase ”dumnezeul dumnezeilor și regele regilor” trimis de cel de sus să strângă pe credincioși și toți laolaltă să inaugureze ”împărăția lui Mesia” în Rusia.

Mulțime de creduli și de fanatici, de dereglați psihic l-au urmat (bărbați și femei) mai ales în perioada de grele încercări pentru Rusia. Fanaticii scopeți strigau: ”Pregătiți calea Domnului orice pom care nu face roadă se taie și se arunca în foc”.(Matei 3,3). Când se va ajunge la numărul de credincioși 144.000 va veni și Hristos, grăbiți-vă.

În ceea ce privește doctrina lor ei afirma ca păcatul original se explica prin unirea fizică a primilor oameni. Pentru a șterge păcatul este necesar ”botezul” cel adevărat prin suprimarea organelor genitale la barbari și tăierea mamelelor la femei. Din cauza acestor mutilări mulți dintre ei au decedat.

În ceea ce privește cultul se adunau în case de adunare. Datorită rigorilor unii s-au separat și au renunțat la predicile primitive. Ei se intitulează ”scopeți spirituali” și în loc de castrare recomandă adormirea simțurilor prin tranchilizante, droguri sau alcool.

Astăzi nu mai exista adepți ai acestei secte, dar totuși s-ar putea ca printre bătrânii lipoveni să mai existe câțiva, oricum numărul lor este nesemnificativ.

CHLĂȘTII (P. I. David)

Una dintre cele mai numeroase secte de proveniența rusă și cu un pronunțat caracter mistic este secta chlăștilor. Ei se mai cheamă și chemătorii adventului, ”dumnezeii vii” sau ”pelerinii hristoși” și apostolii pe acest pământ.

Aceasta secta a împrumutat ceva de la Simon Magul, iar de la bogomili a luat problema învățaturii de credință. Promotorul acestei secte este Daniel Filipovici. El își ia numele de ”Dumnezeu Tatăl”, iar pentru a avea în noua secta o treime completă proclama pe Ivan Timofeevici ”Hristos” iar pe Irina Nestoranna ”Născătoare de Dumnezeu”.

La noi în România aceasta secta apare prin 1902 în Moldova. Aici a găsit destui adepți și s-a dezvoltat într-un cadru mai restrâns. Prin 1952 apar câteva organizații camuflete în stiluși, inochentiști sau adventiști de ziua a VII-a.

Concepția lor:

- între cer și pământ este o comunitate permanentă și o comunicare neîntreruptă.
- ”Puterile cerului” sunt Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Sfânta Maria, îngerii, arhanghelii, heruvimii și serafimii.
- Hristos este cel mai onorat dintre toți pentru că se întrupează în cine vrea și când vrea.
- prima însușire a ”puterilor cerești” este bunătatea, atribut ce le face să se întrupeze și să sălășluiască între noi oamenii.
- trupul și sufletul se afla într-o luptă veșnică.
- despre Sfânta Scriptură spun că este cartea cărților arătării lui Dumnezeu, nu prea știu multe despre ea, dar o consideră o carte a vieții.

Din poruncile Bibliei le rețin cele noi:

- Eu sunt Dumnezeu cel prezis de profeți, nu este altul afară de mine.

- Nu poate fi altă învățătură decât a noastră.
- în ceea ce sunteți organizați în aceea să rămâneți.
- păstrați porunca lui Dumnezeu și fiți vânătorii Universului.
- nu săvârșiți păcatul trupesc.
- nu va căsătoriți, iar dacă ați făcut-o, trăiți ca frate și soră.
- nu roștiți cuvinte spurcate, nici numele diavolului.
- u mergeți la nunți și petreceri, nu beți.
- nu furați nimic.
- aceste porunci păstrați-le în secret.
- duceți-vă unii la alții, țineți tratament cu pâine și sare, faceți dragoste iar poruncile Mele păziți.
- credeți în Duhul Sfânt.

Astăzi nu este posibil să mai existe, dar datorită căderii morale mai ar fi posibil.

Iată cum descrie Valerian al Oradei aceasta secta: ”După ce se dezbracă de haine și se aleargă între ei într-o cămară din pământ numita ”corabie” se așează în jurul unei femei și în timp ce se rostesc rugăciuni de unii prooroci, asistenții sărută genunchii femeii.

În astfel de ședințe au loc împărțirile cu pâine și apa. În lipsa de apă taie vârful mamelei unei tinere adepte din care se împărțesc toți. De cele mai multe ori ședințele acestor sectanți se săvârșesc în orgii făcute din ”dragoste pentru Hristos” și pentru ”topirea păcatelor din trup.”

Valerian al Oradei – Îndrumătorul pastoral pagina 16, 17 / 1952.

DUHOBORȚII ȘI MOLOCANII (P. I. David)

(Pnevmatomachii)

Duhobortii sau cei inspirați de Duhul Sfânt sunt o sectă de influență apuseană, filtrată de mistică rusă, venită prin ”misionari” germani. Originea lor nu vine din altă parte decât de la pnevmatomahii lui Macedonie și Eunomiu, condamnați de Sinodul II Ecumenic.

Întemeietorul acestei secte este Ilarian Pobirohin care se declara adevăratul fiu al lui Dumnezeu. Iisus Hristos pentru duhoborți a fost doar ”înțelepciunea” care poate să-și aibă sediul în fiecare om.

Ilarian, fiul, a înlăturat Biblia care produce ”durere de cap” și-a ales ”12 apostoli” pe care i-a numit arhangheli. Ei luau măsuri ”divine” împotriva celor ce acceptau secta și apoi o părăseau, arhanghelii puneau la cale crime și silurii. Însuși Uklein – căpetenia molocanilor – abia a scăpat de ”dragostea” îngerească.

Pentru ca au săvârșit nenumărate nelegiuiri, atât alesul de duhul, apostolii și mulți adepți duhoborți au fost arestați și trimiși în Siberia.

Prozelitismul nu a încetat, ci mai mult s-a întetit mai ales în sud. După eliberarea din închisori s-au înmulțit și au devenit o forță socială renunțând la principiile religioase.

Concepția lor este în general neoprotetantă cu puternice amprente ale misticii rusești:

- consideră ”lucrarea” duhului în toate acțiunile lor.
- au pretenția ”botezului” cu cuvântul.
- iertarea o cer prin rugăciuni la Dumnezeu.
- cultul este simplu.
- postul este abținerea de a săvârși păcate.

La noi în țară s-au înregistrat spre sfârșitul secolului trecut cazuri cu totul izolate. Unii adepți ai sectei acționează ca dizidenți ai lipovenilor.

Influența duhoborților a pregătit întru-n fel pătrunderea pentecostalilor în părțile Bucovinei și Basarabiei.

Molocanii sau consumatorii fructului prunciei (P. I. David)

Adepții acestui grup anarhic, la început fiind influențați de catolici în ceea ce privește postul au renunțat la postul rigid și au început să consume lapte, unt, ouă.

Ca sectă apar în Rusia în secolul al XVIII – lea după perioada lui Petru cel Mare. Organizatorii acestei secte sunt Ilarian Pobirohin dar mai ales ginerele sau Simion Mateev Uklein. Pentru consumul de lapte secta s-a numit a molocanilor.

Iată pe scurt câteva puncte din doctrina acestor sectari:

- nu admit Sfânta Treime, cele trei ipostasuri fiind doar nume diferite ale lui Dumnezeu.
- nu admit Sfânta Tradiție.
- singurul izvor de credință este Scriptura.
- nu admit preoția, singurul preot și arhieru a fost Iisus.
- tainele sunt înlăturate.
- postul constă numai în abținerea de la păcate.
- iertarea păcatelor se obține numai prin rugăciune.
- botezul se efectuează numai prin cuvântul Scripturii.
- Euharistia constă în citirea Scripturii.
- nu admit jurământul și nu fac armată.
- cultul sfinților și icoanelor nu este admis.

În ceea ce privește cultul molocanii sunt împotriva Bisericii și a podoabelor ei, toate sunt socotite temple păgâne și trebuie distruse pentru a străluci credința în Biblie. Interesant este însă faptul ca ei țin praznicele Împărătești.

La noi în țară aceste două secte sunt pe cale de dispariție, în anul 1958 mai existau doar 8 comunități în Dobrogea și doua în județul Huși.

SECTE FILOZOFICE (P. I. David)

TEOZOPII (P. I. David)

Spiritul de aventură al oamenilor bogați și a celor intelectuali a dus la începutul secolului al XIX-lea la formarea unei noi secte: teozofia sau cunoașterea deplină a înțelepciunii divine.

Promotoarea acestei secte a fost Elena Blavatskaia. Având oroare de păcatele săvârșite în tinerețe Elena pleacă din Rusia în America la New York. Aici aderă la “spiritiști” și tot aici îl cunoaște pe colonelul Olcott. Fiind impresionat de frumusețea divină a Elenei, Olcott se logodește cu ea. După mai multe încercări care s-au soldat cu eșecul în cadrul acestei secte, Elena Blavatskaia se retrage de la spirițiști și întemeiază secta teozofilor.

În America nu reușește mare lucru nici cu această sectă și pleacă împreună cu Olcott în India. Aici reușește să atragă la noua grupare pe baronul de Palma, el fiind cel care va furniza partea materială pentru dezvoltarea sectei. Tot aici Elena o cunoaște și pe Annie Bessant.

După moartea soților Olcott, Annie Bessant este cea care rămâne conducătoarea sectei. Din fondurile rămase de la baronul de Palma, Annie Bessant construiește în India un lung șir de clădiri unde va aduna mii de manuscrise orientale, scrieri filozofice și religioase.

Pentru a arata legătura teozofiei cu celelalte religii, Annie Bessant scrie tratatul “Frăția Religioasă”. Acestei secte îi era necesar un profet. Acest profet va fi găsit în persoana poetului indian Jiddu Krishnamurti care fusese crescut de Annie Bessant care îl trimisese la studii în California. El va fi cel care va răspândi teozofia pe toate continentele. În acest scop Krishnamurti face călătorii în întreaga lume, el considerându-se tot odată și al treilea Mesia. Teozofii susțineau ca există un Mesia pentru fiecare epocă. Astfel, prima a fost epoca lui Budha, apoi epoca lui Hristos și la urma epoca lui Krishnamurti.

Propaganda acestei secte se făcea prin revista “Ordinul stelei”. Iată pe scurt câteva din învățăturile teozofilor:

- ținta urmărită de teozofi este progresul, prin apropiere între religie, știință și filozofie.
- Dumnezeu este spiritul cel mai înalt, care se cuprinde în orice obiect sau activitate omenească.
- omul este compus din trup și spirit. Trupul omului se compune din: corp fizic; corp astral; corp pasional. Spiritul se compune din: inteligență; suflet spiritual; spirit divin.
- Orice ființă și lucru își are legea “karma” (o înlănțuire de cauze și efecte independente de voința) care domina întreaga existență.
- sufletul se reîncarnează după ce trupul moare.
- sufletele își găsesc liniștea absolută în Nirvana.
- rin încarnare succesivă sufletul se măntuiește.
- Iisus Hristos nu a fost Fiul lui Dumnezeu în modul de perfecțiune ca și Budha iar reîncarnarea cea mai perfectă este Krishnamurti.
- Biserica și regulile ei sunt inferioare religiei teozofice pentru că ele cuprind numai o parte din adevăr, pe când filozofia teozofică este adevărul întreg.
- Dumnezeu este imanent, nu transcendent.
- este o lume astrală dincolo de noi, pe care o vom cunoaște numai cu spiritul.
- iadul și chinurile veșnice nu există.
- răutatea, invidia, clevetirea sunt diavoli care există.
- scopul ultim al teozofiei – frăția universală. În societatea teozofică oricine poate intra indiferent de rasă, credința sau limbă.

Pe lângă aceste învățături mai sunt și altele care sunt luate din diferite sisteme de gândire și concepții religioase de mult dispărute.

În România teozofia a fost adusa de însuși “profetul” Krishnamurti care în 1930 ne-a vizitat țara ținând conferințe la Iași și București.

Cel care a extins învățăturile acestei secte printre români a fost scriitoarea Bucura Dumbravă, stabilită ulterior în Germania la Berlin.

Având relații cu lumea “bună” a Bucureștiului, cunoscând multă lume care frecventa cercul sau, Bucura Dumbravă, câștigă câțiva adepți în București. După plecarea ei în Germania secta începe să se piardă.

În concluzie “teozofia” este o sectă constând într-o totalitate de erezii, o concepție periculoasă pentru conștiința umană; nu are nimic comun cu creștinismul și cu răscumpărarea făcută de Mântuitorul Hristos pe Golgota. Teozofia are la bază vechi idei maniheice, practici astrologice, un panteism deghizat și o morală deformată cuprinsă de egoism, pasivitate și indiferență.

Și mai grav, deși pentru unii ispititoare, iar pentru alții motiv de a combate “teologia”, teozofia este o încercare nereușită de a împăca știința, filozofia și religia într-un sistem “sigur, adevărat și etern”; ori aceasta împăcare trebuie făcută, spun teozofii, în “lumina” învățăturii Nirvanei cu scopul înfrățirii universale a oamenilor.

Așa cum am spus la început teozofia a pătruns în cercuri aristocrate, lipsite de griji, străine de muncă, în cercuri de scriitori și poeți căutători de fantezie, inspirație și senzațional. Astăzi

societățile teozofice s-au “democratizat” și au renunțat la unele concepții. Și cum pacea și liniștea popoarelor este astăzi o necesitate vitală ca și hrana, apa și aerul, grupările teozofice caută împăcarea între membrii lor și “înfrățirea” universală.

Într-o vreme adepții acestei secte dispăruseră din țara noastră dar după Decembrie 1989 ei au reapărut în România bine structurați prin poeți și scriitori materialisti, înainte “victime” dar după 1989 mari specialiști în probleme teologice și de artă creștină.

“Principiile teozofice” în Statutele și Actul constructiv al Societății teozofice din România pag. 13 .Buc. 1926; Em. Vasilescu: “Religie, superstiție, ocultism, spiritism și teozofie în “ST” I (1949).

SPIRITIȘTII (P. I. David)

Mișcarea sau practica spiritistă este una dintre cele mai frământate probleme de ordin religios în societatea contemporană. Deși veche, îndeletnicirea spiritistă este desigur cea mai răspândită și mai primejdieasă dintre doctrinele și practicile oculte din zilele noastre.

Adepții acestei secte susțin că, prin anumite experiențe pot comunica cu spiritele celor morți. Ca și teozofii sunt o sectă filozofică religioasă mistică. Referitor la apariție putem spune, ca spiritismul are două etape de apariție:

Etapa I – practicile popoarelor vechi păgâne;

Etapa II –spiritismul modern.

Spiritismul a fost cunoscut încă din primele veacuri creștine începând de la Simon Magul și de la vrăjitorul Elima. Acesta practica specula durerea firească a celor ce și-au pierdut rude apropiate: copii, frate, soră și le promite o legătura mult mai strânsă pretinzând că îi poate face să aibă convorbiri cu cei morți și chiar atingeri directe în așa numitele ”ședințe spiritiste”.

Spiritismul modern își are originea în America de Nord unde în anul 1846 în casa cetățeanului Weckmann din orașul Hydesville unde a început să audă lovituri suspecte în perete. Pentru că era superstițios Weckmann se mută, iar casa lui o cumpără familia Fox care avea trei fete. În martie 1848 auzind aceleași zgomote ciudate, cele 2 fete mai mari ale familiei Fox, Caterina și Margareta răspund acestor semne suspecte din perete și ca prin minune primesc răspuns. Stabilesc acum un cod și astfel încep să discute cu așa zisul spirit al lui Carol Reyn, fost locatar al aceleiași locuințe care a fost asasinat în urma cu 5 ani, iar trupul lui a fost îngropat în pivniță.

Spiritul prin lovituri repetate în perete le spunea vârsta și răspundea la unele întrebări puse de cele două fete.

Anul 1848 este anul de propagandă a tuturor sectelor în America și deci spiritismul putea și el să se desfășoare. Propaganda spiritistă a început prin doi foști adventiști: A. I. Danis și Hippolyte de Nisard Rivail. Acum încep să apară primele alfabetice spiritiste și primii ”mediumi”. În America și în primele orașe ale Europei, la marile facultăți încep să apară primele catedre de spiritism.

Mari personalități ale lumii intelectuale ca: William Crookes, Camille Flammarion, Victor Hugo, Cesar Lambroaz, cad victime acestei vechi practici oculte apărute și în lumea modernă.

În România spiritismul pătrunde la începutul secolului XX, făcându-și primii adepți printre oameni de cultura B. P. Hașdeu, dr. Istrati, etc. Hașdeu scrie în acest scop cartea ”Sic Cogito”, care va deveni catehismul spiritiștilor explicând și expunând toate ședințele de spiritism pe care Hașdeu le tine la Sinaia și București cu unii dintre cei mai buni ”membrii” ai săi.

La noi în țară spiritismul se constituie ca organizație abia în 1931 având ca mijloace de propagandă revistele: ”Astralis” și “ Revista spiritistă”. Spiritiștii posedă o doctrină foarte îndepărtată de cea creștină cu toate ca ei susțin că sunt creștini.

Iată câteva din punctele esențiale ale doctrinei spiritiste:

- Dumnezeu este spirit complet dar mărginit.

- există un Dumnezeu Suprem-Tatăl, un Dumnezeu Solar-Fiul și un Dumnezeu Planetar- Duhul Sfânt.

- Dumnezeu este numai arhitectul lumii nu și creatorul ei. El a creat o materie vie ”eternul” din care au fost făcute mai apoi toate câte există în lume.

- Dumnezeu se arată indirect în materie, fiind supus durerilor creației.

- Iisus Hristos este Dumnezeu solar sau un om superior, neobișnuit. El nu a adus mântuirea și fiecare om trebuie să-și ispășească singur păcatele.

- mul este supus legii talionului.

- adevărul se revelează prin spirite “medium”.

- mântuirea se primește prin evoluție și reîncarnare, nu prin Sfintele Taine.

- ființa omului este compusă din: trup, spirit, peri-spirit

- spiritele care păstrează corpul pot comunica cu cei de pe pământ și pot influența viața lor.

- cultul constă în chemarea strămoșilor și este precedat de rugăciune.

În România spiritismul nu a avut prea mulți adepți, dar totuși a luat o oarecare amploare. De o actualitate a spiritismului în România nu se poate vorbi pe scară largă.

Se cunoaște totuși cazul lui B. P. Hașdeu care a încercat spiritismul după moartea fiicei sale Iulia.

Atitudinea Bisericii Ortodoxe față de spiritism nu poate fi decât aceea a unei totale condamnări, a unei interziceri absolute de a se practica.

Deoarece spiritismul influențează persoane care au suferit pierderea vreunei ființe iubite: soția, copilul, mama, etc. trebuie ca slujitorii sfințelor noastre Biserici din localitățile în care este bănuială că există practicanți spiritiști să lămurească pe credincioși și să dea asistență creștină specială aceloră dintre ei care au suferit pierderi grele în familie.

Combaterea spiritismului și a ocultismului în general reprezintă o operă de însănătoșire morală mult folosită deoarece unii oameni care și-au pierdut busola sufletească își mai chinuiesc încă trupul și-și consumă energia în camerele obscure ale ședințelor spiritiste, pot fi redați vieții active, liniștiți și înțerați sufletește.

F. Buriceanu “Misterele sufletului omenesc” - București 1934: G. Golgan” Spiritismul și minunile Mântuitorului” - București 1939: Anca Manolache “Cunoașterea ocultă - fabricarea cunoașterii adevărului”. “ST” 1953 p. 174-188.

SECTE AUTOHTONE

TUDORIȘTII (P. I. David)

Această sectă apare în țara noastră la începutul secolului XX sub influența protestantă. Marea proprietărea de pământ, Raluca Calimachi fusese plecată în Anglia pentru a învăța “Disciplinele frumoase” și pentru a primi o educație aleasă.

Reîntoarsă din Anglia unde primise o învățătură și o educație protestantă, Raluca Calimachi încearcă să propovăduiască aceasta învățătură și în România. Prima victimă este licențiatul în teologie Dumitru Cornilescu.

În 1916 Cornilescu se călugărește și este hirotonisit ierodiacon în eparhia Hușilor. La insistențele Ralucai trece la moșia acesteia din Stănțești județul Botoșani unde se dedica studiului protestant. La Stănțești, Cornilescu traduce Sfânta Scriptura și se perfecționează în propaganda religioasă cu nuanțe protestante. De la Stănțești vine la București la preotul Tudor Popescu care activa la Biserica “Sfântul Ștefan “ sau “Cuibul de barză “. Pe Tudor Popescu îl cunoscuse în perioada cât a fost cântăreț la această Biserică.

Sub influența lui Cornilescu și sub presiunile Ralucai Calimachi preotul Tudor Popescu introduce în predicile sale idei protestante care mai târziu îl vor determina să se declare contra cultului sfinților. Tot în acest timp Tudor Popescu ținea în fiecare seară de marți, adunări cu caracter sectar la *Cuibul de barză*. El, împreună cu Dumitru Cornilescu scot o revistă de propagandă: ”Noua revistă Bisericească și Adevărul creștin”, prin care încearcă să facă publice noile învățături răcitoare.

La început Biserica Ortodoxă a fost indulgentă cu cei doi, dar apoi Sfântul Sinod al B. O. R. îi excomunică și îi caterisește prin ședința nr. 152 din 2.04.1954.

După excomunicare Cornilescu pleacă din țară iar Tudor Popescu se afiliază pe lângă preotul anglican Adeney, șeful școlii anglicane din București, unde își continuă activitatea și propaganda. Acum el nu mai este de acord cu Botezul, despre care spune că nu este o taină; referitor la mântuire afirmă ca omul trebuie să se hotărască singur a ieși din starea de păcat și despre cultul morților spunea că nu își mai are rostul.

Srijinit material de Raluca Calimachi, Tudor Popescu cumpără o clădire în strada Carol Davilla unde întemeiază secta și ține ședințe cu caracter sectar. Iată pe scurt învățătura impusă de el:

- mântuirea se dobândește numai prin credință nu și fapte bune.
- Hristos ne-a izbăvit de păcate prin învățătura Sa.
- prin credință ne împărtășim cu Duhul Sfânt
- mântuirea are efect asupra trecutului, prezentului și viitorului.
- nu există taine ca mijloc de mântuire.
- botezul aplicat copiilor este o simplă ceremonie.
- cultul sfinților este interzis.
- cel mort este dus la moarte în cântece duhovnicești.
- rugăciunile pentru morți sunt interzise.
- otezul poate fi administrat la oricine.

În anul 1926 tudoriștii depun o mărturie de credință la Ministerul Cultelor prin care cer libertatea cultului lor.

Prin adresa nr. 1125/1927 Ministerul Cultelor le eliberează o autorizație, dar numai pentru Conferințe religioase.

De la București mișcarea tudoristă s-a răspândit în Câmpulung Muscel, Ploiești, Bârlad și Iași.

La Iași, tudoriștii încearcă să se unească cu evangheliștii, dar nu reușesc.

Același lucru îl încearcă și cu celelalte secte fără prea mare rezultat.

După moartea lui Tudor Popescu secta începe să dispară, unii adepți se reîntorc la Biserica Ortodoxă, iar alții, foarte puțini trec la sectele neoprotestante.

Astăzi tudoriștii au dispărut.

BIBLIOGRAFIE

1. Bălan Iosif *Nazarenismul*. Tipografia arhiepiscopiei Sibiu 1906, pag. 250.
2. Botoșeanu Grigorie *Sectele din România*. Chișinău 1930, pag. 130, pag. 92, pag. 96.
3. Botoșeanu Grigorie *Confesiuni și secte*. Tipografia Cărților Bisericești, București 1929.
4. Bucevschi Oreste *Combatere a sectelor în renaștere*, anul III, IV, 1926, Cluj.
5. I. Bunaciu *Istoria răspândirii credinței baptiste din România*, București 1981, pag. 32.
6. I. C. Beldie *Rătăcirile adventiștilor*, București 1914.
7. E. Capitan *Oglinda pocăiților*, Arad 1930
8. Comșa Grigorie *Lucrarea diavolească a adventiștilor*, Tipografia, diecezana, Arad 1925
9. Comșa Grigorie *Lupta baptiștilor împotriva preoțimii române*, Tip. Diecezana Arad, 1925
10. F. Buriceanu, *Misterele sufletului omenesc*, București 1934
11. Comșa Grigorie, *Baptismul în România din punct de vedere religios și național* Arad, Tipografia diecezana 1927, vol. I I.
12. Comșa Grigorie, *Primejdia baptismului*, Tip. diecezana Arad 1928.
13. Comșa Grigorie, *Cheia sectelor religioase în România*, Arad 1930.
14. Comșa Grigorie, *Călăuza cunoașterii și combaterii sectelor*, Editura Mănăstirii Cernica 1952.
15. Comșa Grigorie, *Noua călăuza pentru cunoașterea și combaterea sectelor*, Arad 1958, pag. 187.
16. Cotos N., *Secta studenților în Biblie în revista Candela*, nr. 1, 2, 3/1923 în Editura Institutului Teologic Cernăuți
17. Cordum Galaction, *Ce adventismul ?*, Editura II, București 1925.
18. Cordum Galaction, *Cine grățește adevărul ?*, București 1922
19. Pr. Dr. Deheleanu, *Sectologie*, Tip.dieceza, Arad 1948.
20. Doctrine biblice, *În secțiuni biblice*, Trim. IV, București 1937 pag. 32-54
21. Informația, *Un idol demonic*, 30 mai 1981
22. Issac Nicolae, *Baptismul*. Biblioteca I. T. U. Sibiu nr. 44
23. Pr. Felea Ilarion V., *Critica erezei baptiste*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiu, pag. 93
24. Râmnicănu, *Studenții în Biblie*, Buc. 1932
25. Ispir Gh. Vasile, *Sectele religioase din România*, Arad 1928.
26. Marinescu Ioan, *Spiritism și metapsitism*, Buc. 1927.
27. Rudiev Teodor, *Fugiți de adunările pocăiților*, Tip. Diecezana, Arad 1929, pag. 18
28. P. Nicoară, *Știința, religie, societate*, Ed. Politica Buc. 1972
29. Pr. Aurel Steghicin, *Adventismul, originea și lucrarea sa*, Ed. ”Spor”. M. F. Galdam. Buc. 1940 pag. 34
30. Stanca Sebastian, *Pocăiții*. Tip. Arhiepiscopiei Sibiu 1913 pag. 271.
31. Stoica Sever, *Milenismul*. Ed. Presei românești Cluj 1934, pag. 173
32. Popovschi Nicolae, *Mișcarea de la Balta Alba*, Chișinău 1926.
33. Pr. Magistrand Gh. Butnariu, *Lipsa de temelie a spiritismului, în S.E.* Nr. 56/1956 pag. 319 –329
34. Prof. Iorgu Ivan, *Statutul de organizare și funcționare a cultelor din R. S. R.*, în S. T. nr. 3, 4 /1952, pag. 296-321.
35. Valerian al Oradei, *Îndrumătorul pastoral*, Ed. Bisericească Oradea 1952, pag. 16, 17.
36. Prof. N. Chișescu *Despre predestinație*, în S. T. nr. 7,8/19, pag. 162 – 169.
37. Diac. asist. Ion Bria, *Un obstacol în calea ecumenismului, prozelitismului confesional* în B. O. R. nr. 9, 10/1970, pag. 1053 – 1062.
38. Diac. Vintilă Popescu, *Motivul care determină pe unii creștini ortodocși să treacă la alte culte*, în S.T.nr.7,8/1952, pag. 394 – 400.

39. C Oatu, *A căzut o mască: Cine sunt și ce urmăresc adventiștii*, București 1932.
40. *Îndrumătorul creștin baptist Organ oficial al cultului baptist din România*, nr. 1, 2/1951; nr.2/1956; nr.3, 4/1956, nr. 6/1956, nr. 3, 9, 11,12 /1957.
41. Aurel Serghiu, *Adventismul: Originea și lucrarea sa*, Ploiești 1943.
42. E. Capitan, *Oglinda pocăiților*, Arad 1930
43. E. Vasilescu, *Religie, superstiție, ocultism, spiritism și teozofie*, în S. T. I 1949.
44. G. Gologan, *Spiritismul și Minunile Mântuitorului*, Buc. 1939
45. Anca Manolache, *Cunoașterea oculta-falsificarea cunoașterii adevărului*, S. T. 1953, pag. 174 –188.
45. *„Principiile teozofice”*, în Statuetele și Actul constitutiv al Societății teozofice din România, Buc. 1926 pag. 13.
47. Scânteia, *Profilarea sectelor veritabile conerne ale înșelătoriei*, 23 sept. 1979.
48. P. I. David, *Invazia sectelor*, Ed. CRISTI –1, Buc. 1997, vol. I
49. P. I. David, *Călăuză creștina*, Ed. Aradului 1987.
50. New Age, *Mișcare oculta îndreptată împotriva religiei creștine*, 1993
51. I. Bunaciu, *Îndrumător creștin baptist*, nr. 9, 10, pag. 13 14/1980
52. D. Popa, *Biserica adventiștilor de ziua a VII-a din România*, Buc. 1982 pag. 64
53. *Calea credinței*, organul oficial al Cultului creștin după Evanghelie, București 1978.
54. Călăuza creștină – P. I David, Editura Episcopiei Aradului – 1987 pag. 108 cap: Organizații Teroriste, etc.
55. A.H. Strong, *Systematic theology*, A. Compendium, Ed. Pichening, Inglich, ITD, London, 1970, 1168 p.;
56. William R. Estep, *The Anabaptist storz*,
57. William B. E. Publishing Comp. Grand Rapid, Michigan, 1977;
58. Br. Würtz, *op. Cit.*, p. 9-45;
59. T. M. Popescu, *Privire istorică...*, p. 381-382;
60. Al. N. Constantinescu, *op. Cit.* P. 27-30;
61. P. Deheleanu, *op.cit.*, p. 42-44;
62. Ev. Manțunea, *op. Cit.* p. 53-57, 65-67; *Baptismul... și doctrina baptistă...*, în „RT” m 11.1937;
63. Gr. Comșa, *Sectele religioase din România*, București, 1924;
64. Idem, *Baptismul în România din punct de vedere istoric*, Arad, 1927;
67. Ilie Cleopa, *Despre Taina Botezului*, în „Despre credința ortodoxă”, p. 117-133;
68. P. David, *Premise ale dialogului...*, p. 213-5123;
69. Ilarion V. Felea, *Critica ereziei baptiste*, Sibiu, 1937; *Culte religioase...*p. 141-142;
70. V. G. Ispir, *Curs de îndrumări misionare*, Studiul sectelor (ms), București, 1926, p. 54-77;
70. T. M. Popescu, *Cum se falsifică bapțiștii istoria creștinismului*, Arad, 1931;
71. S. Șiclovan, *Sfânta Tradiție și bapțiștii*, Arad;
72. ✠Valerian, *Îndrumătorul pastoral*, Oradea, 1952.
73. I. Bunaciu, *Pătrunderea credinței baptiste la Salonta*, în „Îndrumătorul creștin baptist” XXXV (1980), nr. 9-10, p. 13-14;
74. I. Bunaciu, *Teologia sistematică*, Ed. Uniunii Comunicațiilor Creștine Baptiste din R. S. România, București, 1976, 376 în, „ Cuvânt explicativ”, p. 3-4;
75. I. Bunaciu, *Istoria răspândirii credinței baptiste în România*, București, 1981, 246 pag. +32 pag. +clisee;
76. *The Christian Baptist cult...*, Bucharest, 1982
77. „Mărturisirea de credință” a cultului creștin baptist;
78. *Cântările Evangheliei*. Cântări duhovnicești pentru Bisericele creștine baptiste. Ed. XIII, Editura Uniunii comunităților creștine baptiste din R S R, București, 1976, 455 p.+index, 25 p., inspirate după „Anglican Hymn Book”

79. *Calea în viață*, Îndreptar ilustrat, de Norman Warren, f.a., 16 pag.;
80. *Pacea cu Dumnezeu*, de Billy Graham; „Îndrumătorul creștin”, trad. de Jérémie Hodoroabă, f.a., 248 pag.;
81. *Cervetași Scripturile*, Scurte lecțiuni biblice, Ed. Lumina lumii, f.a. 168 pag.;
82. *Isus salvatorul tău*, de Dr. A. Popovici, Ed. Lumina lunii, f.a., 134 pag.;
83. John R. W. Storr, *Esențialul creștinismului*, f.a., 144 pag.
84. P. Deheleanu, *op. cit.*, p. 53-55;
85. Al. N. Constantinescu, *op. cit.*, p. 38-40;
86. Ev. Manțunea, *op. cit.*, p. 80, 86-88;
87. T. M. Popescu, *Privire istorică...*, p. 386-392;
88. Br.Würtz, *op. cit.* p. 95-116.
89. *Mărturisirea de credință*, în “Îndrumătorul Păstorului”, Ed. Cultul pentecostal, București, 1976;
90. *Biserica lui Dumnezeu și aspecte din viața ei*, de Pavel Boghian, Idem, București, 1980. 380 p.
91. Trandafir Șandru, *Pneumatologie*. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt, Idem, București, 1979, 304 p.; Rev, “Buletinul Cultului Pentecostal”, organul oficial al Cultului pentecostal sau Biserica lui Dumnezeu cea apostolică azi,
92. *Lecțiuni biblice*, Ed. Cult. Pent., București, 1979, 1974 p.;
93. *Lecțiuni biblice*, volum elaborat de Cristian Vasile Roske, redactor șef Alecsie Vambu și Marinel Mesaroș, București, 1987, 314 p.;
94. *Harfa Bisericilor lui Dumnezeu*, Colecția de cântări spirituale pentru bisericile pentecostale. Am folosit ed. a VII-a, Ed. Cult. Pent., București, 1977, 596 p.
95. Stâncă Nicoară, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, f.a., 174 p.;
96. P. C. Nelson, *Învățăturile Bibliei*, serie de studii bazate pe principiile adevărilor fundamentale adoptate de Consiliul general al Bisericilor lui Dumnezeu, ediție revăzută, f.a., 128 p.;
97. Dr. Oswald, J. Smith, *Fondatorul Bisericii poporului*, Toronto. *Omul de care se folosește Dumnezeu*, f.a., 96.;
98. *Întâmplările pelerinului în călătoria sa*, istorică de John Bunyan (fost pastor pietist în Anglia), Ed. a V-a, revăzută și apărută în colecția „Glasul Îndrumătorului creștin”, f.a., 292 p.;
99. *Desăvârșirea și răpirea Bisericii din Filadelfia a zilelor de pe urmă*, de Chr. Röckle, f.a., 56 p.;
100. Roy hession, *Fu plin acum*, f.a., 48 p.;
101. J. R. Geschwend, *De la moarte la viață*, f.a., 24.;
102. J. P.Wannenmacher, *Isus, medicul și salvatorul meu*, f.a. DER, vol III, p. 708, 749; ESI, p. 358-359; 367-368; NCE., Vol. II, p. III; NGA. P. 590; SM, vol. 6, p. 69.
103. I. C. Beldie, *Rătăcirile adventiștilor*, București, 1941;
104. M. Călugăreanu, *Aventismul și combaterea lui*, M-rea. Neamț, 1923;
105. I Dărvărescu, *Ferți-nă de adventiști*, Arad, 1930;
106. I Dărvărescu, *Adventismul românesc*, în „BOR”, nr. 7-8/1930, p. 711-719;
107. V. Loivhiță, *Chiliasmul* (mileniarismului). Expunere și critică dogmatică. Cernăuți, 1924;
108. Carl Müller, *Adventismul dat pe față*, București, 1925;
109. C. Ouatu, *Cine sunt și ce urmăresc adventiștii*, Ed. A II-a București, 1930;
110. I.Popescu, *Combaterea ereziei sabatiștilor*; Iași, 1921;
111. Aurel Sterghiu, *Adventismul, Originea și lucrarea sa*, Ploiești, 1943;
112. Br. Würtz, *op. Cit.*, p. 117-143;
113. I.L.Gheorghioșor, *Adevărata și de odihnă* (de fapt, întreaga concepție adventă), Brașov, f.a. (după '90!).
114. DER, vol. I, p. 39, E.SL, p). 13-15; NCE, vol. I, p. 152-153; NGA. p. 244-254; SM, vol. 6, p. 58.

115. P. I. David, ... *Sectologie*, Curtea de Argeș, 1994;
116. T. M. Popescu, *P; ivire istorică...*, p. 386; P. Deheleanu, *op. cit.*, p. 45-49;
117. A1. N. Constantinescu, *op. cit.*, p. 15-30;
118. Ev. Manțunea, *op. Cit.*, p. 57-60;
119. V. Ispir, *op. cit.*, p. 77-98;
120. D. Popa, *Biserica Adventiștilor de Ziua a șaptea din România*, București, 1982; Ed. „Curierul adventist”, 64 pag. + ilustrații color și alb-negru;
121. *Arta Evanghelistului personal*, de Alonzo Y Wcaner, trad. după Ediția I din anul 1934, de G. Proksch pentru folosul elevilor din „Institutul Biblic”, Brașov, f.a. 310 p.;
122. *The Preacher and His Preaching*, by I, II, Evans, Washington, 1938, 384 p.;
123. E. G. White, *Cugetări de pe Muntele Fericirii*, Ed. Cuvântul Evangheliei, 1948; Idem,
124. *Calea către Hristos*, trad. de D. Popa, Ed. „Curierul adventist”, București, f.a., 136 pag.;
125. *Manualul Comunității (ma)*; A. H. Strong, *op. cit.*, p. 1008-1015 (Mileniul).
126. D. Popa, *Raport prezentat la cea de a X-a Sesiune ordinară a Adunării generale electivă a Uniunii de conferințe AZS din RSR*, în „Curierul adventist”, organ al cultului creștin AZS din R S R LVIII (1980), sept.- oct., p. 12-19.
127. *Tragedia veacurilor sau Marea luptă între Hristos și satana*, de H. White, trad. de Petru P. Paulini și Șt. Demetrescu, București, 1947, „Bucovina”, 640 p.,
128. „Istoricul și evoluția adventului”, p. 61-240;
129. *Studii biblice*, Ed. Cult. creștin AZS, București, 1975, 432 p.,
130. *Imnuri creștine* pentru proslăvirea lui Dumnezeu, Ed. Cult. creștin AZS, 182 p.;
131. *Cântările Sionului*, f.a. etc.
132. Agouridis Savvas, *Comentariu la Apocalipsă*, trad. Pr. dr. Constantin Coman, ed. Bizantină, Buc. 1997
134. Apocalipsa lui Ioan în tradiția iudeo-creștină, studiu introductiv de Cristian
135. Bădiliță, trad. Petru Creția și Cristian Bădiliță, ed. Humanitas, Buc. 1998
136. Pr. prof. dr. P. I. David, *Invazia sectelor*, ed. “Christ-1”, Buc. 1997
137. Jean Vernet, *Sectele*, ed. Meridiane, Buc. 1996, p. 43-44.
138. Mircea I., *Mileniile și Împărăția de mii de ani*, în vol. *De Îndrumări misionare*, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 1986
139. Mircea I., *Împărăția lui Hristos de o mie de ani sau mii de ani ?*, Ox. 3/86
140. Mircea I., *Apocalipsa. Introducere, note și comentarii*, ed. Harisma, Buc. 1995
141. Pr. conf. dr. Moldovan I., *Milenarismul*, G. B. 1-2/81
142. Nicolaescu N., *Venirea a doua a Domnului. Împărăția de o mie de ani*, S. T. 1-2/72
143. Stănescu N., *Hiliasmul și incoerențele lui*, Ox. 2/57
144. Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 1978
- 145.
146. Grigorie L. Botoșeneanu “*Sectele din România*”, *Chișinău 1930 pag. 96.*
147. *Gb. Comșa “Călânza și Combaterea sectelor” Tipografia diecezană Arad 1958 pag. 187*
148. *Fenomenul sectelor sau al noilor mișcări religioase. Atitudinea Bisericii catolice: aspecte și preocupări pastorale*, Vatican 1986
149. P. I. David, *Invazia sectelor*, ed. Christ, Buc. 1997.
150. P. Deheleanu, *Manual de sectologie*, Arad 1948
151. *Îndrumări misionare*, ed. Inst. Bibl. și de Mis. al B. O. R., Buc. 1986
152. René Guénon, *Criza lumii moderne*, ed. Humanitas, Buc. 1993.
153. N. Chițescu, *Ortodoxie și Protestantism*, Ox. 3/1950

154. I. Ică, *Martin Luther și reforma Bisericii din perspectiva ortodoxă*, Ox. 4/1983T. 155. M. Popescu, T. Bodogae, G. Stănescu, *Manual I. B. U.*, vol. II, Buc. 1956
156. I. Rămureanu, M. Șesan, T. Bodogae, *Manual I. B. U. vol I*, Buc. 1975
157. T. M. Popescu, *Privire istorică asupra schismelor, erezilor și sectelor*, S. T. 5-6/1950
158. P. I. David, *Secte religioase, pericol al vieții și moralei în societatea contemporană*, G. B. 5/1986
159. + Antonie, *O nouă sectă creștină în Apus*, Ox. 3/1987
160. Jean Vernet, *Sectele*, ed. Meridiane, Buc. 1996
161. Mihail Urzică, *Minuni și false minuni*, ed. Anastasia, Buc. 1993